

13-C-119/3

Msgr. ThDr. LUDOVICUS MATOUŠŮ

Professor ord. C. M. facultatis theologiae Olomucensis

PRAELECTIONES EX IURE CANONICO

- LIBER TERTIUS -

IUS MATRIMONIALE

„*Canones non licet sacerdotibus ignorare*“
c. 4. D. XXXVIII,

EDITIO TERTIA

Usui privato auditorum typis mandatum tamquam
manuscriptum sumptibus propriis.

České Budějovice 1945

Č. A. T. Českomoravské tiskařské a vydavatelské podniky
filiálka v Čes. Budějovicích

Nro 7634.

Imprimatur.

BOH. BUDVICII 15. XI. 1945.

Msgre J. Cais,
vicarius capitularis.

Koupi od <i>Albina - Zitel</i>
Darem od
v. <i>Bra</i> za Kčs <i>146-50</i>
Inv. čís: <i>6.740</i>
Sign:

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA PRÁVNICKÉ FAKULTY UJEP STARÝ FOND <i>03286</i> Č. inv.:
--

I N D E X.

Cod. I. C. I. III. p. 1. fit. VII.

De matrimonio.

	pag.
Caput I. De iis, quae matrimonii celebrationi praemitti debent et praesertim de publicationibus matrimonialibus	1019—1034 2
Caput II. De impedimentis in genere	1035—1057 37
Caput III. De impedimentis impediens	1058—1066 41
Caput IV. De impedimentis dirimentibus	1067—1080 59
Caput V. De consensu matrimoniali	1081—1093 136
Caput VI. De forma celebrationis matrimonii	1094—1103 149
Caput VII. De matrimonio conscientiae	1104—1107 177
Caput VIII. De tempore et loco celebrationis matrimonii	1108—1109 177
Caput IX. De matrimonii effectibus	1110—1117 180
Caput X. De separatione coniugum	1118—1132
Art I. De dissolutione vinculi	1118—1127 200
Art II. De separatione tori, mensae et habitationibus	1128—1132 207
Caput XI. De matrimonii convalidatione	1133—1141
Art I. De convalidatione simpliciter	1133—1137 214
Art II. De sanatione in radice	1138—1141 220
Caput XII. De secundis nuptiis	1142—1143 230

Index rerum alphabeticus.

Numeri indicant paginam.

A
Aca^{tholici} non tenentur ad cathol. matrimonii formam 171; acatholici baptizati tenentur impedimentis ecclesiasticis 40, 170.
Actus legitimi 9.
Adoptio 42.
Adulterium: 82; causa separationis 208; condonatum 208; cum promissione matrimonii 83; adulterina proles 184.
Aetas: impedimentum 60; superadulta 134.
Affinitas: 104, unde oritur 105; inhonesta et superveniens sublata est 105, 112; inter quosnam existit 105; computatio et ambitus 106; discrimen inter affinitatem iuris novi et veteris 111; ex lege civili 112; multiplicatio impedimenti 113; affinitas non parit affinitatem 114; dispensatio ab aff. in linea recta 107.
Agnati 92.
Amentia 63, 137.
Angustia loci 134.
Annulus sponsorum 173.
Apostatae: eorum matrimonium 18, 49.
Arbor genealogica 92, 96.
Assistentia: passiva 48, 155; parochi ad valide copulandum 154; sacerdotis delegati 156, 159, 162; ad licite copulandum 160.
Attentatio matrimonii: 6, 80, poenae 80.
Baptismus: testimonium 18, 203; acatholicorum 19.
Benedictio nuptialis 173, 177; sollemnis quando prohibetur 178.
Bigami: poenae 66.
Bona matrimonii 3.
Caeremoniae nuptiales 173, 177.
Capellanus: assistens matrimonio 152; militum 22.
Castitatis votum 41.
Casus: apostoli 202; occultus 128; perplexus 128.
Catechismus 25.
Catholici graeci ritus 21.
Catholicitatis impedimentum 67; in Austria 75.
Causae dispensations 133.
Cetnictvo 58.
Censura: utrum impediatur assistentiam sacerdotis 155; dispensationis gratiam 26.
Civilia impedimenta 56, 121.
Cizinci: contrahentes m. 224; minorennes 61.
Clandestinitas 8, 149.
Codex I. C. vis non retroactiva 215.
Coelibatus votum 41.
Cognatio: carnalis 87, 92; legalis 42, 121; spiritualis 120.
Cohabitatio: relate ad impedim. public. honestatis 118; ad consummationem m. 6; causa dispens. 135.
Commoratio mensilis et sex hebdomadarum 15, 160.
Concubinatus 9, 118.
Condicio militaris 56; servilis 139.
Conditio adnexa consensui 146; eius probatio 148.
Confessarius: quando detegit impedimentum 127, 216; examinans et absolvens sponso 26; dispensans impedimenta 39, 127.
Confessio sacramentalis: ante nuptias 25, 55.
Coniugicidium 85.
Consanguinitas: quid 87; noram computandi gradus 92; multiplex 97.
Conscriptio militaris 56.
Consensus: qualitates et vitia 136; simulatus 140; manifestatio 142, 144; conditio antus 146; renovatio 217, 218.
Contractus matrimonialis 3.
Contumelia Creatoris 202.
Convalidatio m. invalidi 214; ob impedimentum 215; ob defectum consensus 218; ob defectum formae 219; ante Pentecostes 1918 contracti 215; pro foro civili 220; ob impedim. nova lege sublatum 215.
Copula: perfecta quid sit 6.
Crimen: notio 82; impedimentum 83; ex lege civili 85; quando impedimentum multiplicatur 86.
Dáni jména: 197.
Dávky za úřední výkony: 132.
Debitum coniugale 180.
Defectus consensus 136, 218.
Defloratio virginis 11.
Delegatio 156; quis eam dare potest 159; eius qualitates 157; do ciziny a z ciziny 227.

Disparitas cultus 77; an dispensabilis 79.
Dispensatio: in publicationibus 32; super impedimentis quid sit 122; auctor 124; potestas Ordinarii 125; parochi et confessarii 127; in foro externo 128, 122; interno 128; causae 133; forma 130; petitio ad magistratum politicum 131; vitia 129; praesumi nequit 137; debet concedi ante inceptas publicationes 133; in periculo mortis 33, 124, 127; super matrimonio rato non consummato 201; ab interpellationibus in privilegio Paulino 203.
Dissolutio vinculi: 68, 200, per professionem religiosam 201; per dispensationem 201; per privilegium Paulinum 202.
Divortinum civile 204; nomen uxoris post d. 206; novum matrimonium solutorum 206; documentum divortii 19, 71.
Documenta matrimonii 18; úschova 22, 176; pro extraneis 224.
Domicilium 15.
Educatio prolis acatholica: poenae 51.
Effectus matrimonii 180.
Ehefähigkeitszeugnis 224.
Error 138; in qualitate accidentali 138; si irreperit in petitionem dispensationis 129; error simplex non vitiat consensum 139; ex iure civili 141.
Examen sponsorum 14; speciale 25.
Extranei: contrahentes matrim. 223; minorennes 61.
Festa: de praecepto et supressa 30.
Finis matrim. 3.
Forma: sponsalium 10; matrimonii celebrandi 149; tridentia et Piana 150; codicis in quibus differt a tridentina 150; casus excepti 165; quinam eximam excepti 165; quinam eximuntur 171.
Gottgläubige: 54.
Haeretici: qua testes non admittendi 22, 153.
Ignorantia vitiat consensum 137.
Illegitimi 188.
Impedimenta: notio et divisio 37; eorum revelatio 32; publica et occulta 38, 217; constitutio et abrogatio 39; impediencia 41, 56; dirimentia 59; ex inhabilitate naturali 60; legali 66; mere ecclesiastica 121; mere civilia 121; iure novo abrogata 122; gradus minoris 123.
Impotentia 65.

Incestus 95.
Infideles 9, 40.
Instructio: populi 13; sponsorum 25
Interpres 145.
Iura coniugum 180.
Iuramentum manifestationes 14, 36, 169.
Iurisdiclio in m. 8; ad assistendum 156.
Legitimatio 188; eius effectus 189.
Legitimitas 184; quando praesumitur 185.
Libellus supplex 131.
Ligamen 66.
Linea 87, 94.
Locus celebrationis m. 179; mixti 48, 179.
Maiorenntias 60.
Manifestatio consensus 140, 144, 218.
Matrimonium: notio 2; finis 3; proprietates 4; gaudet favore iuris; divisio 6; civile 7; clandestinum 8, 149; conscientiae 8, 177; morgana-ticum 8; infidelium 9; mixtum coram solo parochio catholico valide celebratur 50, 170; per procuratorem 144; per interpretem 145; in periculo mortis 33, 124, 127; catholicorum diversi ritus 21, 172; effectus 180; convalidatio 214; sanatio in radice 220; extraneorum 223.
Matriční listy 22, 176.
Metus 142.
Milites 22, 56.
Minnorennes 22, 60.
Missa pro sponsis 173, 178.
Mixta religio: quid 44; cautiones 45; earum denegatio 48; poenae quas incurunt contrahentes sine dispensatione 51; eorum absolutio 52.
Modus 146; renovationis consensus 217.
Mulieres qua testes 153.
Ne temere 176.
Nullitas matrimonii: probatio 68.
Oddavky po civilní rozluce 69.
Odvodní povinnost, 56.
Officia coniugum 180; erga prolem 182.
Oповědění prohlášek 16.
Ordo sacer 79.
Orientales 40, 171, 172.
Osvojení 42.
Parochus 151; ipsi aequiparatus 151; proprius 153, 154, 160; quando valide assistit matrimonio 154; quando licite 160; quinam praefereendus 161.

Paternitas legalis 43, 121.
Peccatores publici 52; **occulti** 55.
Perculum mortis 14, 33, 124, 127, 164.
Perinde valere 130.
Poučení snoubenců 25.
Povolení k sňatku 57, 60.
Privilegium Paulinum 201; **interpellationes** 203.
Proclamationes: vide **Publicationes**.
Procurator 144.
Professio religiosa 41, 201.
Prohlášení list 16.
Prohlášení za mrtvého 71.
Proles: **bonum matrimonii** 3; **educatio** 183; **post separationem** 213; **legitimatío** 187.
Promissio matrimonii 10.
Protocollum nupturientium 14; **testes** 22.
Publica honestas: **fundamentum et ambitus** 117; **an etiam ex solo matrimonio civili** 118; **ex lege civili** 119.
Publicationes 27; **pro m. mixto** 28, 31; **repetitio** 36; **quando et ubi** 30; **in festis suppressis** 30; **dispensatio** 32; **ex lege civili** 33, 220; **quis eam petit** 34; **omissio** 34; **in periculo mortis** 33, 124; **testimonium de peractis publicationibus** 16.
Putativum matrim. 6, 185.
Quasiaffinitas 112, 118.
Quasidomicilium 14.
Quasiparochus 151.
Raptus 81; **poenae** 82.
Revers při smíš. nábož. 46.
Ritus matrimonialis 173.
Rozluka civilní: **nové církv. oddavky** 69.
Ruská manželství: 71, 170, 225, 249.
Sacerdos assistens: 127; **per delegationem** 157.
Sanatio in radice 220; **sňatků čsl.** 223; **applicatio in confessionali** 223.
Schovanec 43.
Sedmíhradské sňatky 76.
Separatio tori et mensae 207; **auctoritate propria** 208; **causae separationis** 212; **effectus ex lege civili** 211;

extraneorum 213; **ubi proles educanda** 213.
Severehen 75.
Smířovací pokusy 211.
Societates damnatae 53.
Solnohradské sňatky 76.
Sponsalia 10; **ius resiliendi** 11; **reparatio damnorum** 12.
Status liber 13, 160.
Sterilitas 65.
Stipes 87.
Subdelegatio 159.
Suplex libellus 131.
Surdomuti: **habilitas ad matrimonium** 64.
Svedení pod slibem manželství 11.
Svéprávnost 63.
Tabulae nuptiales 174.
Tametsi 150.
Taxa: 130, 132.
Telegrafická žádost o dispens 131.
Tempus clausum 177; **celebrationis matrimonii** 177; **luctus viduae** 58.
Terminus 146.
Testes matrimonii 22, 153; **an mulieres fungi possint** 153; **acatholici** 22, 153.
Uherské sňatky 76.
Uxor: **domovské právo a státní příslušnost** 182; **nárok na pensi** 205; **jméno po rozluce** 206.
Vagi 16, 27, 36.
Vetitu ecclesiae 40.
Vicarius paroecialis 151.
Vidua minorennis 62; **tempus luctus** 58; **benedicti sollemnis** 174; **vdov válečných sňatek nový** 73.
Vis et metus: **vitium consensus** 142.
Votum: **simplex** 41; **sollemne** 81; **reservatum** 42.
Vysvědčení: **o stavu svobodném** 20; **způsobilosti k sňatku** 224.
Zbavení svéprávnosti 63.
Zletilost 60.
Změna jména: 198.
Zpověď před sňatkem 25, 55.

BREVIS ELENCHUS BIBLIOGRAPHICUS.

- P. Card. Gasparri: *Tractatus canonicus de matrimonio*. Polyglotta Vaticana 1932.
 Nikolaus Hilling: *Das Eherecht des C. I. C. Weibel in Freiburg in B*, 1926.
 Felix Capello S. J.: *De matrimonio*. Marietti, Torino ed. 4. 1939, 2 vol. L 50.-.
 Lud. Fanfani O. P.: *De matrimonio et causis matrimonialibus*. Torino, 1924.
 M. Leitner: *Lehrbuch des kathol. Eherechtes*. Aschendorff in Münster, 1924.
 Aug. Knecht: *Handbuch des kathol. Eherechtes*. Mit Berücksichtigung des bürgerlichen Eherechtes Deutschlands, Österreichs, Ungars, Tschechoslowakei und Schweiz. Herder in Freiburg, 1928.
 Franz Triebs: *Praktisches Handbuch des geltenden kanon. Eherechtes in Vergleichung mit dem deutschen staatlichen Eherecht*. I. Teil 1925, II. Teil 1927, III. Teil 1929, IV. Teil 1932 (bis zum can. 1093). Ostdeutsche Verlaganstalt, Breslau.
 Dominicus Prümmer O. P.: *Manuale iuris canonici*. Herder, Freiburg, 1927.
 Timoth. Schäfer O. C.: *Das Eherecht nach dem Cod. I. C.* Aschendorff in Münster, 1924.
 C. M. Salmon O. P.: *De matrimonii sacramento tractatus pastoralis*. Liège, 1929, La Fensée catholique.
 Albert Königer u. Fr. Giese: *Grundzüge des Katholischen Kirchenrechts und des Staatskirchenrechts*. 2. Aufl. Bonn und Köln, 1932.
 Ed. Eichmann: *Lehrbuch des Kirchenrechtes*. Schöningh in Paderborn, 3. Aufl.
 Rado Kušej: *Cerkveno pravo katoliške cerkve s posebnim ozirom na razmere v kraljevini SHS*, Ljubljana, 1927.
 A. Cance: *Le Code de droit canonique. Commentaire succinct et pratique*. Tome second: 2. vol. de Sacramentis. Paris, Gabalda, 1928.
 Joh. Sägmüller: *Lehrbuch des katholischen Kirchenrechtes*. 4. Aufl. Herder in Freiburg, 1930.
 Joh. Linneborn: *Grundriss des Eherechtes*. 5. Aufl. Paderborn, Schöningh, 1933.
 V. Jeličić: *Kanonsko ženidbeno pravo katoličke crkve*. Sarajevo, 1930.
 Steph. Sipos: *Enchiridion iuris can.* Pöcs (Pétikostel), ed. 2., 1931.
 G. Payen: *De matrimonio in Missionibus ac potissimum in Sinis*. 3. vol. 1928/1929. Ziika-wei.
 Ferd. Schönsteiner: *Grundriss des kirchl. Eherechtes*. 2. Aufl. Wien, 1937.
 P. Chrétien: *De matrimonio*. Metz, 1937.
 A. Esmein: *Le mariage en droit canonique*. Paris, 1935.
 I. Chelodi-V. Dalpias: *Ius matrimoniale iuxta Codicem*. Ed. 4. Tridenti 1937.
 I. Garcia-F. Bayon: *Tractatus canonico-moralis de sacramento matrimonii*. Madrid 1932.
 Jul. Tafferner-Konst. Długopolský: *Manželsko-právna príručka pre štátných matrikárov a duchovných*. Bratislava 1935.
 Alex. Bergmann: *Internationales Ehe- und Kindschaftsrecht*. Bd. I. Europäische Staaten. Berlin 1938.
 Ant. Scharnagl: *Das neue deutsche Ehegesetz mit den für das Land Österreich und das Sudetenland geltenden Sondervorschriften*. München 1939.
 G. Vromant: *De matrimonio (Ius missionarium Tom. V.)*, Lovanii, 1931.
 C. Badii: *Sistema del diritto matrimoniale italiano*. Roma 1932.
 Joh. Schlenz: *Die Trauung in Todesgefahr*. Warnsdorf, 1934.
 Josef Pejška C. Ss. R.: *Manželské právo kanonické*. Obořiště 1934.
 N. Joyce: *Christian marriage*. London 1934.
 H. Muessener: *Das katholische Eherecht in der Seelsorgepraxis*. 2. Aufl. Schwann, Düsseldorf 1934.

- A. Vermeersch S. J. - J. Creusen S. J.: Epitome iuris canonici. Carolus Beyaert, Brugis, 3. ed. 1927; ed. 4. 1929; ed. 5. 1933.
- Heribert Ione O. M. Cap.: Gesetzbuch des kanonischen Rechtes. Erklärung der Kanones. 3 Bde. Schönigh in Paderborn 1939.
- Joh. Haring: Grundzüge des katholischen Kirchenrechtes. Ulrich Moser, Graz, 1924.
- Wernz-Vidal: Ius matrimoniale. Universitas Gregoriana. Roma, 1925.
- Aloisius de Smet: De sponsalibus et matrimonio tractatus synopticus. Car. Beyaert, Brugis, 1927.
— Praxis matrimonialis. Car. Beyaert, Brugis, 1920.
- H. Noldin S. J. — Schmitt: De sacramentis. Fel. Rauch, Oeniponte, 1930.
- Dr. Kamil Henner: Základy práva kanonického. Nákl. vlastním, Praha 1921.
- Dr. Josef Kupka: Hlavní pravidla správy matrik. Obč. tisk. Brno 1924.
- Dr. Frant. Rouček: Čsl. zákoník občanský a občanské právo. Čsl. Kompas, Praha 1926.
- Dr. A. Diensteleder: Das neue Grossdeutsche Eherecht. Herder, Wien 1939.

Periodica:

- Acta Apost. Sedis. (AAS.)
- Archiv für kathol. Kirchenrecht (A. f. K. R.), Mainz.
- Archivo di diritto ecclesiastico, Roma.
- Časopis katolického duchovenstva (ČKD), Praha.
- Theologisch-praktische Quartalschrift (LzQt), Linz.
- Ius Pontificium, Romae. (Ius Pont.)
- Apollinaris, Romae. (Apollin.)
- Le Canoniste contemporain, Paris.
- Vážný, Sbírka rozhodnutí Nejvyššího soudu. (Váž.)
- Bohuslav, Sbírka rozhodnutí Nejv. Správního soudu. (Boh.)
- Acta curiae (Ord. list) českobudějovický, (A. c. čb.); olom. a j.

Corrigenda:

Zákonem čís. 32/1946 Sb. § 2 byly zvýšeny pevné kolkové poplatky:

z 50 h	na Kčs	2.—
3 K	„ Kčs	8.—
5 K	„ Kčs	12.—
8 K	„ Kčs	20.—
10 K	„ Kčs	25.—
15 K	„ Kčs	40.—
20 K	„ Kčs	50.—
30 K	„ Kčs	75.—
50 K	„ Kčs	125.—

Matriční a prohlášení listy třeba tedy nyní kolkovati kolkem za Kčs 12.—. (Vide na př. str. 17., 19., 117., 144., 177.)

CODICIS IURIS CANONICI

liber III., pars I. tit. VII.

»Res«, de quibus in tertio libro codicis, intelliguntur omnia illa, quae ab Ecclesia adhibentur ad finem suum assequendum.

Media ista sunt valde numerosa (c. 726). Sunt aut a) *pure spiritualia*, v. g. sacramenta, cultus divinus, sacramentalia, magisterium ecclesiasticum, indulgentiae; aut b) *pure temporalia*, v. g. bona ecclesiastica; aut c) *mixta*, v. g. beneficia ecclesiastica, calix consecratus.

Tamquam exordium libri tertii proponuntur canones de sacrilega abusione rerum spiritualium per simoniam (c. 727-730), et totus liber tertius dividitur in *sex partes*:

1. *de sacramentis et sacramentalibus*, quae sunt media excellentissima;
2. *de locis sacris*, ubi sacramenta per se conficiuntur, et de temporibus sacris, quae Deo tum pietate tum mortificatione honorando reservantur;
3. *de cultu divino*, qui actiones humanas ordinat, quae ad Deum colendum terminantur;
4. *de magisterio ecclesiastico*, quod exercetur per praedicationem verbi divini, institutionem in scholis;
5. *de rebus mixtis* — beneficiis ecclesiasticis;
6. *de rebus mere temporalibus*.

DE SACRAMENTIS.

(Cod. J. C. l. III. p. I. tit. VII.)

DE MATRIMONIO.*)

Caput I.

DE HIS, QUAE MATRIMONII CELEBRATIONI PRAEMITTI DEBENT ET PRAESERTIM DE PUBLICATIONIBUS MATRIMONIALIBUS.

Praeter quaedam principia dogmatica et moralia exponuntur can. 1012—1143 *leges positivae*, sive divinae sive ecclesisticae *de contractu maritali fidelium*. Summa harum legum *ius matrimoniale* dicitur.

Notio matrimonii.

Matrimonium (nuptiae, connubium, consortium, coniugium — manželství, sňatek — Ehe) in iure potest considerari ut actus transiens seu »in fieri« (manželský sňatek, die Eingehung der Ehe) et ut status maritalis seu »in facto esse« (manželský stav, Ehestand als Rechtsverhältnis).

Matrimonium »in fieri« (podstata manželství v jeho vzniku) est contractus legitimus et individuus, quo vir et mulier sibi mutuo ius in corpus tradunt in ordine ad actus per se aptos ad generationem, seu actus voluntatis inducens statum coniugalem.

Matrimonium »in esse« (podstata manželství v jeho trvání) seu status coniugalis per ipsum contractum productus est legitima et individua coniunctio viri et mulieris, per se perpetua, ad generandam et educandam prolem.

Moderní občanské zákoníky, na př. uherský zák. čl. XXXI. z r. 1894, ani návrh obč. zák. čl., také definici manželství nepodávají.

Matrimonium non est effectus progredientis demum culturae

*) Dogmaticko-právní stránku manželství objasňuje důkladně encyklika Lva XIII. »*Arcanum divinae sapientiae*« z roku 1880, uznávající spolu přesně vymezenou kompetenci zákona státního. (Ord. list 1880, str. 21.) Doplnuje ji encyklika Pia XI. »*Casti connubii*« z r. 1930. (AAS. 1930, 539; A. c. čb. 1931, 25.)

humanae*), sed a Deo ipso monogamicum institutum est (Gen. 1, 27—28; 2, 23—24; Mt. 19, 4—5) et a Christo Jesu ad sacramenti dignitatem evectum: **can. 1012 § 1. Christus Dominus ad sacramenti dignitatem evexit ipsum contractum matrimonialem inter baptizatos.** Si alteruter coniugum, matrimonio contracto, baptizatur, matrimonium non evadit sacramentum. (De Smet No. 179.)

Ehe zwischen getauften und ungetauften kein Sakrament: LzQt. 1926, 575. — Jest manželství křesťanovo s osobou nepokřtěnou svátostí? ČKD. 1904, 6. Podle názoru skoro obecného není. (Ius Pont. 1929, 336.) — Dispens a vinculo naturali matrimonii (casus): LzQt. 1934, 577.

§ 2. **Qua re inter baptizatos nequit matrimonialis contractus validus consistere, quin sit eo ipso sacramentum.** Proinde quidquid vitiat contractum, sacramentum ipsum invalidum reddit.

De fine matrimonii.

Can. 1013. § 1. Matrimonii finis primarius est procreatio atque educatio proles; secundarius mutuuum adiutorium et remedium concupiscentiae. (Gegenseitige Unterstützung und recht-mäßige Befriedigung des Geschlechtstriebes; vzájemná podpora jakož i počestný a zřízený úkoj pohlavního pudu.) Usu enim matrimonii libidini frenum imponitur. Finis primarius nunquam debet excludi; finis secundarius nonnunquam magni fit momenti in matrimonio contrahendo.**)

Objektivní účel manželství jest založiti rodinu. Podle sv. Augustina zahrnuje v sobě trojí dobro:

bonum proles — rozmnožování pokolení lidského; to je podstatný a nejprřednější účel manželství; s ním souvisí i výchova potomstva;

bonum fidei seu mutua fidelitas — kterou si manželé slibují zachovati; a jestliže ji ruší, pášou cizoložství;

bonum sacramenti — manželství má býti nerozlučitelno.

Jestliže by se snoubenci smluvili, že účel manželství v některém z těchto tří bodů vylučují: že buď nechtějí míti dětí,

*) F. Kachník, *Ethica socialis*, p. 17. — G. Oesterle: *De origine matrimonii secundum evolutionistas*. Ius Pont. 1936, 38—48.

**) Moderní biologie učí, že přebytečné mužské spermie se v ženském těle vstřebá a zpracuje; to má za následek vzájemné tělesné i duševní vyrovnání a přizpůsobení obou manželů a je dosaženo vedlejšího účelu manželství. Nemusí tedy z každého manželského styku vzejíti nové početí. (Lz. Qt. 1932, 644.)

nebo že si po sňatku může každý z nich žít jak chce, nebo že se dají rozloučiti, kdy jim bude libo, bylo by manželství neplatné pro nedostatek manželského souhlasu.

Jos. Fließner: Ehwille und bonum prolis. Lz. Qt. 1937, 425—441. — B. Ziermann: Abusus matrimonii. Lz. Qt. 1939, 304—309. — Ansprache des hl. Vaters Pius XII. über die eheliche Treue: Ord. I. litom. 1943, 12.

Proprietates matrimonii.

Essentiales matrimonii proprietates sunt unitas ac indissolubilitas, quae in matrimonio christiano peculiarem obtinent firmitatem ratione sacramenti. (Can. 1013. § 2.)

Excluditur itaque polygamia et polyandria simultanea, non vero successiva priore matrimonio soluto. — Unitatem a Deo in ipsa matrimonii institutione (Gen. 2, 24) stabilitam, omni dispensatione sublata, Christus restituit. Indissolubilitatem vero talem obtinet, per se, matrimonium inter baptizatos, quod neque partium consensu, neque ulla auctoritate humana dissolvi potest. Absolutam autem indissolubilitatem habet solummodo matrimonium fidelium (ratum et) consummatum.

Obsah manželství je stanoven způsobem, kterého jednotlivci ani v souhlasu s druhým změnit nemůže (ius cogens, ius publicum). Ustanovení o vzniku, trvání a zániku manželství je vyňato z moci jednotlivců, kteří mají tudíž pouze volnost buď uzavřít manželství tak, jak právo dovoluje, anebo ho vůbec neuzavřít; smlouvou vzájemnou nemůže obsah manželství býti ani stanoven ani změněn. (Henner, str. 212.)

Lex civilis partim matrimonium declarat esse contractum, partim a contractibus aliis illud distinguit, dum concedit alios contractus mutuo contrahentium consensu solvi posse, matrimonium vero tantummodo per sententiam iudicis.

O právu manželském jednájí §§ 44.—136. ob. z. obč. a uher-
ský manželský zákon z roku 1894, zák. čl. XXXI.

Čsl. zákonem manželským č. 320 ai 1919 Sb. z. a n. a prov. nař. čís. 362 ai 1919 byly některé paragrafy obč. zákoníku zrušeny nebo změněny. Srv. §§ 17.—95. návrhu nového obč. zák. — »Rodinné poměry zakládají se smlouvou manželskou. V manželské smlouvě dvě osoby různého pohlaví projevují podle zákona svoji vůli, že budou žít v nerozlučném společenství, děti ploditi, je vychovávat i poskytovat si vzájemnou pomoc.« (§ 44. obč. zák.)

Manželství samo o sobě je instituce ryze mravní, nikoli majetkoprávní; plyne to z toho, že majetkové poměry manželů upravují se zvláště v §§ 1217 obč. z. a násl., kdežto čistě osobní právo manželů je upraveno v §§ 44, 89 násl. obč. zák.

»Manželství, rodina a mateřství jsou pod zvláštní ochranou zákonů.« (§ 126 ústavní listiny čsl.)

Qua contractus matrimonium supponit personas habiles iure divino et humano atque consensum legitimum.

Matrimonium semper habet in sui favorem praesumptionem iuris, adeo ut quidquid contra matrimonii valorem adducitur, perspicue probandum sit: **can. 1014: Matrimonium gaudet favore iuris; quare in dubio standum est pro valore matrimonii, donec contrarium probetur, salvo praescripto can. 1127.** (Scl. in re dubia maior est favor iuris pro privilegio fidei quam pro matrimonio ad libertatem partis conversae promovendam. Cf. AAS. 1922, 514.)

Obč. a n. zák. § 99 stanoví: »Vždy platí domněnka pro platnost manželství. Udávaná překážka manželská musí tedy býti úplně dokázána a ani souhlasné doznání obou manželů nemá zde moci důkazu, ani nelze dopustiti, aby manželé na to přísahali.«

Příklady: Farář oddal válečnou vdovu, jejíž pohřešovaný muž byl sice prohlášen za mrtvého, ale s tímto prohlášením nebylo zároveň vysloveno, že jejich manželství jest rozlučeno. Druhý manželství této vdovy bylo nešťastné; na její žádost prohlásil krajský soud toto manželství za neplatné pro překážku trvajících svazku manželského prvního.

Jindy zas oddána byla žena, jejíž muž se vystěhoval do Ameriky, tam zmizel a podle poslední zprávy byl v nemocnici ošetřován. Další pátrání po něm zůstalo bez úspěchu. Týž soud prohlásil, když manželka žalovala na neplatnost svého druhého manželství, že neplatnost jeho nemůže býti vyslovena, protože zákonná domněnka platí pro platnost manželství, dokud by překážka trvajících svazku nebyla prokázána. (Lz. Qt. 1925, 802—809; 1927, 774.)

Nebo: Došlo by k manželství mezi bratrem a jeho polorodou sestrou, která cizoložně byla zplozena otcem ženichovým. Dokud by věc nebyla veřejně dokázána, platil by za otce ten, kdo je jako otec v matrice zapsán (c. 1115) a pochybná překážka pokrevnosti, »objevená« po sňatku, nemohla by platnost tohoto manželství ohroziti. (Lz. Qt. 1927, 546.)

Nebo: Manželství uzavřené před knězem církve čsl. dříve ještě než byla náboženská obec čsl. státem uznána, prohlášeno bylo po rozumu § 75 obč. z. za neplatné. Muž uzavřel brzo na to nové manželství. Potom vydán zákon č. 219/1925 Sb. z. a n., sa-

nující všechna neplatná manželství, uzavřená před kněžskými církvemi. První manželka domáhala se, aby první manželství uznáno bylo na základě tohoto zákona za platné, ale jejímu dovolání Nejv. soud nevyhověl. (Viz Váž. VIII. čís. 6032.)

Divisiones matrimonii. (Can. 1015.)

1. Matrimonium dicitur validum, si efficaci consensu inter personas habiles, nullo impedimento, sive impediante sive dirimente affectos, est contractum. Quodsi impedimentum vel circumstantia solummodo impediens matrimonio obstat, est validum quidem, sed illicitum. Matrimonium inter fideles valide contractum dicitur ratum (i. e. agnitum et receptum ab Ecclesia seu sacrosanctum); invalide contractum dicitur et est irritum seu nullum (nichtig). Si copula carnalis seu actus coniugalis perfectus (i. e. penetratio vaginae per erectum membrum virile et immissio veri seminis virilis intra vas mulieris), quo coniuges una caro fiunt, accesserat, dicitur ratum et consummatum (dokonané, vollzogen).

Celebrato matrimonio, si coniuges simul cohabitaverint, praesumitur consummatio, donec contrarium probetur. (Can. 1015, § 2.)

Praesumptio haec est praesumptio iuris simpliciter (can. 1825), proinde argumentum contrarium admittitur (c. 1826). Matrimonium inter non baptizatos contractum vocatur legitimum. (Can. 1015, § 3.) Si ambo coniuges baptismum suscipiunt, eorum matrimonium fit sacramentale seu ratum (cf. can. 1012, § 2) supposita utique absentia cuiusvis impedimenti iuris naturalis vel divini.

2. Matrimonium cum impedimento dirimente contractum est invalidum; si ratio invaliditatis est defectus legitimae formae, matrimonium dicitur nullum; dicitur putativum (domnélé, zdánlivé), si in bona fide ab una saltem parte celebratum fuerit, donec utraque pars de eiusdem nullitate certa evadat. (Can. 1015, § 4.) Na př. manželství domnélé válečné vdovy, která dostala povolení k novému sňatku. »Attentatum« dicitur matrimonium, si celebratur mala fide saltem alterutrius partis inhabilis, eo quod obstat impedimentum dirimens voti, ordinis, ligaminis aut sine forma sollemni. Pars attentans non solum peccatum, sed delictum committit transgrediendo legem poenalem.

3. Matrimonium canonicum (církevní - kirchliche Ehe) dicitur tale, in quo omnia servantur, quae a iure canonico requiruntur; civile, quod coram magistratu civili secundum leges civiles contractum, omnes effectus civiles obtinet matrimonii validi.

Species matrimonii civilis.

Quoad obligationem in diversis terris distinguitur matrimonium civile

a) obligatorium (nucené — Zwangszivilehe, v. g. in Deutschland, Magyarország, France, Belgique, Holland, Schweiz, Japan, Rumenia, SSSR, nonnulli status in America), si omnes cives cuiuscunque religionis ad illud contrahendum obligantur, eo quod in foro civili solummodo m. civile agnoscitur. Et quidem cives vel coguntur, ut prius coram civili magistratu contrahant, antequam ministrum ecclesiasticum adeunt (v. g. in Germania, Hungaria, Belgio) vel eis liberum relinquitur, quale matrimonium prius contrahere velint, v. g. in Italia usque ad concordatum a. 1929 (cf. Henner, pag. 264);

Laut Artikel 26. des Reichsdeutschen Konkordates vom Jahre 1933 (AAS. 1933, 389) darf die kirchliche Einsegnung der Ehe vor der Zivildrauung vorgenommen werden nur im Falle einer lebensgefährlichen, einen Aufschub nicht gestattenden Erkrankung eines Verlobten, und im Falle schweren sittlichen Notstandes, dessen Vorhandensein durch die zuständige bischöfliche Behörde bestätigt sein muss. Der Pfarrer ist in solchen Fällen verpflichtet, dem Standesamt unverzüglich Anzeige zu erstatten.

A v dodatkovém protokolu k čl. 26 je vysvětleno, co jest »sittlicher Notstand«: Ein schwerer sittlicher Notstand liegt vor, wenn es auf unüberwindliche oder nur mit unverhältnismäßigem Aufwand zu beseitigende Schwierigkeiten stößt, die zur Eheschließung erforderlichen Urkunden rechtzeitig beizubringen.

b) facultativum (dopustné — Wahlzivilehe) est in illis statibus, in quibus civibus liberum manet, velintne contrahere matrimonium civile aut canonicum. Utrumque in foro civili agnoscitur cum aequalibus effectibus iuridicis. (United States of Amerika, Britania, Československá republika, Jugoslavia vi concordatus ex anno 1937, Italia inde a tempore concordatus contracti a. 1929.) Ale zápis i církevního manželství děje se v Itálii do matriky civilní a také prohlášky musí farář civilnímu matrikáři ohlásiti. Jinak stát podle artik. 34 konkordátu

»riconosce al sacramento del matrimonio, disciplinato dal diritto canonico, gli effetti civili«;

c) in casu necessitatis seu subsidiarium (civilní manželství z nutnosti — Ersatzzivilehe oder Notzivilehe) in nonnullis statibus conceditur illis civibus, qui propter impedimentum aliquod ecclesiasticum, quod autem status non agnoscit (v. g. disparitatis cultus non dispensatum), matrimonium canonicum inire nequeunt, vel illis, qui ad nullam societatem religiosam pertinent. (Österreich [zák. čís. 47/1868 ř. z.], Danmark, Norwegen.) — »Civilní manželství z nutnosti« může za jistých okolností (viz can. 1098) míti platnost i kanonickou.

Matrimonium morganaticum (nerovné - quod etiam »salicum« vel »ad manum sinistram« vel »disparagium« i. e. inter personas disparis condicionis socialis vocatur et ad matrimonium canonicum refertur) est matrimonium a membris familiae regnantis cum muliere inferioris condicionis initum eo pacto (morganaticum) vel ea lege (disparagium), ut neque uxor neque liberi in dignitate, titulis et insignibus mariti et patris succedant, sed determinata solummodo parte bonorum paternorum contenti esse debeant.

4. Matrimonium publicum est, quod in facie Ecclesiae, i. e. peractis publicationibus coram parcho et testibus celebratur; occultum seu conscientiae dicitur, quod absque praeviis publicationibus secreto celebratur coram parcho quidem et testibus, attamen eo pacto, ut omnes, qui intererant, ad secretum servandum teneantur (de quo infra can. 1104), ita ut matrimonium publice ignotum maneat.

Matrimonium clandestinum vocabatur tale, quod vel sine praeviis publicationibus vel sine praesentia sive parochi competentis sive testium contrahebatur.

De iurisdictione quoad matrimonium.

Cum leges, quae ex iure naturali et positivo divino circa matrimonium existunt, paucae sint, et ad ordinandum hunc contractum aequae frequentem ac difficultatibus implexum non sufficientiant, Ecclesia, cui commissa est potestas administrandi sacramenta, iure sibi proprio, non ex concessione civilis auctoritatis, statuit, quae ad valide et licite ineundum vel dissolvendum contractum matrimoniale requirantur. Aliis verbis: causae matrimoniales, quae respiciunt constitutionem, dissolutionem aut redintegrationem coniugalis consortii quoad torum et mensam,

deinde causae directae ad declarandam nullitatem matrimonii vel ad petendam dispensationem matrimonii rati non consummati, pertinent ad forum ecclesiasticum. (Apollinaris 1928, 217.)

Nullum ius competit regimini civili quosdam individuos degeneres, abnormes et ad crimina proclives a matrimonio arcendi vel operatione chirurgica, sic dicta vasectomia eos sterilisandi, prout fit v. g. in Germania et in nonnullis statibus USA. (Cf. De Smet, Nro 439; vide encykl. »Casti connubii«, český překlad »Život«, str. 34.)

Regimini civili competit iurisdicção solummodo quoad effectus mere civiles, ut sunt v. g. quantitas dotis, iura in nomen et haereditatem, contractus nuptiales (svatební smlouvy — Ehepakten) circa bona temporalia.

Can. 1016. Baptizatorum matrimonium regitur iure non solum divino, sed etiam canonico, salva competentia civilis potestatis circa mere civiles eiusdem matrimonii effectus. (Cf. can. 12, 87, 1038, 1960.)

Matrimonium infidelium legi civili subiacet.

Ecclesia matrimonium civile fidelium tamquam nullum matrimonium considerat; coniuges tales, civili contractu inito et cohabitatione subsequente, aestimantur publici concubinari, infames infamia facti ex can. 2293, § 3, qui absolutione sacramentali, donec resipiscant, indigni sunt; liberi eorum in foro Ecclesiae sunt illegitimi; matri deneganda est benedictio puerperae; ab actibus legitimis ecclesiasticis (can. 2256, § 2, 2357, § 2, 2294, § 2) excluduntur; v. g. non possunt admitti qua patrini in baptismo et confirmatione; non possunt suffragia ferre in electionibus ecclesiasticis; ius patronatus exercere; sine poenitentia decedentibus denegatur sepultura ecclesiastica (can. 1240, § 1 n. 6) et missa in die obitus et anniversaria, neque nominentur expresse in suffragiis.

Die Zivilehe kann eine reine Formalität sein. Die Brautleute müssen keine wirkliche Ehe beabsichtigen; was sie sich innerlich denken, geht den Standesbeamten nichts an: LzQt. 1931, 115; 340. — Erzwungenes Zusammenleben in bloßer Zivilehe ohne Ehwillen: LzQt. 1931, 337.

Adnotatio: Actus legitimi ecclesiastici (církevně-právní jednání — kirchliche Rechtsgeschäfte, neduchovní funkce církevní) sunt actus variae rationis (vide can. 2256, § 2), qui in foro ecclesiastico effectus iuridicos producent et aliquam commendationem personae supponunt vel tribuunt.

Quibus prohibendi: can. 2294, § 2; 2315; 2350, § 2; 2357, § 2.

Quibus prohibiti: can. 2263; 2353; 2375; 2385.

Ubi matrimonium civile obligatorium est, Ecclesia monet fideles, ut legi civili se subiciant; vult autem, ut prius in Ecclesia quam coram magistratu civili contrahant, si licet; ubi autem facultativum, ut canonicum eligant.

De promissione matrimonii seu de sponsalibus.

Promissio matrimonii seu sponsalia (spondere), quae iam apud gentes antiquas in usu erant, est contractus bilateralis, quo personae habiles futurum inter se matrimonium promittunt.

Promissio potest esse unilateralis vel bilateralis seu mutua, absoluta vel conditionata. Invalida est et nullos producit iuridicos effectus quaelibet privata promissio matrimonii, quae praescripta forma sollemni destituitur. Manželský sľib pouze ústní, který si dají milenci, nemá tedy právní účinnosti.

Necessitas sponsalium nunquam extitit. Utilia tamen sunt, ut sponsi indolem mutuam explorent. Si in forma sollemni fiant, formulare decreto »Ne temere« a. 1907 praescriptum observetur.

Ex can. 1017 promissio matrimonii debet

a) **scripto redigi** cum elementis essentialibus, i. e. nomen, condicio, locus habitationis contrahentium, nec non tempus saltem approximative, matrimonii contrahendi;

b) **subsignari a partibus et vel a parocho vel a duobus saltem testibus**. Si utraque vel alterutra pars scribere nesciat vel nequeat, ad validitatem id in ipsa scriptura adnotetur et alius testis addatur, qui cum parocho aut loci Ordinario vel duobus testibus supra memoratis scripturam subsignet.

Formulář viz v Ord. listě r. 1908, str. 34. Pro foro ecclesiastico bez kolků; pro foro civili kolek 5 K. Notatur in libro sponsalium. — Zasnúbenie a zápis ohlášok: ČKD 1935, 74.

Effectus sponsalium: E sponsalibus validis oritur moralis, non iuridica obligatio promissionem adimplendi; immo etsi promissio informis et proinde invalida fuerit, obligatio aderit saltem ex fidelitate. Nonnulli auctores tamen docent

hanc conscientiae obligationem partis iniuste resilientis iam non posse urgeri. (Apollin. 1934, 244.)

Attamen sec. can. 1017, § 3. **Ex matrimonii promissione, licet valida sit nec ulla iusta causa ab eadem implenda excuset, non datur actio ad petendam matrimonii celebrationem; datur tamen ad reparationem damnorum, si qua debeatur.**

Ratio est, ut libertati matrimonii caveatur. Nam contractu matrimoniali non pecunia, fundus aut domus obligatur, sed ipsa humana persona perpetuo devincitur; qua re iura omnia gentium civilium plus libertatis in coniugio quam in aliis contractibus requirunt, et potius iniustitiam privatam tolerant, quam ut mala publica, ex coactis nuptiis oritura incurrant. (Cf. Ius Pont. 1927, 34; Apollin. 1934, 49.)

Actio vero reparationis damnorum, quae quidem mixtiformis est, sed vi can. 1933, § 3, ad forum civile defertur, non suspendit matrimonii celebrationem. (Commis. interpr. Cod. 2. VI. 1918. — AAS. 1918, 344. — Ord. list čb. 1919, strana 3; olom. 1918, 149.)

Alium effectum canonicum sponsalia non habent; **impedimentum matrimoniale iam non constituunt, ne prohibens quidem.**

Podle práva předkodexového vznikala z platného zasnoubení překážka publicae honestatis mezi snoubencem a pokrevenci 1° přímého i pobočného pokolení snoubence druhého; a z á v a d a, která bránila manželství s kteroukoliv osobou jinou, dokud zasnoubení pravoplatně trvalo.

Ius resiliendi a sponsalibus praebetur detecta superveniente notabili mutatione in obiecto contractus v. g. quoad bona corporis et animi, status et fortunae, vel ex mutuo consensu quando iure merito praevideatur, matrimonium exitum infelicem esse habiturum.

Ius nostrum civile (§ 45 et 46 obč. zák. a §§ 17—20 návrhu nového obč. zák.) pariter statuit e sponsalibus non dari actionem ad petendam matrimonii celebrationem, sed tantummodo ad compensandum damnum emergens, seu ad compensandas expensas intuitu futuri matrimonii factas, non autem ad lucrum cessans (cf. Váž. II. č. 381), neque ad implendas conditiones, de quibus inter partes conventum est.

Attamen si quis virginem sub promissione matrimonii defloraverit eamque in matrimonium ducere nolit, potest ex § 506 cod. poen. puniri carcere 1—3 mensium simulque adigi ad damnum emergens reparandum. (§§ 1294, 1295, 1297, 1328, cod. siv.) Viz Váž. čís. 248, 524, 2494, 2566, 2644, 2646, 2926, 3027, 9443, 10952.

Nárok na náhradu škody nepřisluší manželů proti svůdci manželky. (Váž. V. čís. 2412.)

Odpírá-li svedená žena provdati se za svůdce, nemůže se na něm domáhati náhrady škody. (Váž. IX. čís. 7443.)

Výše náhrady ovšem bude záležeti na majetkovém stavu žalovaného; náhradu lze požadovati na př. za výlohy při porodu, za přestálé těhotenství (cf. Váž. III. čís. 1106), za převoz výbavy, za přípravu svatební hostiny, za nájem bytu, za zničené zdraví (cf. Váž. XII. č. 9504), za to, že bylo svedené znemožněno lepší zaopatření novým sňatkem (Váž. č. 9799), a pod. podle § 1328 obč. zák. jen tehdy, jestli svůdce jednal zálučně nebo výhrůžně nebo zneužil poměru odvislosti. (Cf. Váž. VII. č. 5236.) — Je-li o svedené prokázáno, že se už dříve oddávala prostituci, není tu předpoklad § 1328 obč. zák. (Váž. IX. č. 6733.) — Svedení ženy podmíněným slibem manželství »když by snad obtěžkala« nezakládá nárok na odškodné podle § 1328 obč. zák. (NS. 1./IV. 1924. Rv. I. 46-24. Váž. VI. č. 3670.) — Svedení pod slibem manželství předpokládá, že žena mohla slibu tomu uvěřiti. Nemohla uvěřiti, věděla-li, že muž je ženat. (NS. 1./IV. 1924. Váž. VII. čís. 3673.) — Náhrada náleží ženě obelstěné, nikoliv lehkověrné. (Váž. č. 3371, 5229.) — Tento nárok na odškodnění pro bezdůvodně zrušené zasnoubení přísluší za všeobecných podmínek nároku na náhradu škody (§ 1293 obč. zák.) i osobám třetím. (Váž. V. čís. 2140.) — Bylo-li zasnoubení zrušeno snoubencovou smrtí, nemá druhý snoubenec proti pozůstalosti zemřelého nároku na náhradu škody, ať zemřelý si smrt zavinil nebo nezavinil. (NS. 15./III. 1928. Váž. X. č. 7875.) — Snoubenka usmrčeného nemá proti tomu, kdo ho usmrtil, nárok na náhradu za to, že jí tím ušlo zaopatření, ani za zmenšenou způsobilost ke sňatku, třebaže měla s usmrčeným mimomanželské děcko. (Váž. XIII. čís. 10894.) — Ke škodě podle § 46 obč. zák. náleží i to, co snoubence ušlo tím, že vzhledem k zasnoubení a slíbenému manželství opustila místo. (NS. 9./IX. 1936; Rv. I. 2378/34; Váž. č. 15375.) — Žena svedená pod slibem manželství nemá nárok na náhradu škody (§ 1328 obč. z.), prokáže-li žalovaný ve sporu, že důvodně upustil od splnění daného slibu; nezáleží na tom, kdy se žalovaný dověděl o skutečnostech, odůvodňujících odepření splnění slibu. (Váž. č. 16368. Srv. č. 2233.) — Nárok na odškodné pod slibem manželství, posuzovaný podle § 1328 obč. zák. (§ 506 tr. zák.) promlčuje se v trojročné lhůtě (§ 1489 obč. z.) počínajíc od odepření splnění manželský slib. (Váž. č. 15875. Srv. č. 2006.)

Can. 1018. Parochus ne omittat populum prudenter erudire de matrimonii sacramento eiusque impedimentis.

Populus christianus (ergo non solum sponsi) edocendus est naturam sacramentalem contractus matrimonialis, ita ut nullitate formae mere civilis clare perspiciat; etiam eius usum legitimum, ut diminuatur nefandus abusus onanismi coniugalis; dein impedimenta saepius occurrentia nec non conditiones validi consensus. Cum in publicis concionibus tum in privatis adhortationibus prudentia pastoralis opus est. Encyclica Pii XI. »Casti connubii« fidelibus perlegatur.

Lékařská prohlídka snoubenců, kterou u nás někteří propagují z důvodů hlavně eugenických, t. j. snahou zušlechtit pokolení (rasu) vyloučením činitelů dědičně škodlivých, sociálním lékařstvím a tělesnou výchovou, není v Československé republice povinná; ale duchovní správce může ji snoubencům doporučiti. Je dobře zřizovati »Poradny« — »Eheberatungsstellen« (jsou v Praze II. a XII., v Hradci Králové a v Brně), ale ty se nesmějí zvrhnouti tak, že by v nich byly vydávány antikoncepční prostředky!

Theoria sic dicta eugenica atque media ab ea indicata ad humanam progeniem in melius provehendam posthabitis legibus sive naturalibus sive divinis sive ecclesiasticis ad matrimonium singulorumque iura spectantibus omnino improbanda est et pro falsa habenda. (S. Off. 21./III. 1931; AAS. 1931, 118.)

De iis, quae celebrationi matrimonii praemitti debeant.

(Can. 1019—1034.)

Parochus curare debet, ut matrimonium valide et licite contrahatur in foro ecclesiastico et etiam civili:

Can. 1019. § 1. Antequam matrimonium celebretur, constare debet nihil eius validae et licitae celebrationi obsistere.

Inquirendum est praesertim, utrum partes sint baptizatae, ab omni impedimento liberae, praesertim ligaminis, et rite dispositae. Sub »status liber« intelligitur libertas ab omni impedimento dirimente et impediante, non solum libertas a vinculo matrimoniali. Proinde testimonium baptismale recentissime editum cum praescriptis adnotationibus*) requirendum est.

*) Can. 1103 praecipit adnotare in matriculis receptam confirmationem, ordinem s., vota emissa, matrimonium contractum.

Can. 1988 etiam declarationem nullitatis; ex lege civili adnotatur matrimonii solutio. Etiam civile matrim. adnotari debet.

Poznámka na křestním listu o uzavřeném sňatku, třeba na zadní straně, nepodléhá zvláštnímu kolku. (ČKD. 1926, 436.) — Vepsati data narození novomanželů na oddací list nepovažuje se za zvláštní potvrzení

De his omnibus parochus certior fit praesertim in examine sponsorum generali per conscriptionem »protocollu nupturientium« et sequentes deinde publicationes.

In periculo mortis (can. 1019, § 2), si aliae probationes haberi nequeant, sufficit, nisi contraria adsint indicia, affirmatio iurata contrahentium, se baptizatos esse et nullo detineri impedimento.

Vzorec manifestační přísahy viz v »Manuale rituum provinciae pragensis« ed. 1916, pag. 135.

De examine sponsorum generali.

(Can. 1020—1021.)

Multae difficultates in vita matrimoniali nec non posteriores processus matrimoniales a limine impedirentur, si parochi gravitatis huius examinis sibi conscii essent illudque cum necessaria severitate peragerent. Examen hoc apud nos fit per sic dictum »protocollum«, quod parochus cum sponsis conscribit eum in finem, ut certior evadat de iis, quae necessaria sunt ad peragendas publicationes, nec non ut detegi et detecta removeri possint impedimenta; quae si sint indispensabilia, matrimonium contrahi non potest. — Ad protocollum conscribendum sponsi adire debent parochum proprium (eius vicarium co-adiutorem, substitutum). »Die Vornahme des Brautexamens und die Eintragung der Ergebnisse desselben in das Brautführungsprotokoll obliegt in der Regel dem Pfarrer, welcher zur Vornahme der Trauung ohne eine Delegation (scl. pro foro civili) von einem andern Pfarrer zu benötigen, berechtigt ist.« (Seidl, Matrikenführung III., 142.)

Parochum proprium quisque sortitur sive per domicilium sive per quasidomicilium (cf. Lib. I. p. 65-67; can. 92—94); quoad matrimonium ex lege ecclesiastica iam menstrua commoratione (can. 1097, § 1, 2°), ex lege civili commoratione per sex hebdomadas completas. (§ 4 zák. manž. č. 320/1919.)

Commoratio menstrua nec non sex hebdomadarum praesumptionem iuris parit de quasidomicilio.

podrobené poplatku; proto v rubrice »Věk« psáti jest v matrice i na listě oddaných datum narození. (Výnos zem. úřadu v Praze 14. XII. 1932 číslo 686697-9 B-3296/8 ai 1932: A. c. čb. 1933, 2; praž. 1933, 12; litom. 1933, 201.)

Attento can. 34 § 3 n. 3 primus dies ne computetur et tempus unius mensis finiaturo ultimo die eiusdem numeri; v. g. a 15. Januarii ad diem 15. Februarii expletam.

Bydliště řádné nebo mimořádné (přechodné) a skrze ně příslušnost farní získává každý ode dne, kdy se ve farnosti usadil s úmyslem přebývat tam trvale nebo větší část roku. Jestliže někdo, usadiv se ve farnosti, neměl od počátku úmyslu získati tam bydliště ani řádné ani mimořádné, přece podle právní domněnky získal bydliště mimořádné, přebývá-li skutečně ve farnosti už aspoň 4 resp. 6 neděl; tímto pobytem nabyl farní příslušnosti a nemusí býti prohlašován v dřívějším bydlišti ani řádném ani mimořádném, kterého se vzdal, po případě kterého nikdy neměl.

Podle § 72 obč. z. a § 4 čsl. zák. čís. 320/1919 Sb. nebydlí-li některý ze snoubenců ve svém bydlišti ještě šest neděl, jest buď s vyhláškami sečkati, až se 6 neděl dovrší, a nebo musí vyhlášky býti také v obci, kde onen snoubenec nejposléze bydlel déle než šest neděl, a nebo si musí obstarati dispens od šestinedělního pobytu, kterou uděluje o k r e s n í úřad (vl. nař. č. 314/43 Sb.).

Šestinedělní lhůtu nutno tedy počítati zpět ode dne p r v n í ohlášky.

Osoby meškající za prací v cizině (čeští dělníci v Říši) přerušily v tuzemsku pobyt a proto nutně potřebují dispense od šestinedělního pobytu, chtějí-li za své krátké dovolené zde uzavřít sňatek, třeba že to je v jejich domově. (Zemský úřad v Praze 24./VII. 1940 č. 7020/40 odd. 9; Ord. list Kr.-hr. 1940, 129.) Ale opačného názoru byl zemský úřad v Brně, který sdělil arcib. konsistoři v Olomouci 9./VI. 1941 č. 23966/II-5 toto:

Že osoby, meškající za prací v cizině, přerušily v tuzemsku pobyt, nepadá na váhu při posouzení, zda potřebují dispense od šestinedělního pobytu a stačí-li jim ohlášky v Protektorátě. Neboť v tomto ohledu rozhoduje bydliště, nikoliv pobyt, jak vyplývá z ustanovení § 4 zákona čís. 320/1919, příp. z ustanovení § 72 o. z. o. Tu pak třeba vyšetřiti od případu k případu, zda tyto osoby podržely bydliště v Protektorátě, když odcházely na práci do ciziny, t. j. jak se rozloučily s přibuzenstvem a se známými, zda snad daly výpověď z bytu, zda zde zanechaly své svršky anebo jinak projevily úmysl, že zde chtějí zůstat trvale usazeny. Proto nemůže býti postup úřadů jednotný. Závisí na okolnostech jednotlivého případu, zda obec zdejšího pobytu vydá snoubenci potvrzení, že měl v obci bydliště v posledních 6 týdnech a že tedy byl pobytem v Německu, bydlištěm však zde. Z okol-

nosti, že nynější snoubenec, odchází na práci do Německa, se zde policejně odhlásil, nelze souditi, že se vzdal zdejšího bydliště, neboť policejní odhlášky a přihlášky se týkají pobytu, nikoli bydliště, a lze při nich souditi na úmysl, podržeti, či se ho vzdáti jen z dalších okolností, jimiž byly provázány.

Nepředložil-li snoubenec potvrzení obecního úřadu o zdejším bydlišti, stane se zdejší sezdávací funkcionář kompetentním k vyhláškám teprve tím, že zemský úřad promine vyhlášky v posledním bydlišti v cizině, což se rovná prominutí šestitýdenního pobytu v místě sňatku. Předložil-li snoubenec potvrzení zdejšího obecního úřadu, že zde měl v posledních 6 týdnech své bydliště, je dána příslušnost zdejšího sezdávacího funkcionáře bez uvedené dispense.

V malých místech na venkově obecní úřady nevydávají potvrzení o bydlišti, vyšetření přísluší tu farnímu úřadu. (A. c. ol. 1941, 128.)

Plura domicilia, immo hos tres titulos omnes, ex quibus parochum suum proprium sortitur, aliquis — licet raro — possidere potest. In hoc casu publicationes apud omnes parochos proprios fieri debent. (Cf. De Smet, Praxis matr. ed. 2, p. 31; ČKD. 1931, 872.) Nupturientes tunc eligere possunt parochum quem maluerint, qui protocollum conscribat eosque copulet. (Ius Pont. 1933, 219.)

Vagi (cf. can. 91) proprium parochum habent in loco actualis commorationis. (Kočovníci, kteří jdou světem, na př. cikáni, majitelé kolotoče, střelnice, houpaček, panoptika, brusiči, váleční běženci a pod.; viz str. 27 a 36.)

Snoubenci musí v místě skutečně bydleti, ne snad jenom býti přihlášení k pobytu. — Polizeiliche Anmeldung allein begründet nicht den ordentlichen Wohnsitz. (O. G. 4. IV. 1882 Z. 1582, Slg. 8945). — Prohlášky na místě skutečného pobytu jsou podmínkou platnosti manželství a falešné hlášení přestupkem trestním. Naopak zase k pojmu bydliště nevyžaduje se policejní přihlášky k pobytu. (NS. ze dne 28. IX. 1909, č. XII-4731.)

Si uterque sponsus non est ex eadem parochia, possunt adire vel quilibet suum parochum vel ambo solummodo parochum sponsae. Parochus, in cuius paroecia nuptiae celebrantur, debet alterius sponsi parocho mittere »indictionem publicationum« (opovědění prohlášek — Ersuchschein — bez kolku) et ab illo obtinere »testimonium de publicationibus peractis« (prohlášení list — Verkündigungsschein) a to buď na zvláštním tiskopisu nebo in dorso »Opovědění«.

Podle rozhodnutí zemského fin. ředitelství v Praze ze dne 9./XII. 1927, čís. V-6181/1927, prohlášení listy (bez rozdílu, zdali na zvláštním formuláři nebo in dorso »opovědění«) zásadně podléhají podle sazeb. pol. 41/12 popl. zák. ze dne 9./II. 1850 č. 50 ř. z. ve spojení s § 9 cís. nař. z 28./VIII. 1916 č. 281 ř. z. a s § 1. zák. ze dne 3./IV. 1925 č. 54 Sb. z. a n. poplatku 5 K bez rozdílu, vydávají-li je stranám na jejich žádost světské nebo církevní (farní) úřady. Obsahuje-li farní prohlášení list potvrzení o ohláškách více párů snoubenců, je třeba kolek za 5 K zapraviti tolikrát, kolik je párů snoubenců. Jestliže však je potvrzení o prohláškách vystaveno a zasláno jinému farnímu úřadu jako sdělení úřední, je jakožto »úřední korespondence« podle saz. pol. 13/9 citov. popl. zák. kolku prosto. (ČKD. 1933, 366.) V takovém případě nesmí toto sdělení míti nadpis »Prohlášení list«. — Takové úřední prohlášení listy bez kolku zasílají často okresní úřady.

Obežník Krajského úřadu v Bratislave zo dňa 29./II. 1933, čís. 316.103/7/1933 uverejňuje úpravu generálneho finančného riaditeľstva pre Slovensko o kolkovaní dokladov pre výkon ohlášok sňatku (oslobodenia od nich):

Domovské listy vôbec a preto tiež snúbencov — vystavené obecnými úradmi pre výkon ohlášok sňatku, alebo čo prílohy k žiadosti za oslobodenie od ohlášok podliehajú kolkovému poplatku 5 K dľa sadz. pol. 93/21 a/bb popl. sadzby, poťažne kolkovému poplatku 1 K, keď sú vydané pre čeled', tovaryšov, nádeníkov a vôbec pre osoby žijúce zo zárodku nepresahujúceho dennú mzdu [lit. b) cit. sadz. pol.].

Keď štátny (církevný) matrikár oslobodí, pokiaľ je k tomu oprávnený, snúbencov od predloženia domovských listov (rešp. obecného svedectva o šestitýždňovom pobyte) a keď z toho dôvodu sa domovské listy nepredložia, nie je možné požadovať kolkový poplatok z domovských listov, pretože je to poplatek z listiny. Keď listina (domovský list) nie je vyhotovená, nemôže byť ani kolkový poplatok zapravený, rešp. požadovaný.

Z potvrdenia snúbencov o tom, že im nie je známa prekážka zamýšľaného manželstva (predposledná veta odst. 1 § 7 zák. čís. 320/1919 Sb. zák. a nar.) nie je možné požadovať kolkový poplatok, keď toto potvrdenie je zahrnuté do jednacej zápisnice o nariadení ohlášok alebo žiadosti o oslobodenie od ohlášok.

Keď zmienené potvrdenie je vyhotovené samostatne, je oslobodené od kolkového poplatku v omysle sadz. pol. 94/22 lit. m)

popl. sadzby, ponevác je to potvrdenie vyžadované úradom k úradnému použitiu; je ovšem oslobodené len podmienne, teda keď je vystavené k úradnému použitiu len v záležitosti § 7 zák. číslo 320/1919 Sb. zák. a nar. Na potvrdení má byť vyznačené, že je vystavené k úradnému použitiu len v záležitosti oslobodenia od ohlášok.

Keď konečne toto od kolku podmienne oslobodené potvrdenie je vyhotovené samostatne, ale pripojí sa k takému podaniu v záležitosti sňatkovej, ktoré podlieha kolkovému poplatku, má byť potvrdenie kolkované prílohovým kolkom (1 K). (ČKD. 1934, 190; Ord. l. trnav. 1934, p. 18.)

Si nuptiae apud parochum sponsi celebrantur (cf. can. 1097, § 2), dicuntur hae litterae »Prohlášení list jako propouštěcí« (Verkünd- und Entlassungsschein.)

Ad protocollum sponsi afferre debent omnia necessaria documenta, osvědčení o státní příslušnosti — občanská legitimace (Kennkarte) nestačí — A. c. ol. 1943, 146, pr. 94 — cizinci platný cestovní pas (viz A. c. ol. 1941, 192; 1945, čb. 1945) et imprimis litteras baptismales, si in aliena paroecia baptizati sunt.

Tento křestní list budiž nejnovějšího data, aby bylo jisto, že snoubenec je katolík a svobodný; je-li vdovec, musí předložit dokumenty o smrti dřívějšího manžela, je-li rozlučen, doklad o rozluce. Na starším křestním listu není eventuelní odpad od víry katolické poznamenán. Je však myslitelný případ, že snoubenec si ráno vyzdvihne křestní list a odpoledne vystoupí z církve katolické a druhý den jde na protokol. Proto je směrodatná výpověď snoubenců, učiněná před svědky. Nechtějí-li si snoubenci obstarati křestní list nejnovější, majíce starší, budiž vyžádán ex offio sub titulo »in finem contrahendi matrimonii« nebo aspoň výtah z matriky a v něm udáno i náboženství a stav svobodný. (Srv. ČKD. 1930, 120.)

Udá-li snoubenec lživě, že je katolík, ač odpadl, manželství je sice platné, ale nedovolené, ovšem v předpokladu, že jeho křest byl platný. — Ale mohla by býti pochybná platnost takového sňatku in foro civili, ježto nebyly ohlášky u příslušného duchovního nekatolického (nebo okresního úřadu).

Quodsi in aliquo casu extraordinario sponsi testimonium baptismale exhibere non possent, res deferrenda est ad decedendum Ordinario; praesumptio enim baptismi non valet. (Cf. can. 1828.)

Ordinariát bude moci někdy udělení křtu zjistiti (viz Kup-

ka, Pravidla o správě matrik, str. 66). Podle can. 779 stačí výpověď jednoho spolehlivého svědka (na př. i nemanželské matky) pro zjištění křtu, uděleného dítěti, nebo přísaha toho, kdo byl pokřtěn ve věku dospělém. Jestliže někdo z katolických rodičů pochází a dosud se všude za katolíka hlásil, svátosti přijímal, ba má snad doklad o prvním sv. přijímání nebo biřmování, pak jest opodstatněna domněnka (ovšem protidůkazem vyvratitelná — can. 1825 § 1), že skutečně pokřtěn byl. Nelze-li skutečnost křtu zjistiti a pochybnost zůstává, je třeba takového snoubence sub conditione pokřtiti a nebo uděli Ordinarius na zákl. can. 15 dispens ad cautelam ab impedimento disparitatis cultus*) a o kresní úřad uděli snoubencům na jejich žádost nebo na žádost farního úřadu (vždy kolek 5 Kčs) dispens od předložení rodného a křestního listu na zákl. dvor. dekretu z 22./XII. 1826 čís. 2242 Sb. z. s. a § 1 zák. ze dne 4./VII. 1872 č. 111 ř. z. a § 26 zák. č. 320/1919 Sb. a vl. nař. č. 314/43 Sb.

Jde-li o katolíky civilně oddané a rozlučené, kteří chtějí uzavřít nové manželství katolické, je třeba dokladu o povolené rozluce.

Manželství je pokládati za rozlučené nikoli dnem, kdy byl prohlášen rozsudek (nebo usnesení) prvé stolice, nýbrž teprve dnem, kdy tento rozsudek (nebo usnesení) vešel v moc práva. (Srv. Váž. VI. 4133.) Rozlučovací výrok soudní musí tedy býti opatřen doložkou, že je pravoplatný. (Srv. § 22 zák. č. 320/1919; A. c. ol. 1926, 44; čb. 1932, 30.)

Náleží-li jeden ze snoubenců k církvi československé, třeba zjistiti, byl-li dříve katolíkem či evangelíkem a pod., neboť jde o platnost křtu a tím o jakost překážky — »mixta religio« či »disparitas cultus«. (Cf. A. c. čb. 1929, 56.)

Křest, udělovaný v církvi československé, jest s ohledem na věrouku českosl. katechismu neplatný. (Srv. výtah z pastýř. listu král.-hradeckého v ČKD. 1927, 851; ČKD. 1930, 317.)

Je ovšem možné, že některý duchovní církve československé, bývalý katolický kněz, křtí platně. Proto je nutno konkrétní případ důkladně prozkoumati a v nejmenší pochybnosti znovu křtiti sub conditione.

Křest pravoslavných církví schismatických pokládá se za platný. (LzQt. 1933, 783.)

Křest dnešních protestantů v Německu je

*) Srv. Linneborn, Grundriss des Eherechts, Paderborn 1933, p. 162, IV. 2.

velmi pochybný; proto skoro všichni protest. konvertité musí býti sub conditione pokřtěni. (Srv. Ztschft. f. k. Th. 1926, 292. — LzQt. 1926, 607. — Rozmanitosti o protest. křtu: LzQt. 1935, 550. — De baptismo apud sectas haereticas. Periodica 1935, 180.)

Křest, udělovaný českou církví pravoslavnou, která křtí obrádem východním, jest platný. (Srv. ČKD. 1928, 1103.)

Křest Anglikánů (High and Low church) jest platný, Methodistů, Presbyteriánů, Baptistů a Anabaptistů neplatný. (LzQt. 1924, 143; Apollin. 1931, 461.)

Kdyby udělení křtu naprosto nemohlo býti zjištěno, musel by býti udělen sub conditione nebo v základě can. 15 dána dispens a disparitate cultus.

Křestní a rodné listy z ciziny mají býti legalisovány y dotyčným Ordinariátem.

Vydání křestního listu pokřtěnému v Rusku: ČKD. 1933, 191.

Vysvědčení o stavu svobodném (Ledigschein), které farář na snoubencích neznámých z opatrnosti žádá, vydati může farář místa, kde se snoubenec narodil, nebo úřad obecní. — Domovské listy snoubenců jest přesně ocitovati (úřad, datum a číslo) v matrice oddaných v rubrice »Poznámky«. (A. c. čb. 1940, 65.)

Konvertita, jenž byl pokřtěn mimo církev katolickou, má kromě křestního listu přinést také vysvědčení faráře, který jej do církve přijal. Na křestním listu nekatolíka není záznam o uzavřeném manželství podle can. 1103 § 2. Proto je třeba dáti pozor, je-li skutečně svoboden.

Ze zemí, kde jsou matriky civilní, třeba žádati i list rodný. Na Slovensku (i Zakarpat. Ukrajině) jsou podle § 1 zák. čl. XXXIII-1894 o státních matrikách od 1. října 1895 určeny k veřejné evidenci a k osvědčení narození, sňatků a úmrtí výlučně matriky státní a mají proto pouze tyto výtahy ze státních matrik od té doby veřejnou průkaznost; církevní výtahy tedy jen z doby před 1. říjnem 1895. (Výnos ministerstva vnitra ze dne 2. VI. 1926, č. 35955/8; A. c. olom. 1926, 79.) Překlad z cizích řečí obstará na požádání zemský úřad? (ČKD. 1934, 190; 1937, 386.)

Podle výnosu minist. vnitra ze dne 1./VI. 1922 č. 5353/1921 matriční případy řecko-katolíků mohou býti zapisovány do římsko-katolických matrik.

Katolíci byzantsko-slovanského ritu (Rusíni) mají v Praze od 1. ledna 1934 systemisovanou samostatnou faru (dekret Congr. Orient. 20./XII. 1935 a výnos mšano 16./XII. 1933, č. 146375-VI-1), která zaujímá zemi Českou a druhou faru v Brně, Orlí 17, u OO. Minoritů (A. c. čb. 1946, 9), pro zemi Moravskoslezskou od 1. ledna 1946. (Mšano ze dne 5./XII. 1945 čís. B 161547/45-V/1.) Obě podléhají iurisdikci řecko-katolického biskupa v Prešově. Farním kostelem je kostel sv. Klimenta v Praze (Klementinum), farní úřad je v Karlově ulici č. 1. Od nich musí býti všichni řecko-katolíci, kteří bydlí v zemi České nebo Moravsko-slezské, prohlášeni.

Matriky farního úřadu v Praze mají veřejnou průkaznost od 4./II. 1934. (A. c. čb. 1934, 58.) Řecko-katolíci v býv. Rakousku mají svou faru ve Vídni I, Riemergasse 1. Řecko-katolická duchovní správa v diecési litoměřické je zrušena. (A. c. litom. 1945, 30.)

Jakým ritem mají být oddáni katolíci nestejného ritu viz can. 1097 § 2. — Zpravidla bude je tedy oddávati farář ženichův. Zdali platí pro tuto řecko-katol. farnost v Praze dekrety Congr. de prop. fide z r. 1911 resp. Congr. Orient. (AAS. 1930, 353 a 1941, 57), platné pro Rusíny v Kanadě, Haliči a Podkarpatské Rusi a USA, jimž dáno přednostní právo farářů nevěsty, není dosud rozhodnuto.

Jakým ritem mají býti pokřtěny děti: can. 756, § 2; pro foro civili rozhoduje zákon č. 96/1925, neboť stát. zákony posuzují každý katol. ritus jako samostatné vyznání. (Viz ČKD 1930, 835; 1931, 450.) O tom, že snoubenka může před sňatkem i po něm přestoupiti k ritu mužovu viz can. 98, § 4; cf. LzQt. 1930, 806.

Rituswechsel vor der Trauung: can. 98, § 4; cf. LzQt. 1932, 806. Es ist keine Bewilligung dazu notwendig; und wenn das Territorium beider Riten ein und dasselbe ist, dann genügen die kirchlichen Verkündigungen bei einem Pfarrer. Ale u nás má každý ritus samostatnou organizaci a pro foro civili musí býti prohlásky u obou farářů pro katolické snoubence nestejného ritu.

Mulier latina, quae vi can. 98, § 4 declaret se velle transire in matrimonio i n e u n d o ad ritum orientalem viri, adhuc tenetur ad formam celebrationis matrimonii de qua in can. 1099, § 1, 3° (AAS 1940, č. 6.)

Censetur itaque adhuc »latina«, jestliže neprohlásila už před protokolem snubním, že přestupuje. (LzQt. 1940, 328.)

Decet, ut sponsi sint confirmati vel ut confirmationem recipiant, si id possint sine gravi incommodo. (Can. 1021, § 2.)

Se zvláštní pečlivostí třeba zkoumati svob. stav snoubenců, kteří delší čas žili v cizině a nebo tam dokonce i manželství uzavřeli ať nekatolické ať civilní. (Srv. str. 29.)

Sponsi minores, ie. qui 21. annum nondum expleverunt, et qui extra domicilium parentum vel tutorum quasi-domicilium habent, tum in domicilio facti, quod ipsi habent, tum in domicilio parentum vel tutorum (domicilio legali) proclamari debent (Ord. l. praž. 1915, 71) et ad »protocollum« secum adducant patrem vel tutorem. — Etiam 2 testes praesentes sint, quorum est testari veritatem responsorum ad propositas quaestiones. Si protocollo conscribendo non intersunt, debet ipsum eis perlegi, antequam subscribant. Possunt esse alii vel iidem qui in copulatione, de regula viri adulti. Fideles edocendi sunt, ne testes invitent infideles vel a catholicos, qui tantummodo in casu gravis necessitatis tolerari possent, quia munus testis non pertinet ad actus legitimos ecclesiasticos.

Documenta allata, quae ad matrimonium valore probandum non sunt necessaria, sponsis reddi possunt; cetera cum protocollo in archivio parociali asservantur. Podle dvor. dekr. ze dne 1. července 1813, sv. XLI. č. 2. Sb. z. p. listiny, které dokazují platnost manželství, musí býti s protokolem uloženy v archivu. — Ve smyslu § 80 obč. zák. je třeba v matrice poznamenati udělené dispense, otcovský souhlas, delegaci a pod. listiny. — **Matriční listy**, kterých bylo jako dokumentů snubních užito, mohou býti stranám proti vlastnoručnímu potvrzení zase vráceny. (Výnos minist. vnitra z 23./XI. 1898 čís. 30134.) — Rovněž prohlášení za plnoletého. (Ord. list čb. 1906, 10; praž. 12.)

Quoad sponso iurisdictioni cleri militaris obnoxios notandum est (cf. ČKD 1935, 162): Organizatio cleri militaris bello finito non est adhuc restituta. Vojenské matriky má nyní v úschově »Vojenský historický ústav - správa vojenských matrik« v Praze-Karlíně, Invalidovna. (A. c. brn. 1946, 19.) Ante bellum valebant sequentia:

Decreto S. Congr. Consist. die 18./VII. 1934 Archiepiscopus Pragensis constitutus est Ordinarius militaris cum personali iurisdictione tum in catholicos milites tum in eorum capellanos. Generálním vikářem s řádnou iurisdikcí podle can. 368 jmenován přednosta katolické skupiny oddělení I/16 ministerstva národní obrany. Decreto eiusdem Congreg. Consist. de die 1./XII. 1934 capellanus militum concessa est plena potestas parocialis etiam

in militum uxores eorumque filios in stationibus aliisque domibus militaribus cum ipsis cohabitantibus itemque facultas assistendi matrimoniis ipsorum militum, cumulative cum parochis locorum ad normam iuris communis exercenda.

Tato vojenská duchovní správa byla dnem 1. srpna 1939 zrušena a iurisdikce přenesena na biskupy diecéšní. (A. c. br. 1939, 108.)

Vojenské duchovní pravomoci tedy podléhaly (ovšem ne exclusivně, t. j. tak, že by pravomoc civilního faráře byla zcela vyloučena*): 1. všechny vojenské osoby v činné službě; 2. vojenské osoby, povolané k dočasnému vojenskému výcviku po dobu trvání výcviku; 3. vojenské osoby na dočasné dovolené; 4. chovanci vojenské akademie v Hranicích a personál akademie, bydlící ve vojenských budovách školy; 5. manželky a nezletilé manželské děti vojenských osob, společně bydlící v posádkách s mužem anebo otcem; 6. všichni nemocní, jakož i ošetrovatelský personál a služební personál, bydlící ve vojenských invalidovnách; 7. trestanci ve vojenských věznicích a trestnici.

Všem vojenským duchovním z povolání, jakož i všem civilním kněžím, jimž je svěřeno vykonávati vojenskou výpomocnou duchovní správu, dána jest duchovní pravomoc konati všechny úkony duchovní správy.

Vojenské výpomocné duchovní správy byly toho času v Hradci Králové, Čáslavi, Pardubicích, Vysokém Mýtě, Liberci, Mostě, Milovicích, Jindř. Hradci, Písku, Znojmě, Kroměříži, Jihlavě a Opavě.

Ve věcech sňatkových platilo od 1. III. 1935 na základě shora uvedených dekretů Sv. Stolice toto: Každý vojenský duchovní je v místě nebo obvodu svého působení (na př. v oblasti celé divise) parochus proprius všech vojenských osob, jež jsou jeho pastorační a iurisdikční svěřeny. V sídlech zemských vojenských velitelství (ZVV), t. j. v Praze, Brně, Bratislavě a Košicích jest místním vojenským duchovním správcem (a jaksi vojenským »vikářem« pro oblast ZVV) jen přednosta duchovní správy katolické u těchto velitelství.

Všichni vojenští duchovní, jak aktivní tak i výpomocní, jsou zmocněni, aby sami dispensovali pro foro ecclesiastico od jedné ohlášky. (Dispens pro foro civili musí si i vojenská osoba vy-moci u příslušného okresního úřadu sama.) Přednostové duchovních správ u ZVV mají pravomoc dispensovati v celé ob-

*) Pro tento názor svědčí celý dosavadní vývoj organizace vojenské duchovní správy v ČSR a text dekretu, vydaného ve smyslu can. 451.

lasti ZVV od 2 ohlášek. Ode všech 3 ohlášek jakož i od manželských překážek může dispensovati nebo dispens vymoci jen vojenský Ordinář resp. jeho generální vikář (Ordinariát branné moci).

Pravomoc ve věcech sňatkových je vojenským kněžím dána cumulative cum parochia loci. Z toho jde, že vojenský duchovní není v ý l u č n ě příslušný oddávati osoby, podřízené vojenské iurisdikci (jeť parochus pouze personalis), nýbrž stejně oprávněn jest i civilní parochus loci; jejich iurisdikce je v tomto ohledu konkurenční souběžná, a snoubenci si mohou vybrati, u kterého chtějí býti oddáni. — V praxi mohou nastati tyto případy:

1. Oba snoubenci, nezletilá nevěsta (na př. dcera aktivního důstojníka v Č. Budějovicích) i ženich (na př. důstojník z Plzně), podléhají vojenské duchovní pravomoci. S takovými nebude míti civilní farář zpravidla co dělat, leda snad, že by k svému vojenskému duchovnímu jíti nechtěli. Tu by nastoupilo ius commune, t. j. příslušný by byl civilní farář místa, kde má bydliště nevěsta.

2. Jeden ze snoubenců patří pod iurisdikci faráře civilního, druhý vojenského. Tu si snoubenci mohou voliti, před kterým duchovním chtějí býti oddáni. Rozhodnou-li se pro vojenského duchovního správce, má tento právo se snoubenci zaváděti sňatkový protokol; vykonati ohlášky a je u příslušného faráře pro snoubence civilního skrze »Opovědění ohlášek« obstarati; vydati prohlášení list pro ženicha-vojáka; vydati prohlášení list jako propustný pro nevěstu, podléhá-li vojenské pravomoci; oddávati bez delegace od civilního faráře nevěstina jen na základě prohlášení (propustného) listu, neboť ve smyslu can. 1097 § 2 stačí k tomu, aby vojenský duchovní oddával licite, jako iusta causa pouhé přání snoubenců, že chtějí býti oddáni před vojenským farářem ženicha. (Srv. str. 161 a 176.) Ale delegaci jinam, ať už do jiné, cizí farnosti nebo jinému, nepřislušnému (vojenskému) duchovnímu, dává vždy farář nevěstina, jemuž v takovém případě náleží taxa štolová nejen za prohlášky, nýbrž i za delegaci. Vojíní byzant. slovanského nebo jiného východního ritu podléhají také iurisdikci společného katol. Ordináře a jeho gen. vikáře. Vojenští pensisti patří pod duchovní správu civilní.

Examine generali peracto instituendum est adhuc aliquot dies ante copulationem examen speciale (apud nos

»catechismus« — »Brautunterricht« dictum*) quod sponsi etiam seorsim, apud suum quisque parochum subire possunt. To platí i v případě, kdy oddavky jsou per delegationem jinde než před farářem vlastním.

Sponsi examinantur, utrum in doctrina christiana sufficienter instructi sint, nisi ob personarum qualitatem examen hoc inutile appareat. (Can. 1020, § 2.) In confessionali examen hoc solummodo compleatur quoad impedimenta occulta diffamantia (v. g. consanguinitatis illegitimae, criminis; si de personis devotioribus agatur, quoad votum privatum), non autem ex toto peragatur. Melius erit in forma colloquii vel allocutionis procedere, quam illud omittere; sponso doctrinae christianae ignaros saltem elementa religionis principalia edocere quam permittere, ut ministrum acatholicum vel civilem adeant aut in concubinato vivant. (A. c. ol. 1944, 135; čb. 1944, 49.) Si omnem instructionem respuunt et confessionem peragere atque ss. Eucharistiam recipere nolunt — non autem ex contemptu religionis

*) »Instrukce o manželství a poučení snoubenců.« Příloha Ord. listu r. 1919. — Dr. Josef Toman. »Cvičení snoubenců.« Praktický návod pro duchovní správce. 3 K. V Praze, Spálená ulice 15. — Antonín Jarolímek: »Svatost manželství.« Poučení pro snoubence. 3 K. »Farní Věstník« ve Velharticích. — Schilgen: »Ve službách Stvořitelových.« Kniha pro katolické snoubence a manžely. 7 K. Josef Birnbaum v Brtnici. — Josef Bobelka: »Brautunterricht.« II. Aufl. Styria in Graz. — Jak. Rist: »Brautunterricht.« Kurze, sehr brauchbare Broschüre aus der Praxis für die Praxis. Lauman, Dülmen i. W. — Ehrler-Bauer-Gutmann: »Glückliches Eheleben.« Führer für Braut- u. Eheleute, XI. Aufl. Ohlinger in Mergentheim. 5 M. — Karl Rieder: »Der Brautunterricht.« Herder, 1 M. — Josef Schwarz: »Eheunterricht.« 120 M. Bader'sche Verlagsbuchhandlung, Rottenburg a. N. — F. Foreitnik: »Der Ehe Glück und Pflicht.« Josefswerk der Familienfürsorge. Wien, Sch. 1. — A. Hessenbach: »De usu matrimonii.« IV. Aufl. 1 M.; »Drum prüfe, wer sich bindet.« M — 50; »Instructio nupturientium.« M — 50; »Von schöner Ehe.« 1 M. Martinusbuchhandlung in Illertissen, Bayern. — P. Robert: »Le livre d'or ou le conseiller des jeunes mariés.« Bruges, 1910. — Nysten: Ce que les jeunes fiancés et les époux doivent savoir.« Liège, 1912. — Hoffmann S. J., Dr. May, Em. Schmutzerová: »Šťastné manželství.« 20 K. Kropáč a Kucharský v Praze, 1930. — J. Viollet: »Glückliche Ehe.« Strassbourg, 1929, M 120. — P. V. Sylva-Tarouca: »Die reine Ehe.« Prachatice, 1931, 7 K. — Karel Reban: »Přáno mužům.« Praha, K 350. — J. E. Georg: »Pohlavní život v manželství a přirozená regulace porodů.« III. vydání, Praha, 1934, K 20. — Karel Kadlec: »Poučení o církevním sňatku a životě manželském.« Praha, 1933. — Antonín Melka: Časové kapitoly o manželství. Č. Budějovice 1934. — Em. Žák: Kapitoly o manželství. Praha, 1934, K 12. — P. E. Soukup: Manželské kapitoly. »Universum« v Praze, K 16. — A. Vermeersch: Katechismus der christlichen Ehe. Paderborn, 1935. — Herbert Doms: Vom Sinn und Zweck der Ehe. Breslau 1934. — R. Betazzi: Noces pures, nocés fécondes. Paris, 1936. — P. Cohausz S. J.: Das neue Papstwort zur Ehefrage. Regensburg, 1931. — Ant. Hofman: Poučení snoubenců. Praha, 1936, 5 K. — A. Vermeersch: Le catéchisme du mariage chrétien d'après l'Encyclique »Casti connubii.« Bruges, 5 fr. — Pastýřský list biskupů čsl. o manželství a rodině. A. c. čb. 6/1937, 97; 1938 č. 2. — Dr. Karel Kašpar: Manželství ve světle pravdy. Arcibiskupská knihtiskárna. v Praze. — Dr. Alois Soldát: O jednosti a nerozlučitelnosti manželství. Vzděl. knihovna katol. v Praze, sv. 41.

— parochus tamen eorum matrimonio assistere poterit ad maiora mala praecavenda. (Cf. AAS. 1918, 345; ČKD. 1925, 45.) Excipitur casus, si sint publici peccatores; tunc enim parochus Ordinarium consulere debet. (Can. 1033; cf. c. 1066.) Confessionem sacramentalem ante nuptias non esse de positivo praecepto ecclesiasticum patet ex verbis can. 1033: »vehementer sponsos adhortetur...«

Si sponsi matrimonii ineundi causa confessionem peragunt, cessant omnes sive a locorum Ordinariis sive ab Apost. Sede statutae reservationes peccatorum. (Can. 900, 1°. AAS. 1925, 583.) Hodie tamen raro absolutionem a peccatis Ordinarii sibi reservant. (Cf. LzQt. 1926, 166.) Absolutio a censuris dari potest hac occasione prout in casu urgentiore (can. 2254); nam periculum scandali vel infamiae facile aderit, si immediate vel paulo post confessionem recipiendum est sacramentum Eucharistiae vel matrimonii. Sufficit, si hoc periculum sit probabile. (Apollin. 1931, 145.) — Relaxatio absolutionis a censuris et dispensatio ab irregularitatibus: A. c. čb. 1939, čís. 12. — Facultas absolvendi apostatas, haereticos et schismaticos sine iuridica abiuratione: A. c. prag. 1943, čís. 3. — Prolongatio facultatis absolvendi a censura propter procuracionem abortus: A. c. čb. 1943 čís. 5.

Nach Hollweck, die kirchl. Strafgesetze § 36 nota 3 spendet in diesem Falle der P f a r r e r oder dessen Stellvertreter die Absolution auch pro foro externo. (LzQt. 1921, 178.)

De facultate in archidioecesi olomucensi confessariis ab Ordinario concessa absolvendi scilicet a censuris Ordinario reservatis quibusdam temporibus, occasionibus et festis vide A. c. olom. 1919, 57; 1923, 105; 1929, 22.

Ex can. 66 § 3 in facultate dispensandi includitur etiam potestas absolvendi a poenis ecclesiasticis, si quae forte obstant, sed ad effectum dumtaxat dispensationis consequendae. — Praeterea ex can. 36, § 2, valori dispensationis non nocet censura, nisi agatur de interdictis personaliter vel de excommunicatis aut suspensis per sententiam condemnatoriam aut declaratoriam. — Poučení snoubenců nebudiž nikdy »šablonovité«, třeba vždy postupovati individuálně. Je dobře dáti snoubencům také nějaké poučení tištěné.

— Týž: Za nerozlučitelnost manželství ČKD 1906; 1930, 757n. — Dr. Fr. Kordač: O manželství. Spolek sv. Bonifáce v Praze. — Tihamer Tóth: Čisté dospívání. Školské sestry v Praze XII. — E. Muhler: Vom hl. Sakrament der Ehe. Herder, Freiburg, 1936.

De publicationibus.

Publicationes (banna, proclamationes) matrimonii ab episcopo Odone in dioecesi parisiensi introductae sunt a. 1198. Haec particularis consuetudo lex universalis evasit in concilio Lateranensi IV. a. 1215. Cum autem modus eas faciendi non esset determinatus, lex in desuetudinem venit et demum a conc. Tridentino renovata et determinata est.

E protocollo nupturientium nationale sponsorum describitur in »librum publicationum«.*)

Can. 1022. Publice a parochis denuntietur inter quosnam matrimonium sit contrahendum.

Idem praecipit lex nostra civilis: § 70 obč. zák. a § 2 čl. zák. č. 320/1919 stanoví: Vyhlášky, jež jsou oznámením budoucího manželství, obsahují jméno a příjmení obou snoubenců, jejich rodiště, stav a bydliště, jakož i připomenutí, aby každý, kdo by věděl o nějaké překážce manželství, ji oznámil.

Can. 1023. § 1. Matrimoniorum publicationes fieri debent a parochis propriis (et in parochia propria sponsorum). — **Idem valet ex lege civili.** (§ 3 a 71 obč. z., § 12 odst. 3 zák. č. 320/1919.) Jestliže tedy farář některý administruje excurrando také sousední faru, a nemůže-li tam některou neděli míti samostatné bohoslužby (ani požehnání odpoledne), musí předem v čas ohlásiti, kdy farní bohoslužby pro obě osady budou jen v jedné a v které a že se tam budou konati také manželské prohlášky z obou farností. Okolnosti, které toto opatření odůvodňují, mohou býti i všeobecné povahy, na př. velké závěje. (Zemský úřad v Praze 27./III. 1929, č. 9-A-422-1/1929.) Ad publicandos vagos (licet unus sponsorum tantummodo vagus sit) necessaria est licentia Ordinarii, ad quam impertiendam delegati sunt vicarii foranei. (Instrukce česk. episkopátu »Ne temere«, str. 28.) Po případě museli by býti prohlášeni v domovské obci nebo v místě narození nebo dostati dispens od šestinedělního pobytu.

Nebydlí-li snoubenci ještě 6 neděl v místě, je buď nutno čekat, až se 6 neděl dovrší, a nebo musí být prohlášeni také v dřívějším bydlišti (§ 72 obč. z. a § 4 čl. z. č. 320/1919; viz str. 15) anebo žádati okresní úřad za dispens od šestinedělního pobytu.

Za dnešní doby je mnoho takových snoubenců, kteří celý týden pracují mimo svůj domov. Tu je třeba rozeznávati, zdali mají dvojí bydliště (řádné a mimořádné), či jenom pobyt v místě pracovním. Viz A. c. ol. 1942, 218; srv. 1941, 128.

*) O knize ohláškové viz Kupka, Pravidla, str. 107. — Jména snoubenců radno ohlašovati bez »pan«, »slečna« nebo »paník«; viz ČKD. 1927, 860.

Si alteruter sponsorum est ex alia paroecia, vel si alteruter acatholicus est, tunc **publicationes ab utroque parochus** (respective a politico regimine districtus — okresní úřad) peragi debent. (§ 71 obč. zák. a čl. I. zák. č. 4/1869 a § 12 čl. zák. č. 320/1919.) Farář v tomto případě může nekatolickému duchovnímu opovědění prohlášek poslati. Ale ohlašovati snoubence mixtae religionis, když se chtějí dát oddati před nekatolickým duchovním, je zakázáno. (Ord. list král.-hrad. 1934, 4.)

Quodsi minister acatholicus publicationes denegaverit (quod nonnunquam fit, quando sponsi mixtae religionis coram parochus catholico matrim. contrahere volunt), parochus vel ipse sponsus ab illo repudiat publicationes expetat a magistratu politico (okresní úřad — Bezirksbehörde), v jehož okrese má své úřední sídlo duchovní správce, který odepřel prohlášky. Odepře-li je na př. pravoslavný arcibiskup v Praze, nutno o ně žádati u pražského magistrátu; odepře-li je evangelický duchovní v Moravci, tedy u okresního úřadu v Pelhřimově. (Čl. II. § 1 zák. ze dne 25./V. 1868 č. 47 ř. z. a oběžník zem. správy politické v Praze ze dne 16./XI. 1920 čís. 181396, 1-A 1481-1/1920; viz Ord. list čb. 1920, str. 106; praž. str. 132; olom. str. 159, a 1929, str. 136.)

Odepření ohlášek při smíšených manželstvích na Slovensku: ČKD 1934, 374. Ord. list trnav. 1934, 39.

Některé okresní úřady používají nesprávně 2. věty § 3 zák. čís. 320/1919, jako by byly příslušné vykonati ohlášky jen při sňatku civilním a poukazují žadatele, aby se obrátil o prohlášky na s v ů j příslušný okresní úřad a nikoli na okresní úřad, pod který patří duchovní správce, jenž odmítá ohlášky. Postup tento není podle sdělení zemského úřadu v Praze ze dne 17. července 1933 čís. 259940-9-A-1495/1933, daného konsistoři v Českých Budějovicích, správný. (Srv. Věstník min. vnitř. 1920, 260.)

Je-li jeden ze snoubenců bez vyznání a chce přece, druhému snoubenci k vůli, uzavřít sňatek církevní, nevyhovují některé okresní úřady žádosti za provedení civilních ohlášek, poněvadž prý je církevní sňatek možný pouze mezi osobami, které náležejí k některému náboženskému vyznání. Kdo je bez vyznání, musí prý mít dříve sňatek civilní, potom teprve se může dát oddati také církevně. Názor tento potvrdil zem. úřad v Praze dne 7./VII. 1933, čís. 259940-9-A-1495/1933 i zem. úřad v Brně dne 14./III. 1930 čís. 10154-III-4. (Srv. Věst. jednot. duch. brněn. a olom. XXIII-1930, 99.)

Ohlášky a církevní sňatek strany katolické s osobou bez vyznání: ČKD. 1935, 167; 1936, 503. — Konverse a měsíční pobyt konvertitův při sňatku: ČKD 1916, 383.

Civilní ohlášky koná okr. úřad tak, že je vyvěsí na vyhlášené tabuli své a toho obecního úřadu, kde mají snoubenci bydliště.

Někdy se stává, že snoubenci-katolíci chtějí se dát oddati civilně, ale změni svůj úmysl, a když civilní ohlášky už byly vykonány, rozhodnou se přece pro sňatek církevní. V tomto případě civilně vykonané ohlášky pro sňatek církevní neplatí. Podle názoru zemského úřadu v Praze ze dne 7./VII. 1933, číslo 259940-9-A-1495/1933, strana ustupujíc od svého přání použití občanské formy sňatku (občanské ohlášky a obč. oddavky), bere příslušné své podání zpět a tím úřední řízení už vykonané (ohlášky) pozbývá účinnosti. Žádá-li o církevní formu sňatku, nutno provésti církevní ohlášky a cír. oddavky. Dispens od 3 prohlášek pro církevní sňatek je ovšem možná!

Jestliže snoubenci po třetí prohláše skutečně přesídlí do jiné farnosti, a chtějí tam býti hned oddáni, jak se nyní ve větších městech často stává, jest nový jejich farář příslušný platně i dovoleně je oddati. Nepotřebuje ani delegace ani licence dřívějšího faráře, který dokonce není oprávněn delegaci nebo licenci dáti, ježto snoubenci mají už nové bydliště a tím novou příslušnost farní. Prohlášky podle can. 1023 § 1, řádně vykonané v dřívějším bydlišti, platí podle can. 1030 § 2, a § 6 čl. zák. č. 320/1919, šest měsíců; není tedy třeba je opakovati. Prohlášení list musí ovšem býti předložen. Je-li možno, budiž z důvodu opatrnosti aspoň jedna prohláška v novém bydlišti vykonána. (Viz příklady v ČKD. 1923, 560; LzQt. 1926, 345; Casus č. 31.) Má-li farář podezření, že snoubenci nebydlí v té farnosti, kterou udávají, žádej od nich potvrzení správce domu, stvrzené obecním úřadem (konskripčním nebo policejním).

Sponsi post a de p t a m p u b e r t a t e m (can. 88) ultra sex menses de gentes in terris dissitis, a quibus ut habeatur regularis attestatio status liberi, longius tempus requiritur, cum contra urgeat matrimonii celebratio (v. g. captivi, milites, emigrantes), prudenti iudicio Ordinarii (parochi) debent statum liberum contestari vel »iuramento manifestationis« coram 2 testibus et altera parte, vel alio modo apto; v. g. per testes, qui cum ipsis ibi commorati sunt. (Can. 1023, § 2.) In dubio decidet Ordinarius. Si aliqua supersit suspicio de contracto impedimento, parochus etiam pro breviori commoratione consulat Ordinarium, qui matrimonium ne permittat, nisi prius suspicio ad normam can. 1023 § 2 removeatur. (Can. 1023, § 3.) Toto ustanovení provádí se u nás, pokud lze, jen v případech skutečně podezřelých. (ČKD 1931, 871.)

Quando et ubinam publicationes fiant?

Ex utraque lege: civili (§ 71 obč. zák. a § 12 odst. 2 čsl. zák. čís. 320/1919) nec non ecclesiastica:

Can. 1024. Publicationes fiant tribus continuis diebus dominicis aliisque festis de praecepto in ecclesia inter missarum sollemnia, aut inter alia divina officia ad quae populus frequens accedat.

Ecclesia intelligitur parochialis (etiam filialis). Administrator excurrando, který kromě své farnosti spravuje i sousední a nemůže v ní konati každou neděli bohoslužby, oznámí v kostele administrované fary a vyvěsí vyhlášku asi tohoto znění: »Po dobu administrace excurrando, kdy zde nemohou býti každou neděli bohoslužby, jsou farní bohoslužby v sídle administrátora také farními bohoslužbami pro zdejší osadu, a budou se tam konati také případné ohlášky snoubenců zdejších.« (Zemský úřad v Praze č. 130963 ze dne 27./III. 1929-9-A-422/1929.) Instructio nostra episcopalis et lex civilis praescribit, ut inter primam et secundam vel inter secundam et tertiam publicationem saltem una dies ferialis intercedat.

Dies festi sub praecepto sunt tantum: Omnes et singuli dies dominici, festa Nativitatis, Circumcisionis, Epiphaniae, Ascensionis et Corporis Christi, Immaculatae Conceptionis et Assumptionis B. M. V., s. Joseph, ss. Petri et Pauli, OO. Sanctorum. Dies festi patronorum ecclesiastico praecepto non subiacent. (Cf. can. 1247.) Podle čsl. zák. čís. 65/1925 o svátcích a památných dnech jsou dny sváteční: 1. ledna, 6. ledna, Nanebevstoupení Páně, Božího Těla, 29. června, 15. srpna, 1. listopadu, 8. prosince, 25. prosince, všechny neděle; dny památné jsou: 1. května, 5. a 6. července, 28. září. Podle zák. čís. 555/1919 o 28. říjnu platí všechna ustanovení o nedělich.

In festis suppressis (ani o svátcích a památných dnech státních!) **publicationes fieri nequeunt.** (Ord. list 1914, č. 8.) Důvod: V ty dny nejsou lidé povinni do kostela jít, proto jest »obyčejné shromáždění«, jak je žádá § 71 obč. zák., pochýbné a tak by nebylo dosaženo účelu ohlášek.

Index festorum suppressorum (Ord. list čb. 1920, 37): feriae 2. et 3. post Dom. Resurr. et Pentec.; inventio S. Crucis; Purificatio, Annuntiatio, Nativitatis B. M. Virginis; dedicatio S. Michaelis Archangeli; Nativitas S. Joannis Bapt.; festa ss. Apostolorum (excepto s. Petri et Pauli); S. Stephani

Protomart; SS. Innocentium; s. Laurentii; s. Silvestri Papae; s. Annae; Ss. Patronorum regni et loci. Naopak zase svátek sv. Josefa není u nás svátkem in foro civili. — V Prusku platí 2. svátek velikonoční a svatodušní i sv. Štěpána ex indulto dále. (Acta cur. olom. 1918, 164.) — Po čas války byly dny 6. ledna, 29. června, 15. srpna, 1. listopadu a 8. prosince prohlášeny za dny všední. (VI. nař. č. 440/1940 Sb. — A. c. čb. 1941, 32.)

Can. 1025. Potest loci Ordinarius pro suo territorio publicationibus substituere publicam, ad valvas ecclesiae parochialis, aliusve ecclesiae, affixionem nominum contrahentium per spatium saltem octo dierum, ita tamen ut, hoc spatium, duo dies festi de praecepto comprehendantur.

U nás to dovoluje státní zákon jen při ohláškách civilních. (§ 1 odst. 3 zák. č. 320/1919.) Zemský úřad v Praze sdělil dne 24. června 1933, č. 299881/33-9-A-1874/33, toto: Podle ustanovení § 71 zák. obč. a § 12 zák. odst. 2 zák. č. 320/1919 vyhlášky musí se státi po 3 dni nedělní nebo sváteční (o 3 dnech zasvěcených) k obvyklému církevnímu shromáždění farního okresu. Toto ustanovení je imperativní a nebylo by tedy dostačitelne pro církevní ohlášky, vyvěsiti jména snoubenců na dveřích chrámových po dobu aspoň 10 dnů, když by se v chrámu tom bohoslužba nekonala. (ČKD. 1933, 373.)

Can. 1026. Publicationes ne fiant pro matrimoniis quae contrahuntur cum dispensatione ab impedimento disparitatis cultus aut mixtae religionis, nisi loci Ordinarius pro sua prudentia, remoto scandalo (v. g. indifferentismi religiosi), eas permittere opportunum duxerit, (ad praecavendum odium acatholicorum et conflictum cum legibus civilibus), dummodo apostolica dispensatio praecesserit et mentio omittatur religionis partis non catholicae.

Apud nos quidem obtenta dispensatione publicationes vi legis civilis fieri debent, sed nulla fit mentio de religione sponsorum. Viz § 12 a § 2 čsl. zák. čís. 320/1919, kde není předepsáno uváděti náboženství snoubenců.

Ohlášky jsou oznámení budoucího manželství a účel jejich jest upozorniti veřejnost, že určité osoby míní v manželství vstoupiti, aby případné překážky a námítky mohly býti oznámeny. Tedy musí obsahovati podrobná a přesná data, aby stran totožnosti snoubenců nemohlo žádné nedorozumění vzniknouti. Věřící mají býti vyzváni, aby překážky farnímu úřadu oznámili. (Cf. § 70 obč. zák. a § 2 zák. čís. 320/1919.)

Moderatum emolumentum pro publicationibus faciendis a sponsis exigere licet.

**Can. 1027. Omnes fideles tenentur impedimenta, si qua no-
rint, parocho aut loci Ordinario, ante matrimonii celebrationem,
revelare.**

Obligatio per se gravis est tum ex reverentia erga sacramentum tum ex caritate erga proximum; ab ea excusat sigillum sacramentale et secretum commissum ex officio (úřední tajemství — Amtsgeheimnis), vel si impedimentorum manifestatio fieri nequeat sine propria infamia vel damno relative gravi. — Excipitur casus, qui magistratum obligat ad praecavendam omnem illegalitatem. (Když je úřad povinen zakročiti z moci úřední, na příklad při únosu, bigamii, vraždě.) Podle § 507 tr. zák. je trestný, kdo uzavřel neplatné manželství zatajiv povědomou mu právní překážku.

Lex de 3 publicationibus faciendis cessat:

1. Si servari non potest; attamen ut omnes publicationes omittantur, gravissima causa requiritur, quae extra mortis periculum rarissime aderit; quo in casu omnis sacerdos (pro foro ecclesiastico!) copulans amplas habet facultates. Na př. farář nemohl pro neodstranitelnou překážku (živelní katastrofu) na bohoslužby do kostela filiálního nebo excurrando administrovaného, kde měly býti i prohlášky. Stačí-li čas, je třeba vyžádati od prohlášky dispens.

2. Si ab ea dispensatur. Loci Ordinarius proprius pro suo prudenti iudicio potest ex legitima causa a publicationibus etiam in aliena dioecesi faciendis dispensare. (Can. 1028 § 1.)

Ex privilegio non revocato dispensantur personae prae-nobiles. (Členové panujících rodů.)

Lex de 3 publicationibus faciendis fundata est in praesumptione periculi universalis; unde obligat etiamsi publicationes in casu speciali inutiles appareant.

Ex lege nostra particulari dispensat apud nos

a) a tribus publicationibus Ordinarius proprius sponsorum; si quilibet ex alia dioecesi sit, Ordinarius dioeceseos, ubi fiet copulatio; quodsi matrimonium extra proprias dioeceses ineatur, ex can. 1028 § 2 quilibet Ordinarius proprius dispensare potest;

b) a duabus vel una publicatione dispensat vicarius foraneus sponsorum iure delegato ab Ordinario (cf. Acta synodi budvic. 1913, p. 157); si alteruter ex alio vicariatu est, vicarius foraneus sponsae. Vicarius foraneus pro suis parochianis dispensationem petit ab archipresbytero, iste ab Ordinario, qui etiam dispensationem tribuit pro parochiis vicariatus generalis. In mortis periculo ab omnibus publicationibus dispensare potest parochus vel capellanus, immo et sacerdos quilibet matrimonio assistens. Vide pag. 127.

V litoměřické diecési žádají vikáři pro své farníky dispens od Ordinariátu; za dispens od 2 prohlášek mohou vybíratí taxu 10 K, od jedné 5 K. (Ord. list litom. 1933, 240.)

Lex civilis (§§ 85 a 86 obč. z. a §§ 6 a 7 čl. zák. čís. 320/1919) statuit: Zkrátiti lze lhůtu vyhlášek — místo 10 dnů aspoň 5 musí viset na úřední desce — z důležitých důvodů. Lze je úplně prominouti, jen když je věc naléhavá nebo jde-li o osoby, o kterých se vůbec za to má, že jsou již manžely. V obou případech snoubenci musí potvrditi (stačí i jen ústně), že jim není povědoma žádná překážka. — Lhůtu zkrátiti (dispensovati od 1 nebo 2 prohlášek), nebo ji úplně prominouti (dispens od 3 prohlášek) může podle vládního nařízení čís. 314/1943 Sb. úřad okresní. (A. c. čb. 1944 č. 2.) Není-li nebezpečí smrti přímo hrozivé a připadne-li již v nejbližší den neděle nebo zasvěcený svátek, buďtež tací snoubenci aspoň jednou prohlášení.

Nebylo-li už času o politickou dispens žádati a jeden z novomanželů brzo po sňatku zemře, není třeba dodatečně o dispens žádati: Eine nachträgliche Dispenserteilung in diesem Falle wäre zwecklos, weil zur Konvalidierung der Ehe gemäß § 88 des. a. b. G. die neuerliche Konsenserklärung unerlässlich, diese aber beim Ableben des Gatten nicht mehr möglich ist. Die Ungültigkeit der Ehe ist aus diesem Grunde nach § 94 des. a. b. G. nicht vom Amtswegen zu untersuchen. (Ord. list čb. 1885, 54.) — Stačí tedy v tomto případě manifestační přísaha. (Cf. § 86 obč. z. a dvor. dekr. ze dne 23. září 1817 č. 1372 Sb. z. s.)

Causae legitimae ad obtinendam dispensationem a 3 publicationibus sunt v. g. periculum mortis alterutrius sponsi; remotio occulti concubinatus; matrimonium conscientiae (c. 1104 sq.); convalidatio matrimonii invalidi; a 2 vel 1 publicatione v. g. morbus gravis alterutrius sponsi; progressa graviditas sponsae; mutatio do-

micillii; periculum derelictionis; tempus messis pro patre familias; periculum peccati in casu cohabitationis sub uno tecto; aetas progressa sponsorum et in genere quaecunque legitima causa accelerandi nuptias. (Cf. Ord. list čb. 1919, pag. 78.)

Dispensationem ecclesiasticam nomine sponsorum petit parochus; propositis causis legitimis simul adnotat, utrum sponsi taxam aliquam solvere possint, an dispensatio in forma pauperum petatur.

Dispensationem ab officio districtus (okresní úřad — Bezirksbehörde) petunt ipsi sponsi oretenus vel scriptotenus (kolek 12 Kčs); appositis testimoniis baptismalibus simul adnotant dispensationem ecclesiasticam iam esse concessam. Petitionem minorennium simul subscribit pater vel tutor. **Parochus huic petitioni nunquam subscribat!** (Stalo se, že úřady prohlásily takové potvrzení za osvědčení kolku podrobené a pokutovaly faráře, že zanedbal předpisy o kolkov. poplatcích.)

Jsou-li snoubenci příslušni každý k jinému okresnímu úřadu, musí za dispens od prohlášek žádati u obou okr. úřadů. (A. c. olom. 1931, 4; zem. úřad v Praze č. 1368 odd. 9 ze dne 12./II. 1940.) Stejně tak snoubenci ve Velké Praze, jestliže každý z nich podléhá jiné magistrátní úřadovně, musí míti dispens od obou úřadoven. Důvod je ten, že při různém bydlišti snoubenců jest nutno vykonat ohlášky u obou příslušných úřadů (§ 3 věta 3. a § 7 odst. 2 zák. čís. 320/1919), tedy také lhůtu zkrátiti náleží oběma těmto úřadům. Výjimka platí jen pro bývalou Prahu I. až VIII., t. j. nyní I.—VII. a X., neboť zemská správa politická ustanovila výnosem ze dne 30./XI. 1927 č. 451891/1927-1-A-4648 ai 1927 toto: Bydlí-li jeden ze snoubenců v Praze I.—VII. neb X. a druhý v některé jiné čtvrti pražské, stačí oběma dispens od 2. a 3. ohlášky udělená pro snoubence, bydlícího v Praze I.—VII. neb X. od pražského magistrátu a není třeba, aby snoubenec druhý, bydlící v jiné čtvrti, kde nepodléhá magistrátu, nýbrž jen magistrátní úřadovně (t. j. bývalému okres. hejtmanství čili okr. správě polit. na př. na Smíchově nebo na Vinohradech), si opatřoval ještě také dispens zvláštní pro sebe.

Snoubenci, z nichž jeden bydlí pod pravomocí pražského magistrátu, jsou tedy proti jiným ve velké výhodě. (ČKD 1933, 370.) — Civilná dišpenzácia od ohlášek: A. c. nitr. 1943, p. 18.

Totalis omissio omnium publicationum matrimonium reddit in foro ecclesiastico illicitum, in foro civili autem invalidum. (Cf. § 1 čl. zák. č. 320/1919.) Si una saltem publicatio peracta fue-

rit, matrimonium est validum. (Cf. §§ 69 a 74 obč. z.; § 12 čl. zák. čís. 320/1919.)

Nedostatek prohlášek je však překážkou soukromoprávní, k vůli níž neplatnost manželství se nevyšetřuje z úřední povinnosti (§ 28 zák. č. 320/1919.)

Nepostarají-li se snoubenci o správné provedení ohlášek, ztrácejí popěrné právo. (NS. 21./XI. 1926, č. 1809.) Jestliže tedy některý ze snoubenců předložil cizí křestní list a pod tím cizím jménem byl oddán, je manželství pro nedostatek prohlášek neplatné.

Vyhlášky, při nichž ani jednou nebylo správně uvedeno křestní jméno, jsou neplatny. (Výnos ministerstva vnitra z 9. prosince 1874, čís 7205; G. U. čís. 5555.)

Jestliže při ohláškách bylo uvedeno chybné křestní jméno a chybné datum narození, jest manželství neplatné. (NS 7./III. 1911, čís. XIV-5389.)

Také jest manželství neplatné, jestli ohlášky nebyly vykonány v kompetentním farním chrámě. (NS 17./XI. 1875, čís. 5909.)

Ale: Pro vnitřní nepravdivost ohlášky o stavu snoubence nelze ohlášku za všech okolností považovati za neplatnou. (NS. 7./VI. 1921. — Váž. III. 1085.)

Jestliže byly prohlášky z nedopatření opomenuty v bydlišti jednoho ze snoubenců, je nejlépe dáti je tam vykonati oddatečně a »snoubenci« ať obnoví manželský souhlas ve farní kanceláři buď tam, kde byli oddáni nebo kde byli dodatečně prohlášeni.

Publicationes ne fiant (sine speciali permissione a consistorio) ante obtentam dispensationem ab impedimentis. (Synod. budvic. IV. p. 114, 4.)

Documentum authenticum de peractis publicationibus (prohlašni list) datur parochi, qui matrimonio assistere debet (can. 1029) 24 horas post ultimam publicationem. (Prohlašni list, adresovaný »farnímu úřadu«, jest bez kolku; viz str. 17.)

Can. 1030. § 1. Peractis investigationibus et publicationibus, parochus matrimonio ne assistat, antequam omnia documenta necessaria receperit, et praeterea, nisi rationabilis causa aliud postulet, tres dies decurrerint ab ultima publicatione.

Apud nos ex consuetudine sufficit exspectare saltem 24 horas, ut finis publicationum obtineatur. Die vero ultimae publicationis matrimonio assistere nunquam licet sine expressa

licentia ab Ordinario nec non a magistratu politici districtus (§ 3 et 12 legis 320/1919), immo ab utroque magistratu politico, si sponsi sint e diversis districtibus politicis. Haec licentia non nisi per modum exceptionis ex causa urgente dari potest; secus enim ultima publicatio vana fieret. (Cf. A. c. olom. 1920, 1; 1931, 4; kr.-hr. 1934, 158; ČKD 1931, 558.) Okresní úřady však místo tohoto dovolení raději dávají dispens od poslední ohlášky.

Can. 1030. § 2. Si intra 6 menses matrimonium contractum non fuerit, publicationes repetantur, nisi aliud loci Ordinario videatur.

Idem statuit § 73 obč. z. et § 6 čl. z. č. 320/1919.

Parochus publicationes in alium diem remittere (zastavit prohlášky, das Aufgebot einstellen) non debet, nisi detexerit impedimentum certum et publicum ante inceptas publicationes.

Si impedimentum detectum certum quidem sed natura et facto occultum sit, peragat publicationes et rem deferrat, reticetis nominibus sponsorum, ad Ordinarium vel ad S. Poenitentiarium dispensationis obtinendae causa.

Si sit publicum, et detegatur ante inceptas publicationes, parochus ulterius ne procedat, donec impedimentum removeatur; si detegatur post primam aut secundam publicationem, parochus publicationes perficiat et rem ad Ordinarium deferat. (Can. 1031.)

Can. 1032. Matrimonio vagorum, de quibus in can. 91, parochus, excepto casu necessitatis, nunquam assistat, nisi re ad Ordinarium vel eius delegatum delata, licentiam assistendi obtinuerit.

»Vagi« pro obor manželství jsou ti, kteří se ani měsíčním (šestinedělním) pobytem vykázati nemohou. Valide contrahere possunt coram parcho loci, ubi commorantur; ad licitam autem assistentiam parochus certitudine sibi acquirere debet a) de statu eorum libero (požadovat manifestační přísahu: Ord. l. 1921, č. 15), b) permissionem ab Ordinario vel eius delegato, qui apud nos est vicarius foraneus, tali matrimonio assistendi. (Ord. list 1918, 45; 1921, 58.)

Avšak podle zákona státního (§ 72 obč. z. a § 4 čl. zák. č. 320/1919), nebydlí-li snoubenci ještě 6 neděl v místě, jest s vyhláškami sečkati, až se 6 neděl dovrší, nebo musí býti prohlášení také tam, kde naposled 6 neděl bydleli, a nebo by museli donéstí politickou dispens od šestinedělního pobytu a býti prohlášení ve farnostech, kde se narodili, případně, kam jsou při-

slušní právem domovským, a nebo dostati dispens od 3 prohlášek. — To platí i když jen jeden ze snoubenců je »vagus«.

Jestliže se snoubenci nemohou vykázati písemným vysvědčením, že byly ohlášky řádně provedeny, nebo vojáci a nezletilci potřebným povolením, nebo objeví-li se nějaká překážka, jest duchovnímu pod těžkým trestem zakázáno vykonati od-davky. (§ 78 obč. zák.)

Can. 1034. Parochus graviter filios familias minores hortetur, ne nuptias ineant, inscius aut rationabiliter invititis parentibus; quod si abnuerint, eorum matrimonio ne assistat, nisi consulto prius loci Ordinario.

Vide et can. 1067 — impedimentum ex defectu aetatis.

Da die Minderjährigkeit staatlicherseits sogar ein Ehehindernis ist, wird der Seelsorger auch aus diesem Grunde bei Trauung der Minderjähriger vorsichtig sein müssen.

Caput II.

DE IMPEDIMENTIS IN GENERE.

(Can. 1035—1057.)

Cum matrimonium inire res de se honesta sit, ad quam omnibus hominibus naturalis propensio inest, omnes matrimonium contrahere possunt, qui iure non prohibentur. (Can. 1035; § 47 obč. zák.)

»Impedimentum« etymologice significat obstaculum, quod pedibus obstat, ne accedant. Sensu stricto definitur: circumstantia externa, quae ex lege divina vel humana personam a nuptiis contrahendis arceat (nezpůsobilost uzavřítí manželství).

Divisio: Sunt 1. impedimenta iuris divini (v. g. impotentia, votum) et iuris humani (v. g. publica honestas); 2. alia sunt absoluta (v. g. ligamen), alia relativa (v. g. consanguinitas), prout contractus cum omni persona vel cum determinata tantummodo excluditur; 3. impedimenta impediencia (závada, záповěď — Eheverbot) et dirimentia (překážka — Ehehindernis).

Can. 1036. § 1. Impedimentum impediens continet gravem prohibitionem contrahendi matrimonium; quod tamen irritum non redditur si, non obstante impedimento, contrahatur.

Matrimonium itaque cum tali impedimento contractum est quidem validum, sed graviter illicitum.

Can. 1306. § 2. Impedimentum dirimens et graviter prohibet matrimonium contrahendum, et impedit quominus valide contrahatur.

Matrimonium cum tali impedimento contractum et illicitum et invalidum (irritum) est.

Cum matrimonium contractus stricte bilateralis sit, quo eadem iuris obligatio ab utraque parte erga alteram suscipiatur, inde quamquam impedimentum ex una tantum parte se habet, matrimonium tamen aut illicitum aut invalidum reddit. (Can. 1036, § 3.)

4. Pro gradu vel modo, quo cognoscuntur, impedimenta distinguuntur publica et occulta.

Can. 1037. Publicum censetur impedimentum quod probari in foro externo potest; secus est occultum. (Před soudem dokazatelné a nedokazatelné — gerichtlich nachweisbar oder nicht.) Probatio fit authentico documento (c. 1816) vel testibus fide dignis (c. 1791); na př. quoad ligamen buď oddacím listem nebo svědky svatebními.

Publica dicuntur impedimenta, quae aut sua natura pro publicis habentur, quia resultant ex facto de se publico, quod documento aliquo officiali sive ecclesiastico sive civili vel testibus in foro externo probari potest (vg. ex dirimentibus: aetas, ligamen, consanguinitas, affinitas, cognatio spiritualis, disparitas cultus, ordo s., votum sollemne, publica honestas; ex impediens: mixta religio, ommissio publicationum in foro eccles., votum simplex castitatis), aut propter circumstantias sunt vere notoria vel famosa (v. g. adulterium qualificatum).

Notorietas significat maiorem gradum publicitatis (cf. can. 2197 analogia cum delictis); est notorietas iuris, quae fundatur in sententia iudicis, et notorietas facti seu famositas.

Imped. publicum aliquando per accidens fieri potest de facto occultum (v. g. ligamen, consanguinitas 3°, ordo).

Occulta sunt talia, quae per se neque documento authentico neque testibus probari possunt. Oriuntur ex facto probroso ideoque occulto communiter. Per accidens propter circumstantias publica fieri possunt (v. g. ex dirimentibus: impedim. criminis, impotentiae, consanguinitatis illegitimae; ex impediens-

tibus: privatum votum castitatis, coelibatus, religionem ingrediendi et ordinem suscipiendi). Vereinzelt dürfte auch der Fall vorkommen, daß z. B. die Blutsverwandschaft — impedim. publicum — nicht nachgewiesen werden kann, z. B. bei Findelkindern, Kriegsversprengten (nalezenci, běženci).

Itaque 4 casus evenire possunt:

- a) impedimentum est publicum natura et facto;
- b) impedimentum est publicum natura, sed de facto occultum;
- c) impedimentum est occultum natura et de facto;
- d) impedimentum est occultum natura, sed de facto publicum.

Distinctio haec pro praxi magni est momenti sive agatur de matrimonio contrahendo sive convalidando; nam tantummodo ab impedimentis et natura et de facto occultis dispensare poterit solus confessarius in foro sacramentali. (Cf. ČKD. 1925, 399.)

Pro foro externo attenditur solummodo ad factum: quare impedimentum, quaecumque sit eius natura, publicum est, si factum, ex quo impedimentum oritur, in foro externo quocumque legitimo modo probari potest, etiamsi populus ignoret, impedimentum tali facto cohaerere; est occultum, si de facto probari in foro externo non potest. (AAS 1932, 284.)

De impedimentorum constitutione et abrogatione.

Překážky manželské nejsou tresty, nýbrž jsou to »leges inhabilitantes« (can. 15), které zbavují právní způsobilosti k jednání, et »irritantes«, které činí právní jednání neplatným.

Supposito iure Dei impedimenta statuendi asseritur in can. 1038—1041 potestas, qua gaudet suprema auctoritas ecclesiastica definiendi ius divinum atque constituendi et tollendi impedimenta iuris ecclesiastici. Prioribus enim temporibus nonnulla impedimenta per consuetudinem (disparitas cultus, cognatio spiritualis) vel per ius particulare (tempus vetitum) introducta sunt.

Can. 1038. § 1. Supremae tantum auctoritatis ecclesiasticae est authentice declarare quandonam ius divinum matrimonium

impediat vel dirimat. § 2. Eidem supremae auctoritati privative ius est alia impedimenta matrimonium impediencia vel dirimentia pro baptizatis constituendi per modum legis sive universalis sive particularis.

De baptizatis sine discrimine textus loquitur. Ergo acatholici quoque ligantur impedimentis ecclesiasticis, nisi positive eximantur, ut fit, can. 1099 § 2; can. 12. Auch für die rein protestantischen Ehen sind die rein kirchlichen Ehehindernisse maßgebend: LzQt. 1926, 568.

Orientalibus autem non iisdem ac latini impedimentis tenentur, nisi contrarium pateat vel ex natura rei vel explicita mentione. (Cf. can. 1.) Etiam extra territorium sui patriarchatus degentes ligantur impedimentis proprii ritus, quae Codex I. C. iam abrogavit pro fidelibus latinis. (Apoll. 1934, 487.)

(Impedimenta matrimonialia in iure orientali: cf. Ius Pontif. 1927, 62. — Joan. Jaroš CSSR.: Impedimenta matrimonialia apud Bulgaros unitos. Olo-mucii 1939. — J. Bobák: De coelibatu ecclesiastico deque impedimento ordinis sacri apud Orientales, praesertim apud Ruthenos. Roma 1941. — Konvalidation einer orthodoxen, ob impedim. consanguinitatis ungültigen Ehe: LzQt. 1936, 145; Ius Pont. 1935, 127.)

In fideles, qui cum fideli contrahere velint, indirecte ligantur vi can. 1036, § 3.

Pro matrimoniis inter infideles civilis potestatis ius est impedimenta statuendi.

Episcopi impedimenta matrimonialia statuere non possunt. Tantummodo vetare possunt matrimonium in casu peculiari, iusta de causa eaque perdurante, sed ad tempus tantum («vetitum Ecclesiae»).

Vetito clausulam irritantem una Sedes Apostolica addere potest. (Can. 1039.) Farář nemůže zakazovati manželství, které podle obecného mínění bude nešťastné. (LzQt. 1935, 146; 818.)

«Iusta causa» esse poterit v. g. dissensus rationabilis parentum, notitia non satis certa de morte prioris coniugis. — Takovéto záповědi bývají vydávány v souvislosti s dispensí super matrimonio rato non consummato, scilicet si adest suspicio de impotentia. (Cf. AAS 1927, 66.)

De dispensationibus (can. 1042—1057.) agemus absoluta doctrina de impedimentis.

Caput III.

DE IMPEDIMENTIS IMPEDIENTIBUS.

(Can. 1058—1066.)

Sunt tria: 1. **votum simplex**, 2. **cognatio legalis ex adoptione**, 3. **mixta religio**.

(Sponsalia nullum iam constituunt impedimentum, »tempus clausum« modificatum est.)

1. **Votum simplex**: (Consulas theol. moralem; G. Oesterle: Keuschheitsgelübde und Ehe. LzQt. 1936, 573; can. 1307—1315.)

Can. 1058. § 1. Matrimonium impedit votum simplex virginitatis, castitatis perfectae, non nubendi, suscipiendi ordines sacros et amplectendi statum religiosum. § 2. Nullum votum simplex irritat matrimonium, nisi irritatio speciali Sedis Apostolicae praescripti pro aliquibus statuta fuerit.

a) **Virginitas** formaliter sumpta est integritas simul animi et corporis, quae prima delectatione venerea completa et voluntarie admissa amittitur, dum actu mere interno aut involuntaria defloratione integritas servatur. Post primam voluntariam seminis effusionem nemo est virgo. Votum virginitatis omnem actum sexualem excludit. Votum solius virginitatis rarissime emittitur; hac enim voce semper obligationem vel non nubendi vel perfectam castitatem intelligunt.

b) **Votum castitatis perfectae** est promissio deliberate facta Deo renuntiandi ad tempus vel in perpetuum ab omni delectatione venerea sive externa sive interna, sive licita (scilicet coniugibus) sive illicita, sive completa sive incompleta.

c) **Votum non nubendi (coelibatus)** quandoque ab emittente ita intelligitur, ut obligationem castitatis perfectae vel saltem virginitatis contineat.

d) **Ordines** intelliguntur sacri (vyšší svěcení — die höheren Weihen).

e) **Status religiosus** intelligitur non solum ordo cum votis sollemnibus, sed etiam congregatio cum votis simplicibus.

Si quis voto simplici emisso etiam licite matrimonium inire vult, dispensationem obtinere debet ab Ordinario qui a votis non reservatis dispensat potestate ordinaria vi can. 1313; 197 § 1. Etiam confessarii regulares possunt dispensare in votis non re-

servatis eaque commutare ratione habita can. 4, 613, 1313 3° et multorum privilegiorum ipsis concessorum. (Cf. Ius Pontif. 1929, 115.)

Sedi Apostolicae reservata sunt vota publica, i. e. coram praepositis ecclesiasticis emissa et quidem sive perpetua sive temporanea. Ex votis privatis sunt reservata S. Sedi duo: votum castitatis perfectae et perpetuae atque votum ingrediendi religionem votorum sollemnium, quae emissa fuerint absolute et post completum 18. aetatis annum. (Can. 1309.)

Má-li tedy na př. jeptiška důvod pro vystoupení z řehole, dostává s propouštěcí listinou od generální představené zároveň také dispens. Nemá-li důvodu pro vystoupení, dává dispens Sv. Stolice skrze Ordinariát, ač-li nemá představená zvláštní fakultu. (ČKD 1932, 220.)

Vi specialis privilegii votum simplex castitatis in Societate Jesu emissum dirimit matrimonium.

Religiosus (a) votorum simplicium perpetuorum matrimonium contrahens excommunicatione latae sententiae Ordinario reservata punitur. (Can. 2388, § 2.)

2. Cognatio legalis (zákonité příbuzenství).

Can. 1059. In iis regionibus ubi lege civili legalis cognatio, ex adoptione orta, nuptias reddit illicitas, iure quoque canonico matrimonium illicitum est. (Cf. c. 1080.)

Adoptio (osvojení — Annahme an Kindesstatt) est contractus legitimus, quo persona extranea in filium (filiam) assumitur.

Relatio inter adoptantem (osvojitel — der Adoptierende) et **adoptatum** (osvojenec — Wahlkind, der Adoptierte) eiusque legitimos descendentes vocatur **paternitas legalis**.

Relatio inter adoptantem et adoptati uxorem vel vice versa dicitur affinitas legalis. Relatio inter adoptatum et adoptantis liberos sub patria potestate constitutos dicitur **fraternitas legalis**.

In iure romano frequens erat adoptio et quidem altera sollemnis altera simplex. Adoptione sollemni, quae **arrogatio** vocabatur, adoptatus iam sui iuris (už svéprávný) in potestatem et familiam adoptantis pleno iure transibat. Adoptionis simplicis commodum erat, quod adoptatus adhuc sub potestate paterna constitutus succederet adoptanti ab intestato.

Cognatio legalis in iure canonico eam viam habet, quam in iure civili obtinet (lex canonisata: can. 1059.)

Osvojení upraveno je v Československé republice zákonem ze dne 28./III. 1928, č. 56 Sb. z. a n. — Srv. §§ 145—162 návrhu nového obč. zákona. — Viz Oběžník zemského úřadu v Praze z 11./X. 1932 č. 272099-9-B-3352 v A. c. čb. 1932, 51.

Osvojití může ten, kdo nemá dětí vlastních, je přes 40 let stár a je-li osvojenec aspoň o 18 let mladší, leda že by muž chtěl osvojití své nemanželské dítě. (§ 1.) — Osvojenec obdrží jméno osvojitelovo, k němuž může připojití své dosavadní jméno. (§ 3.) Mezi osvojitelem a osvojenecem a jeho potomky později narozenými nastává po právu týž poměr jako mezi rodiči a manželskými dětmi. Vůči členům osvojitelovy rodiny nevzniká osvojením nijaký poměr rodinný. (§ 4.) — Osvojení může býti opět zrušeno. (§ 7.)

Podle toho je překážkou manželskou **paternitas legalis**, ale ne **fraternitas** ani **affinitas legalis** in linea obliqua; ovšem jen pokud adoptace trvá. Srv. § 33 odst. 1. ad 3 návrhu o. z. Casus: ČKD. 1933, 258. Vládním nařízením č. 186/1929 o přesunu působnosti zemských úřadů na úřady okresní přenesena jest na okr. úřad pravomoc udělití dispens od překážky adopce mezi osvojitelem a pokrevnými potomky osvojenecovými (**paternitas legalis**), jakož i dřívějším manželem potomka (**affinitas legalis** in linea recta); dále mezi pokrevnými potomky osvojenecovými a dřívějším manželem osvojitelovým. (A. c. čb. 1930, 50 a 51.)

I nemanželské děti mohou býti nemanželským otcem adoptovány, neboť dvorní dekret z 28./I. 1816 č. 1206, který to nedovoloval, je zrušen cís. nařízením ze dne 12./X. 1914 č. 276 ř. z. a § 1 cit. z. č. 56/1928 Sb. z. a n. Nemanželské dítě má po osvojení nárok na výživné jen proti osvojitelům; ve vlastní rodině (u nemanželského otce a nemanželské matky) má nárok jen podpůrný, podmíněný tím, že osvojitelé nejsou s to, aby je živili. (NS. 20./IV. 1933; Váž. č. 12538.) Přijme-li někdo cizí dítě za schovanca (Pflegling) podle § 186 o. z., není to ani adopce ani nevzniká manželská překážka. — Péče o schovanca je upravena zákonem čís. 256/1921 a vl. nař. č. 29/1930 Sb. (smlouva schovanecská).

Osvojovací smlouva vyžaduje formy veřejné listiny nebo takové soukromé listiny, na níž jsou podpisy stran soudně nebo notářem (veřejným notářem) ověřeny. Je-li třeba schválení po-ručenským (opatrovnickým) soudem nebo úřadem, může býti

sepsána osvojovací smlouva také zápisem u tohoto soudu (úřadu). (§ 8 odst. 1 zákona.) Soud sám vyrozumí okresní úřad, aby dal osvojení poznamenati v matrice o narození osvojevcově, a je-li důsledkem toho změna jména i jiných osob (manžela, dětí) i v rodné neb oddací matrice, a vyrozuměl domovskou obec osvojevcovu. Jest proto nutno, aby k opisu soudního usnesení, kterým byla schválena osvojovací smlouva a které zaslá soud okresnímu úřadu, byly připojeny též příslušné doklady (rodný, domovský a oddací list osvojevcův). Okresní úřad nařídí sám přesný zápis poznámky o osvojení v příslušné matrice. Matriční úřady nejsou oprávněny, aby na pouhé soudní oznámení zapisovaly poznámku osvojení do matrik, nýbrž musí vždy vyčkati nařízení okresního úřadu. (Vládní nařízení číslo 314/1943 Sb.; A. c. čb. 1943, str. 8.) Týž zároveň vyrozumívá domovskou obec osvojevcovu, aby osvojení poznamenala v rejstříku domovských příslušníků. Domovská (státní) příslušnost osvojevcova se osvojením nemění (§ 6 zák. ze dne 7./XII. 1863, č. 105 ř. z.)

Je-li osvojenec nebo osvojitel cizím státním příslušníkem, je nutno se dotázati příslušných cizích úřadů, zda nemají námitek proti poznámce osvojení, pokud jejich souhlas nebyl dán před schválením osvojovací smlouvy zdejším soudem.

Německé úřady poznamenávají osvojení jen k žádosti osvojitele nebo osvojence. K žádosti musí býti připojen ověřený překlad soudního usnesení, kterým byla schválena osvojovací smlouva. — Adopce může býti zase zrušena: ČKD 1928, 804.

3. Mixta religio. (Smíšené náboženství - Bekenntnisverschiedenheit. — Ord. list pr. 1917, 9; brn. 1929, 161; viz Instrukci A. c. olom. 1944, 179—182.)

Can. 1060. Severissime Ecclesia ubique prohibet ne matrimonium ineatur inter duas personas baptizatas, quarum altera sit catholica, altera vero sectae haereticae vel schismaticae adscripta; quod si adsit perversionis periculum coniugis catholici et prolis, coniugium ipsa etiam lege divina vetatur. (Cf »Casti connubii«, čes. překlad str. 42.)

Mixta religio est diversitas confessionis christianae inter duas personas valide baptizatas. (Alter catholicus, alter haereticus vel schismaticus sive origine sive per apostasim. Nikoli tedy mezi latiníkem a řekem sjednoceným.)*

*) Uzavírají-li Orientálové sjednocení, na př. Rusíni, manželství s latiníky nebo s katolíky jiného orientálního ritu, třeba dbáti pouze zákonů disciplinárních, které určují, jakým ritem vykonati jest oddávky a ke kterému ritu mohou nebo musí patřiti po sňatku manželka a děti.

Si perversionis periculum adest, impedimentum est iuris divini et indispensabile. Etiam ubi periculum istud non adest, Ecclesia severissime prohibet talia matrimonia et fideles ab eis removere conatur. Ratio est, quia plerumque periculum aliquod inducunt vetitae communicationis in sacris et tepiditatis religiosae; concordiae coniugum parum favent; instructio religiosa prolis insufficiens esse solet; Ecclesia hoc modo membra amittit. *)

(De communicatione in sacris et poenas vide can. 1258 et 2316.) Na počátku církve byla prakse přísná: heretik se musil obrátit. Synoda trullánská r. 692 prohlásila manželství pravověřícího s kacířem za neplatné. Po westfalském míru však už Církev nemohla prosadit svoje stanovisko; prakse uvolnila se tak, že ani katolická výchova dětí nebyla zajištěna, a když na to Církev naléhala, vznikal konflikt se státem. Proto zavedena prakse nynější.

Parochus prudenter curet, ut vel pars acatholica in sinum Ecclesiae redeat vel pars catholica talibus nuptiis renuntiet. Si autem sponsi a matrimonio mixto removeri non possunt, petenda est dispensatio.

Can. 1061. § 1. Ecclesia super impedimento mixtae religionis non dispensat, nisi: 1º. Urgeant iustae ac graves causae; 2º. Cautionem praestiterit coniux acatholicus de amovendo a coniuge catholico perversionis periculo, et uterque coniux de universa prole (sive nascitura sive iam nata: AAS. 1942, 22) catholice tantum baptizanda et educanda; 3º. Moralis habeatur certitudo de cautionum implemento. § 2. Cautiones regulariter in scriptis exigantur (jako vzájemná smlouva — als gegenseitiger Vertrag). Dicitur »regulariter«, nam maior vel minor iuris rigor pro diversis circumstantiis, personis, regionibus quoad formam cautionum admitti potest. (Apoll. 1933, 498.)

Cautiones hae requiruntur ad periculum perversionis partis catholicae removendum. Stricte sumptum requiruntur solummodo de prole nascitura. (AAS. 1942, 22; A. c. čb. 1942, 29.) Moralis certitudo de earum implemento est conditio essentialis concedendae dispensationis. (AAS. 1932, 25; A. c. čb. 1932, 22; pr. a ol. 29.) — Podle Gasparri, De matrimonio I, 267 může biskup uložit snoubencům i přísahu, že smlouvu dodrží.

*) V. g. in Germania a. 1927 matrimonia mixta celebrata sunt 64.000. In tota Germania relatio matrimoniorum mixtorum ad catholica erant 46%, in Bavaria 20%. Ex matrimoniis mixtis forma catholica celebrata sunt 36%, in Bavaria 41%. Ex pueris natis in m. mixtis catholice baptizati sunt 47%, in Bavaria 50%. (Apollin. 1931, 336.) Největší počet rozvodů a rozluk připadá na manželství smíšená.

Vzorec smlouvy viz Ord. list čb. 1920, 74. (Instrukce o sňatcích smíšených v Ord. l. čb. 1919, č. 2, je, pokud se týče bodu 4. — pasivní asistence — už neplatná.)

Důvody pro dispens (revers — smlouva není důvodem!) nutno uvést se strany katolického snoubence. — Smlouva tato (revers) je pro obor státní bezúčinná potud, že o náboženské výchově dětí rozhoduje jenom zákon o vzájemných poměrech náboženských vyznání z 23./IV. 1925 č. 96 Sb. z. a n. Tento zákon je ve smlouvě citovati. — Ale podle § 1. tohoto zákona mohou rodiče smlouvou stanoviti, kterému vyznání mají děti příslušeti. Poněvadž za účelem dosažení dispense tuto smlouvu činí snoubenci, je třeba až po uzavření manželství ji okolkovati a ještě jednou dáti podepsati novomanželům, aby měla státní platnost. (Viz Kupka: Pravidla, str. 84, 105.)

Circa contractus de religione prolium in contrahendis matrimoniis mixtis sequentia ad notitiam perfert Ord. l. trnavský (Slovensko) 1935, str. 65:

Obežník Krajského úradu z 5./I. 1933 č. 223 249/1932 ohľadom smlúv o náboženstve detí. — Ministerstvo vnútra po dohode s min. školstva a nár. osvety sdělilo z 17./XI. 1932 čís. 84645/1930 toto:

»§-om 18. zákona 96/1925 Sb. z. a n. byly zák. čl. XXXII: 1894 o náboženstve detí a prevádzajúce nariadenie k nemu č. 1674/95 V. K. úplne zrušené, čím pozbudly platnosti i ich predpisy o forme týchto smluv a platí teraz miesto nich ustanovenie súkromého práva, podľa ktorého nie sú takéto smluvy vazané na žiadnu zvláštnu formu, vyžadujú však podľa svojho pojmu a podľa §-u 1 zák. č. 96/25 Sb. z. a n. nezbytné súhlasu oboch rodičov. Preto môžu takéto smluvy byť uzavrené aj pred duchovnými správcami uznaných a recipovaných cirkví a môžu tiež byť zapísané do štátnej matriky.«

Tyto kautely jsou nutny i tehdy, když by bylo z důvodu stáří snoubenců velmi pravděpodobno, že už dětí míti nebudou; rovněž i při sňatku v nebezpečí smrti. Neboť leges latae ad praecavendum periculum generale, urgent, etiamsi in casu peculiari periculum non adsit. (Can. 21. — LzQt. 1928, 338.)

Nonnulli auctores tamen (Vermeersch, Theol. moral. III. n. 758; Creusen, Epitome iuris can. ed. 4. II. n. 306; Capello, de matrimonio, ed. 2. n. 232) tamquam probabilem defendunt sententiam, dispensationem in periculo mortis denegatis vel non requisitis (ob aliquam gravem rationem) cautelis validam esse.

Nam, dicunt, in facultate sanandi in radice matrimonium Ordinariis concessa a S. Officio cautelae non absolute exiguntur, et Ecclesia non videtur urgere sub poena nullitatis observantiam legis canonicae in periculo mortis, ob damna gravissima, quae secus forte obvenirent fidelibus, dummodo conditiones iure divino requisitae adimpletae sint. Wernz-Vidal, Ius matr. n. 413, 2° dicit: solitae cautiones etiam in periculo mortis exigendae sunt; quibus non requisitis aut denegatis attento responso S. Off. 21./VI. 1912 dispensatio non certo valida esset. — Alii dispensationem sine cautionibus invalidam dicunt, quae sententia pluribus decisionibus S. Officii confirmatur. (Cf. LzQt. 1932, 791 et Fondes Cod. I. C.) Quod etiam ex tenore decreti S. Off. 13./I. 1932. (AAS. 1932, 25; Apollin. 1932, 10; 1933, 499) perspicue eruitur, ubi scilicet dicitur: »ne dispensationes . . . unquam impertiantur nisi praestitis antea cautionibus, quarum fidelem executionem nemo praepedire valeat, secus ipsa dispensatio sit prorsus nulla et invalida. Quod etiam pro sanatione in radice valet.

Cautiones comprehendunt stricto sensu prolem nascituram, non forte iam natam; sed nupturientes monendi sunt de gravi obligatione iuris divini curandi catholicam educationem etiam prolis forte iam natae. (AAS. 1942, 22.)

Congregatio S. Officii de Dubiis et Cautionibus In Mixtis Nuptiis Praestandis sequentia decrevit:

I. an validum habendum sit matrimonium celebratum inter partem catholicam et partem acatholicam certe non baptizatam, cum dispensatione ab impedimento disparitatis cultus, si sola pars acatholica cautiones ad normam can. 1061 § 1 n. 2 (c. 1071) C. J. C. praescriptas praestiterit;

II. an validum habendum sit matrimonium celebratum inter partem catholicam et partem acatholicam certe non baptizatam, cum eadem dispensatione, ante Codicis Iuris Canonici promulgationem, si sola pars acatholica cautiones praescriptas praestiterit; et quatenus negative ad I et II dubium,

III. utrum tractandae sint tales causae nullitatis matrimonii ad normam can. 1990—1992 C. I. C., an coram tribunali collegiali ad ordinarium tramitem juris.

Ad I. et II.: Negative, nisi pars catholica cautiones saltem implicite praestiterit; ad III.: Negative ad primam partem, Affirmative ad secundam, nisi in casu particulari certo constet de requisitis in can. 1990; et ad mentem.

Mens autem est: Etsi Sancta Sedes e praxi immemoriali exe-

gerit, et nunc stricte exigat ut conditionibus adimplendis in quibuslibet matrimoniis mixtis cautum sit per formalem promissionem ab utraque parte explicite requisitam et praestitam (cc. 1061, 1071), tamen usus facultatis dispensandi, sive ordinariae sive delegatae, invalidus dici nequit, si utraque pars saltem implicite cautiones praestiterit, i. e., eos actus posuerit e quibus concludendum sit et in foro externo constare possit eam cognoscere obligationem adimplendi conditiones et manifestasse firmiter propositum illi obligationi satisfaciendi. (AAS. 1941-XXXIII. p. 294.)

Co může duchovní správce připomenouti snoubencům mixtae religionis: ČKD. 1933, 605. — Má církev právo nekatolika nutit, aby se zřekl svého přesvědčení? Není výlučným právem rodičů, aby rozhodovali o výchově svých dětí?: viz LzQt. 1924, 741. — Nekatolickému snoubenci třeba vysvětliti, proč zrovna on má ustoupiti. (LzQt. 1929, 131.) — Děti ze smíšených manželství trpí nejvíce nejednotností náboženskou v rodině. (Ibid 787, 636.) — Povinnost katolické výchovy dětí z manželství smíšených. (LzQt. 1929, 346.) — Křest dětí ze smíšených manželství. (Sursum, 1932, 50.) — Manželství smíšené může býti sanováno in radice bez daných kautel? (LzQt. 1932, 793.) — Zum Dispensgesuch bei Mischehen: LzQt. 1937, 113. — Konversion und Kautelenleistung: LzQt. 1937, 118.

Obtenta dispensatione super impedimento mixtae religionis sponsi in ecclesia copulantur cum omnibus ritibus et caeremoniis ac si uterque catholicus esset. Missa de die sequi potest si non habeatur tamquam complementum caeremoniarum; sed missa »pro sponsis« cum orationibus et benedictionibus nunquam permittitur. Benedictio mulieri catholicae post partum licite datur, non autem acatholicae.

Quodsi sponsi cautiones, de quibus in can. 1061, denegant, non possunt dispensationem obtinere et matrimonium coram sacerdote catholico celebrare, quia sic dicta »assistencia passiva« abolita est. (Congr. s. Off. 26./XI. 1919; vide Ord. l. čb. 1920, 46; et iterum 10./III. 1928; vide AAS. 1928, 120; A. c. olom. 1920, 96; LzQt. 1928, 601.) Parochus neque publicationes in hoc casu peragere potest, sed sponsi easdem ab officio districtus politici (okresní úřad) expetere debent.

Assistentia passiva erat olim sola omnino materialis praesentia parochi adstantis quidem celebrationi matrimonii, quin tamen ullum positivum actum exerceret, praesertim quin exciperet consensum, sed tantum sineret, ut coram se exprimeretur

illumque audiret, ut de ipsius praestatione testari posset, excluso quovis etiam eccles. ritu. Assistentiam hanc Ecclesia ante Codicem, adhuc post »Ne temere« tamquam exceptionem permittebat in matrimonio mixto illicito (cf. AAS. IV. p. 444; S. Offic. 21./VI. 1912), i. e. inter partem catholicam et acatholicam non praestitis debitis cautionibus vel non implorata seu non obtenta necessaria dispensatione super impedimento mixtae religionis. Ad hanc tolerantiam Ecclesia inducebatur, ne ex denegata assistentia plurima connubia coram ministello acatholico celebrarentur invalide ex defectu formae.

Loca, in quibus praecipue vigeat, erant: Provincia Colonien-sis in Borussia, Bavaria, Hungaria, Austria excepta Dalmatia. (Ius Pontif. 1930, 110; 1931, 292.)

Hodie nullatenus licet parochus passive assistere matrimoniis mixtis illicitis. (Apollinaris 1928, 342; LzQt. 1931, 375.)

Konstituční Pia X. »Provida« platná v Německu od 15./IV. 1906 a v Maďarsku od 16./III. 1909, podle které smíšená manželství, uzavřená civilně nebo nekatolicky, byla výjimečně uznávána za platná i církevně, po kodexu už neplatí. (Wernz-Vidal, p. 649. ČKD. 1918, 84.)

V Německu rozumí se manželstvím »smíšeným« (Mischehe) to, ve kterém se mísí rasy, tedy arijec s nearijcem. Manželství mezi příslušníky různých vyznání slove »Glaubensverschiedene Ehe«. Při tom se rozlišuje: jsou-li snoubenci různých křesťanských vyznání = »konfessionsverschiedene Ehe«; jde-li o vyznání křesťanské a nekřesťanské nebo je-li jedna strana bez vyznání = »religionsverschiedene Ehe«. (A. f. KR. 1935, 619; 1937, 493; ČKD 1938, 164.)

Si sponsi declarent se tantummodo coram ministro acatholico matrimonium contracturos esse (podle čl. zák. č. 320/1919 § 12 mohou tak učiniti) parochus nullatenus cooperari potest, neque si sponsi cautelas exhibuerint. Etiam in hoc casu publicationes peraget okresní úřad — Bezirksbehörde (Ordin. list 1920, 107); et si forsán a parochus iam peractae fuerint, documentum (prohlašňí list — Verkündschein) non exhibetur.

Quando sponsi, qui coram ministro acatholico matrimonium in foro civili validum contraxerant, postea parochum adeunt, cautelas exhibent eiusque benedictionem petunt, dispensatio ab Ordinario petenda est (sine dispensatione a 3 publicationibus! Cf. can. 1026). Qua obtenta, postquam pars catholica a censura absoluta fuerit (can. 2319) canonicum matrimonium — praestito prius »iuramento manifestationis« — coram parochu contrahi poterit. (Zápis takového manželství do matriky bez čísla! Viz Ord. list 1920, 82.) — Si pars acatholica coram parochu se

sistere renuerit, sanatio in radice ad instantiam partis catholicae peti potest.

Sanace neplatných sňatků smíšených. (ČKD. 1917, 523.) — Návrat do církve manželů neplatně oddaných knězem českoslov. církve. (ČKD. 1924, 281; ČKD. 1923, 340; LzQt. 1920, 404; 1921, 250.) — Čeho třeba ke sňatku rusk. uprchlíka s čl. příslušnicí. (ČKD. 1927, 499.) — Pflichten des Seelsorgers gegenüber akatholisch geschlossenen Mischehen. Die Sorge für akatholisch getaufte Kinder aus Mischehen. Die Behandlung akatholisch getrauter im Beichtstuhl. (LzQt. 1927, 563, 565, 567.) — Manželství smíšená uzavřená v Rusku před knězem schismatickým jsou neplatná. (ČKD. 1918, 85; Kupka, Pravidla, 67.) — Russische Ehen. (LzQt. 1926, 346; 1933, 132, 819; 1934, 91; 1935, 349. Apoll. 1933, 83, 231.) — Ordnung einer Mischehe. (LzQt. 1928, 338.)

Can. 1062. Coniux catholicus obligatione tenetur conversionem coniugis acatholici prudenter curandi.

Matrimonium mixtum coram solo parcho catholico valide (pro foro ecclesiastico) celebrari potest:

Can. 1063. § 1. Etsi ab Ecclesia obtenta sit dispensatio super impedimento mixtae religionis, coniuges nequeunt, vel ante vel post matrimonium coram Ecclesia initum, adire quoque, sive per se, sive per procuratorem, ministrum acatholicum uti sacris addictum,* ad matrimonialem consensum praestandum vel renovandum.

§ 2. Si parochus certe noverit sponso hanc legem violaturos esse vel iam violasse, eorum matrimonio ne assistat, nisi ex gravissimis causis (v. g. periculum apostasiae pro parte catholica, periculum educandae prolis in haeresi), remoto scandalo et consulto prius Ordinario.

§ 3. Non improbat tamen, quod, lege civili iubente, coniuges se sistant etiam coram ministro acatholico, officialis civilis tantum munere fungente, idque ad actum civilem dumtaxat explendum, effectuum civilium gratia.

Tedy ne podle libosti buď u katolického nebo u nekatolického duchovního nebo u obou, jak připouští čl. II. zák. č. 4 ai 1869 ř. z. a § 12 čl. zák. č. 320/1919.

Officium parochorum est, fideles, quantum possunt, a mixtis matrimoniis absterrere; invigilare, ne contra leges

*) »Uti sacris addictus« není úředník nekatolík při sňatku civilním, ani nekatolický duchovní, jemuž jdou snoubenci nebo manželé vykonati návštěvu, on však při tom nekoná žádný obřad.

Ecclesiae fiant; si contracta fuerint, curare ut coniuges promissiones datas observent; servare ea quae de ipsa celebratione praescribuntur. (Can. 1064.)

Sponsi mixtae religionis, qui matrimonium sine dispensatione ineunt, monendi sunt de poenis ecclesiasticis, quas incurrunt. (Can. 2319.)

1. Excommunicationi latae sententiae Ordinario*) reservatae subiacent catholici**), qui

a) matrimonium ineunt coram ministro acatholico contra praescriptum can. 1063 § 1. (Si istius prohibitionis et poenae notitiam habent: cf. can. 2218 § 2; can. 2202; ignorantia autem crassa et affectata eos non excusat: cf. can. 2229.) — Qui coram officio districtus politici contrahunt matrimonium, censuram non incurrunt (cf. ČKD. 1924, 283), quia officialis publicus non est »minister acatholicus«, i. e. acatholicae religionis, peragens functionem religiosam.

b) Qui matrimonium ineunt cum pacto explicito vel implicito, ut omnis vel aliqua proles educetur extra Ecclesiam catholicam.

c) Qui scienter liberos suos (sive legitimos sive illegitimos) acatholicis ministris baptizandos offerre praesumunt.

d) Parentes vel eorum locum tenentes, qui liberos in religione acatholica (sive privatim sive publice) educandos vel instituendos scienter tradunt.

2. Catholici, qui matrimonium mixtum, etsi validum (deficiente scilicet impedimento dirimente), sine Ecclesiae dispensatione inire ausi fuerint, ipso facto ab actibus legitimis ecclesiasticis et Sacramentalibus exclusi manent, donec ab Ordinario dispensationem obtinuerint. (Can. 2375.)

Tales catholici indigni sunt absolute, quia graviter pec-

*) V litoměřické diecési jsou okresní vikáři od Ordinária delegováni po rozumu can. 899 § 2 absolvovati od censur i hříchů can 2319 a 2350 cum iure subdelegandi. (Ord. list litom. 1934, 255.) V diecési českobudějovické každý zpovědník, jde-li o apostaty, nekatolicky oddané, kteří se vracejí do Církve. (A. c. čb. 1938, 24.)

**) De extensione termini »catholici« et de sensu can 2319 § 1 inter canonistas disputatur. Usque ad authenticam decisionem res manet dubia dubio iuris. Vide: LzQt. 1931, 595; 1932, 587; Apollin. 1932, 511. — Ius Pont. 1934, 90. — G. Oesterle: Die Straffälligkeit bei Mischehenschliessung: Th. u. Gl. 1935, 580. — Ed. Eichmann: Nochmals die Doppeltrauung: Th. u. Gl. 1935, 714. — De delictis contra fidem im matrimonio contrahendo et in prole instituenda: Apoll. 1935, 245. — Proto lze míti zato, že do klatby podle tohoto can. upadá jen ten, kdo uvedené delikty spáchal jako katolík, t. j. dokud skutečně v katolické církvi byl. Jestliže se jich dopustil až po svém výstupu z Církve, nepropadl této klatbě.

cant ratione prohibitionis ecclesiasticae, scandali et vetitae communicationis in sacris (can. 1258 § 1), quae praeterea tamquam »favor haeresis« (can. 2316) aliam excommunicationem Ordinario reservatam causare potest. (Cf. can. 2319 § 1.) — Benedictio talis puerperae vetatur. — Si autem poenitentes reconciliationem quaerunt et assequuntur malumque reparare conantur, liberi catholice baptizati catholice educantur, aut si v. g. mulier nullam habet culpam in acatholica educatione prolis et scandalum fidelium abest, possunt absolvi et puerpera benedici; posset etiam pars catholica, moribunda et sensibus destituta, condicionate absolvi, licet non certo sciatur eius bona dispositio nec potuerit resipiscentiae signa dare. (S. Off. 6./VII. 1898. — Cf. De Smet Nro 514.) — Facultas absolvendi apostatas iterum prolongata est. (A. c. čb. 1943 č. 3.)

Kann eine Frau zu den Sakramenten zugelassen werden, wenn ihre Kinder protestantisch getauft und erzogen werden? Byla-li katolicky oddána, ale muž kautely nedodržel, ano. (LzQt. 1929, 760.) — Die Behandlung akatholisch getrauter im Beichtstuhl. (LzQt. 1923, 502; 1927, 567.)

Absolutio et reconciliatio fit plerumque in foro interno; dari potest sec. can. 2254 (casus urgens) et absolutus uti talem se habere potest etiam in foro externo, si non adest scandalum. (can. 2251; cf. can. 2232, § 1.) Si absolutio concessa est a parcho vel eius vicario, valet etiam pro foro externo. (Cf. LzQt. 1921, 178.)

Absolutus potest itaque statim ad s. communionem et actus legitimos admitti. — Casus: ČKD. 1923, 340; 1924, 281; LzQt. 1920, 406; 1921, 250. — Dr Jos. Toman: Absoluče odpadlíků. Věst. jednot duch. Brno 1940, 109—117.

De matrimonio cum publicis peccatoribus et incredulis.

Quinam sunt publici peccatores Codex non determinat. Communiter hodie qua tales habentur catholici qui in concubinato publico vivunt, qui matrimonium civile contraxerunt, qui matrimonium contraxerunt coram ministro acatholico aut consenserunt acatholicae educationi prolis, qui publice et manifeste, scienter et deliberate ultima sacramenta praesertim coram sacerdote denegaverunt. (Cf. Apollin. 1931, 161; A. c. olom. 1932, 101.) —

E. Eichmann: Gottlosenbunde und Kirchenrecht. Th. u. Gl. 1935, 310. — Sectes athées: Nouv. Rev. Theol. 1934, 494.

Can. 1065. § 1. Absterreantur quoque fideles a matrimonio contrahendo cum iis, qui notorie aut catholicam fidem abiecerunt, etsi ad sectam acatholicam non transierint, aut societatibus ab Ecclesia damnatis adscripti sunt.

»Fidem abiecit«, qui saepius et publice fidei dogmata impugnat, iis irridet, Ecclesiae expressis verbis oboedientiam detrectat; qui se »sine confessione« declarat, et proinde delicti schismatis reus est. (Can. 1325, § 2.)

Pouhý výstup z církve, i kdyby vystupující všechno věřil, zakládá delictum schismatis a nutna je absoluce od censury pro foro externo: can. 2314 § 1. (Cf. LzQt. 1927, p. 111.) Je stejně, pokud jde o církevní trest, odpadne-li někdo k jiné víře nebo zůstane-li bez vyznání. (Cf. Noldin, De poenis, 12. vyd., str. 54.) Si quis catholicus officia religionis christianae etiam per diuturnum tempus non implet, ex hoc non potest concludi eum fidem abiecisisse.

»Societates damnatae« (cf. can. 2335) illae sunt, quae publice aut secreto ad potestatem ecclesiasticam aut civilem evertendam moliuntur (anarchistae, massones, communistae radicales), qui statum societatis politicum vi mutare conantur. Operarii, qui factioni politicae dictae »sociální demokracie« adscripti sunt eo quod factio haec per media legalia commoda eorum socialia propugnat, societatibus damnatis non aequiparantur. (Cf. De Smet, Nro 196.)

Qui sectae atheisticae adscripti sunt vel fuerunt, habendi sunt quoad omnes iuris effectus etiam in ordine ad sacram ordinationem et matrimonium ad instar eorum, qui sectae catholicae adhaerent vel adhaeserunt. (AAS 1934, 494; Ord. l. pr. 1935 č. 2.) — Societas »Schlaraffia« a catholicis non est frequentanda. (S. Off. 22./V. 1935; Ord. l. pr. 1935, č. 10; ol. str. 89; A. c. čb. 1935, 67.) — Eheschließung mit »Gottgläubigen« und Konfessionslosen: Ord. list litom. 1940, 95.

Casus: Ehe mit einem Konfessionslosen Freidenker (Protestanten, der sich Konfessionslos erklärt hat): LzQt. 1929, 338. — Ehen der Neuheiden: LzQt 1938, 98.

Can. 1065. § 2. Parochus praedictis nuptiis ne assistat nisi consulto Ordinario, qui inspectis rei adiunctis, ei permittere poterit, ut matrimonio intersit, dummodo urgeat gravis causa et pro suo prudenti arbitrio Ordinarius iudicet satis cautum esse catholicae educationi universae prolis et remoti periculi perversionis alterius coniugis.

Gravis causa esse poterit v. g. spes probabilis conversionum; mitigatio legum contra religionem; periculum, ne pars catholica ad sectam haeticam transeat, civiliter tantum contra-hat etc.

V praxi je nejčastější případ takový, že manželství uzavírají katolíci »matrikoví« anebo bývalí katolíci, kteří jsou nyní »bez vyznání«.

Pokud jde o katolíky »matrikové«, jsou vesměs přístupni před sňatkem rozumnému a taktnímu poučení duchovního správce. — Jde-li o katolíky »bez vyznání«, sotva budou žádati církevní sňatek, jsou-li bez vyznání oba. Jestliže chtějí i dále bez vyznání zůstat, nemohou podle státního zákona církevní sňatek vůbec míti. (Viz str. 28.) Je-li bez vyznání jen jeden snoubenec, třeba domluviti mu, aby se do církve vrátil. Nelze-li toho dosíci, nezbyvá nežli žádati Ordinariát o dovolení k oddávkám; dovolení bude uděleno, dají-li snoubenci záruky o katolickém křtu a výchově dětí podle can. 1061. — Bývá to obyčejně nevěsta katolická, která jiný sňatek než církevní nechce. Jestliže je dovolení dáno, může býti i mše sv. pro sponsis cum benedictione nuptiali vel de die secundum rubricas. (De Smet, Nro 196.) — Překážka mixtae religionis nebo dokonce disparitatis cultus však v tomto případě není ani podle práva církevního, ježto oba snoubenci jsou katolicky pokřtěni, ani podle práva státního, které těchto překážek neuznává. (Cf. § 25 z. č. 320/1919.)

V litoměřické diecési byla dána tato instrukce:

Eheschließung mit »Gottgläubigen« und Konfessionslosen.

Bei Eheschließung von Katholiken mit »Gottgläubigen« oder Konfessionslosen sind drei Möglichkeiten zu unterscheiden:

1. Der gottgläubige oder konfessionslose Brautteil ist aus der katholischen Kirche ausgetreten. Der Fall ist nach can. 1065 CJC zu behandeln. Das Ehehindernis des can. 1060 (mixta religio) ist nicht gegeben, da die Gottgläubigen und Konfessionslosen einer andersgläubigen christlichen Gemeinschaft nicht angehören. Daher bedarf es keiner Dispens von dem Hindernis der mixta religio.

Jedoch ist von der Eingehung solcher Ehen ganz besonders eindringlich abzuraten. Wenn die Bemühungen des Seelsorgers erfolglos geblieben sind, darf die kirchliche Eheassistenz nur mit ausdrücklicher Erlaubnis des Ordinarius stattfinden. Dem Gesuch um die oberhirtliche Erlaubnis ist die schriftliche Sicherstellung der Kautelen wie bei den konfessionsverschiedenen Ehen beizufügen, weil anders die Erlaubnis nie erteilt werden kann.

2. Der gottgläubige oder konfessionslose Brautteil ist gültig getauft, aber aus seiner bisherigen (christlichen) Religionsgemeinschaft ausgetreten. Hier liegt das Ehehindernis der mixta religio vor nach dem Rechtsgrundtatz von der Konstanz der Tatsachen, d. h. das bisherige Bekenntnis gilt als fortdauernd (vgl. Knecht, Handbuch des Ehegesetzes, S. 297). Der Fall ist daher nach den für konfessionsverschiedenen Ehen geltenden Vorschriften zu behandeln. Um Dispens muß nachgesucht werden. Gewöhnlich wird aber in diesen Fällen zugleich ad cautelam um Dispens von der disparitas cultus anzusuchen sein, da die Gültigkeit der akatholisch gespendeten Taufe meistens nicht vollkommen sichersteht.

3. Der gottgläubige oder konfessionslose Brautteil ist nicht oder nicht gültig getauft bzw. hat früher keiner christlichen Religionsgemeinschaft angehört. Hier liegt das Hindernis der disparitas cultus vor. Die zu erbittende Dispens kann nur aus schwerwiegenden Gründen und nur unter denselben Voraussetzungen wie bei mixta religio erteilt werden. Gesuche um diese Dispens müssen vom Ordinarius an den Apostolischen Stuhl geleitet werden.

Bei dieser Gelegenheit wird darauf hingewiesen, daß getaufte und ungetaufte Nichtkatholiken den Gesetzen der Kirche nicht unterliegen, wenn sie unter sich eine Ehe schließen; ebenso Nachkommen von Nichtkatholiken, die in der katholischen Kirche getauft sind, aber von Kindheit an (d. h. vor vollendetem siebenten Lebensjahre) in der Häresie, im Schisma oder im Unglauben oder religionslos erzogen sind, sooft sie mit Nichtkatholiken eine Ehe schließen (Can. 1099, § 2). Solche standesamtlich oder akatholisch geschlossene Ehen sind gültig und können darum im Falle einer zivilen Ehetrennung nicht kirchlich als ungültig erklärt werden. (Ord. l. litom. 1940, 95.)

Idem valet quoad publicos peccatores et censura notorie innodatos (casus raro eveniens):

Can. 1066. Si publicus peccator aut censura notorie innodatus prius ad sacramentalem confessionem accedere aut cum Ecclesia reconciliari recusaverit, parochus eius matrimonio ne assistat, nisi gravis urgeat causa, de qua, si fieri possit, consulat Ordinarium. (Cf. A. c. čb. 1944, 49.) Nunquam autem in tali casu s. missa celebratur.

Quoad peccatores occultos:

Parochus, ex sola confessione cognoscens sponsum esse indignum, non potest suam assistentiam denegare; sed potest et debet eum in ipso actu confessionis a sacrilegio prudenter deterere; indignum vero cuius novit indignitatem extrasacramentaliter, debet admittere etiam publice accedentem. (De Smet Nro 194.)

Impedimenta impediencia ex lege civili.

Sunt duo: 1. **impedimentum conscriptionis et condicionis militaris** (povinnost odvodní a služby vojenské — Assentpflicht und Präsenzdienst) et 2. **tempus luctus viduae** (vdovská lhůta — Witwenfrist).

ad 1. Nikomu není zásadně dovoleno oženiti se, kdo nesplnil povinnosti odvodní (Assentpflicht). Kdo nebyl odveden, nepotřebuje povolení k sňatku: § 36 bran. zák. (Viz výtah z branného zákona čsl. č. 193/1920 v Ord. l. 1920 č. 14; v úpravě provedené pozdějšími zákony viz č. 30/1934 Sb. z. a n.; a vl. nař. ze dne 15./IX. 1927 č. 141/1927 o nových branných předpisech, a výnos min. nár. obrany ze dne 31./V. 1945 čj. 5438-I/3. — 1. Osoby, které dosud nesplnily řádné povinnosti odvodní, mohou se oženiti jen výjimečně, prokáží-li okolnosti zvláštního zřetele hodné a dá-li jim k tomu svolení příslušný politický úřad I. stolice v dohodě s vojenským doplňovacím úřadem I. stolice; nedojde-li k dohodě, rozhoduje o věci politický úřad II. stolice po slyšení zemského vojenského velitelství. — 2. Odvedení, kteří dosud nenastoupili presenční služby neb vojenského výcviku, pak osoby v presenční službě a ve vojenském výcviku, jakož i vojenské osoby z povolání potřebují k sňatku povolení vojenského úřadu. — 3. Totéž platí o vojenských osobách, konajících další činnou službu; dále o vojenských osobách ve výslužbě, povolaných přechodně k činné službě, a o vojenských osobách, jsoucích v místním zaopatření vojenské invalidovny, jakož i o vojenských osobách na trvalé dovolené, jichž povinnost k zákonité presenční službě skončí později než za 3 měsíce. Jinak není k sňatku potřebí zvláštního úředního povolení. — 4. Povolení k sňatku neposkytuje výhod při plnění branné povinnosti. (§ 36 bran. zák., Sb. z. a n. čís. 30/1934.)

Žádost podati je domovskému okresnímu úřadu. Přílohy podle § 256 cit. vl. nař. jsou: rodné (křestní) listy, u nezletilých svolení otcovo nebo vrchnoporučenského soudu, potvrzení o svobodném stavu nevěsty od farního úřadu jejího bydliště, úmrtní listy, jsou-li strany ovdovělé, průkaz o okolnostech zvláště zřetele hodných, na př. legitimace nemanželského dítěte, výkaz o majetkových a výtěžkových poměrech snoubenců, prohlášení nevěsty řádně dvěma svědky ověřené se svolením ženicha, že se vzdává nároku na vyživovací příspěvek po čas činné služby manželovy.

Povolení ke sňatku nepotřebují osoby, které podléhají od-

vodní povinnosti proto, že nabyly čsl. státní příslušnosti po 31. prosinci roku, v němž dovršily 22. rok věku, avšak před koncem roku, v němž dovršily nebo dovrší 40. rok věku § (256, 8); takové osoby, které byly zařazeny do náhradní zálohy; konečně vojenské osoby na trvalé dovolené, jejichž povinnost k zákonité presenční službě se skončí nejdéle do 3 měsíců; ale musí v tomto případě oznámiti zamýšlený sňatek okresnímu doplňovacímu velitelství domovskému. (§ 257 cit. vlád. nař.)

Povinnost odvodní počíná 1. lednem roku, v němž občan dokončí 20. rok věku, a končí 31. prosince roku, ve kterém občan dovrší 22. rok věku. — Osoby, které ve třetí třídě odvedeny nebyly, dostanou u odvodní komise osvědčení, že povinnosti odvodní řádně vyhověly a tímž okamžikem nepotřebují povolení ke sňatku, byť i ještě nevystoupily ze III. třídy odvodní. (Cf. Ord. list čb. a olom. 1921, 51.) Rovněž ne osoby, které na poslední 3 měsíce své presenční služby dostaly dovolenou.

Osobám v presenční službě jakož i vojínům z povolání, důstojníkům i poddůstojníkům, dává povolení jejich příslušné velitelství. — Svatební kauce nepotřebují. (Výnos MNO z r. 1918, č. 9612.)

Po sňatku třeba předložiti oddací list tomu velitelství, které dalo povolení ke sňatku. (Ord. list čb. 1920, 47.)

Důstojníci a rotmistři ve výslužbě povolení nepotřebují, leda když jsou přechodně povoláni k dočasné službě. (§ 261, 2 vl. nař. 141/27 a § 26 od. 3 br. zák.) — Sobáše vojenských osob: A. c. nitr. 1943, č. 172/I. p. 3.

Kromě těchto vojínů z povolání potřebují povolení příslušníci finanční stráže pohraniční od přísluš. finančního ředitelství a členové polic. stráže státní od polic. ředitelství; konsulární a vyslanečtí úředníci povolení nepotřebují; ani předběžného souhlasu. (Min. zahraničí 4. září 1945 čís. 22463/I-2/45.)

Členové duchodkové kontroly ve vnitrozemí (Gefällskontrolle) povolení nepotřebují.

Povolení, udělené osobám, které dosud odvodní povinnosti nesplnily nebo odvedeným, ale nezařazeným do presenční služby, neposkytuje výhod při plnění povinnosti branné.

Kdo se ožení bez povolení, bude trestán pro přešupek pokutou od 50 do 2.000 K. Je-li už v presenční službě nebo vojenská osoba z povolání, tedy podle § 780 vojenského trest. zákona. — Stejný trest stíhá toho, kdo při uzavření takového sňatku vědomě spolupůsobí. Učiní-li tak úřed-

ní osoba z nedbalosti, budiž potrestána podle § 41 bran. zákona č. 193/1920 pokutou od 20 do 1.000 K.

Ale nedostatek svolení vojenských úřadů nečiní manželství neplatné. NS. 10./IX. 1925. — Vážný VII. čís. 5263.

Trestem pro osoby, které se ožení bez povolení, jest také to, že manželka a děti nemají nároku na vyživovací příspěvek podle zákona čís. 120 a 476/1921 při činné službě manžela a dalších cvičeníh. (Ord l. čb. 1921, č. 13. — Výnos ministerstva vnitra z 21./IV. 1921, číslo 27612.)

Sňatky četnictva. (Cf. Ord. list čb. 1922, 64; olom. 81.) Četníci patří pod duchovní správu civilní. Smějí se ženiti jen, když jsou definitivní a obdrželi k tomu povolení příslušného velitelství, po případě ministerstva vnitra. Povolení lze zpravidla udělit jen tomu, kdo dovršil čtyřletou službu u četnictva nebo 30. rok věku. Ministerstvo vnitra může v případech zvláštního zřetele hodných dovoliti výjimku. (Zákon o četnictvu č. 299/1920 a čís. 28/1928 Sb. z. a n.) Jsou-li už ve výslužbě, nepotřebují povolení.

ad 2. Tempus luctus viduae: Statuit enim § 120 Cod. civ., quae nova lege matrimoniali mutata non fuit: Si matrimonium solutum fuit (sive morte mariti sive edicto sive sententia iudiciali); item si invalidum declaratum fuit, mulier certe praegnans non potest novum matrimonium inire priusquam pariat. — In dubio de graviditate non potest nubere antequam 180 dies elapsi fuerint. — Si graviditas viduae secundum medici testimonium (vel secundum circumstantias v. g. aetatis) prorsus sit improbabilis, potest »okresní úřad« post 3 menses elapsos dispensare et tempus luctus viduae abbreviare. Casus: ČKD. 1940, 136.

Zemský úřad v Praze sdělil dne 7./III. 1932 č. 82844 9-A-705 ai 1932 výnos ministerstva vnitra z 5./II. 1932 čís. 13110/1930-8, že lhůty § 120 obč. zákona nutno počítati, i když předcházel rozvod, teprve ode dne, kdy soudní rozhodnutí o rozluce nabylo právní moci. (Srv. str. 19.) Potvrzení, že rozhodnutí vešlo v právní moc, dá soud z moci úřední sám jen tehdy, když se strany v rozlukovém sporu předem vzdaly opravných prostředků. Jinak jen na žádost některé sporné strany. Když tedy žádá strana za prominutí překážky podle § 120 obč. zák., jest její věcí, aby si na rozhodnutí o rozluce manželství opatřila také po-

tvrzení o dnu pravoplatnosti tohoto rozhodnutí. (A. c. čb. 1932, 30; litom. str. 123.)

Die ohne Einhaltung der Witwenfrist bzw. ohne Dispensation eingegangene Ehe ist zwar gültig, jedoch a) verliert die Frau die vermögensrechtlichen Vorteile aus der früheren Ehe, was ihr nämlich im Testament, Erbvertrag oder Ehepakten (§ 1217 obč. zák.) zugewiesen worden ist. (§ 121 obč. zák.) — b) Der Mann kann wegen einer vom früheren Gemahl (oder von einem anderen) herrührenden Schwangerschaft der Frau die Ehe nach § 58 des a. b. G. nicht anfechten. (Casus: ČKD. 1936, 502.)

Ustanovuje pak § 58 obč. zák., že muž tehdy může žalovati na neplatnost manželství, když shledá manželku svou po sňatku již od jiného těhotnou a když o tom před sňatkem bez své viny nevěděl. (Cf. § 96 obč. zák.) Žalovati může tedy jen: když byla zachována šestiměsíční lhůta vdovská, manželka v době sňatku skutečně byla od jiného těhotna, on o tom před sňatkem nevěděl, byť i měl vzdálené podezření, a jestli potom v manželském obcování a spolubydlení nesetřval. (Cf. NS. 7./XII. 1920; Rv. I-585/20. — Cf. NS. 4./I. 1921. Váž. III. č. 840. Srv. III. čís. 1021, I. čís. 82, IV. čís. 1999.)

Podle § 13 zák. č. 320/1919 může ovšem manžel z téhož důvodu § 58 obč. zák. žalovati také na rozluce. (NS. 19./X. 1920. Rv. I. 477/20. Vážný sv. II. č. 715.)

Důvod této překážky je, že by mohly někdy nastati pochybnosti a spory o otcovství dítěte, o jeho jméno i dědictví, a veřejná slušnost a úcta k zemřelému manželu.

Překážka »židovského původu« (A. c. olom. 1942, 131) už neplatí.

Caput IV.

DE IMPEDIMENTIS DIRIMENTIBUS.

(Can. 1067—1080.)

Impedimenta dirimentia oriuntur ex inhabilitate naturali aut legali nupturientium.

Vitium consensus (ex vi et metu, errore, conditione apposita et ignorantia finis) atque defectus sollemnis formae (ex causis in can. 1095 et 1096 recensitis) non numerantur ad impedimenta

nisi sensu improprio. (Com. int. 5./VII. 1929. AAS. 1929, 171. Cf. A. c. čb. 1929, 53.)

Inhabilitas naturalis oritur: a) ex defectu aetatis; b) ex defectu sanae mentis; c) ex impotentia.

De impedimento aetatis.

Ad matrimonium valide contrahendum maturitas quaedam animi nec non corporis (pubertas) necessaria est (pohlavní dospělost — geschlechtliche Reife). Ex can. 88 masculus censetur puber a 14, femina a 12 anno completo. Sed quoad matrimonium:

Can. 1067. § 1. Vir ante 16. aetatis annum completum, mulier ante 14. item completum, matrimonium validum inire non possunt. § 2. Licet matrimonium post praedictam aetatem contractum validum sit, curent tamen animarum pastores ab eo avertere iuvenes ante aetatem, qua, secundum regionis receptos mores, matrimonium iniri solet.

Praeterea can. 1034 vetat parochum assistere matrimonio minorennium, qui contra parentum voluntatem nubere volunt.

O potřebném svolení k sňatku nezletilých jednájí §§ 49—53 obč. zák. a dvorní dekret ze dne 17./VII. 1813 č. 1065 Sb. z. a n. a § 190 por. pat. — Srv. §§ 23—24 návrhu nového občanského zákona.

Lex nostra civilis requirit, ut sponsi sint maiores vel emancipati. § 49 obč. zák.: Nezletilí aneb i zletilí, kteří z jakýchkoliv příčin sami o sobě nemohou se platně zavazovati, jsou také nezpůsobilí bez přivolení svého manželského otce platně sňatek uzavřítí. Není-li otec na živu, nebo není-li k zastupování způsobilý, jest k platnosti manželství kromě prohlášení řádného zástupce třeba také přivolení soudního úřadu.

Proto nevyhovuje zákonu, vysloví-li před sňatkem nezletilých sirotků jen matka nebo jen poručník svolení k sňatku, ale je nutno, aby soud toto svolení přijal a potvrdil.

Maiorennis (zletilý — großjährig) ille est, qui 21annum complevit (čsl. zák. č. 447/1919). Nezletilý musí tedy míti povolení od otce (nebo vrchnoporučenského soudu — des vormundschaftlichen Gerichtes) anebo mohou býti nezletilci,

kteří 18. rok věku dokonali, se svým souhlasem a přivolením příslušného soudu prohlášeni za svéprávné (§ 174 obč. zák. a § 5 zák. č. 447/1919 a § 266 nesp. pat.) a s prominutím let za zletilé (aus väterlichen Gewalt entlassen und auch unter Nachsicht der Jahre volljährig erklärt werden.) (§ 252 obč. zák. a § 5 zák. čis. 447/1919.)

Die Erklärung der Volljährigkeit hat ganz gleiche rechtliche Wirkung wie die wirklich erreichte Volljährigkeit. §§ 2 a 5 zák. č. 477/1919.) — Zletilé děti nabývají státní a domovské příslušnosti jen samostatně, nikoliv s rodiči. — Předá-li otec svému nezletilému synu statek, již tím jej propouští ze své otcovské pravomoci a syn může i bez povolení otce, po případě soudu, sňatek uzavřítí. (Cf. § 174 obč. zák.) — Eo ipso stává se zletilým takový nezletilec, jemuž úřad dal povolení k samostatnému obchodu nebo živnosti. (§ 252 obč. zák.) — Propuštění z moci otcovské je proti vůli otcově nepřijatelné. Podle § 174 obč. zák. a § 2 zák. čis. 447/1919 Sb. je rozhodující vůle otcova. (NS. 12./III. 1932. Vážný č. 11477.)

Si sponsus minorennis est legitimus et pater eius una cum eo parochum adit, tunc subscriptione sua in protocollo et deinde in matricula nupturientium una cum praesentibus duobus testibus testatur se matrimonio consentire. — Si pater quidem vivit, sed venire non potest, consensum suum scripto tenus coram duobus testibus, qui subscribunt, dare debet. Quo in casu documentum citatur et apponitur protocollo. — Je-li dokument onen vydán nějakým úřadem církevním, nebylo by třeba jej kolkovati; ale přísně vzato má býti takovéto povolení kolkováno 5 K a po případě legalisováno od notáře nebo od soudu. Ale stačí legalisace i od farního nebo obecního úřadu. Si pater scribere nescit, tres testes necessarii sunt.

Předložení otcova přivolení ke sňatku není vázáno určitou formou. (NS. 6./II. 1876, číslo 6016.)

Quodsi pater iam mortuus est vel domicilium eius ignoratur, vel cum sub curatore*) sit, coram iudice agere nequit, aut sponsus (a) est illegitimus (a), aut si agatur de extraneo (cizinec —

*) Poručník (Vormund) je, kdo má péči o osobu nezletilého poručence a zároveň o jeho jmění. — Opatrovník (curator) je, kdo spravuje záležitosti těch, kteří se o ně sami starati nemohou z jiné příčiny nežli pro nezletilost; na př. pro nepřítomnost nebo duševní nemoc. (§ 188 obč. zák.; srv. §§ 218 až 228 návrhu nov. obč. zák.)

Ausländer), *necessario consensu patris carente* (§ 51 obč. zák.), *tunc iudicium districtus* (okresní soud) *qua iudicium pupillare* (vrchnoporučenský soud) *ad scriptam petitionem partium* (kolek 5 K) *consensum scriptotenus largitur*; *documentum reponitur in protocollo*. *Consensus solius tutoris, etsi coram 2 testibus, non sufficit, sed a iudice* (vrchnoporučenský soud) *confirmari debet*.

Si pater vel tutor *consensum denegaret, decisio erit apud iudicem districtus, contra cuius sententiam datur recursus via instantiae.* (§ 52 obč. zák.)

Svolení bude beze všeho dáno, jestli otec odpírající svolení vůbec neuvádí důvodů nebo jestli žádáno o svolení dodatečně. Nemajetnost nevěsty, nedohodnutí stran věna a pod. není důvodem dostačujícím pro odepření svolení.

Kdyby farář oddal neplnoleté snoubence bez povolení soudního, spokojiv se jen svolením poručníka, bylo by takové manželství jen relativně neplatné, t. j. jenom soud by je mohl popírat, dokud trvá nezletilost. (Cf. LzQt. 1927, 367; Rouček, Občanský zákoník, str. 69, 105.) Ale farář by mohl býti obžalován a trestán.

Causae, ob quas licentia ad matrimonium denegari potest, sunt v. g. defectus necessariorum proventuum, probati vel publice notorii mali mores, prodigientia (marnotratnost — *Verschwendung*), *perdita fama, contagiosus vel lethalis morbus, defectus fini matrimonii contrarius in eo, quocum minorennis matrimonium inire vult.* (§ 53 obč. zák., srv. §§ 27 a 28 n. o. z.)

Si *minorennis vidua novum matrimonium inire vult, novo consensu patris indiget, nisi iam in primis nuptiis maiorennis declarata fuerit.* (§ 175 obč. zák.)

Osoba, které byl zřízen opatrovník se zřetelem k jejímu marnotratnictví, musí také míti k sňatku povolení svého otce. (NS. ze dne 9./VI. 1866 čís. 11069.)

Nutné je svolení židovského otce ke sňatku jeho nezletilého dítěte, které přestoupilo k náboženství katolickému. (Dvorní dekret z 21./X. 1814 č. 1105 Sb. z. s.)

Kdyby se sňatku sešlo, bylo by pro nový sňatek třeba nového povolení. — Kdyby otec, dav své svolení ke sňatku, zemřel dříve než k sňatku došlo, bylo by třeba nového povolení od soudu. — Jestliže zletilá dcera uzavře sňatek bez vědomí otce, t. j. neoznámí mu jej (třeba se otec o tom odjinud dověděl),

zbavuje se nároku na věno. (§ 1222 obč. zák. — Cf. Vážný IV. č. 1495.) Nezletilé adoptované dítě potřebuje povolení adoptivního otce.

De impedimento amentiae.

(Cf. can. 1082.)

Qui defectu sanae mentis laborant, ipso naturali iure inhabiles sunt ad matrimonium, quia incapaces sunt actus humani eliciendi, consentiendi scilicet libere cum mentis advertentia et cognitione. Praeterea non habent capacitatem iuridicam (jsou nezpůsobilí k právnímu jednání — *handlungsunfähig*) et proinde contractum matrimoniale inire non possunt. (Cf. can. 88 § 3.) Tales sunt furiosi, mente capti, paranoici. (Zuřivci, blbci, šílenci, pomatení — *Tobsüchtige, Blödsinnige, Wahnsinnige, Irrsinnige.* — § 48 obč. zák. — Vide: *vitia consensus.*)

Tuto překážku duševní choroby, která má za následek úplnou nezpůsobilost k právnímu jednání a kterou dispensí odstraniti nelze, je nutno rozlišovati od překážky, kterou způsobuje zbavení svéprávnosti, která přivoláním opatrovnického soudu odstraněna býti může. (Caus: ČKD 1936, 186.)

Cís. nař. z 28./VI. 1916 č. 207 ř. z. stanoví: Kdo je úplně zbaven svéprávnosti, je ve příčině své způsobilosti k právnímu jednání roven dítěti před dokončeným 7. rokem. K péči o osobu a jmění jeho buď zřízen opatrovník. (§ 3.) — Je-li choromyslný pod opatrovnictvím, jest jeho právní jednání neplatné, dokud nebylo opatrovnictví zrušeno. Není-li pod opatrovnictvím, rozhoduje skutečný stav v době uzavření právního jednání. Totéž platí o slabomyslném. (NS. 13./I. 1925. — Váž. VII. č. 4551.) — Kdo je částečně zbaven svéprávnosti, je roven dospělému nezletilci a dostane se mu *pro parte*. Osoby pro choromyslnost nebo slabomyslnost částečně zbavené svéprávnosti mohou vstoupiti v manželství pouze se svolením podpůrce a soudu a mohou učiniti poslední pořízení jen ústně před soudem. (§ 4. — Srv. §§ 49 a 569 obč. zák.; srv. § 25, §§ 218—228 návrhu nového obč. zák.)

Návrh na zbavení svéprávnosti mohou podle § 26 cit. nař. činiti: manžel, příbuzní a sešvakření v linii vzestupné i sestupné a v linii pobočné příbuzní do 4°. a sešvakření do 2°. — Také se tak může státi z úřední moci soudu na návrh státního zástupce. —

Jakmile je zjednán spolehlivý podklad pro úsudek o trvalé, hlubší duševní chorobě, nutno zahájit řízení o zbavení svéprávnosti.

Manželství, které uzavřela osoba částečně zbavená svéprávnosti pro duševní chorobu nebo slabomyslnost, nemajíc svolení opatrovnického soudu, je neplatné. (NS. 9./X. 1917; RS. 1866.)

Osoba svéprávnosti úplně zbavená, pokud toto zbavení svéprávnosti trvá, není způsobilá uzavřít manželství a to ani ve světlých okamžicích ani když ozdravěla. — Osobě úplně zbavené svéprávnosti nelze přičítati vinu na uzavření sňatku. (§§ 95 a 96 obč. zák.) Pokračování v manželství, má-li býti mlčky projevěným zřeknutím se práva uplatňovati neplatnost manželství, předpokládá plnou způsobilost k právním jednáním. (NS. 16./III. 1933, R II 78/33, Sv. XVa čís. 12450.)

Manželství, uzavřené s osobou, která s lékařského hlediska trpí v době sňatku nevléčitelnou schizofrenií (dementia precox), nelze odporovati pro neplatnost, není-li dokázáno, že účinek uvedení duševní choroby byl takového stupně, že byla před sňatkem nebo při sňatku úplně zbavena rozumu (§ 48 obč. zákona). NS. 24./IX. 1937, Rv. I. 1646/37, Sb. n. s. civ. sv. XIX. č. 16329.)

Kdo je soudně prohlášen za choromyslného, nemůže uzavřít platné manželství ani ve světlých okamžicích, aniž pokud opatrovnictví neb úplné znesvéprávnění trvá, v době, kdy ozdravěl. (NS. 8./III. 1922. — Váž. IV. 1536; srv. č. 12450; 11312; 4551; 10295.) — Hluchoněmí, kteří dokončili 21. rok věku a jsou způsobilí sami své obchody spravovati, nepotřebují opatrovníka. (Cf. § 275 obč. z. a § 6 zák. č. 447/1919.) Slepota nevyklučuje způsobilost k právnímu jednání (§ 1 c. s. ř.) a není důvodem, aby byl svéprávnému slepci zřízen opatrovník. — Slepici jsou způsobilí uzavíratí ústní smlouvy. (Cf. Váž. čís. 5711; čís. 11158.)

Návrh na zbavení svéprávnosti který podali příbuzní jen z toho důvodu, aby zamýšleným sňatkem nepřišli o dědictví, není ještě žádnou překážkou. Z opatrnosti, aby bylo zamezeno eventuelnímu pozdějšímu sporu o neplatnost manželství, je radno žádati lékařské vysvědčení, že dotýčný snoubenec je zdrav.

Patet defectum sanae mentis iam ante matrimonium existere debere. Quando constat de amentia subsequente et antecedente, tunc et amentia concomitans praesumi potest. (Cf. LzQt. 1926, 115; 1901, 392; AAS. 1920, 339; 1921, 55.)

Později vyskytnuvší se choroba duševní zakládá podle § 13 bod 9 zák. č. 320/1919 důvod k rozluce civilní; dříve nebyla důvodem ani k rozvodu.

De impedimento impotentiae.

(Can. 1068.)

Impedimentum constituit impotentia sive viri sive mulieris propprie dicta, i. e. incapacitas sive ineptitudo exercendae copulae carnalis per se aptae ad generationem seu perfectae. (Impotentia coeundi, ex vitio animi vel corporis vel utriusque proveniens, in qua impotentia copulativa continetur implicite etiam generativa; cf. Ius P. 1927, 91.)

Inhabilitas generandi seu sterilitas feminae, quae actum coniugalem supponit et sequitur, atque etiam temporanea esse potest, matrimonium non dirimit nec impedit. (Can. 1068 § 3.) Vir autem impotens erit non solum ille, qui femineum claustrum penetrare nequit, sed vel magis qui verum semen efformare nequit, v. g. eunuchus, quamvis forsitan feminae commisceri valeat. (Causa: Le canoniste 1922, 26. — Causa impotentiae-sterilitatis propter vaginam oclusam i. e. uteri anormalem positionem: LzQt. 1932, 801.)

Debet autem esse impotentia antecedens, i. e. iam ante matrimonium existens, et perpetua, i. e. insanabilis; nihil refert, utrum sit absoluta aut relativa, i. e. incapacitas coeundi cum omni aut cum aliqua tantum determinata persona, dirimitque matrimonium ipso iure naturae. (Can. 1068 § 1.)

Si impedimentum impotentiae dubium sit, sive dubio iuris (ob ein Zustand überhaupt Impotenz darstelle) sive dubio facti (ob Impotenz im konkreten Falle vorliege) matrimonium non est impediendum. (Can. 1068 § 2.)

Utrum mulier apta ad coeundum, sed propter defectum apparatus generativi absolute impotens ad generandum valide contrahere possit matrimonium, quaestio est magnopere inter canonicistas agitata. Praxis ecclesiae quaestionem affirmative solvit; alias enim etiam mulieribus provectae aetatis matrimonium vetari deberet.

Matrimonium viri cum effectu sterilizati et mulieris, cui unum ovarium excisum erat, vi facultatis specialis a S. Sede, in radice sanatum est: LzQt. 1940, 145.

Si impedimentum hoc detegatur post matrimonium contractum, authentica declaratione nullitatis per iudiciale sententiam opus est; proinde casus ad iudicium ecclesiasticum est deferendus, ut instruat processus de nullitate matrimonii vel

petatur dispensatio super rato non consummato. — Casus: LzQt. 1932, 148; 1937, 677.

Impedimentum hoc est iuris naturalis; lex civilis (§§ 60, 99, 100 a 101 obč. zák.) illud in toto ambitu agnoscit.

Trvalý nedostatek fyzické nemohoucnosti je důvodem neplatnosti manželství i když nemohoucnost je pouze relativní, ať už má základ v tělesné soustavě nebo ve stavu duševním, jsouc rázu psychopatického. (Váž. I. č. 17; č. 106; II. č. 741.) — Decr. S. Congr. Officii: De quibusdam cautelis adhibendis in causis matrimonialibus impotentiae et inconsummationis: AAS 1942, 200; A. c. kr.-hr. 1942, 132. — A. Vermeersch SJ: Aktuelle Fragen des Eherechtes und der Ehemoral: LzQt. 1936, 47. — Idem: De moralitate sic dictae abstinentiae periodicae in matrimonio: Periodica de re can. et mor. 1935, 165. — Casus: Ehelicher Verkehr nach Sterilisierung: LzQt. 1938, 96.

Ex inhabilitate legali oriuntur impedimenta: ligamen, disparitas cultus, ordo sacer, votum sollemne vel simplex privilegiatum, raptus, crimen, consanguinitas, affinitas, publica honestas, cognatio spiritualis (respective legalis).

De impedimento ligaminis.

Can. 1069. § 1. Invalide matrimonium attentat qui vinculo tenetur prioris matrimonii quanquam non consummati, salvo privilegio fidei.

Nomine »ligaminis« intelligitur vinculum matrimoniale, quo alter coniux alteri alligatur. — Constitutum est, ut servetur unitas matrimonii (cf. I. Cor. 7, 39) atque in dogmate de unitate et indissolubilitate fundatur.

Impedimentum ligaminis est inhabilitas contrahendi novum matrimonium durante vinculo prioris matrimonii sive rati, sive rati et consummati. Ideo quicumque iterata vice matrimonium inire vult, prioris matrimonii solutionem legitimam vel nullitatem probare debet. (Cf. § 62 obč. zák.) Alias bigamiae (polygamiae) reum se facit et poenas incurrit.

Poenae in bigamos: Qui durante priore vinculo mala fide attentat aliud matrimonium, a) contrahit impedimentum criminis, si matrimonium consummat (cf. can. 1075); b) fit irregularis ex delicto (can. 985, 3°); c) infamis iure (can. 2356); d) obnoxius est interdicto vel excommunicationi ferendae sententiae (can. 2356).

Cum sit publicus peccator, arcendus est a sacramentis, actibus legitimis, et privandus sepultura ecclesiastica (nisi signa poenitentiae dederit; cf. can. 1240). Quo modo agendum cum bigamis moribundis: Ord. list čb. 1921, 36.

Státní zák. trestní § 206 stanoví: Když provdaná osoba uzavře manželství s jinou osobou, dopustí se zločinu dvojitýho manželství. — § 207: Téhož zločinu dopouští se osoba svobodná, která vědomě s osobou vdanou v manželství vstoupí. — § 208: Trest tohoto zločinu jest žalář 1—5 let.

Zločinná činnost podle § 206 tr. zák. je ukončena okamžikem formálního uzavření bigamického manželství a odtud počíná též promlčení; promlčecí lhůta dle § 228 lit. b) tr. zák. je 5 let. (NS. 1. I. 1923; Váž. tr. V. č. 1074.)

Impedimentum »catholicitatis« ist nach § 25 des čsl. Eheformgesetzes 320/1919 aufgehoben.

Es war nämlich auch nach dem Zivilrecht (dvorní dekret z 26./VIII. 1814 čís. 1099 a ze dne 17./VII. 1835 čís. 61 Sb. z. s. a § 111 obč. zák.) ungültig eine Ehe, welche ein Katholik mit einer akatholischen Person, deren Ehe getrennt worden war, bei Lebzeiten des anderen Teiles schließen wollte. — Ebenso war eine Wiederverehelichung einer Person, welche zur Zeit ihrer Eheschließung akatholisch war, später aber katholisch geworden, nach erfolgter Trennung dieser Ehe bei Lebzeiten des anderen Gatten unmöglich.

Civilní dispens od překážky catholicitatis byla ovšem možná; r. 1915 udělilo ji žadateli z č.-budějov. diecése místodržitel v Praze. Zdali by bylo možné i církevní manželství, aby si mohl katolík vzíti rozloučenou protestantku, oddanou před pastorem s protestantem, záleží od toho, zdali toto protestantské manželství bylo uzavřeno před platností dekr. »Ne temere« r. 1907 a in loco tridentino nebo ne, případně nebránila-li mu nějaká církevní překážka. Dnes už může takový případ býti velmi řídký a bylo by třeba předložit jej k rozhodnutí do Říma. (Cf. LzQt. 1900, 968; 1926, 568.)

Kdyby se dneska stal případ, že by nekatolíci, oddaní civilně nebo nekatolicky, dosáhli civilní rozluky a jednoho z nich, který zamýšlí konvertovat k církvi katolické, by si chtěl vzíti katolík, pak by ti nekatolíci musili procesem dříve dokázati neplatnost svého manželství (v. g. propter conditionem appositam solvendi matrimonium, prout apud acatholicos mos est). Aby mohli proces zahájit u církevního soudu, musili by dostati povolení od kongregace Officii, poněvadž nekatolíci nemají práva obracet

se na církevní soud. (AAS. 1928, 75; LzQt. 1932, 592; ČKD 1932, 640; 1936, 501.)

Matrimonium ratum et consummatum solvitur sola morte. (Can. 1118.)

Matrimonium legitimum etsi consummatum solvi potest privilegio Paulino, quod autem applicari non potest in matrimonio partis baptizatae cum non baptizata inito cum dispensatione ab impedimento disparitatis cultus. (Can. 1120.)

Matrimonium ratum non consummatum solvi potest dispensatione S. Sedis et professione religiosa solemnii. (Can. 1119.)

*Nullitas matrimonii probatur per sententiam (roz-
sudek — Urteil) in ordinario processu matrimoniali latam (can.
1960 sq.), vel per edictum (usnesení — Erkenntnis) iudicii
dioecesani in casibus exceptis peracto processu summario (zkrá-
cené řízení — Summarprozeß) ad normam can. 1990—1992,*
vel per rescriptum Ordinarii, si nullitas evidens est.
Nomine »documenti«, de quo in c. 1990, intelligitur quodlibet,
etiam civile, authenticum scriptum, sive originale sice copia
cum originali concordans. Enumeratio septem impedimentorum
in can. 1990 est taxativa, quamvis et alia authentico documento
probari possint, v. g. aetas, cognatio legalis, publica honestas,
impotentia. Haec alia igitur summario processu pertractari ne-
queunt. (Nuntius apost. Berlin. ad Ordinarios Germaniae
23./VIII. 1938. Nro 24538. LzQt. 1940, 64. — AAS. 1944, 94.)*

*Casus, in quibus penitus ommissa fuerat iuridica forma cele-
brationis matrimonii, neque summarium processum requirunt,
sed resolvendi sunt iam in praevia investigatione matrimonii
(examine generali) a parochi ipso consulto Ordinario. Tales cas-
us sunt: 1. Si duo catholici, qui matrimonium civile contraxe-
rant, obtento divortio novum matrimonium catholicum inire vo-
lunt vel civiliter initum convalidare. — 2. Si pars catholica cum
acatholica matrimonium contraxit coram ministro acatholico et
nunc obtento civili divortio novum catholicum matrimonium ini-
re vult. — 3. Si apostatae a fide, qui in apostasia civiliter aut
acatholice matrimonium contraxerant, obtento civili divortio ad
Ecclesiam redire et cum parte catholica novum matrimonium
inire volunt. (Cf. Ord. list čb. 1919, 53; olom. 1920, 95; AAS.
XI. 1919, 479; XXVIII. 1936, 359 art. 231.)*

*) Processus summarius dicitur ille, in quo regulae ordinariae et pe-
culiares sollempnitates in processu matrimoniali servandae (can. 1960 sq.)
omittuntur.

Kdy jsou možné církevní oddávky po civilní rozluce? (A. c. olcm. 1941, 75.)

V duchovní správě častěji se vyskytne případ, že katolíci nebo z katolické Církve vystoupí snoubenci žádají o církevní sňatek, když byl jejich dřívější sňatek uzavřený pouze před úřadem státním nebo podle obřadu nekatolického soudně rozloučen aneb neplatným prohlášen.

O takových případech stanoví Instrukce posvátné Kongregace de Sacramentis pro manželské soudy z r. 1936 ve článku 231 toto:

§ 1. Si quis certo tenebatur ad canonicam formam celebrationis matrimonii, et tantum civile matrimonium contraxit vel coram ministro acatholico matrimonium inivit, aut si apostatae a fide catholica in apostasia civiliter vel ritu alieno se junxerunt, ad hoc, ut constet de horum statu libero, neque judiciales sollempnitates requiruntur neque interventus defensoris vinculi: sed hi casus solvendi sunt ab Ordinario ipso vel a parochi, consulto Ordinario, in praevia investigatione ad matrimonii celebrationem, de qua in can. 1019 sqq.

§ 2. Si quod dubium supersit de recensitis conditionibus in § 1, quaestio ordinarii processus tramite definienda est.

Vyskytne-li se u některého ze snoubenců takový případ, tu duchovní správce nechať postupuje tímto způsobem.

Předpokladem jest, že manželství dřívější, uzavřené pouze před úřadem světským nebo podle obřadu nekatolického, bylo rozsudkem světského soudu právoplatně rozloučeno aneb prohlášeno neplatným, a že snoubenec, který od víry katolické odpadl, zase se do lůna Církve vrátil.

S tímto snoubencem duchovní správce sepiše přísežný protokol, v němž snoubenec odpoví na otázky dole uvedené. Bude nejvhodnější sepsati protokol tento současně s obvyklým protokolem snubním.

Předběžnou přísahu složí snoubenec těmito slovy: »Přisáhám Bohu Všemohoucímu, že o svém manželství, uzavřeném s N. N., pouze před úřadem světským (podle obřadu nekatolického) budu vypovídati podle pravdy a podle svého nejlepšího svědomí. Tak mně dopomáhej Bůh a tato svatá evangelia, jichž se rukama svýma dotýkám. Amen.« Příklad tato, napsaná na zvláštním listu a podepsaná dotýčným snoubencem, budiž přiložena k protokolu.

Protokol sám ať obsahuje tyto otázky a snoubencovy odpovědi na ně. Je-li tímto snoubencem nevěsta, upraví duchovní správce otázky podle toho.

1. Jak se jmenujete? — Kdy a kde jste se narodil? — Kdy, kde a podle jakého obřadu jste byl pokřtěn? — Kde nyní bydlíte?

2. Jaké bylo vaše náboženské vyznání v době, kdy jste uzavřel sňatek s N. N. před světským úřadem (podle obřadu nekatolického)? — Jaké je vaše náboženské vyznání nyní?

3. Jak se jmenuje vaše manželka, s níž jste uzavřel sňatek pouze před úřadem světským (podle obřadu nekatolického)? — Kdy a kde se narodila? — Kdy, kde a podle jakého obřadu byla pokřtěna? — Kde nyní bydlí?

4. Jaké bylo náboženské vyznání vaší manželky v době, kdy jste s ní uzavřel zmíněný sňatek? — Jaké je její náboženské vyznání nyní?

5. Měli jste možnost uzavřít sňatek před katolickým knězem? — Proč jste tak neučinil? — Ci snad tento katolický kněz odepřel vašemu sňatku požehnání? — Z jaké příčiny to učinil?

6. Kdy a kde jste uzavřeli sňatek před úřadem světským (podle obřadu nekatolického)? — Jak dlouho jste v tomto manželství žili? Byly z tohoto manželství děti? — Jaká jsou jejich jména, věk a náboženské vyznání? — Kde nyní žijí?

7. Kdy a kde bylo ono vaše manželství rozsudkem světského soudu rozloučeno nebo prohlášeno neplatným?

8. Nebylo ono vaše manželství od Církve konvalidováno nebo sanováno?

9. Proč chcete, aby ono vaše manželství bylo také církevně prohlášeno neplatným? — Ví vaše manželka o této vaší žádosti a souhlasí s ní?

10. Chcete ještě něco podotknouti nebo dodatí?

K tomuto protokolu, podepsanému snoubencem a duchovním správcem, buďtež kromě přísežného formuláře přiloženy ještě tyto doklady:

1. Nové křestní listy obou manželů.

2. Oddavkový list vystavený světským úřadem, po případě nekatolickým úřadem matričním.

3. Rozsudek světského soudu, jímž se manželství rozlučuje nebo prohlašuje neplatným, a to s doložkou, že rozsudek je vykonatelný a pravoplatný.

Rozsudek světského soudu, prohlašující manželství za rozloučené nebo neplatné, musí duchovní správce požadovati b e z p o d m í n ě n ě, ostatní doklady potud, pokud si je lze snoubenci opatřiti.

Protokol se všemi doklady duchovní správce pošle kn.-arcibiskupské konsistoři, která pak na návrh arcibiskupského duchovního soudu prohlásí podle článku 231 Instrukce posvátné Kongregace, řečené manželství neplatným.

Ad valorem declarationis nullitatis matrimonii ad normam can. 1990 requiritur citatio partium ante declarationem facienda, ut partes ius suum sive quoad vinculum sive quoad libertatem vindicare valeant (AAS. 1931, 354), nec non interventus defensoris vinculi, qui ad tribunal superius provocare debet, si pru-

denter censeat aut impedimentum non esse certum aut dispensationem probabiliter fuisse concessam. (Ius. Pont. 1932, 106 sq.)

Solutio matrimonii in casu mortis probatur ordinarie per »litteras obitus« (úmrtní list — Totenschein).

Pro foro civili: edicto (usnesení — Erkenntnis) vel sententia (rozsudek — Urteil) »krajského soudu«, quae transiit in rem iudicatam (potvrzení nejen o vykonatelnosti, nýbrž i pravoplatnosti!)

Jestliže válečný zajatec uzavřel v Rusku manželství před knězem schismatickým nebo manželství civilní, a nyní ženu opustiv nebo dav se civilně rozloučiti, chce doma uzavřít nové manželství církevní, třeba zkoumati platnost — církevní i státní — manželství v Rusku uzavřeného. Nález příslušného církevního soudu — can. 1964 (rescript Ordinaria), prohlašující to manželství za neplatné, dokazuje svobodný stav ženichův. (Kupka, Pravidla, str. 67.)

O zjištění církevní platnosti takového manželství cf. can. 1098 a čl. VIII. »Ne temere«.

Russische Ehen: LzQt. 1926, 346; 1927, 350; 1933, 132, 819; 1935, 349. A. c. olom. 1918, 107. — ČKD. 1934, 573; 1935, 70; 1937, 680; 1938, 129. — Viz i str. 170, 229, 243.

Ecclesia matrimonium ratum et consummatum nunquam »solvit«, sed tantummodo nonnunquam edicit, matrimonia quaedam ob irreptum in contractu vitium substantiale invalide contracta esse ac proinde nunquam legitime constitisse. Quod profecto quam maxime differt a matrimonii dissolutione.

Prohlášení za mrtvého. Nelze-li smrt manžela úmrtním listem dokázati a manžel(ka) je neznámý (vermißt), může druhá strana žádati, aby neznámý byl prohlášen za mrtvého a manželství (podle státního zákona) za rozloučené. Teprve tehdy, když okresní soud vydal pravoplatné usnesení, kterým neznámého prohlašuje za mrtvého, může býti neznámý z nařízení zemského úřadu zapsán do úmrtní matriky. (Ord. list čb. 1923, 47; olom. 68.)

Zápis úmrtí do matriky osob neznámých: A. c. 1924, 74; ČKD. 1931, 161. — Žádosti o úmrtní listy vojínů padlých a pohřešovaných ve světové válce zaslati třeba na ministerstvo národní obrany - matriční úřad. — Stručný návod k urychlenému obstarání úmrtního listu padlých nebo ve válce zemřelých vojínů: A. c. olom. 1920, 32.

Ustanovení o prohlášení za mrtvého upravena jsou u nás dekretem ze dne 27./X. 1945 čís. 117 Sb. (A. c. čb. 1946 č. 1; olom. str. 15; praž. str. 2; kr.-hr. str. 127; br. 1945, 146.) Viz §§ 7—11 návrhu nov. obč. zák.

Prohlásiti za mrtvého je příslušný soud okresní. Návrh podati může každý, kdo má právní zájem na určení smrti nezvěstného, nebo také státní zastupitelství, a to již rok před tím, než projde doba stanovená v § 24 obč. zák. a v § 733 zák. čl. I/1911 ve znění zák. čís. 252/1921 Sb.

Podle § 24 obč. zák., změněného cís. nařízením z 12./X. 1914 čís. 276 ř. z. (Ord. list čb. 1915, 51), může jednání o prohlášení za mrtvého býti zahájeno: a) když od narození nezvěstného uplynulo už 70 let a od poslední zprávy o jeho životě 5 let; b) nebo když uplynulo od jeho narození 30 let a od poslední zprávy o něm 10 let; c) když po 3 leta není o pohřešovaném zpráv a zároveň se dokáže, že byl v blízkém nebezpečí smrti, na př. poražen ve válce, na potopené lodi, při ohni a pod. Kromě toho ustanovuje § 17 dekretu č. 117/45 Sb: Kdo se jako účastník války r. 1939—1945 stal nezvěstný, může býti prohlášen za mrtvého nejen když jsou tu podmínky § 5 dekr. a § 24 obč. zák., nýbrž i tehdy, když prošla 2 leta od poslední zprávy, že je na živu. Byl-li nezvěstný postižen událostí, při které podle obecné zkušenosti pravděpodobně všichni zahynuli, na př. doprava vězňů z koncentračních táborů do určitých míst, letecké bombardování a pod., může býti prohlášen za mrtvého i tehdy, když uplynulo 6 měsíců ode dne, kdy byl ještě na živu. Platí i o těch, kteří konali zdravotní technickou, pomocnou a pod službu u armády v poli nebo na jiném místě válečných událostí. (Cf. Váž. I. č. 336.) Srv. § 6 návrhu nového obč. zák. — Mimo to jsou za účastníky války považováni také účastníci revolučního povstání, partyzáni, osoby zavlčené, vězněné a osoby v místech, kde se přihodily zvláštní válečné události jako letecké bombardování, ostřelování a pod.

Jako den smrti určí okresní soud den, o kterém soudí, že ho za mrtvého prohlášený nepřežil. Týž soud na žádost pozůstalé strany prohlašuje manželství za rozloučené, když je jisto, že nezvěstný už nežije. Stačí výsledek šetření, podle něhož byl nezvěstný prohlášen za mrtvého. (NS 20./IX. 1921; Rv. I. 1169/1921.)

Ale k uzavření nového církevního sňatku nestačí pouhé prohlášení za mrtvého okresním soudem, protože jednoduché prohlášení za mrtvého řeší pouze majetkově-právní otázky, ale ne-

vyslovuje rozloučení manželství. Musí býti také výslovně prohlášeno, že manželství jest rozloučeno a že usnesení o rozluce nabylo moci práva a že je vykonatelné (prohlášení slavnostní — cf. Ord. list čb. 1923, 47; olom. 1933, 68; praž. 1919, 50 a 57) a nad to se vyžaduje ad licitatem rozhodnutí diecésního soudu manželského. (Ord. l. čb. 1921, č. 13.)

Rozhodovati v těchto případech, kdy smrt pohřešovaného často zjištěna není s morální jistotou, nepřisluší faráři, nýbrž bisk. kurii, která po případě bude moci někdy opatřiti nové důkazy o smrti nebo životě pohřešovaného manžela. (Opus s. Francisci de Regis.)

Can. 1069 § 2. Quamvis prius matrimonium sit irritum aut solutum qualibet ex causa, non ideo licet aliud contrahere, antequam de prioris nullitate aut solutione legitime et certo constiterit. (Cf. A. c. čb. 1924, 7.)

Ve smyslu can. 1020 a 1097 § 1 nesmí farář dovoleně asistovati manželství, nemá-li morální jistoty o svobodném stavu snoubenců. O tom rozhodovati přísluší diec. soudu.

Dovolení k novému sňatku je proto třeba, že nový církevní sňatek může dovoliti jen církev (důvod kompetenční, can. 1960), a že s ním je zároveň dána dispens ab impedimento criminis (can. 1053), je-li jí třeba.

Dovolení jest udělováno, když diecésní soud nabyl aspoň morální jistoty či největší pravděpodobnosti o smrti pohřešovaného manžela. (Žádost o povolení a postup viz v A. c. čb. 1924, 25; praž. 1916, 156; 1919, 52, 60; litom. 1919, 957; brn. 1919, 99.) — Verschollenheit und Todeserklärung nach dem Deutschen Reichsgesetz: Kirchl. Verdgsgbl. Gurk 1940, 48.

Nemůže-li diecésní soud učiniti si spolehlivého úsudku o smrti pohřešovaného, nemůže povolení k novému sňatku dáti a musí případ předložit Kongregaci de Sacr. — Strana odmítnutá může se k této Kongregaci odvolati. (ČKD. 1924, 697.)

V témže smyslu rozhodl i Nejv. soud 9. ledna 1923: »Třebas byl manžel, účastník války, prohlášen za mrtvého, nelze přece manželství rozvázati, jestliže poté vyšly na jevo okolnosti, vzbuzující pochybnosti o tom, že jest mrtev.« (Váž. V. č. 2155.)

Wiederverehelichung auf Grund der Todeserklärung. (A. f. KR, 1918.) — Die Todeserklärung seitens der bischöfl. Kurie. (LzQt. 1924, 308; 1921, 406; 1927, 774; ČKD. 1917, 602, 856, 871; 1924, 696.) — Pro území, která připadla k Československé republice na základě mírových smluv, je příslušný zemský soud v Praze; pro Slovensko sborový soud I. stolice v Bratislavě.

Das staatliche Urteil über Beweis des Todes und Todeserklärung erwächst nie in Rechtskraft. Es hat nur deklaratorische, nicht aber konstitutive Bedeutung: *executio sententiae* (*edicti*) *retinet characterem provisorium*. Manželství na základě prohlášení za mrtvého uzavřené je *matrimonium putativum*, a kdyby se manžel za mrtvého prohlášený vrátil, oživilo by manželství první. Soud by své dřívější usnesení o prohlášení za mrtvého zrušil a rovněž manželství uzavřené od domněle pozůstalého manžela muselo by býti cestou úřední (§§ 93 a 94 obč. zák.) prohlášeno za neplatné a pozůstalý manžel poukázán vrátiti se k prvnímu manželu. (ČKD. 1924, 697; 1928, 486. — Ale viz § 32 návrhu nového obč. zák.! — Dekret č. 117/45 Sb. praví pouze, že navrátilivšimu se manželu jest umožniti výkon moci otcovské.) — Církevně bylo by toto druhé putativní manželství prohlášeno za neplatné zkráceným řízením podle can. 1990—1992. — U zápisu sňatku v matrice stala by se o tom poznámka.

Sententiae in causis matrimonialibus nunquam transeunt in rem iudicatam (can. 1989 — *nenabývá jí moci právní*); *ratio est, quia sententia fallibilis, forte falsa, veros coniuges fortasse separaret, vel eos, qui coniuges esse nequeunt, uniret. Ergo sententia, quae peccatum nutriret, debet esse revocabilis*. Naskytnou-li se tedy po prohlášení rozlučky nové důvody a okolnosti, je možno a nutno věc znovu soudu předložit. Právní moci nabylo by takové usnesení o rozloučení manželství pohřešovaného manžela teprve smrtí jednoho z manželů. (Viz casus č. 10.)

Si ergo coniux bona fide novum matrimonium contraxit altera parte re vera adhuc vivente, hoc matrimonium post mortem compartis re ipsa secutam et probatam non fit ex se validum, sed convalidari debet per renovationem consensus.

Státní zákon čsl. souhlasí s církevním jen potud, že uznává platné manželství, dosud právoplatně nerozloučené, za překážku pro nový sňatek. (§ 62 obč. zák. a § 22 zák. č. 320/1919.) — Also in dem Falle, wo eine kirchlich gültige Ehe einseitig von der staatlichen Behörde getrennt wurde, und einer der beiden Gatten eine zweite Ehe und zwar vor der kirchlichen Behörde schließen will, besteht das *impedimentum ligaminis* staatlicherseits nicht mehr. Aus dem Grunde, weil das staatliche und das kirchlichen Gesetz nicht übereinstimmen, ist die Entcheidung des kirchlichen Ehegerichtes auch notwendig.

Mimo to stát soudně stíhá bigamii z moci úřední (*impedimentum iuris publici*); §§ 206—208 tr. zák. obč. a § 511 násl. trest. zák. vojen. Ale nerozlučitelnost manželství stát neuznává.

In Österreich gilt noch das *impedimentum catholicitatis* (§ 111 a. b. G.); aber die österreichischen Landesregierungen erteilen Dispens den getrennten und auch nur geschiedenen Ehegatten (cf. LzQt. 1931, 790), obwohl das *impedimentum ligaminis* (§ 62 a. b. GB.) als *indispensabile* galt. Die daraufhin *akatholisch* oder *bürgerlich* geschlossenen Ehen nannte man »*Severehen*« nach dem niederösterreichischen sozialdemokratischen Landeshauptmann Sever, welcher seit 1919 die Dispens nach §§ 83 a. b. G. zu erteilen begann. Aber das Gutachten des österr. obersten Gerichtshofes*) lautet, daß *impedimentum ligaminis* *indispensabile* ist. Infolge dessen kann es vorkommen, daß österreichische Gerichte eine von einer österr. Landesregierung erteilte Dispens vom Ehebande nicht anerkennen und die mit solcher Dispens geschlossene neue Ehe als ungültig erklären werden.***) Unsere Staatsbürger sind bei Eingehung einer solchen Ehe mit öster. Staatsangehörigen darauf aufmerksam zu machen. — Jest v zájmu čsl. státních příslušníků, vstupujících v manželství s rakouskými státními občany, kteří takové dispense dosáhli, aby čsl. oddávající úřady odeprly při sňatku v tuzemsku svoji assistenci, ponechávající straně, aby se domáhala nápravy instanční cestou. Okresní úřady ať přihlížejí k tomuto stanovisku, dávají-li vysvědčení o způsobilosti k sňatku. (A. c. čb. 1925, 78; olom. 1925, 101. — Cf. casus in LzQt. 1922, 114; 1923, 501; 1926, 347.

Čsl. soudy také neuznávají za platné manželství, které uzavřel čsl. státní příslušník v Rakousku s »vdovou« pouze rozvedenou, rakouskou příslušnicí, která dostala dispense ab *impedimento ligaminis*, protože tuto překážku nelze ani podle čsl. práva dispense odstraniti. (Srv. Sb. nál. NS. č. 9296, 6787, 7405, 13107.)

Ein katholischer österreichischer Staatsbürger kann mit einem katholischen Ausländer, dessen erste mit einem Katholiken geschlossene Ehe im Auslande getrennt wurde, in Österreich eine staatlich gültige Ehe eingehen. Ob auch kirchlich, hängt

*) Amtsblatt der österreich. Justizministeriums 1921, Nro 7.

**) To se také už častěji stalo. Viz Sb. nál. NS. vídeň. na př. č. 398/IV, 155/IV, 51/X. — Pensijní zákon pro spolkové úředníky č. 735/1921 nepřiznává dispenseované vdově nárok na pensii, má-li její vdova z dřívějšího manželství.

davon ab, ob die erste Ehe kirchlich gültig war oder nicht. (Cf. LzQt. 1928, 828.)

Dispensehen ist nie zu trauen: LzQt. 1933, 375. — Österreichischer Ehe-wirrwarr trotz Konkordat: LzQt. 1936, 358; 1938, 338. — Die rein kirchlichen Ehen des österreichischen Konkordates: LzQt. 1936, 599. — Ein Eheroman: Casus LzQt. 1936, 806. — Das Privilegium Paulinum und das österreichische Konkordat: LzQt. 1936, 809. — Das Hindernis des Katholizismus in Österreich: LzQt. 1937, 314; 1937, 674—677. — I. Litschauer: Das Ehehindernis des Katholizismus in Österreich nach dem Konkordate: LzQt. 1938, 89—94.

Poznámka o sňatcích »sedmihradských«. Dokud nebyla u nás uzákoněna rozlučka manželství, obcházeno bylo impedimentum ligaminis takto: Manžel, který se chtěl opětně oženiti nebo provdati, vymohl si nejdříve rozvod; pak přestoupil k reformované nebo unitárské církvi, zjednal si uherskou státní příslušnost a dal se rozloučiti od unitárského manželského soudu v Kološi nebo u evangel. refor. manž. soudu v Máros Vásárhély. — Po zavedení nového zákona manželsk. v Uhrách r. 1894 nebylo třeba přestupovati k jiné konfessi, stačilo uzavřít manželství »uherské«: Manželé se dali v Rakousku rozvésti. Pak manžel, který se chtěl za života druhého spoluzemana opětně oženiti, zjednal si občanskou příslušnost v Uhrách tím, že se dal adoptovati. Potom z nějaké zákonité příčiny dal se u uherského soudu rozloučiti. Zatím nastávající druhý manžel, byl-li příslušníkem rakouským, zjednal si podobným způsobem občanství uherské a nové manželství mohlo býti bez překážky uzavřeno. Ano v důsledku jednoho případu, kdy místopředsedství české udělilo vysvědčení způsobilosti k podobnému sňatku do Uher, nebylo už třeba druhému nastávajícímu manželovi měniti občanskou příslušnost a sňatek mohl dokonce býti vykonán v Rakousku. Nejv. soud od r. 1907 těmto manželstvím platnosti neupíral. (ČKD. 1924, 687.)

»Solnohradské boží sňatky« nebyly ovšem žádné sňatky. Jan Kirchsteiger, katol. kněz deficient († 1932 v Aigen u Solnohradu) oddával osoby, které podle zákonů církevních ani světských manželství uzavřít nemohly, obyčejně rozvedené, žijící v konkubinátě, které se pak domnívaly, že mohou žítí bezhříšně jako manželé. Ježto užíval obřadů při církevním sňatku obvyklých, byl žalován podle § 305 tr. zák. a odsouzen r. 1906. (ČKD. 1917, 107.)

De impedimento disparitatis cultus.

Can. 1070. § 1. Nullum est matrimonium contractum a persona non baptizata cum persona baptizata in Ecclesia catholica vel ad eandem ex haeresi aut schismate conversa.

Impedimentum hoc itaque ex iure novo illos tantummodo afficit, qui sunt in Ecclesia catholica baptizati vel ad eam conversi. Ideo matrimonia eorum, qui in secta acatholica sunt baptizati nec unquam ad Ecclesiam redierunt, cum infidelibus quacumque forma (sive civiliter sive ritu religioso) contracta valida sunt. Aliter: haeretici aut schismatici hoc impedimento non ligantur, apostatae autem a fide catholica ipso ligantur.

Sub iure antiquo disparitas cultus dirimebat matrimonium inter quemcumque valide immo et dubie scl. in secta acatholica baptizatum et inter non baptizatum; nunc autem inter catholicum et inter non baptizatum. Manželství protestanta platně pokřtěného, byť i bez vyznání, se židovkou je nyní platné, kdežto před kodexem bylo neplatné.

Imped. disparit. cultus besteht nicht mehr für Akatholiken: LzQt. 1926, 576. — Žid s pravoslavnou Ruskou oddán civilně: LzQt. 1931, 792; 1937, 308. — »Ab acatholicis natus« oddán civilně s nepokřtěnou protestantkou: LzQt. 1931, 124. — Dispens a vinculo naturali matrimonii: LzQt. 1931, 496; 1934, 578.

Personae, quae in ecclesia catholica baptizatae sunt, licet ab acatholicis natae et ab infanti aetate in haeresi vel schismate vel infidelitate aut sine ulla religione adoleverant, ab impedimento hoc non eximuntur prouti a forma, si forte excipias tales »ab acatholicis natos«, qui contra praescriptum can. 750 et 751 catholice baptizati sunt (tedy proti právu). — (Ione, Das Gesetzbuch des kan. Rechtes, Paderborn 1940, II. p. 266. LzQt. 1940, 329. Cf. can. 1099 § 2.) Com. interpret. decidit 29./IV. 1940: Ab acatholicis nati de quibus in can. 1099 § 2 subiiciuntur ad normam can. 1070 impedimento disparitatis cultus, quoties cum parte non baptizata contrahunt. (AAS. 1940, 212.)

Impedimentum hoc quatenus est prohibens, iuris naturalis et divini est propter perversionis periculum et 2. Cor. 6, 14: »nolite iugum ducere (coniugium inire) cum infidelibus«. Quatenus dirimens, est iuris ecclesiastici.

Ortum est primitus ex ecclesiastica consuetudine, ne ex arcta familiaritate cum infidelibus fidelis una cum prole periculum amittendae fidei subeat; praesertim vero, quia matrimo-

nio, quod natura sua intimam animarum coniunctionem involvit, nihil magis adversatur, quam disparitas in supremis vitae moralis et religiosae principiis.

De vi baptismatis dubii partis catholicae vel conversae quoad matrimonium contractum vel contrahendum multum inter canonistas disputabatur. Dirimitur iam disputatio in casu matrimonii contracti per **can. 1070 § 2.: Si pars tempore contracti matrimonii tamquam baptizata communiter habebatur aut eius baptismus erat dubius, standum est, ad normam can. 1014 pro valore matrimonii, donec certo probetur alteram partem baptizatam esse, alteram vero non baptizatam.**

Praesumitur itaque nunc validitas contracti matrimonii et non, ut sub iure vetere, baptismi. (Cf. Apollin. 1929, 337; 1932, 461; LzQt. 1926, 576; Ius. Pont. 1925, 133.) — Ante Codicem enim respectu matrimonii baptismus dubius tamquam validus habebatur. Ideo si acatholicus, licet dubie baptizatus, cum infideli non baptizato matrimonium contraxerat, matrimonium hoc propter impedimentum disparitatis cultus invalidum erat, et a S. Officio saepius invalidum declaratum est. (Cf. casus in LzQt. 1937, 310.)

Post Codicem impedimentum disparitatis cultus pro acatholicis iam non existit; in dubio autem de validitate baptismi coniugis praesumitur validitas matrimonii (cf. can. 1014) et non baptismi, qui per consequens mox validus, mox invalidus habetur.

Ita persona dubie baptizata (čsl.) habetur pro certe baptizata, si matrimonium contraxit cum persona certe (cath.) vel dubie baptizata (protest.); habebitur pro non baptizata, si cum infideli sine dispensatione contraxit ritu non catholico. (Čsl. cum judaea.) Matrimonium tale in utroque casu validum praesumitur, quia impedimentum disparitatis cultus non adest.

Matrimonium contractum ita post Codicem iudicatur: a) Inter acatholicum et infidelem: validum est, impedimentum disparitatis cultus non adest, dubius baptismus acatholici nullius est momenti; si sit invalidus, adest matrimonium legitimum inter duos infideles; si sit validus, tamen non adest impedim. disparitatis cultus, quia acatholicus non est baptizatus in Ecclesia catholica. Matrimonium itaque praesumitur validum, baptismus e contra invalidus. — b) Inter acatholicum et catholicum: standum est pro valore matrimonii, donec probetur invaliditas baptismi acatholici; baptismus in hoc casu validus praesumitur. Na př. evangelička (dubie baptizata, tedy možná neplatně, a je tu disparitas cultus) byla katolicky oddána s katolíkem. Všechny

děti byly pokřtěny nekatolicky. Nyní chce žena i s dětmi býti přijata do církve sv. Křest musí býti opakován sub conditione. Ale na manželství už uzavřené to nebude míti vlivu: praesumitur validum a není třeba nových oddavek.

De vi baptismatis dubii quoad m. contrahendum Codex tacet; qua re casus ad normam generalium principiorum iuris solvendus est. Bestehen vor Eingehung der Ehe bezüglich der Taufe Bedenken, so sind dieselben durch geeignete Nachforschungen zu beheben. Ist es nicht möglich die Taufe bedingterweise zu wiederholen, weil der akatholische Ehwerber bei seiner Religion verbleiben will, so kann wenigstens mit Rücksicht auf die Ehe die Taufe als gültig angesehen werden. (Cf. Haring, KR., p. 503.) Matrimonio semel contracto illud praesumitur validum! Sive ante sive post Codicem matrimonium contractum fuerit, quaestio de validitate vel invaliditate baptismi magni est momenti. Etenim ab ea dependet, utrum coniuges sacramentum coniferint (si baptismus utriusque partis validus sit et matrimonium per consequens indissolubile) an matrimonium tantummodo naturale (legitimum) adsit. Quod si sit inter infideles non baptizatos, solubile est per privilegium Paulinum; in singulis casibus decidit S. Officium. Si contractum sit a duobus acatholicis dubie baptizatis, per privil. Paulinum solvi non potest. (AAS. 1937, 305, ČKD. 1937 382); si contractum sit inter infidelem et christianum (dubie) baptizatum, solubile est per dispensationem Ss. Pontificis in favorem fidei seu partis conversae. (Can. 1127.)

Cum impedimentum hoc sit iuris ecclesiastici, dispensari potest. **Dispensatio datur sub iisdem conditionibus, sub quibus matrimonium mixtum permittitur.** (Can. 1071. - Cf. can. 1060-1064.)

Dispens von disparitas cultus in Todesgefahr ohne Leistung der Kautelen: LzQt. 1932, 785. — Die Kautelen bei dem Hindernis der Religionsverschiedenheit: LzQt. 1926, 810. — Dispensatio ab impedimento disparitatis cultus per fictas (i. e. non sincere susceptas) cautiones impetrata sit ne valida (Ius Pont. 1933, 207) an invalida? (Ius Pont. 1934, 271.)

Ad convalidandum matrimonium propter impedimentum disparitatis cultus invalidum dispensatio facilius conceditur quam ad contrahendum.

Státní zákon čsl. této překážky neuznává; § 64 obč. zák. byl zrušen v § 25 čsl. zák. č. 320/1919.

De impedimento ordinis sacri.

Can. 1072. Invalide matrimonium attentant clerici in sacris ordinibus constituti. (Cf. can. 132 § 1.)

»Pokus o manželství« (matrimonii attentatio) znamená, že při jeho uzavírání stalo se quoad formam vše, čeho třeba; t. j. pokus stal se před oprávněným úřadem civilním nebo obřadem náboženským před duchovním nekato-lickým a dán byl pravý vzájemný souhlas, aby aspoň zdání manželství bylo vzbuzeno.

Ordinibus maioribus inde ab Innocentio III. (1198—1216) subdiaconatus adnumeratur, prout etiam can. 949 statuit. Characterem dirimentem huius impedimenti decrevit iam concilium Lateranense II. a. 1139.

Ad impedimentum inducendum requiritur, ut ordinatio sit valida, libere et cum cognitione obligationis suscepta. Ideo si quis metu gravi coactus ordinem sacrum recepit, nec postea remoto metu ordinationem ratam habuit saltem tacite per ordinis exercitium, ad statum laicalem legitime probata coactione et ratihibitionis defectu, per sententiam iudicis redigatur, sine ulla coelibatus et horarum canonicarum obligatione. (Can. 214.)

Inhabilitas ex can. 1072 subsistit in utroque foro, quamdiu iuxta can. 214 § 2 non fuerit demonstrata invaliditas ordinationis aut dispensata lex can. 1072. Ideo neque pro foro interno matrimonium contrahere potest clericus, cui certo in conscientia constiterit de metu sibi illato deque ratihibitionis absentia, antequam in foro externo metum sibi incussum nec purgatum demonstraverit vel postquam iudicium subierit, sed incassum, quia metum in foro externo demonstrare non potuit. (Ius Pontif. 1928, 63, 168. — Cf. Apollinaris 1929, 91.)

Impedimentum hoc est quidem iuris ecclesiastici, ergo dispensabile; attamen ab ordine presbyteratus ex causis privatis non dispensatur. Solummodo, praesertim urgente mortis periculo, diaconi et subdiaconi dispensationem obtinere possunt. (Cf. can. 1043—1045.) Casus: LzQt. 1929, 544.

Utrum sacerdotes, qui matrimonium civile contraxerant et ordinem non exercent, dispensari possint, praesertim si in periculo mortis versantur, quaestio est facti; recursus Romam necessarius esset.

Poenae hodie vigentes: 1. Clerici maiorum ordinum et religiosi sollemniter professi, itemque omnes, qui cum his matrimonium attentant vel civiliter contrahere praesumunt, incurrunt excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae simpliciter reservatam; et si moniti non resipuerint, degradandi sunt (can. 2305, 2388 § 1); 2. ipso facto amittunt officia eccle-

siastica (c. 188, 5); 3. irregulares sunt ex delicto (can. 985, 3); si fuerint religiosi, ipso facto habendi sunt tanquam legitime dimissi. (Can. 646, 1.) Quodsi, quamvis excommunicati, functiones ordinis sacri exercent, aliam irregularitatem contrahunt ex can. 985, 7, et propter infamiam irregulares fiunt ex defectu vi can. 984, 5. — Adde poenas ferendae sententiae, de quibus can. 2359, § 1.

De absoluteione sacerdotum ab excommunicatione ob attentatum matrimonium agit decretum »Lex sacri coelibatus« (AAS. 1936, 242; A. c. čb. 1936, 75) et declaratio S. Poenitentiarie (AAS. 1937, 283; ČKD 1937, 384). Excepto periculo mortis absoluteionem sola S. Poenitentaria concedit servata speciali forma et sub peculiaribus cautelis et conditionibus. Nelze tu tedy užiti can. 2254, z kterého je tato absolute definitivně vyňata; ani jiné fakulty tu neplatí.

Státní zákon čsl. tuto překážku (§ 63 obč. zák.) sice v § 25 zák. č. 320/1919 zrušil, ale katolický kněz, oženil se, zba-vuje se způsobilosti vykonávati svůj úřad, který ztrácí a s ním ovšem i příjem z tohoto úřadu a nárok na pensi z náboženské matice. (Viz Bohusl. čís. 2316; 11698; 11734. Cf. ČKD. 1923, 410, 1935, 394, 492.)

De impedimento voti sollemnis.

(Can. 1073.)

Invalide matrimonium attentant omnes sollemniter professi in ordine religioso, et ex speciali privilegio etiam simpliciter professi in Societate Jesu.

Impedimentum hoc est iuris ecclesiastici, proinde dispensabile. Etsi rarissime, tamen facilius dispensatur quam impedimentum ordinis sacri. (Cf. can. 1043—1045, ubi volum sollemne non nominatur ut indispensabile.)

Státní zákon čsl. této překážky neuznává. (§ 25 zák. č. 320/1919.)

De impedimento raptus.

Raptus (únos — Entführung) est violenta feminae abductio ad alium locum eo animo facta, ut raptor cum ea matrimonium contrahat. Talis raptus vocatur raptus violentiae.

— Si vero puella minorennis consentiens, sed parentibus invitis vel ignaris de loco ad locum abducitur, dicitur raptus seductionis.

Can. 1074. § 1. Inter virum raptorem et mulierem, intuitu matrimonii raptam, quandiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum potest consistere matrimonium.

Překážku způsobuje vlastně ta okolnost, že unesená žena nemůže volně a svobodně projevit svůj souhlas k manželství. Spíše tedy jde o překážku násilí a strachu. Je-li ženě svoboda vrácena a ona k manželství svolí, překážka přestává:

§ 2. Quod si raptam, a raptore separata et in loco tuto ac libero constituta, illum in virum habere consenserit, impedimentum cessat.

Finis huius impedimenti est libertati mulieris consulere. Quare raptui equiparatur »violenta detentio«:

§ 3. Quod ad matrimonii nullitatem attinet, raptui par habetur violenta retentio mulieris, cum nempe vir mulierem in loco ubi ea commoratur vel ad quem liber accessit, violenter intuitu matrimonii detinet.

Poenas in crimen raptus sancit can. 2353 et §§ 96 et 97 cod. poen. civ.

Státní zákon čsl. tuto překážku uznává. (§ 56 obč. zák.; cf. § 96, 1301, 1329 obč. zák.) Zákon čis. 320/1919 v § 28 dokonce ustanovuje, že neplatnost manželství pro překážku únosu má býti vyšetřena z moci úřední; tím jí přiznává charakter veřejnoprávní. Mimo to zákon nerozlišuje, zdali jde o manželství uzavřené s únoscem nebo jinou osobou a také neobmezuje osobnost únoscovu na muže a nehájí jen svobody ženy. Uherské občanské právo na Slovensku tuto překážku neuznává ani jako závadu. Ale únos je čin trestný.

De impedimento criminis.

(Can. 1075.)

Impedimentum criminis constat ex qualificato (i. e. certis conditionibus et qualitatibus vestito) adulterio vel qualificato coniugicidio.

Quid sit adulterium qualificatum? Adulterium ut fiat qualificatum, debet esse materiale et formale, i. e. necesse est, ut per copulam carnalem perfectam violetur matrimonium validum (tedy neplatné nebo putativní nestačí), et for-

male debet adulterium esse ex utraque parte, i. e. ut saltem una pars sit matrimonio ligata nec non ut utraque pars sciat se adulterium patrare. Quare conditio haec non plene verificatur, si uterque complex conscius quidem est sui proprii matrimonii, sed neuter scit alteram partem esse coniugatam. (Cf. Wernz-Vidal, pag. 386.)

Attamen neque adulterium purum neque coniugicidium purum constituit impedimentum criminis, sed accedere debent determinatae circumstantiae (qualificationes aggravantes).

I. Quoad qualificatum adulterium. (Can. 1075, 1, 2.)

Valide contrahere nequeunt matrimonium, qui perdurante eodem legitimo matrimonio (seu eodem vivente coniuge) adulterium inter se consummarunt — et

- a) vel fidem sibi mutuo dederunt de matrimonio ineundo,
- b) vel ipsum matrimonium etiam per civilem tantummodo actum attentarunt,
- c) vel alter eorum coniugicidium patravit.*)

ad a) Adest adulterium cum vera, mutua promissione (non tantummodo intentione vel desiderio) de matrimonio ineundo quam primum possibile erit. Nihil refert, utrum promittatur matrimonium civile, vivente adhuc altera parte, obtenta scilicet prius solutione civili, an ecclesiasticum post mortem alterius coniugis. Item nihil refert, utrum promissio data (et acceptata fuerit ante vel post adulterium commissum; attamen adulterium et promissio fieri debent perdurante eodem coniugio seu vivente eodem coniuge. (Vide casus 11.)

Sic v. g. si Caius matrimonium promittit Berthae vivente sua coniuge Anna, et hac mortua ducit Semproniam, qua vivente adulterium cum Bertha committit, non contrahitur impedimentum, quia non perdurat idem matrimonium seu non vivit eadem uxor Anna, quando datur promissio et patrat adulterium. Aliis verbis: adulterium et qualificatio per promissionem matrimonii separatae erant.

*) Podle předkodexové praxe zván byl případ:
 ad a) adulterium cum sponsalibus de futuro } neutro machinante
 ad b) adulterium cum sponsalibus de praesenti }
 ad c) adulterium cum coniugicidio uno machinante

ad b) Adest adulterium cum attentatione alii matrimonii licet tantum civilis, seu ad adulterium accedit de facto bigamia. Requiritur, ut contra-hentes sciant unam saltem partem esse coniugatam. (Alias enim adulterium non esset formale.) Si matrimonium bona fide alterius contrahentis initum fuerit, exoritur impedimentum, si detecto errore in coniugio perseveret. Proinde si quis post initum validum matrimonium divortium civile assequitur et deinde novum matrimonium civile contrahit illudque consummat vivente priore coniuge, contrahit impedimentum criminis et non potest sine dispensatione, neque mortua priore coniuge — in foro ecclesiastico matrimonium inire (illud convalidare) cum suo coniuge civili. Impedimentum hoc est gradus minoris. — Casus: ČKD. 1933, 450. LzQt. 1935, 571; 1936, 141.

Non raro accidit, ut ii, qui vel dispensationem in matrimonio rato non consummato vel documentum libertatis ob praesumptam mortem coniugis obtinuerant, matrimonium contrahere velint cum persona impedimento prout ad a) et b) expositum est, obstricta. Cum tamen dispensatio in his duobus casibus raro petatur (quia sponsi adulterium reticent) statuit can. 1053, ut dispensatio ab hoc impedimento concessa censeatur, si data fuerit dispensatio super matrimonio rato non consummato vel permissio transeundi ad alias nuptias.

Wird als Todestag z. B. 5. Mai 1916 angenommen, adulterium cum promissione matrimonii kamen erst im Jahre 1918 vor, dann liegt das Hindernis nicht vor. (LzQt. 1923, 310.)

Lex nostra civilis impedimentum criminis ex adulterio cum promissione vel attentatione matrimonii non agnoscit. Secundum antiquam legem (§ 67 obč. zák.) proveniebat impedimentum iam ex adulterio puro, sine qualificationibus prout ad a) et b) requisitis, si adulterium ante matrimonium contractum probatum fuerat.

Ale § 67 obč. zák. byl zákonem čís. 320/1919 (§ 25 odst. 1) zrušen. Přestává i dědická nezpůsobilost, stanovená jako následek cizoložství v § 543 obč. zák., jestliže ti, kdo soudně doznali se k cizoložství nebo z něho byli usvědčeni, stanou se manžely. (§ 25 odst. 2 cit. zák.)

ad c) Adest adulterium cum coniugicidio a b alterutro patrato. Nihil refert, utrum patrans physice vel moraliter (per mandatum, consilium) causam mortis

coniugis posuerit. Non requiritur, ut patrans complicem suum de proposito suo doloso certiozem reddat, sed sufficit, si una pars tantum, etiam inscio complice, ea intentione, ut cum complice matrimonium inire possit, mortem coniugi, cuius iura adulterio violavit, re vera infert (effectu secuto).

II. Quoad qualificatum coniugicidium. (Can. 1075, 3.)

Valide contrahere nequeunt matrimonium, qui mutua opera physica vel morali (v. g. mandato, consilio, precibus, institutionibus) **etiam sine adulterio mortem coniugi intulerunt.**

Requiritur proinde ad existentiam impedimenti: a) mors ex machinatione realiter secuta coniugis (conatus coniugicidii non sufficit); b) mutua conspiratione utriusque complicis physica vel morali procurata (v. g. alter necavit, alter precibus, blanditiis, minis ad hoc eum movit); c) cum intentione saltem in alterutro complice matrimonium cum altero contrahendi.

Nota: Ex matrimonio civili propter haec crimina *ecclesiasticum* formale impedimentum criminis non oritur, nam matrim. civile nullum est in foro ecclesiastico matrimonium.

Impedimentum hoc positivi iuris ecclesiastici est, ergo dispensabile. Ex adulterio cum promissione vel attentatione matrimonii proveniens pertinet ad impedimenta gradus minoris, super quibus dispensatio facilius conceditur.

Attamen super impedimento coniugicidii qualificati publici dispensatio non datur. Rarissime, si occultum fuerit et causae urgentissimae, dispensatio pro foro interno conceditur et gravis poenitentia imponitur.

Státní zákon čsl. tuto překážku uznává za zrušující, ba vymezuje ji dokonce přesněji než zákon církevní. Stanoví totiž § 28 čsl. zák. čís. 320/1919, že platnost manželství jest vyřešiti z povinnosti úřední, když jde o sňatek dvou osob, které (§ 68 obč. zák.) třeba že se cizoložství nedopustily, nicméně sobě přislíbily, že se vezmou a když i jen jedna z nich, třeba bez vědomí a souhlasu druhé, aby úmysl ten vykonala, manželovi, jenž je překážkou jejich zamýšleného manželství, o bezživotí uklárala bez ohledu na to, byla-li vražda skutečně vykonána čili nic.

Dle občanského zákona stačí tedy již pouhý pokus vraždy a to jen s jedné strany, ale nutný je oboustranný slib, že se vezmou. Zločinné úklady musí vycházeti od obou nebo jen od jednoho z budoucích manželů, kdežto podle círk. práva je vražda manžela bez cizoložství překážkou, když oba cizoložníci byli o zavraždění druhého manžela, jenž jim v cestě stojí, srozuměni a když smrt jakožto nutný a přirozený následek vražedných úkladů nastala.

Pro foro civili oritur utique impedimentum hoc etiam ex matrimonio civili.

Podle § 119 obč. zák. bylo rozloučeným manželům zásadně sice dovoleno opět se spojit, ale mezi vinným manželem a osobou třetí, která podle důkazů při rozlučování manželství předložených cizoložstvím, popouzením nebo jiným trestuhodným způsobem k rozloučení příčinu zavdala, platný sňatek nebyl možný. Tento paragraf byl však zrušen v § 25 čl. zák. č. 320/1919.

Impedimentum criminis multiplicari potest tum ratione delicti tum ratione matrimonii; v. g. adsunt duo matrimonia. Uterque adulterans coniugatus est et promissionem dat vel matrimonium civile attentat: oritur impedimentum duplex, quia duplici matrimonio fit iniuria. Vel v. g. Cornelius cum Livia coniugatus Claudiam adulterat eique matrimonium promittit. Dein Livia mortua Annam ducit et durante hoc secundo coniugio Claudiam iterum cum promissione matrimonii adulterat: iterum duplici matrimonio fit iniuria. Quod in petenda dispensatione adducendum esset.

Non multiplicatur impedimentum, si iteratur adulterium et promissio perdurante eodem coniugio.

Poznámka historická: Římské právo trestalo pro cizoložství jen ženu vdanou. Zpronevěru mužovu a ženu svobodnou nestíhalo. Zákonodárství křesťanské, hledíc k vznešenosti manželství a k stejným právům i povinnostem obou manželů (cf. I. Cor. 7, 4) stejným trestem stíhá nevěru mužovu jako ženinu. Už u Gratiana platí zásada: In utroque sexu adulterium pari ratione punitur« (c. 23. C. XXXII. qu. 5).

In den ersten Zeiten der Kirche hatte Ehebruch öffentliche Buße von mehreren Jahren, ja sogar lebenslänglich zur Folge. Während der öffentlichen Buße war die Eingehung jeder Ehe dem Ehebrecher verboten.*) Jakmile však doba pokání uplynula a zemřel-li mezitím nevinný manžel, mohli oba vinníci za sebe jít. Bylo tedy příčinou a důvodem této překážky vlastně veřejné pokání, jehož bylo příčinou. Ale znenáhla začali trest bezženství, původně veřejným pokáním způsobený, spojovati bezprostředně s cizoložstvím,** ale s tím omezením, že ne každé, nýbrž jen za jistých okolností spáchané cizoložství bylo překážkou mezi dočasnými vinníky. Podle Gratiana mohli oba vinníci vykonat pokání v manželství vejít, nebylo-li cizoložství kvalifikováno slibem manželství anebo ve spojení se smrtí manžela.***)

*) Poenitentes matrimonia contrahere prohibentur (c. 12. C. XXXII. qu. 2). — **) Nullus ducat in coniugium quam polluit prius per adulterium (c. 3. C. XXXI. qu. 1). — ***) Coniugia penitus interdicantur his, qui suas coniuges occidunt (c. 5. C. XXXIII. qu. 2).

De impedimento consanguinitatis.

(Can. 96; 1076.)

I. Notio: Consanguinitas (eiusdem sanguinis unitas seu participatio) est morale vinculum seu relatio personarum, quae per carnalem generationem ab eodem communi stipite descendunt. Vinculum hoc adest tum inter has personas et stipitem, tum inter ipsas ad invicem.

Stipes (radix, truncus) est illa persona, a qua illi, quorum cognatio determinanda est, per carnalem generationem descendunt et in qua tanquam in communi et proxima radice conveniunt. Stipes vocatur »communis« relate ad plures personas, quae ab eo per carnalem generationem descendunt, et potest esse plus minusve remotus. Ubi de impedimento consanguinitatis sermo est, consideratur stipes proximus, i. e. non ultra tertiam generationem.

Ratio consanguinitatis est generatio carnalis. Quae si in matrimonio locum habet, consanguinitas inde exorta vocatur legitima seu honesta. Ex generatione extra matrimonium oritur consanguinitas illegitima seu inhonesta. Sed in contrahendis matrimoniis haec distinctio nullius est momenti: in utroque casu consanguinitas est naturalis.

Filii, qui ex eodem patre eademque matre sunt geniti, dicuntur germani; ex diverso patre sed ex eadem matre uterini. Qui neque patrem neque matrem habent communem seu comprimigni consanguinei non sunt.

Linea est series personarum, quae ab eodem stipite descendunt. Alia est recta, genitores et genitos exhibens, et quidem vel descendens (a maioribus ad posteros) vel ascendens (a posteris ad maiores). Alia est obliqua (collateralis — transversa) exhibens personas consanguineas, quae quidem a communi stipite, non autem una ab altera procreatae sunt (fratres, sobrii). Est aut aequalis aut inaequalis, prout consanguinei a stipite aequo distant (frater et soror) aut unus magis quam alius ei stipiti propinquus est (patruus vel avunculus et nepos vel neptis).

Vztahy příbuzenské označujeme takto:

čarou kolmou: původ plozením;
 čarou vodorovnou: spojení manželské
 (nebo obloučkem);
 spojení nebo původ nemanželský jen
 vytečkujeme.

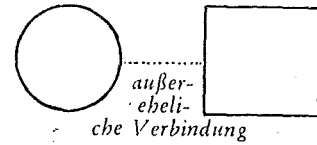
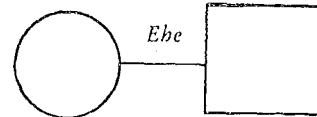
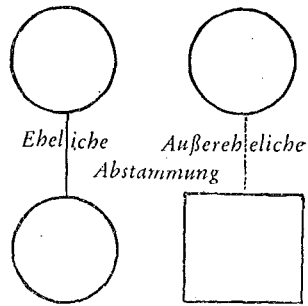
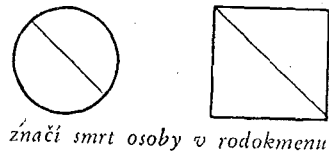
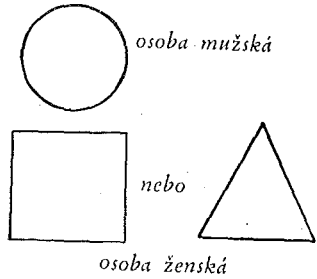

Figura 1.

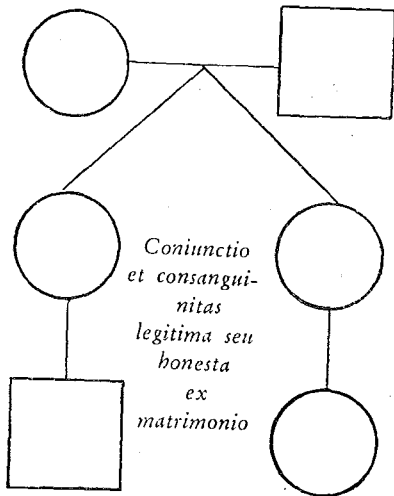

Figura 2.

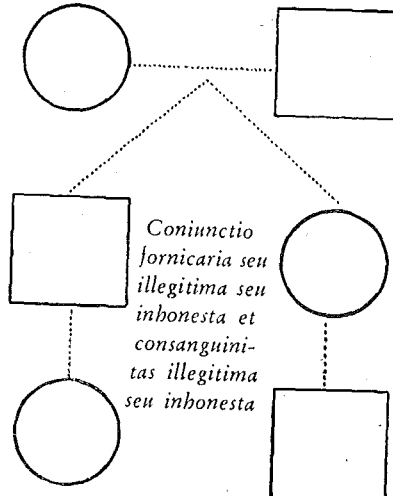
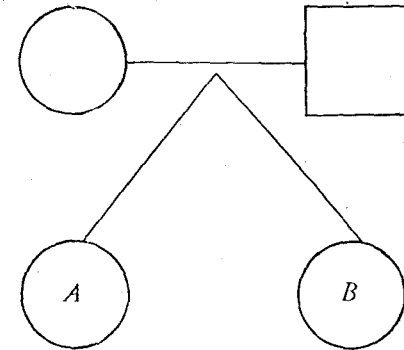
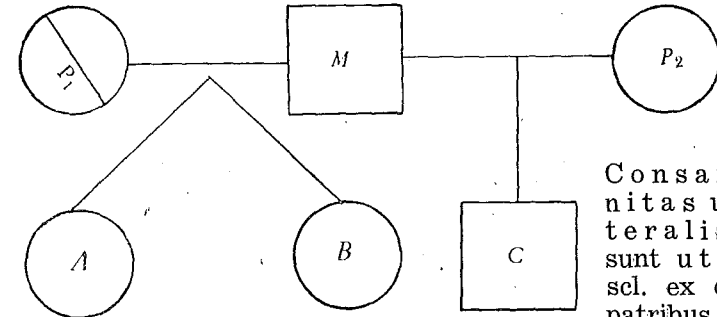

Figura 3.

Consanguinitas bilateralis; AB sunt fratres germani (rovnorodí — vollbürtig) scilicet ex eodem patre eademque matre.

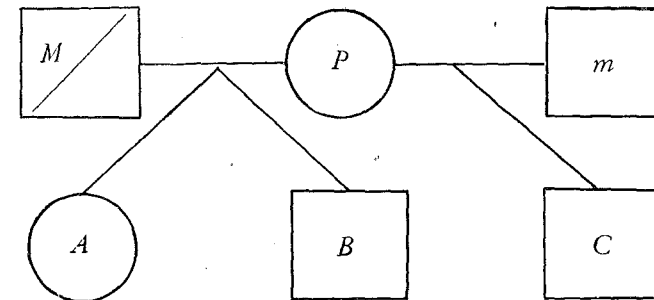
Figura 4.

Consanguinitas unilateralis; ABC sunt uterini, scilicet ex diversis patribus, sed ex eadem matre (polorodí sourozenci — Halbgeschwister).

eadem matre (polorodí sourozenci — Halbgeschwister).

Figura 5.

Consanguinitas unilateralis; ABC sunt consanguinei (polorodí sourozenci) scilicet ex diversis matribus, sed ex eodem patre (sanguine).

Figura 6.

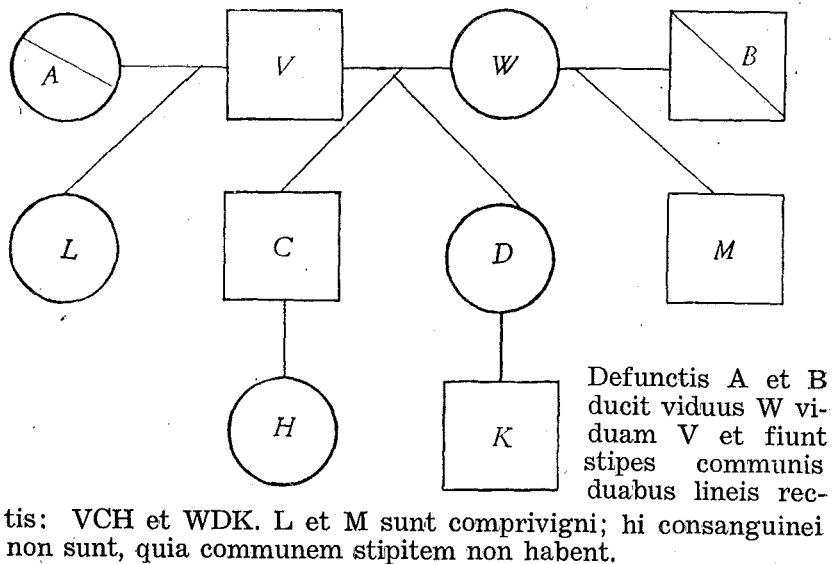

Figura 7.

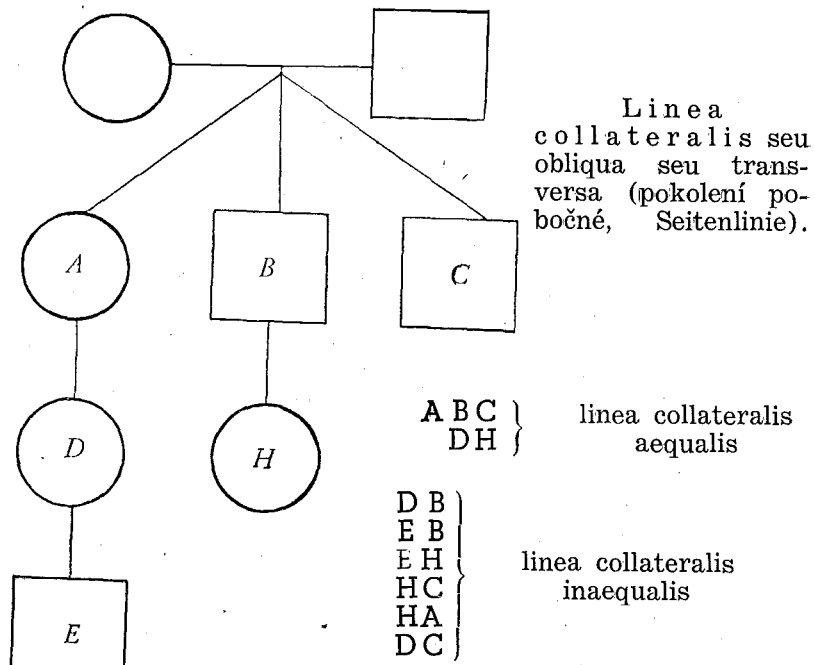
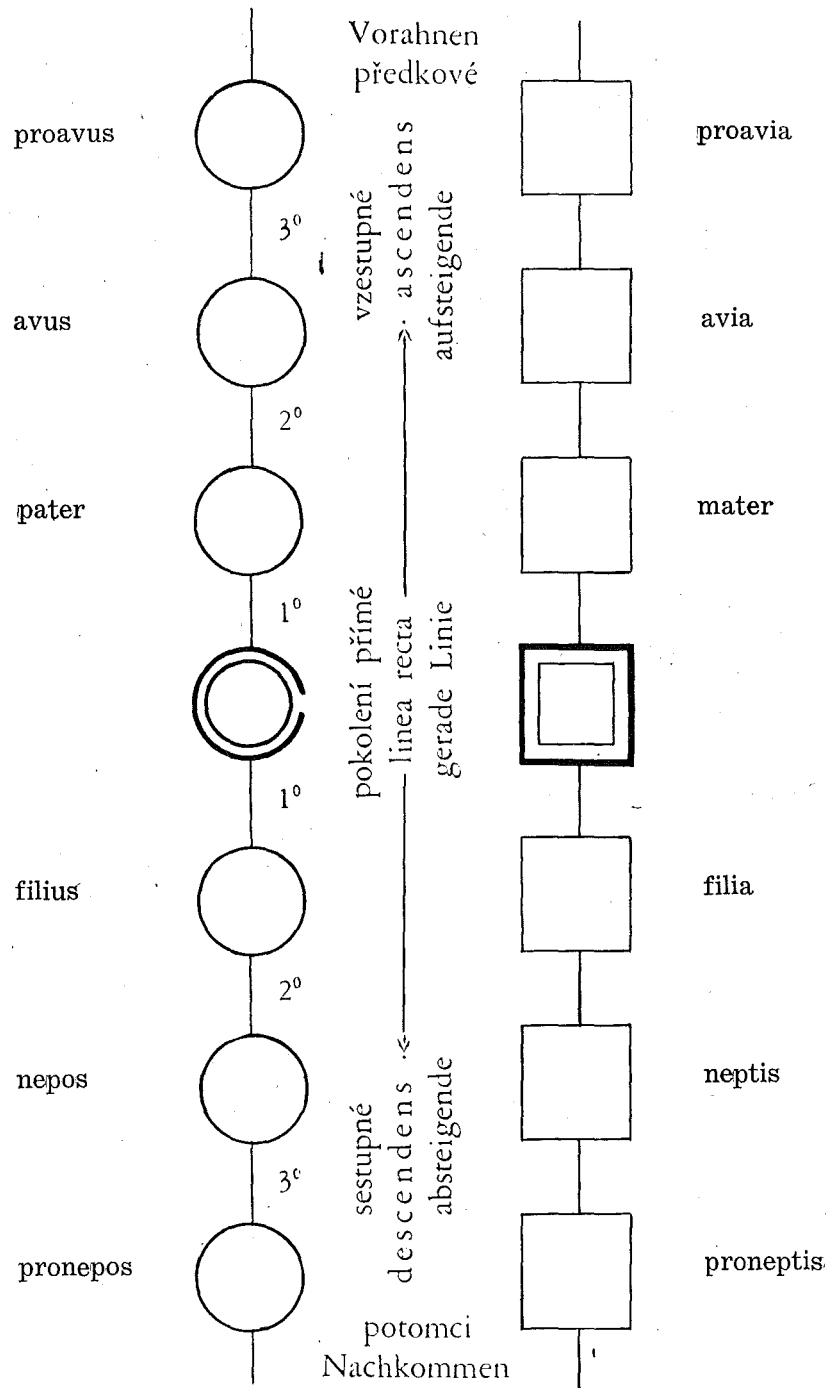

Figura 8.

Coniuncti per lineam masculinam vocantur *agnati* (po meči — Schwertmagen); coniuncti per lineam feminream vocantur *cognati* (po přeslici — von der Mutterseite, nach der Kunkel).

Gradus consanguinitatis est mensura distantiae unius personae ab altera in eadem linea, i. e. in linea recta a communi stipite, in linea transversa ab invicem.

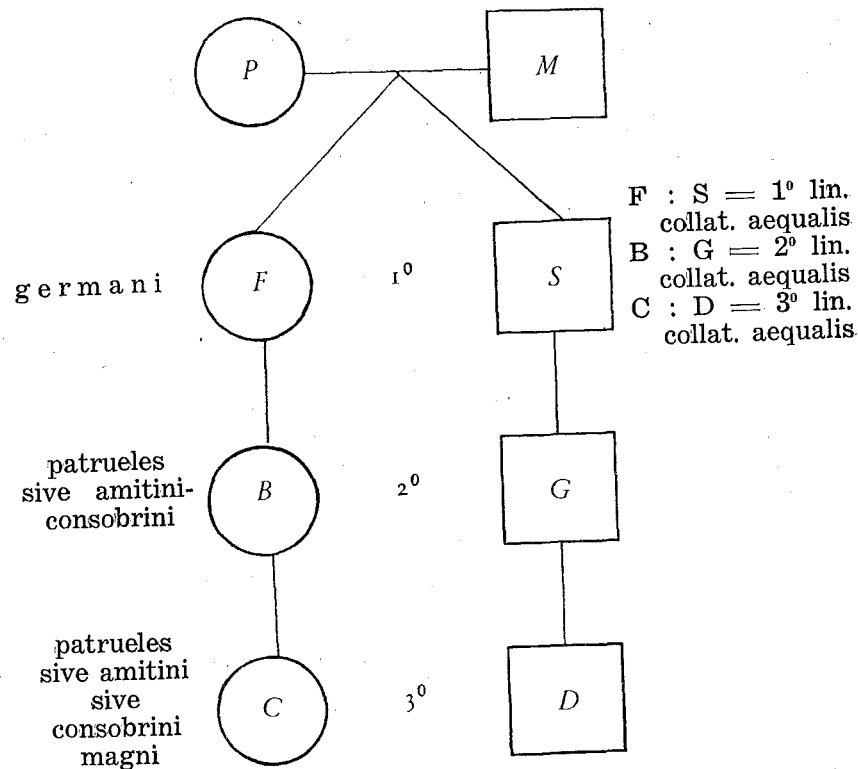
II. Modus computandi gradus consanguinitatis canonicus ex iure romano et partim ex germanico desumptus est. (Can. 96.)

In linea recta: tot sunt gradus quot generationes; vel aliis verbis: tot sunt gradus, quot personae stipite dempto. (Can. 96, § 82.) Hoc modo ius romanum computabat in utraque linea connumerando generationes et quidem in linea obliqua connumerando ex utraque parte. Pari modo adhuc ecclesiae orientales unitae (exceptis Melchitis) numerant, ita ut canonicus gradus 3. eorum gradui 6. aequiparetur.

In linea obliqua: a) si tractus (series) uterque sit aequalis, tot sunt gradus, quot generationes in uno tractu lineae; b) si duo tractus sint inaequales, tot sunt gradus quot generationes in tractu longiore. (Can. 96, § 3.) Ergo gradus definitur ex maiore distantia a stipite. In petitione dispensationis distantia utriusque tractus exprimi potest relatione constituta inter gradum remotiorem et propinquiorem.

Chtějíc znázorniti stupeň příbuzenství pokrevního římské právo užívalo obrazu schodů (scala). Nejhořejší stupeň (gradus) značil společného praotce, ostatní stupně představovaly potomky. — Německé právo znázorňovalo rodokmen obrazem lidského těla. Hlava značil společného předka, ramena první, lokty druhou, zápěstí třetí, klouby prstů čtvrtou, pátou a šestou generaci čili koleno. Jenže bere rodiče a děti dohromady jako první stupeň a začíná odtud počítati. — Kanonické právo užívalo obrazu stromu (arbor consanguinitatis, rodokmen, Stammbaum), odtud pojmenování stipes (truncus):

Figura 9.

B : S = 2 ^o	lineae collateralis inaequalis	tangens 1 ^o	2:1
G : F = 2 ^o		" 1 ^o	2:1
C : S = 3 ^o		" 1 ^o	3:1
C : G = 3 ^o		" 2 ^o	3:2
D : F = 3 ^o		" 1 ^o	3:1
D : B = 3 ^o		" 2 ^o	3:2

III. Consanguinitas qua impedimentum.

Impedimentum in eo consistit, quod personae in certo gradu consanguineae validum matrimonium inire non possunt.

Rationes sunt: a) naturales, quia natura ipsa saltem in propinrioribus gradibus eiusmodi matrimonia aver-

satur (horror sanguinis); b) s o c i a l e s, nam experientia docet consanguineorum coniugia aut esse infocunda aut prolem saepe morbis et defectibus variis laborare. Quod periculum tamen non est exaggerandum. Videntur enim non solum vitia sed vel magis etiam bonae dotes parentum augeri. Praeterea Ecclesia exoptat, ut caritas et amicitia magis dilatetur et egoismo praecaveatur (cf. S. Augustin. De civit. Dei XV., 16.); c) m o r a l e s, vita enim moralis familiae detrimentum pateretur, quia sub spe futuri matrimonii nimia familiaritas et exinde illicita conversatio inter membra familiae oriri posset.

Ambitum huius impedimenti determinans Ecclesia non solum lege mosaica (Lev. 18, 6 sq.; 20, 17—21), sed etiam iure romano nec non germanico regebatur.

In linea recta consanguinitatis matrimonium irritum est inter omnes ascendentes et descendentes tum legitimos tum naturales. (Can. 1076 § 1.)

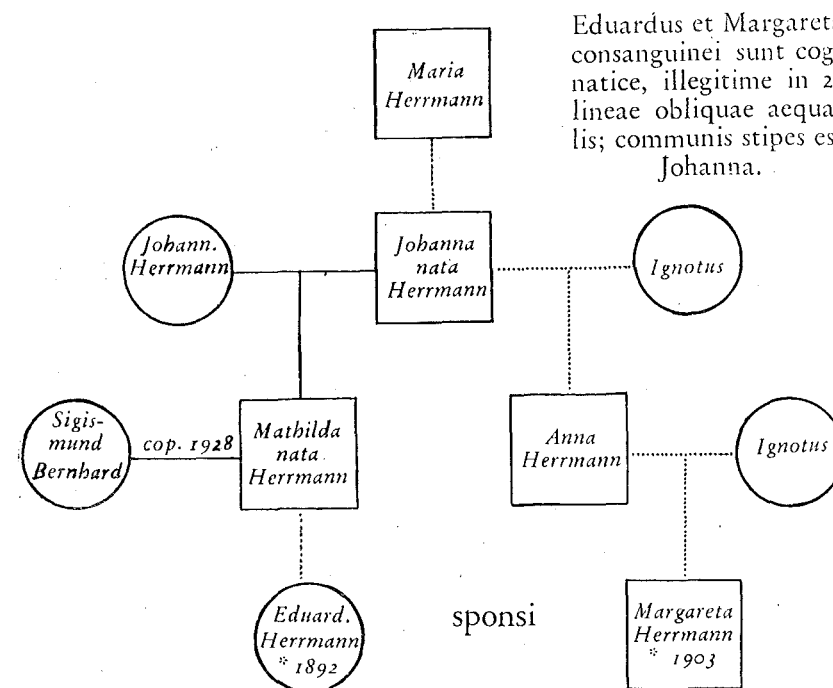
In linea transversa olim Ecclesia hoc impedimentum extendit usque ad 4°, postea usque ad 7° computationis canonicae. Ratio erat, quod ius haereditarium apud Germanos etiam usque ad 7° extendebatur. In hac tamen extensione impedimentum magnis ansam dabat difficultatibus. Facta est ergo reductio in concilio Lateranensi IV. ad 4° et in iure Codicis reductum est ad 3° inclusive:

Can. 1076 § 2. In linea collateralis irritum est usque ad tertium gradum inclusive, ita tamen, ut matrimonii impedimentum toties tantum multiplicetur, quoties communis stipes multiplicatur.

Gradus consanguinitatis 4:3 vel 4:2 nullum ergo prorsus constituit impedimentum (cf. LzQt. 1922, 318), licet agatur de sponsis diversi ritus; v. g. inter sponsum romanocatholicum et sponsam graecocatholicam (ruthenam), qui consanguinei sunt 3°:4° nullum adest impedimentum, etsi apud graecocatholicos Ruthenos impedimentum consanguinitatis usque ad 7° extendatur. (Cf. ČKD. 1933, 374.) — Podobně ani podle § 65 obč. zák. 3°:2° nebo 3°:1° není překážkou podle práva civilního, neboť osoby v těchto stupních pokrevné nejsou zde jmenovány.

In hac computatione nihil interest, utrum consanguinitas legitima an illegitima sit, utrum bilateralis an unilateralis, utrum cognatica an agnatica.

Figura 10.

Personae usque ad 3° inclusive consanguineae copulam illicitam inter se habentes delictum in c e s t u s (Blutschande — krvesmilstvo) committunt.

Poenas ecclesiasticas definit can. 2357. — T r e s t n í z á k. s t á t. § 131 trestá krvesmilstvo mezi pokrevenci v pokolení přímém a § 501 v linii pobočné mezi pokrevenci 1° a mezi sešva-křenými 1° v obojí linii.

Quo remotior gradus, eo facilius dispensatio. Super 1° lineae obliquae Ecclesia nunquam dispensat; super 2°:1° ex causis gravissimis. (A. c. čb. 1932, 23; 1937, 12).

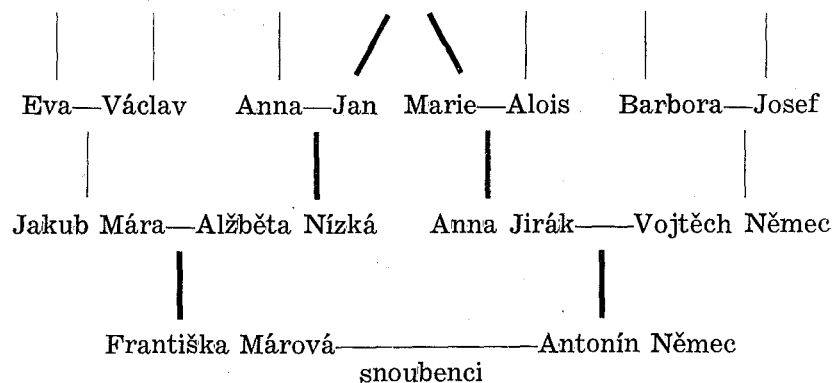
Si quod subsit dubium, num partes sint consanguineae in aliquo gradu lineae rectae aut in primo gradu lin. obl., nunquam matrim. permittatur. (Can. 1076, § 3.) Ratio est periculum violandi ius divinum.

Quod praesertim prae oculis habendum est, si dubium exoritur respectu copulae illicitae et occultae, quae praecesserat nativitatem sponsae, an non sit filia vel soror sponsi et vice versa.

(Cf. LzQt. 1923, 683.) Pochybnost může snadno nastati při nemanželském zplození dítek, není-li zploditel dostatečně znám. Dokazatelnost mohlo by býti takové pokrevnosti jen svědky a sice stačila by tu probatio semiplena (can. 1791 § 1), t. j. výpověď jen jednoho svědka věrohodného. Došlo-li by přece k manželství, bylo by k popírání jeho platnosti třeba plného důkazu (can. 1791 § 2), poněvadž »matrimonium gaudet favore iuris«. (Can. 1014. — Cf. Haring, KR, p. 482.)

N o t a: Si investigare vis stipitem personarum, quae nubere volunt, scribas primum nomina sponsorum, deinde supra eos nomina parentum etc. usque ad proavos seu ad 3° inclus. et sic stipitem communem invenies. Si in utraque serie, quatuordecim personas, scil. 2 parentes, 4 avos et avias, 8 proavos et proavias utrimque continente, eadem persona occurrit, signum est inter sponsos consanguinitatem existere.

Čech A. Mára J. Míka Fr. Nížký V. Jiráček Jan. Starý J. Němec J.
 ψ Marie ψ Anna ψ A. Nová ψ Holá L. ψ Malá A. ψ Aloisie ψ Apolena

Lex nostra civilis (§ 65 obč. zák.) impedimentum consanguinitatis agnoscit et quidem qua impedimentum iuris publici. (§ 28 zák. č. 320/1919.) In hoc autem differt a lege ecclesiastica, quod in linea obliqua non gradus computat, sed personas enumerat, inter quas matrimonium sine dispensatione contractum invalidum est. Quoad lineam rectam utraque lex consentit; in linea obliqua impedimentum civile extenditur tantummodo usque ad 2° computationis canonicae. Tedy překážka existuje mezi sourozenci ať plno- nebo polorodými, mezi bratranci a sestřenicemi, mezi strýcem a neteří, mezi tetou a synovcem (zwischen den Geschwistern, Geschwisterkindern, Onkel und Nichte, Tante und Nefte), ať pokrevnosti pochází ze zrození manželského nebo nemanželského.

Na Slovensku je podle dosavadního uherského zákonného čl. XXXI. ai 1894 o právu manž. 2° lineae obliquae aequalis závadou (Eheverbot), ale 2°:1° jest překážkou.

Návrh nového obč. zák. ustanovuje v § 33, že manželství nemůže býti uzavřeno mezi příbuznými v řadě přímé ani mezi plnorodými nebo polorodými sourozenci, bez rozdílu, zda jde o příbuzenství manželské či nemanželské. Jiné stupně pokrevnosti překážkou býti nemají.

N o t a: Ex transfusione sanguinis imped. consanguinitatis non oritur; ecclesia magis ex argumentis moralibus quam physiologicis procedit in statuendis impedimentis. (Ius Pont. 1929, 239.)

De consanguinitate multiplici.

Inter easdem personas consanguinitas multiplex (duplex-triplex) oritur potest. Quod fit, si plures stipites communes demonstrari possunt.

Impedimentum consanguinitatis autem tantummodo toties multiplicatur, quoties communis stipes multiplicatur (can. 1067 § 2), non autem si idem stipes diversa via eruitur.

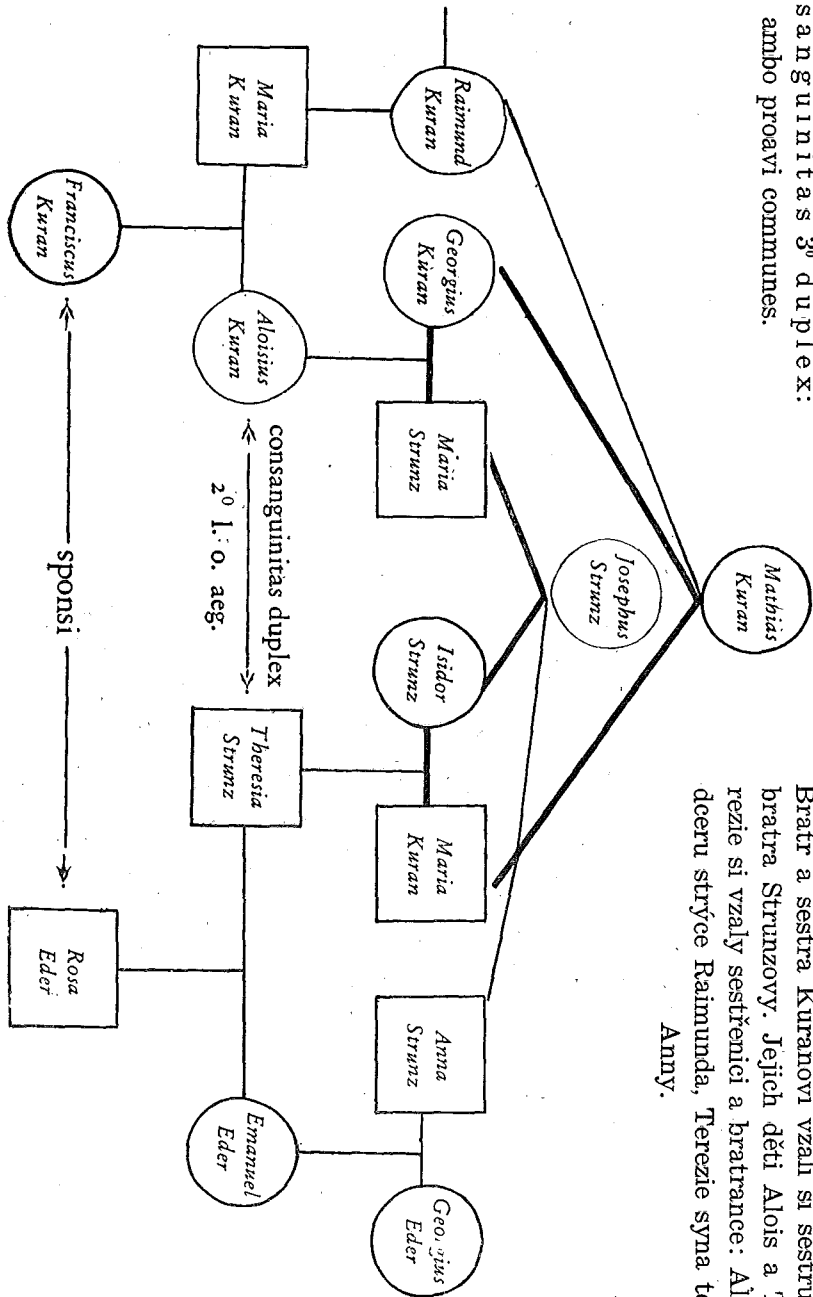
Si consanguinitas multiplex tertium gradum non excedit, in petitionibus dispensationis adduci debet.

Impedimentum consanguinitatis multiplex oritur:

1. cum plures personae inter se consanguineae cum pluribus personis inter se consanguineis liberos generant. (Exempla videos in figuris 11, 12, 13.

2. Si quis cum pluribus personis inter se consanguineis liberos procreat. Exempla videas in figuris 14, 15.

Figura 11.

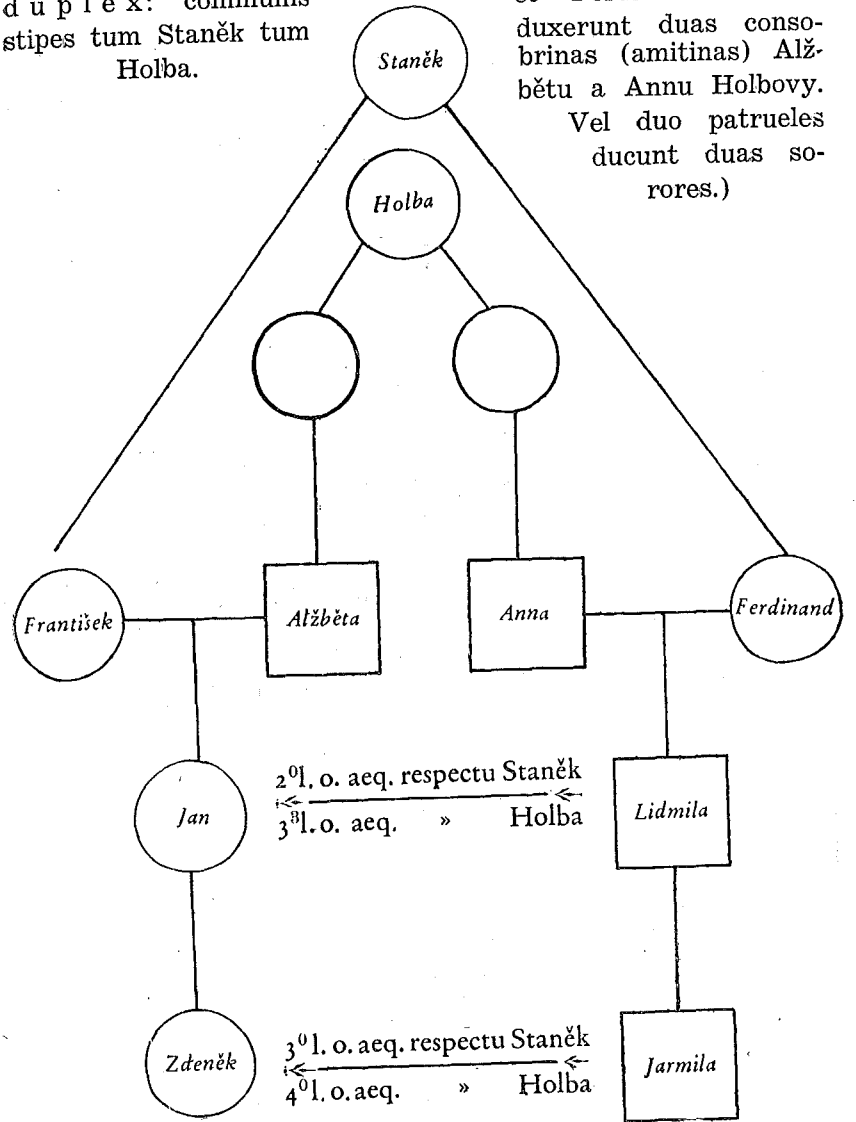

Bratr a sestra Kuranovi vzali si sestru a bratra Strunzovy. Jejich děti Alois a Terezie si vzaly sestřenci a bratrance: Alois dceru strýce Raimunda, Terezie syna tety Anny.

Figura 12 a).

Consanguinitas duplex: communis stipes tum Staněk tum Holba.

Duo fratres: František et Ferdinand Staněk duxerunt duas consobrinas (amitinas) Alžbětu a Annu Holbovy. Vel duo patruelas ducunt duas sorores.)

Inter Zdeněk et Jarmila est quidem duplex consanguinitas, sed impedimentum est simplex; ad 4° enim non extenditur.

Figura 12 b).

Consanguinitas duplex.

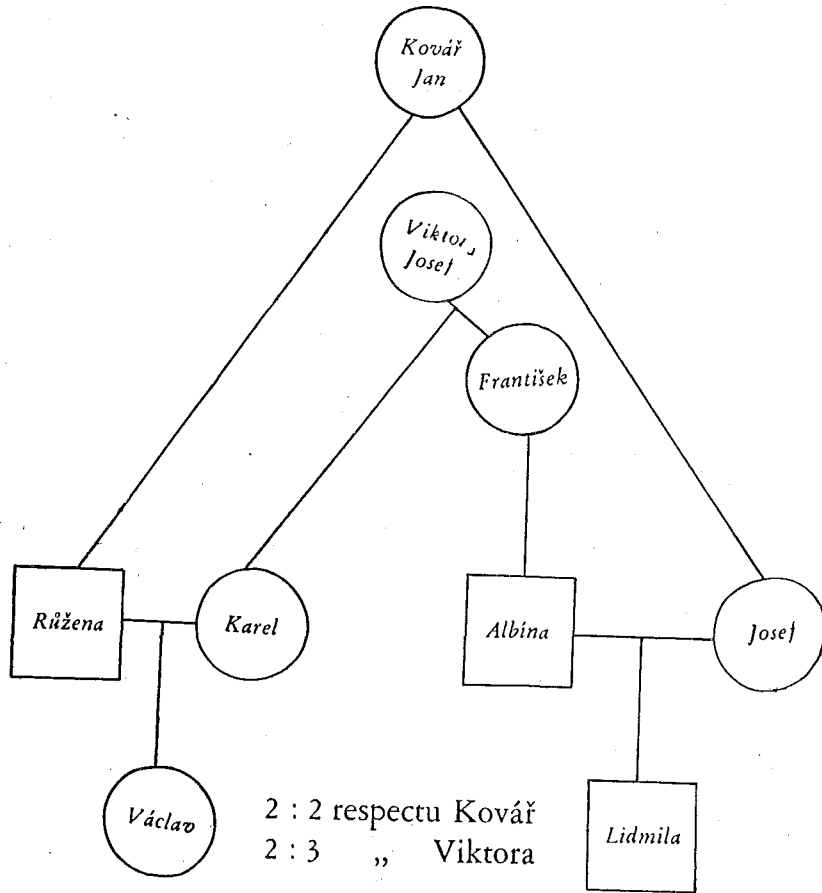
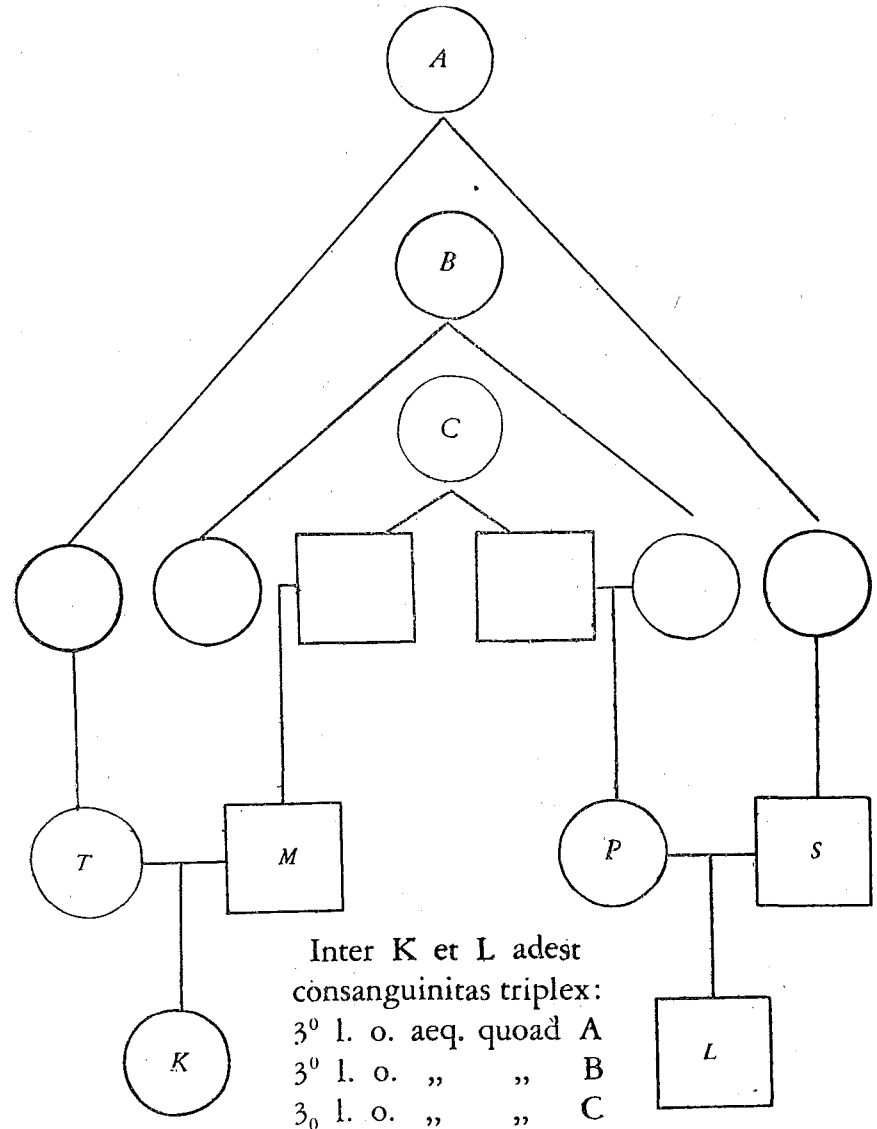

Figura 13.

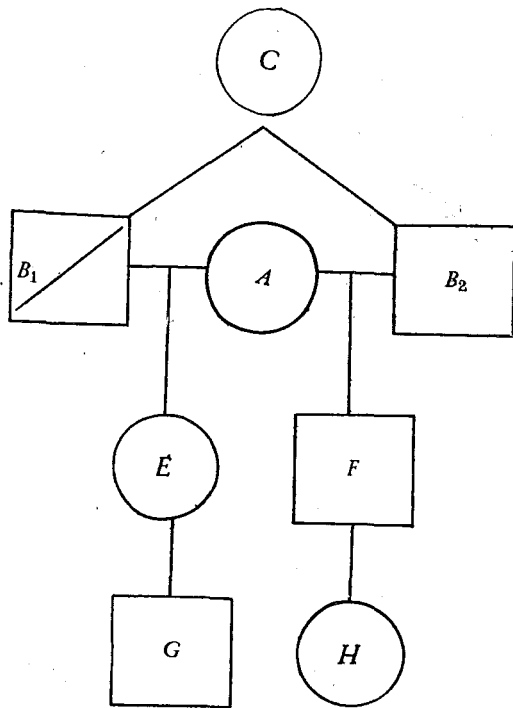
Consanguinitas triplex.

Inter M et P est
consanguinitas duplex
2° l. o. aequalis.

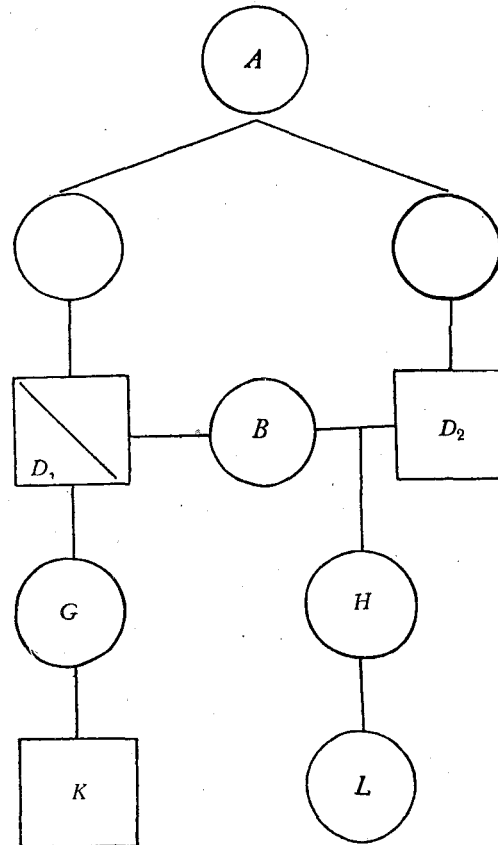
Inter T et S adest
consanguinitas simplex
2° l. o. aequalis.

Figura 14.

A duxit successive
duas sorores.
Inter G et H adest
consanguinitas
duplex: 2° l. o.
aeq. respectu A
et 3° l. o. aeq.
respectu C.

Figura 15.

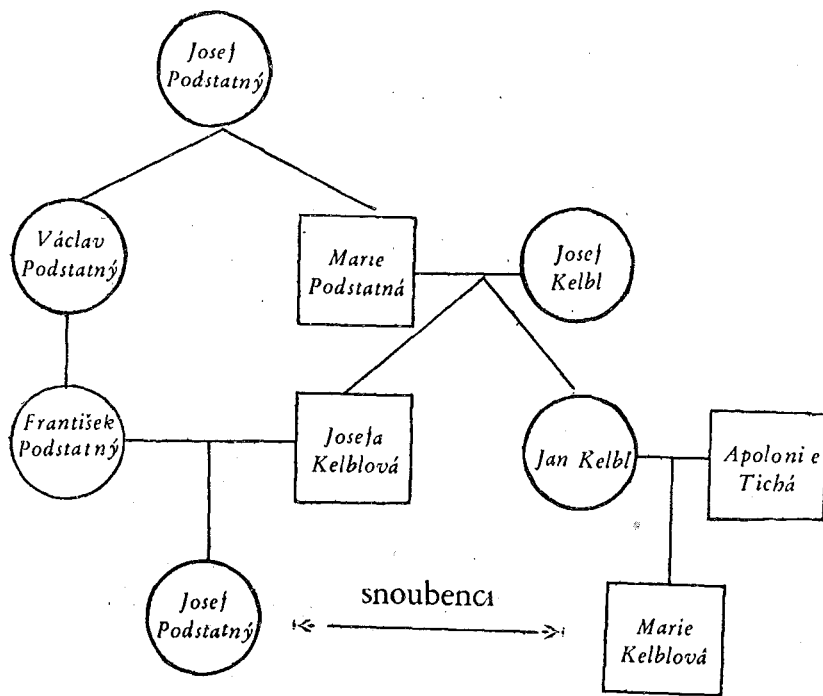

B duxit successive
duas consobrinas.
Inter K et L adest
consanguinitas
duplex: 2° l. o.
aeq. respectu B et
4° l. o. aeq. respec-
tu A.

Sed impedimentum
est simplex; dispen-
sationem a 4° petere
non est necessarium.

Consanguinitas multiplex non datur si ad eundem stipitem diversa via proceditur.

Figura 16.

Consanguinitatis impedimentum est simplex: nam ad eundem communem stipitem proavum Josef Podstatný, etsi diversa via, pervenitur.

2° l. o. aeq. respectu aviae Marie P.

3° l. o. aeq. respectu proavi Josef P.

De impedimento affinitatis.

(Can. 97, 1077.)

Affinitas est propinquitatis inter unum coniugem et alterius coniugis consanguineos. (Verhältnis des einen Gatten zu den Blutsverwandten des anderen Gatten.)

Causa efficiens: **Affinitas oritur solummodo ex matrimonio valido sive rato tantum sive rato et consummato.** (Can.

97 § 1.) Ex matrimonio putativo impedimentum affinitatis non oritur. (ČKD 1934, 637.)

Fundamentum affinitatis iam non est — prout sub vetere iure erat — quaecunque copula carnalis perfecta, sive licita sive illicita, sed affinitas oritur a momento contracti validi matrimonii. Proinde affinitas »superveniens« (scl. matrimonio propter copulam adulterinam incestuosam unius coniugis cum consanguineis alterius) sublata est. — Nova hac affinitatis definitione conformatum est ius canonicum iuri civili. Utrum ex matrimonio legitimo non baptizatorum oriatur canonicum impedimentum affinitatis, controvertitur (cf. Ius Pont. 1925, 146):

a) Alii (plures) dicunt affinitatem esse vinculum sacramentale eamque oriri ex solo matrimonio christiano seu sacramento. (Vermeersch, De Smet, Leitner, Capello.)

b) Alii dicunt affinitatem esse vinculum naturale eamque oriri ex omni matrimonio valido, etiam non christiano, sed mere legitimo. (Noldin, Schäfer, Oietti.)

c) Alii denique, dum affirmant matrimonium sacramentale semper generare affinitatem, ex matrimonio valido non sacramentali tunc tantum affinitatem oriri dicunt, quando consummatum est. (Wernz-Vidal, Chelodi.)

In dubio iuris leges non urgent. (Cf. can. 15.)

Validum matrimonium baptizati cum non baptizato tam consummatum quam non consummatum impedimentum affinitatis causat.

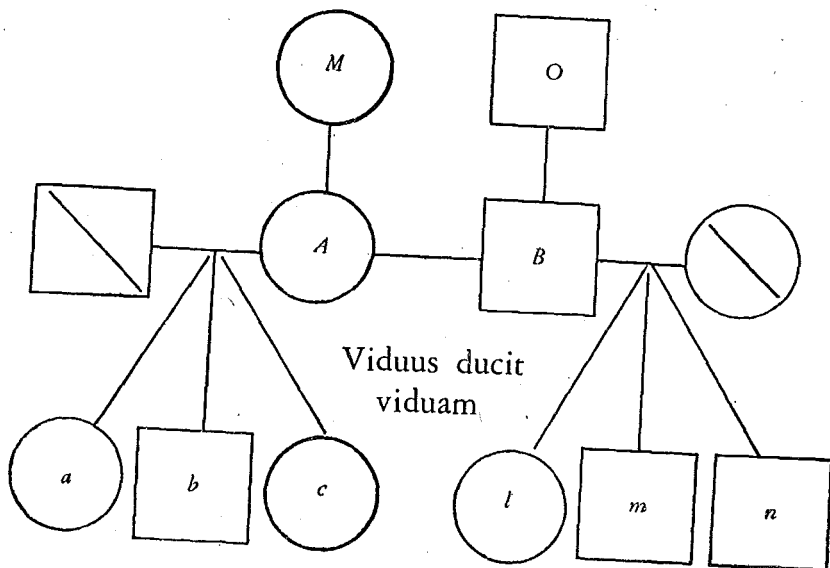
Secundum legem nostram civilem affinitas oritur ex quolibet matrimonio.

Affinitas viget inter virum dumtaxat et (tum legitimos tum illegitimos) consanguineos mulieris, itemque mulierem inter et viri consanguineos. (Can. 97 § 2.)

Nulla ergo existit affinitas inter consanguineos viri ex una parte et consanguineos mulieris ex altera parte: affinitas non egreditur copulatos seu affinitas non parit affinitatem.

Tedy: určuji-li švagrovství, vždycky musím vzít v úvahu jednoho z manželů. Wenn Schwägerschaft bestimmt werden soll, immer muß einer der Ehegatten in Betracht gezogen werden. (Vide fig. 17a.)

Figura 17a.

Inter a, b, c et l, m, n (comprivignos) non adest affinitas; neque inter M et O. (Cf. ČKD. 1928, 85.)

Ratio huius impedimenti non eugenica, sed ethica est.

Computatio et ambitus: Affinitas ita computatur, ut qui sunt consanguinei viri, iidem in eadem linea et gradu sint affines mulieris et vice versa. (Can. 97 § 3.) (Affinitas sequitur gradum et lineam consanguinitatis.)

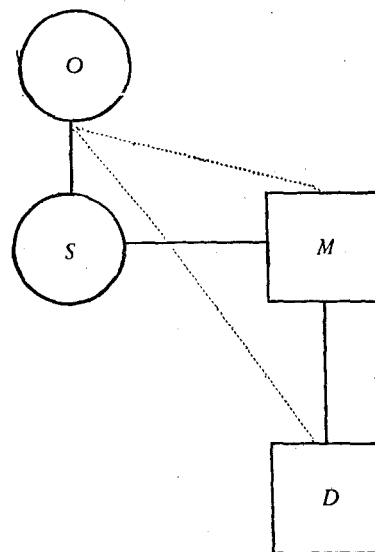
Im Anschluß auf alttestamentliche Bestimmungen (3. Mos. 18, 14 ff.; 20, 11—14 — die Leviratsehe war eine Ausnahme) und römisch-rechtliche Normen wurde das Hindernis affinitatis honestae zunächst partikularrechtlich (syn. Elvir. et Neocæsar.), schließlich aber für die Gesamtkirche geradeso wie das Hindernis der Verwandtschaft auf dem Wege der Gewohnheit ausgedehnt. Endlich bildete affinitas wie consanguinitas impedimentum bis zum 7. Grade. Auf dem IV. Laterankonzil im J. 1215 beschränkte Innocenz III. imped. affinitatis auf den 4° lineae obliquae; Tridentinum beschränkte es auf den 2°, aber nur affinitatem inhonestam.

Ex iure hodierno: Can. 1077 § 1. Affinitas in linea recta dirimit matrimonium in quolibet gradu; in linea collateralis usque ad 2° inclusive.

(V tomto rozsahu platilo už od r. 1897 pro Negry a Indiány v Americe.)

Impedimentum affinitatis est iuris ecclesiastici, ergo in toto ambitu suo dispensabile (casus čís. 12). Attamen super impedimento affinitatis lineae rectae rarissime et ex causis gravissimis tantum dispensatur.*) Semper autem sine omni dubio certum esse debet sponso non esse in 1° lineae rectae consanguineos. Excludi debet periculum, ne quis propriam filiam vel sororem unilateralem ducat. (Der Fall wäre möglich, wenn ein unehrbarer geheimer Verkehr mit der Mutter der Braut vorgefallen wäre, ehe noch die Braut geboren ist, seitens des Bräutigams oder seines Vaters.)

Figura 17b. (Cf. ČKD. 1932, 85.)

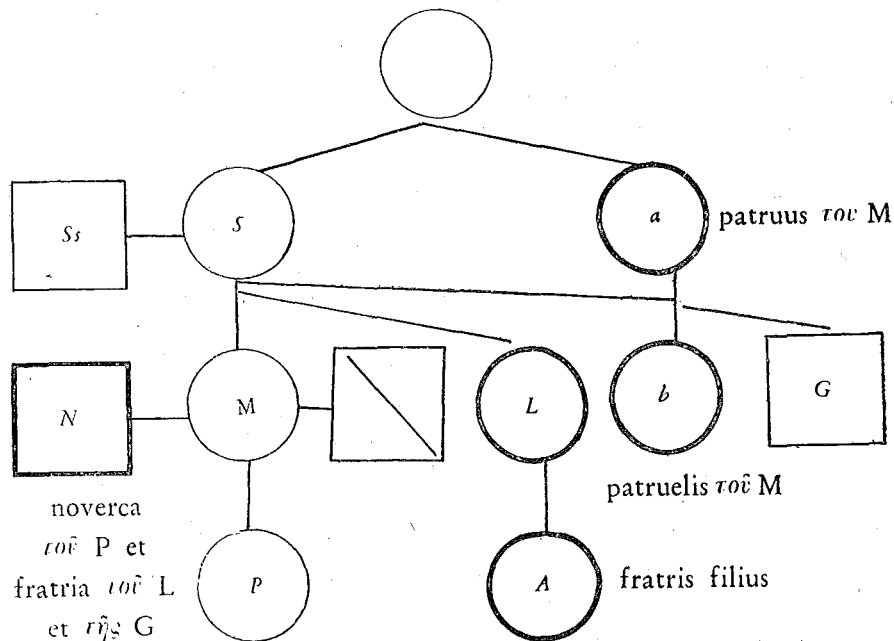

Na př. S se ožení s M. Po jeho smrti by se chtěl O oženiti s M. Nebezpečí by mohlo býti, že je to jeho illegitimní dcera. Nebo kdyby S po smrti M si chtěl vzíti D. Nebezpečí, že D byla kdysi illegitimně zplozena jeho otcem a možnost takového sňatku nedovoleného je pravděpodobnější než v případě prvním.

*) Zákoník Chamurabi-ho § 158 stihá obcování syna s macechou po smrti otcově vyloučením z rodiny. — Deuter., 22, 30: Nikdo nesmí pojmouti za manželku ženu otce svého. — Sanh. 7, 4: Diese sind, welche gesteinigt werden: wer der Mutter beiwohnt, oder dem Weibe seines Vaters oder der Schwiegertochter. (Strack-Billerbeck, Kommentar zum N. T. I-618.) — Al. Musil, Pod ochranou Nuriho, str. 244, píše o sňatku u Ruálů: Ve výběru ženy je Ruejli omezen; nesmí si vzíti propuštěnou ženu svého otce ani její dceru, byť byla zplozena s jiným mužem; nesmí si vzíti za ženu manželku nebo vdovu svého syna, matku své ženy; dceru svého bratra nebo své sestry. — Podle I. Cor. 5, 2 vešel křesťan korintský v krvesmílné manželství se svojí macechou, pohančkou, a to, jak lze souditi z II. Cor. 7, 12 za života svého otce. Sv. Pavel nařizuje I. Cor. 7, 13 vyloučiti jej z církve. — Toho zločinu se hrozili i pohané. Cicero dí: Nubit genero socrus! O mulieris scelus incredibile et praeter hanc unam in omni vita inauditum! (Pro Cluentio 5, 6.) Nelze tedy jen tak lehce dávat dispens, která udělena byla z Říma prvně teprve roku 1911. — Také u nás už se stal případ, že zemský úřad dispens neudělil!

Super 1° lineae obliquae facilius dispensatur, praesertim si causa est bonum liberorum ex matrimonio.

Figura 18.

Ss = socrus - tchýně - Schwiegermutter

S = socer - tchán - Schwiegervater

P = privignus - pastorek - Stiefsohn

L = levir - švakr - Schwager
(bratr mužův)

G = glos - švakrová - Schwägerin
(sestra mužova)

νηὶς N

N affinis est cum parentibus sui mariti (S et Ss) in 1° lineae rectae ascendentis.

N affinis est cum privigno suo (P) in 1° lineae rectae descendentis.

N affinis est cum L et G in 1° lineae obliquae

cum A in 2° lineae obliquae inaequalis

cum a in 2° lineae obliquae inaequalis

cum b in 2° lineae obliquae aequalis

Ratio est L et G:M = 1° l. o. aeq

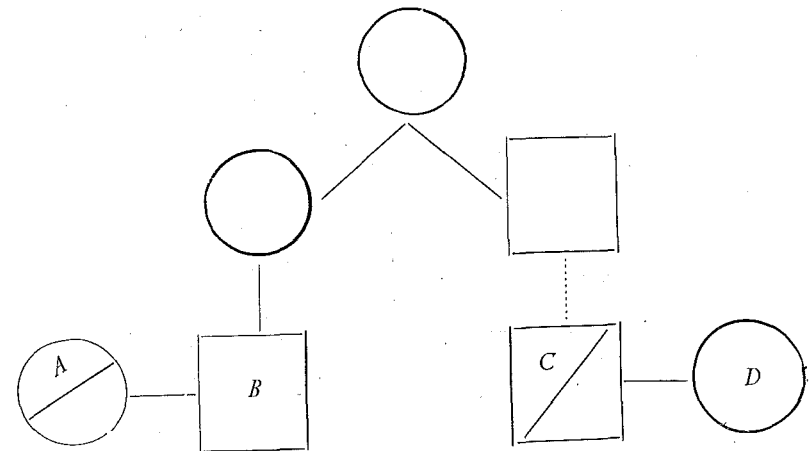
quia M:A = 2° l. o. inaeq.

M:a = 2° l. o. inaeq.

M:b = 2° l. o. aeq.

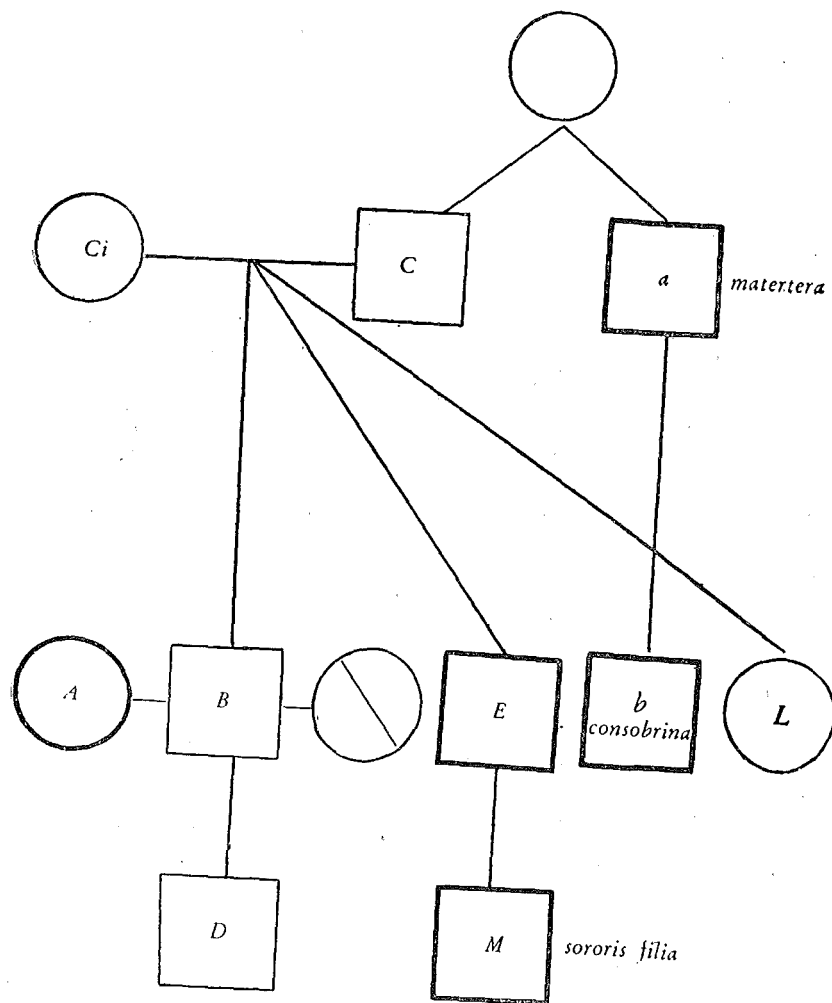
consanguinei sunt.

Figura 18a).

Sponsi BD affines sunt in 2° l. o. aeq.
Ratio est, quia BC eodem gradu sunt consanguineae.

Figura 19.

A = gener (zeť - Schwiegersohn) τφν C et C
 sororius (švagr - Schwager) " E et L
 vitricius (otčím - Stiefvater) τής D
 A:C = affinitas 1° lineae rectae ascendantis;
 ratio est, quia B:C = consanguinitas 1° l. r. a.
 A:D affinitas 1° lineae rectae descendantis;
 ratio est, quia B:D = consanguinitas 1° l. r. d.

A affinis est cum E et L in 1° lineae obliquae aequalis.

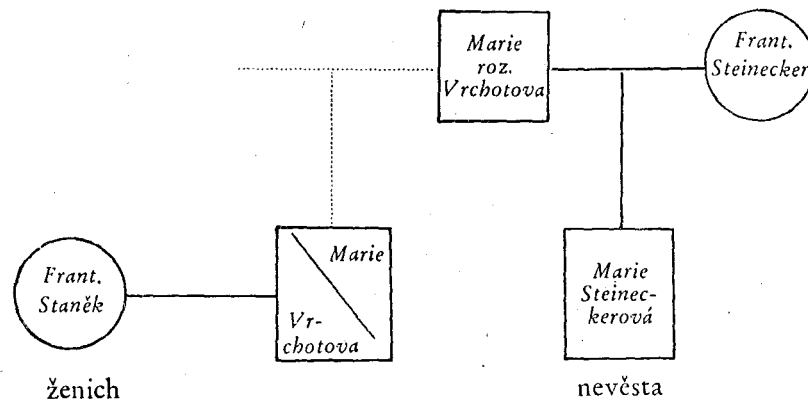
A affinis est cum M (neteř - Nichte) in 2° lineae obliquae inaequalis (2:1).

A affinis est cum a (teta - Tante) in 2° l. obliquae inaequalis.

A affinis est cum b (seřtenice - Cousine) in 2° l. o. aequal.

Ratio est consanguinitas inter B et E-M-a-b-in eodem gradu.

Figura 20.

Nevěsta Marie Steineckerová je nevlastní (polorodá — uterina.) sestra zemřelé manželky ženichovy Marie Vrchotové, která byla nemanželská. Třeba že jsou sestry jen polorodé, ježto jsou ze společné matky, přece consanguinitas je naturalis; tedy je zde také affinitas 1° lin. obl.

Affinitas post Codicem ab affinitate veteris iuris in sequentibus differt:

1. Ius vetus distinguebat inter affinitatem honestam, cuius fundamentum erat copula licita in matrimonio, et inter affinitatem inhonestam, provenientem ex copula fornicaria. Nunc fundamento mutato existit tantummodo affinitas honesta. Ratio est, quia copula inhonesta atque ex ea proveniens affinitas inhonesta facile probari nequit. (Cf. ČKD. 1924, 516; 1928, 229. — LzQt. 1927, 763.)

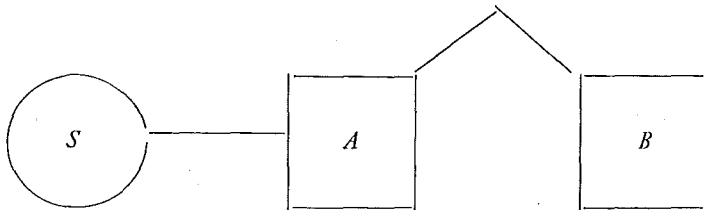
2. Fundamentum affinitatis nunc est validum matrimonium, sive ratum, sive ratum et consummatum, non vero perfecta co-

pula carnalis. Ergo affinitatem inhonestam et sic dictam supervenientem Codex ignorat.

3. Ante Codicem ex matrimonio rato non consummato oriebatur impedimentum publicae honestatis (quasi affinitatis) quoad consanguineos alterius coniugis, nunc autem oritur impedimentum affinitatis.

4. Incestuosa copula adulterina causabat ante Codicem affinitatem inhonestam »supervenientem«. Fundamento impedimenti mutato haec affinitas superveniens tollitur. Ius exigendi debitum autem tamen amittitur, non quidem propter affinitatem supervenientem, sed propter adulterium. (Cf. Noldin, De sacramentis ed. 15, p. 687, d.)

Affinitas superveniens ante Codicem existens:

Si S carnaliter cognovit A, factus est affinis cum B.
Si S carnaliter cognovit post contractum matrimonium cum A B, factus est affinis cum propria sua uxore A. Inde affinitas »supervenientem« scl. ad matrimonium.

5. Ante Codicem ex matrimonio invalido consummato oriebatur imped. affinitatis, post Codicem oritur impedimentum publicae honestatis.

6. Ambitus erat usque ad 4° quoad affinit. honestam et ad 2° quoad inhonestam. Nunc autem impedimentum affinitatis extenditur in linea obliqua ad 2° tantummodo, imped. publicae honestatis ad 2° lineae rectae.

Secundum legem civilem (§ 25 odst. 3 čl. zák. č. 320/1919) švakrovství je překážkou potud, že jeden manžel nemůže uzavřít manželství s pokrevencem druhého manžela v pokolení přímém vůbec a s plno- nebo polorodým jeho sourozencem. Aliis verbis: quoad lineam rectam utraque lex consentit, quoad lineam obliquam impedimentum ex lege civili extenditur solummodo ad primum gradum. (1°.)

Podle § 66 obč. zák. sahala překážka švakrovství in linea obliqua až do 2°. Ale tento § 66 byl čl. manž. zák. zrušen. Také

byl zrušen § 123 obč. zák., který obsahoval zvláštní předpisy o pokrevenství a švakrovství u židů, takže platí nyní pro foro civili stejné předpisy pro všechna vyznání.

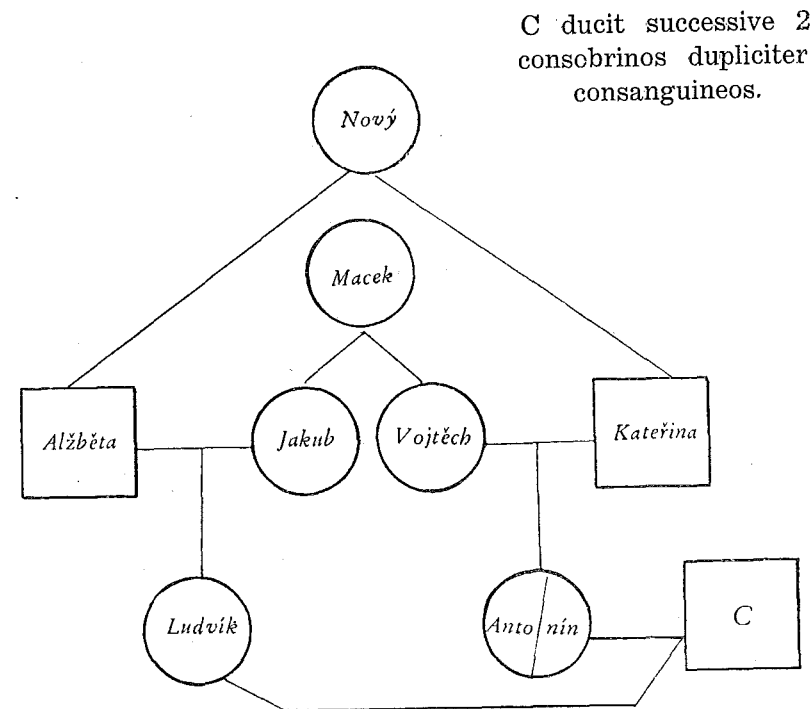
Na Slovensku podle § 11 zák. čl. XXXI/1894 affinitas in linea obliqua není ani závadou. Jen affinitas in linea recta je překážkou, od které dispens ani cestou milosti není přípustná (§ 11 lit. d cit. zák.), a vzniká jak z církevního, tak i z civilního manželství. (Cf. ČKD. 1932, 85; 1933, 258.)

Affinitatis impedimentum multiplicatur (can. 1077 § 2):

1. quoties multiplicatur impedimentum consanguinitatis, a quo procedit (Fig. 21);

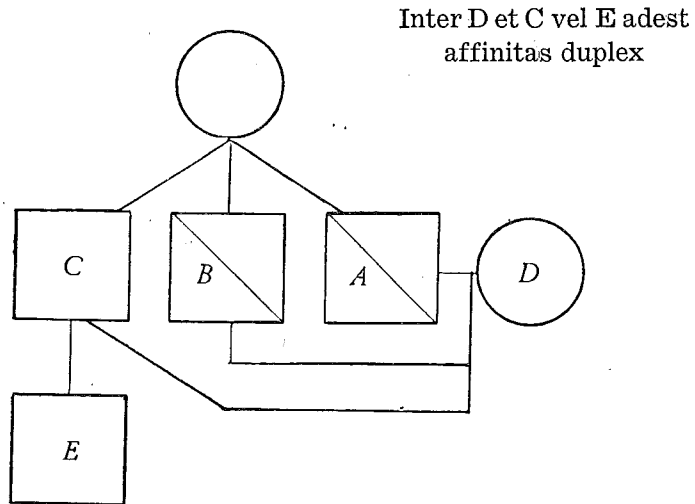
2. iterato successive matrimonio cum consanguineis coniugis defuncti. (Fig. 22.)

Figura 21.

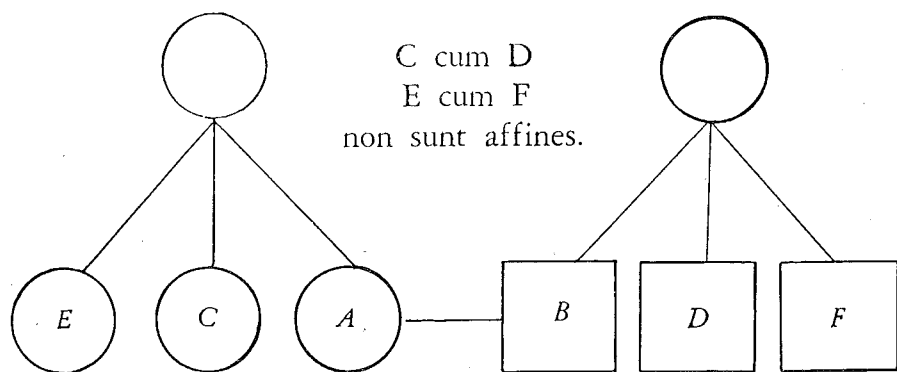
C ducit successive 2 consobrinos dupliciter consanguineos.

Figura 22.

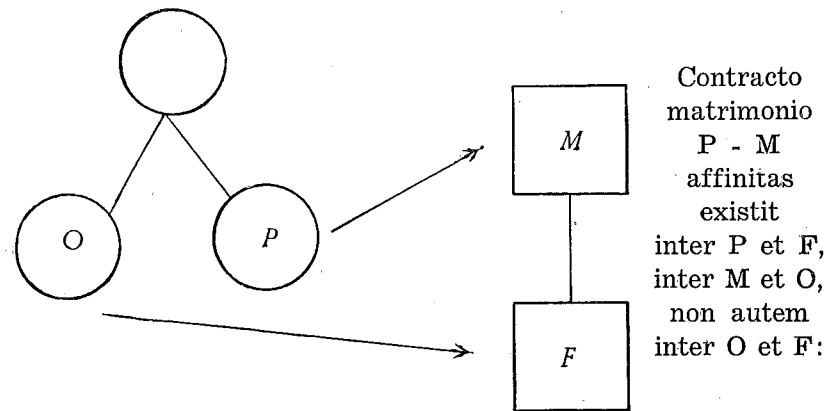

Affinitas non parit affinitatem: i. e. non extenditur ad utriusque coniugis affines et neuter coniugum contrahit affinitatem cum affinibus suae compartis. Ideo quilibet consanguineus mariti ducere potest consanguineam uxoris et vice versa sine dispensatione.

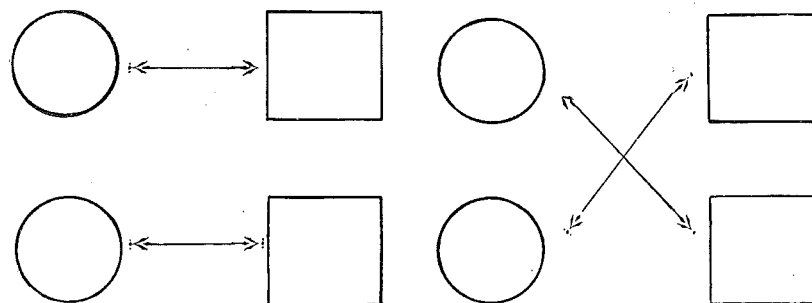
a) Duo (tres) fratres ducere possunt duas (tres) sorores:

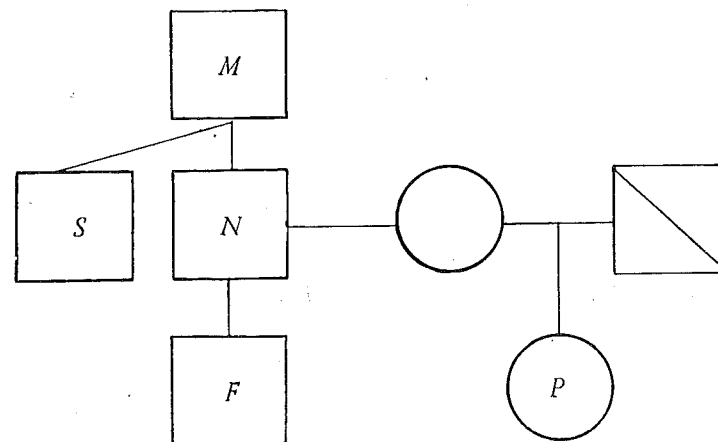
b) Unus fratrum ducere potest matrem, alter eius filiam; una sororum ducere potest patrem, altera eius filium:

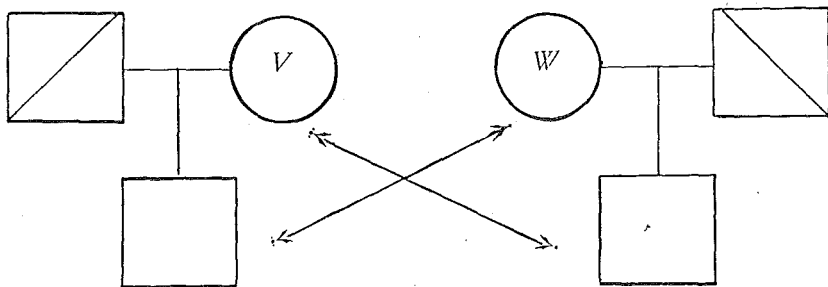
c) Pater et filius ducere possunt matrem et filiam:

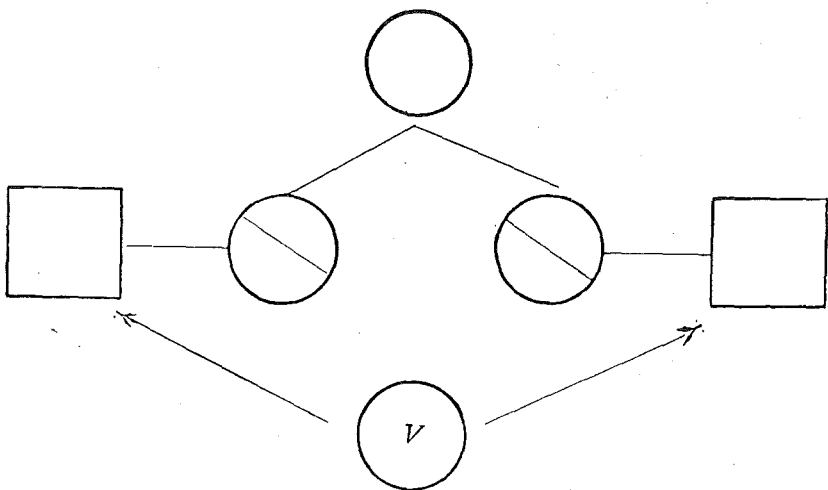
d) Privignus ducere potest matrem, filiam vel sororem suae novercae vel sui victricis:

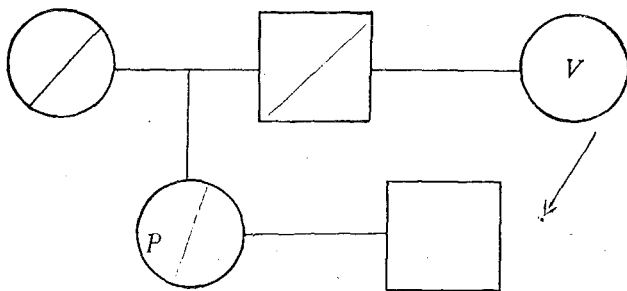
e) Duo vidui sibi invicem tradere possunt in matrimonium suas filias:

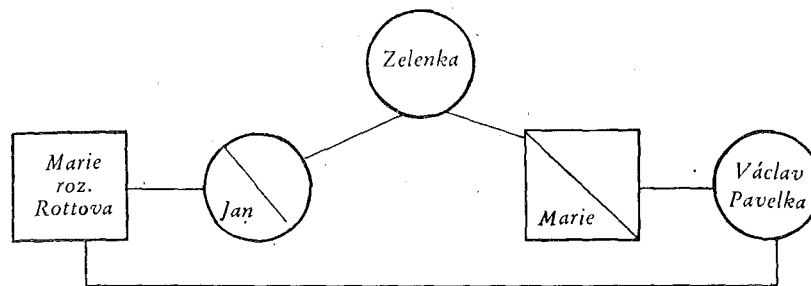
f) Vir successive ducere potest duas viduas, quarum mariti fratres erant:

g) Victricius viduatus ducere potest viduam superstitem sui privigni:

h) Frater et soror uxorati moriuntur; vidua et viduus superstites matrimonium inire possunt:

Rodokmen (Stammbaum), kterého je někdy třeba jako přílohy, zastupuje tolik matričních listů, kolik porodů, oddavek nebo úmrtí v něm přichází. Zákonný kolek na jeden matriční list je 5 K. Proto třeba na rodokmen tolik kolků po 5 K, kolik matričních aktů obsahuje. (Ovšem je-li určen jen úřadům církevním, není kolku třeba.) Obyčejně se příkládají k žádostem o politickou dispens matriční listy, ježto snoubenci je skoro vždy už mají.

De impedimento publicae honestatis.

(Can. 1078.)

Impedimentum publicae honestatis oritur: 1. ex matrimonio invalido sive consummato sive non et 2. ex publico vel notorio concubinato; et

matrimonium dirimit in 1° et 2° lineae rectae inter virum et consanguineas mulieris et vice versa.

Ad lineam collateralem hoc impedimentum non extenditur. Ergo non potest vir ducere matrem, aviam, filiam vel neptem mulieris, quacum vivit vel vivebat in matrimonio invalido aut in publico vel notorio concubinato.

Vocatur hoc impedimentum »publicae honestatis«, quia publica honestas (veřejná mravopověstnost — öffentliche Ehrbarkeit) postulat, ut personae, inter quas propinquitas quaedam affinitati analogica orta est, quae quasi affines factae sunt, ab ineundo matrimonio absteineant. (Die Sitte, der Anstand verbieten es.)

Ratio est non solum publica honestas, sed etiam bonum morale et sociale.

Iam in iure romano prohibebatur, quominus pater sponsam filii et filius sponsam patris duceret. Ius canonicum hoc impedimentum pariter adoptavit vocavitque »quasiaffinitatem«. Fundamentum eius olim erant sponsalia et matrimonium ratum non consummatum.

Hodie fundamentum eius est:

a) **Matrimonium invalidum.** Quaecunque sit causa invaliditatis matrimonii canonici (sive defectus consensus, sive formae sollemnis, sive aliquod impedimentum non dispensatum), impedimentum hoc oritur.

Ergo contrahunt hoc impedimentum fideles et apostatae a fide, qui spretis Ecclesiae legibus matrimonium civile ineunt et cohabitant, quia tale matrimonium cum cohabitatione coniunctum in facie Ecclesiae est notorius concubinatus.

Attamen acatholici et ab acatholicis nati, etsi in Ecclesia catholica baptizati, qui ab infantia in haeresi vel schismate vel sine religione educati fuerant, quorum matrimonium civile validum est (quia forma ecclesiastica non tenentur — cf. can. 1099 § 2), non contrahunt hoc impedimentum publicae honestatis, sed affinitatis.

Aus einem Geschlechtsverkehr außerhalb einer ungültigen Ehe oder außerhalb eines öffentlichen Konkubinales entsteht dieses Hindernis nicht. Es ist also weggefallen affinitas inhonesta in linea recta proveniens e singulari copula carnali, aber immerhin ist darauf zu achten, ob die Heiratskandidaten nicht blutsverwandt sind.

b) **Concubinatus publicus vel notorius.** Concubinatus est status eorum, qui nullo inito contractu matrimoniali ad instar coniugum vivunt.

Nota: In iure romano concubinatus dicebatur matrimonium inter liberum eiusque liberatam.

Impedimentum ex concubinato proveniet, si est verus, per aliquod tempus perdurans et publicus, i. e. divulgatus vel in talibus adiunctis admissus, ut saltem praevideatur ipsum brevi divulgatum iri, vel notorius, i. e. si documentis publicis asseritur, v. g. litteris baptismalibus liberorum. (Casus: ČKD. 1933, 558; 624.)

Utrum vi can. 1078 ex solo actu, ut aiunt, civili, inter eos, de quibus in can. 1099 § 1, independenter a cohabitatione oriatur impedimentum publicae honestatis? Commissio ad in-

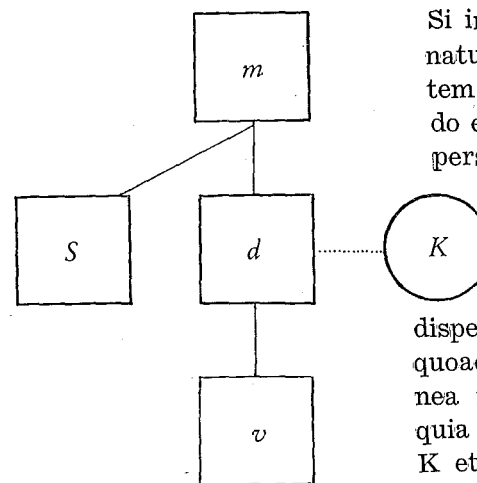
terpret. can. 12./III. 1929 respondit: Negative. (Cf. AAS. 1929, 170.)

Ratio est, quia matrimonium civile, quod extra ius canonicum omnino vagatur et nullum est matrimonium, sed caeremonia mere civilis, nullos potest producere canonicos effectus; proinde non potest »qua matrimonium invalidum« parere impedimentum publicae honestatis, quod autem oritur, si partes cohabitaverint; at non ex causa matrimonii invalidi, sed ex causa publici concubinatus. (Cf. Ius Pontif. 1929, 106; Apollin. 1929, 245.)

Quia impedimentum hoc solam lineam rectam attingit, ideo de multiplicitate nulla in Codice fit mentio.

Jestliže tedy civilně oddaný a rozloučený muž si chce vzíti sestru svojí bývalé manželky, není tu impedimentum affinitatis (inhonestae) ani publicae honestatis in foro ecclesiastico, nýbrž jen affinitatis in foro civili. (Casus: ČKD. 1935, 76.)

Lex nostra civilis impedimentum hoc non agnoscit; agnoscit autem affinitatem ex matrimonio civili proveniente. — Ani na Slovensku podle zák. čl. XXXI/1894 tato překážka neexistuje.

Si inter K et d aderat concubinatus, indigebit K - post mortem d - dispensatione solummodo ecclesiastica, si nubere vellet personae m aut v. Quoad S dispensatione non indiget. Si autem inter K et d matrimonium civile contractum erat, indigebit dispensatione civili non solum quoad m et v (= affinitas in linea recta), sed etiam quoad S, quia pro foro civili adest inter K et S affinitas 1° l. obl.

Impedimentum publicae honestatis cessat dispensatione. In gradu primo pertinet ad impedimenta gradus maioris (can. 1042), in secundo ad imped. gradus minoris. Ergo ad dispensandum gradum secundum sufficiunt causae rationabiles, ad dispen-

sandum gradum primum requiruntur causae iustae et graves. Prius autem semper certum esse debet et in petitione demonstrari, sponsos non esse consanguineos.

Materialiter publica honestas aequiparatur affinitati (inhonestae). Sed super affinitate in linea recta raro, super publica honestate facilius dispensatur.

De impedimento cognationis spiritualis.

(Can. 768 et 1079.)

Cognatio spiritualis est propinquitas personarum ex collatione et susceptione baptismi proveniens. Hinc qui ad hoc sacramentum concurrunt tamquam minister et levantes, habentur veluti parentes spirituales et vocantur patrinii. Per baptismum enim homo spiritualiter renascitur.

Ex pia originetenus tantummodo consuetudine lex ecclesiastica evasit. Ecclesia enim recepit et canonizavit legem civilem codicis Justiniani l. 26. Cod. 5, 4: »Ea persona omni modo ad nuptias venire prohibenda est, quam aliquis, sive alumna sit sive non, a sacro suscepit baptismate; cum nihil aliud sic inducere potest paternam affectionem et iustam nuptiarum prohibitionem quam huiusmodi nexus, per quem Deo mediante animae eorum copolatae sunt.« (Haring KR₃, p. 484.)

Ut impedimentum hoc contrahatur, requiritur valida, inconditionata, certa baptismi sive sollemnis sive privati collatio.

Hodiernus ambitus: Can. 768. Ex baptismo spirituali cognationem contrahunt tantum cum baptizato baptizans et patrinus. — Haec tantum spiritualis cognatio matrimonium irritat. (Can. 1079.)

Attamen si patrinus adhibeatur solummodo in splendidis caeremoniis baptismi, in hoc casu non contrahit cognationem spiritualem. (Can. 762 § 2.)

Ein Hindernis der geistlichen Verwandtschaft besteht also bloß zwischen Spender, bzw. Paten und Patenkind. Nicht mehr zwischen Paten bzw. Spender und den Eltern des Täuflings. Na př. kdyby kmotr si chtěl vzíti ovdovělou matku dítěte, jemuž byl za kmotra, nebo kdyby nemanželská matka určila za kmotra svému nemanželskému dítěti jeho otce a ten by ať bona ať mala fide

proti znění can. 765 3° za kmotra byl připuštěn, nevzniklo by podle nového práva mezi matkou dítěte a kmotrem, v druhém případě mezi matkou a otcem duchovní příbuzenství.

Etiam ex valida confirmatione oritur inter confirmatum et patrinum spiritualis cognatio; ast haec nullum constituit impedimentum matrimonii, nam confirmandus et patrinus eiusdem sexus esse debent. E responso commiss. interpret. can. 2./VI. 1918 neque si ante codicem contracta fuerat, impedimentum constituit. (AAS. 1918, 346.) Cognatio spiritualis est impedimentum gradus minoris et non multiplicatur.

Lex civilis nostra hoc impedimentum ignorat.

De impedimento cognationis legalis.

Can. 1080. Qui lege civili inhabiles ad nuptias inter se inundas habentur ob cognationem legalem ex adoptione ortam, nequeunt vi iuris canonici matrimonium inter se valide contrahere. (Vide pag. 42.)

Irritatur matrimonium cognatione legali v. g. in Italia, Hispania, Polonia; in nostra republica dirimit matrimonium paternitas legalis et affinitas legalis in linea recta durante adoptione. (Vide pag. 43.)

Po vydání čsl. zák. manžel. ze dne 22./V. 1919 čís. 320 Sb. jsou **manželské překážky pouze církevní tyto:**

1. impedim. ligaminis v tom případě, kdy manželé církevně platně oddaní dosáhnou civilní rozluky na základě §§ 13, 15 a 17 cit. zák. a chtějí uzavřít nové manželství. Stejně tak v případě kdy jde o impedim. catholicitatis;
 2. impedimentum disparitatis cultus (§ 25 cit. zák.);
 3. impedimentum ordinis et voti sollemnis;
 4. impedimentum adulterii qualificati;
 5. impedimentum consanguinitatis in 3° lineae obl.;
 6. impedimentum affinitatis in 2° lineae obliquae;
 7. impedimentum publicae honestatis;
 8. impedimentum cognationis spiritualis.
- Z á v a d y: mixta religio et votum simplex.

Překážky a závady pouze státní jsou: nezletilost, povinnost odvodní a stav vojenský, vdovská lhůta, opomenutí prohlásek.

Překážky církevní i státní jsou: impotentia, ligamen durante vinculo matrimoniali, consanguinitas in l. r. et usque ad 2° in l. o., affinitas in l. r. et usque ad 1° in l. o., coniugicidium,

raptus, defectus aetatis et sanae mentis (capacitatis iuridicae), defectus consensus ex errore, vi et metu, paternitas legalis, affinitas legalis in linea recta.

Legis mutatione inducta per Codicem cessaverunt:

1. impedimentum affinitatis ex copula illicita;
2. impedimentum consanguinitatis in 4°;
3. impedimentum publicae honestatis e sponsalibus;
4. impedimentum cognationis spiritualis inter baptizantem et parentes vel patrilios;
5. impedim. omnis cognationis spiritualis e confirmatione;
6. affinitas honesta 3. a 4. gradus.

De dispensationibus matrimonialibus.

(Can. 1042—1057.)

Všeobecný zákon, vydaný pro obecné dobro, mohl by se státi v některých zvláštních případech škodlivý, kdyby zákonodárce na něm trval v celé jeho přísnosti. Proto mírní v případech zřetelě hodných přísnost zákona a uděluje dispens; neboť je slušno a spravedливо zabrániti tomu, aby summum ius nestalo se summa iniuria.

Dispensatio matrimonialis est actus legitimus Superioris, quo relaxatur in casu speciali obligatio legis matrimonium prohibentis. (Cf. can. 80.) Ratio dispensationis in eo est, quod ius strictum cedere debet aequitati.

Aequitas canonica significat humanitatem quandam legislatoris ecclesiastici, qui benigne conatur temperare nimium rigorem et ad casus concretos prudenter aptare legalis textus severitatem. (Cf. Vermeersch-Creusen, Epitome ed 3, I. 99.)

Die Gültigkeit der Dispensation ist vom Willen dispensiert zu werden, nicht abhängig; LzQt. 1931, 791.

Distinguuntur dispensationes concessae:

1. ad matrimonium contrahendum vel convalidandum;
2. pro foro externo, ubi tollendum est impedimentum publicum aut pro foro interno, si impedimentum est et manebit occultum. Dispensatio concessa pro foro externo valet et pro foro interno, non autem vice versa;
3. in forma gratiosa, si directe a Sede Apost. oratoribus transmittuntur (quod rarissime fit), aut in forma

commissoria, si Ordinario personae petentis committitur, ut dispensationem ipse concedat;

4. super impedimentis gradus maioris vel minoris. Impedimenta gradus minoris vocantur ea, super quibus facilius dispensatio conceditur, quae simul a superiore concessa simpliciter valet, quocumque vitio preces inficiantur:

Can. 1054. Dispensatio a minore impedimento concessa nullo sive obreptionis (expositio falsi) sive subreptionis (reticentia veri) vitio irritatur, etsi unica causa finalis in precibus exposita falsa fuerit. (Cf. can. 42 et 45.) Wird von einem Hindernis gradus minoris dispensiert, so ist die Dispensation gültig trotz etwa vorhandener obreptio (Anführung falscher Tatsachen) vel subreptio (Verschweigung wahrer Tatsachen). Sogar dann ist die Dispens gültig, wenn der einzige, im Bittgesuch geltend gemachte Dispensgrund falsch ist! Für die Praxis ist es eine Wohltat; es ist aber eine merkwürdige Rechtskonsequenz: Die Ehe wäre ungültig, wenn nicht um Dispens angesucht wurde; sie ist gültig, wenn auf unwahre Dispensgründe hin dispensiert wurde! (LzQt. 1921, 479; 1931, 368; 792.)

Impedimenta (dirimentia!) gradus minoris sunt (can. 1042 § 2):

1. consanguinitas in 3° lineae collateralis;
2. affinitas in 2° lineae collateralis;
3. publica honestas in 2°;
4. cognatio spiritualis;
5. crimem ex adulterio cum promissione vel attentatione matrimonii etiam per civilem tantum actum.

Alia omnia impedimenta sunt gradus maioris. (§ 3.)

Etiam tertius gradus lineae collateralis tangens primum (3°:1°) pertinet ex praxi curiae ad impedimenta gradus maioris. Nonnulli auctores tamen consanguinitatem 3°:1° inter impedim. gradus minoris recensent. (Cf. LzQt. 1929, 754.) Instructio S. Congr. Sacram. de die 1. Aug. 1931 ad concedendam dispensationem super impedimento consanguinitatis in primo gradu lineae collat. mixto cum secundo (1°:2°, t. j. strýc s neteří, teta se synovcem) requirit causas canonicas vere graves et ab Ordinario propria manu speciali modo commendatas. Fideles edocentur, dispensationem super hoc gradu facile non concedi. (AAS. 1931, 413; A. c. čb. 1932, 23; ČKD. 1932, 198; LzQt. 1931, 169.)

Impedimentum mixtae religionis neque ad prius neque ad posterius genus numeratur, sed seorsim relegatur. (Cf. Ius Pont. 1929, 238; casus: ČKD. 1932, 388.)

De auctore dispensationis.

Super impedimentis iuris naturalis et divini dispensari nequit. Rom. Pontifex dispensare potest super omnibus impedimentis iuris mere ecclesiastici. Ast reipsa in aliquibus nunquam dispensat, v. g. coniugicidium publicum, ordo episcopatus ad matrimonium ineundum; in aliis rarissime, v. g. ordo presbyteratus, qualificatum coniugicidium occultum. Praeterea potestate ligandi et solvendi utitur in lege divina dispensando super matrimonio rato non consummato, sed solummodo ex gravi causa.

Wiedereinführung der Quinquenalfakultäten für die Bischöfe. (LzQt. 1923, 527; 1927, 789.)

Dispensationes pro foro interno, cum sacramentali tum extrasacramentali concedit s. Poenitentiaria.

Pro foro civili: O prominutí překážek prominutelných třeba žádati k okresnímu úřadu. (§ 83 obč. zák.; § 26 zák. č. 320/1919.) V další instanci rozhoduje zemský úřad a ministerstvo vnitra.

Cum impedimenta matrimonialia sint leges irritantes vel prohibentes universalis Ecclesiae, praeter Romanum Pontificem nemo potest dispensare, nisi iure communi vel speciali indulto a Sede Apost. haec potestas ei concessa fuerit. (Can. 1040.)

Iure communi Codicis amplissima potestas conceditur locorum Ordinariis nec non parochis et confessariis.

De potestate Ordinarii.

Locorum Ordinariis (cf. can. 198 § 1) vi can. 1043 et 1045 amplissima dispensandi potestas conceditur:

A) in periculo mortis et B) in casu urgente (naléhavý případ — Notfall).

A) **Can. 1043. Urgente mortis periculo, locorum Ordinarii, ad consulendum conscientiae et, si casus ferat, legitimationi prolis, possunt tum super forma in matrimonii celebratione servanda (nam tempus ad peragendas publicationes iam non suppetit et testes in articulo mortis ubique non semper haberi poterunt, et si possunt, periculum infamiae aut scandali illos quandoque moraliter excludit), tum super omnibus et singulis impedimentis iuris ecclesiastici, sive publicis sive occultis (tedy ani coniugicidium publicum qualificatum není z pravomoci vyloučeno!), etiam multiplicibus, exceptis impedimentis provenientes ex sacro**

presbyteratus ordine et ex affinitate in linea recta, consummato matrimonio (quod affinitatem causavit), dispensare proprios subditos ubique commorantes et omnes in proprio territorio actu degentes, remoto scandalo, et, si dispensatio concedatur super cultus disparitate aut mixta religione, praestitis consuetis cautionibus. (Quibus non requisitis vel non exhibitis dispensatio invalida esset.)

»Periculum mortis« non postulat proximam mortis imminentiam; sufficit prudens mortis timor; iudicio medici standum est. Quivis morbus gravis periculum hoc causat. — »Urgens periculum mortis« adest, quando iure merito de sanitate recuperanda desperatur. — Praeterea in can. cit. non dicitur, unde periculum proveniat; ideo potestas dispensandi non restringitur ad solos aegrotos, sed v. g. etiam ad personas capite damnatas, vel quae periculosam operationem chirurgicam subeunt.

»Ad consulendum conscientiae« (zur Beruhigung des Gewissens — na uspokojení svědomí) alterutrius sponsi periculose decumbentis, eo quod matrimonio contracto peccatum vel proxima peccandi occasio vel magna tentatio aufertur, conditio honesta compartis seductae in tuto ponitur; proli consulitur eo, quod facilius legitimatur, patrimonium ipsi per haereditatem servatur.

Scandalum removendum est, si impedimentum sit publicum. Ita autem removetur, quod dispensatio conceditur coram testibus et matrimonium initum divulgatur. Attendendus est etiam can. 1076 § 3, scl. ne partes sint consanguineae in aliquo gradu lineae rectae aut in 1° lineae obliquae.

Quando sponsi ex diversa dioecesi sunt, uterque Ordinarius valide dispensat; in praxi dispensatio ab Ordinario sponsae petitur. Si alter sponsus est acatholicus, ab Ordinario catholicae partis subditae petenda est.

In periculo mortis befinden sich auch mobilisierte Soldaten: AAS. 1915, 282. (LzQt. 1926, 14; 1941, 331.) — Der Zusatz »consummato matrimonio« hebt in Hinblick auf can. 1015 § 2 die Dispensabilität in linea recta beinahe auf. (LzQt. 1925, 864. Casus: LzQt. 1938, 518—522.)

B) **In casu urgente (extra periculum mortis): Can. 1045. Possunt Ordinarii locorum, sub iisdem clausulis in fine can. 1043 statutis (ut in periculo mortis) dispensationem concedere super omnibus impedimentis, in can. 1043 citatis, quoties impedimentum detegatur (a parochis in protocollo conscribendo vel intra**

publicationes; cf. AAS. 1921, 178), **cum iam omnia parata sunt ad nuptias et matrimonium sine probabili gravis mali** (sive temporalis sive spiritualis) **periculo tamdiu differri nequit, usque dum a S. Sede dispensatio obtineatur.**

Haec facultas valet quoque pro convalidatione matrimonii iam contracti, si idem periculum sit in mora nec tempus suppetat recurrendi ad S. Sedem, pseudoconiuges e contra in periculo incontinentiae inveniuntur.

Potestas haec Ordinariorum est ordinaria, non delegata, utpote iure adnexa officio.

Má-li tato velká pravomoc Ordinária míti praktický význam pro duchovní správu, t. j. aby žádost o dispens nebylo třeba zasílati do Říma, nýbrž aby Ordinárius mohl dispensovati sám bez obavy, že překročí hranice své pravomoci, aby se vyřízení žádosti neprotahovalo a mnohdy i mrzutostem, odíu duchovního správce a církve předešlo (když by na př. bylo nutno svatbu odložit proto, že dispens nedošla), záleží na faráři, aby okolnosti v can. 1045 požadované, za kterých Ordinárius své pravomoci užítí smí (podle znění pětiletých fakult *»ex gravi urgentique causa!*), po pravdě rádně zjistil a v žádosti uplatnil.

Pouhé přání snoubenců, aby oddávky byly co nejdříve nebo dokonce pouhé odvolání se na can. 1045, není ještě důvodem! (Stává se však často, že sňatek zdržen je spíše okresním úřadem, který za udělení dispense vybírá poplatek 30 až 3.000 Kčs a proto dříve vyšetřuje majetkové poměry snoubenců. (Srv. str. 132.)

»Omnia parata ad nuptias« neznamena, že překážka musí být objevena teprve den nebo dva před svatbou, kdy jsou už vykonány nejbližší přípravy na určitý den (srv. odpov. kom. interpret. v AAS. 1942, 241; A. c. čb. 1942, 103, že Ordinarius potest dispensare vi can. 81 conlati cum 1045... etsi nondum omnia parata sint ad nuptias), nýbrž možno tím rozuměti hotový plán rodičů nebo snoubenců do určité doby uzavřítí manželství. Tento plán závisí často na rozmanitých okolnostech, povolání účastněných osob a pod. A farář nemá práva na snoubence naléhati, aby tento svůj odůvodněný úmysl a plán měnili a jiný, pozdější den sňatku určili. Důvody, pro které snoubenci den sňatku pevně stanovili tak, že ho měniti nemohou, f a r á ř l e h k o z j i s t í a v ž á d o s t i u v e d e, aby Ordinář, vida, že jsou causae urgentes et graves, mohl dispensovati sám. Ovšem důvody musí opravdu býti; neboť kdyby byly vyhlané a šlo o překážku gradus maioris, byla by dispens neplatná.

Důvody budou podobné jako při žádosti o dispens od prohlášek: na př. ženich musí nastoupiti místo; včas býti odstěhován; do zni býti ženat; nevěsta je těhotná a chtějí míti svatbu ještě než slehne; v čas adventní nebo postní svatbu míti nechtějí, třeba je to dovoleno, a podobné důvody rodinné, sociální atd. (Viz ČKD. 1923, 239.)

»Periculum probabilis gravis mali« bude tím větší, čím závažnější jsou okolnosti a důvody, které snoubence nutí, aby sňatek neodkládali tak dlouho, až by došla dispens z Říma, což trvá 3—4 neděle. (A. c. čb. 1922, 72; 1929, 56.)

Dispens od překážky pokrevnosti 2:1—2:3—3:1 v linii pobočné, a od překážky švakrovství 1:1—2:1 v linii pobočné, a od překážky publicae honestatis in linea recta může Ordinarius udělití jen in casu urgente. (A. c. olom. 1937, 15.)

An vi can. 81 conlati cum can. 1045 Ordinarius dispensare valeat ab impedimentis matrimonialibus infra fines eiusdem can. 81 etsi nondum omnia parata sint ad nuptias resp. Com. Interpret.: Affirmative. (AAS. 1942-XXXIV p. 241. — Ord. list praž. 1942, 240.)

De potestate parochi vel sacerdotis assistentis (in defectu parochi) et confesarii.

Potestas Ordinariis concessa saepe pro praxi non sufficit; nam de regula parochus vel alius sacerdos, confessionem infirmi excipiens casum urgentem cito solvere debet; ideo potestas ordinaria vicaria ipsi conceditur.

a) **Urgente mortis periculo** (can. 1044) eandem dispensandi facultatem et sub iisdem conditionibus ac ipse Ordinarius habent tum parochus tum — eo deficiente — alius sacerdos matrimonio assistens, tum etiam confessarius (qui ordinarie erit etiam sacerdos assistens); sed pro casibus tantum, in quibus ne loci quidem Ordinarius adiri potest, et confessarius solus pro foro tantum interno et in actu sacramentalis confessionis. (Cf. et can. 1098, 2 de sacerdote assistente.) Si autem confessarius et sacerdos assistens sit ipse parochus, per se patet eum etiam pro foro externo potestatem habere. Si tempus suppetit recurrendi ad Ordinarium, recursus necessarius est. Adiri posse censetur Ordinarium tantummodo si per litteras id possibile sit. Adiri non posse censetur, si per telephonium vel telegraphum tantum attingi potest. (Comiss. interpret. 12./XI. 1922; AAS. 1922, 663.) Rovněž není nikdo striktně povinen dojeti k němu autem, drahou, na kole.

b) **In casu urgente extra periculum mortis** parochus et sacerdos assistens, pro foro interno etiam confessarius, ab eisdem impedimentis dispensare potest ac Ordinarius, sed solummodo pro casibus occultis, in quibus ne loci quidem Ordinarius adiri possit, vel nonnisi cum periculo violationis secreti. (Can. 1045 § 3.)

»Secretum« intelligitur in genere, ergo non solum sacramentale sigillum, sed etiam secretum naturale et commissum. Cum casus iste sub vetere iure difficultatibus non careret et ab auctoribus diverso modo solveretur, »casus perplexus« vocabatur. Can. 1045 omnem difficultatem aufert, eo quod facultatem dispensandi in casibus occultis parochi (sacerdoti assistenti — confessario) concedit.

Quid sit casus occultus? (Vide A. c. čb. 1927 č. 20.) »Casus« in subiecta materia nihil aliud est quam impedimentum consideratum in concreto et in singulis circumstantiis individuantiis. Et casus occultus habetur non solum quando impedimentum et natura et de facto occultum est, sed etiam tunc, quando impedimentum, licet natura sua publicum sit, de facto tamen omnino manet occultum. (Com. intep. 28./XII. 1927. - AAS. 1928, 61. - A. c. čb. 1928, 47.) V. g. si consanguinitas 3°, affinitas 2°, publica honestas ex concubinato solummodo pridie nuptias detegatur, parochus dispensare poterit, si casus non est divulgatus.

Cum in periculo mortis tum in casu urgente occulto parochus (et sacerdos assistens alius quilibet) de concessa dispensatione pro foro externo Ordinarium loci certiore reddere et curare debet, ut eadem in libro matrimoniorum inscribatur (can. 1046); instrumentum dispensationis a parochi conscriptum reponatur in archivio.

Pro solo foro interno sacramentali confessarius dispensare poterit impedimenta et natura et de facto occulta, et quidem impedientia: votum privatum castitatis, coelibatus, ingrediendi ordinem, suscipiendi ordines; dirimentia: consanguinitatem illegitimam, crimen et quotiescunque de matrimonio post Codicem convalidando agitur, affinitatem inhonestam.

Et quidem dispensationem tribuit eo modo, quod post*) formulam sacramentalis absolutionis a peccatis addit formulam dispensationis: »Et insuper auctoritate apostolica mihi per can. 1045 concessa dispenso tecum super impedimento . . . , ut eo non obstante cum muliere (viro), quam ducere intendis, matrimonium contrahere et consummare valeas. Passio D. N. I. Ch.« etc. Kdyby zpovědník neměl tuto formulí po ruce, stačí říci: »auctoritate apostolica dispenso tecum ab impedimento . . .« (Cf. Manuale rit. prag. z r. 1916, p. 19.)

*) Vide: Dr Kieffer, Rubrizistik, 8. vyd., str. 306; Noldin, De Sacram. 18. vyd., str. 627, 7.

Idem valet mutatis mutandis etiam pro convalidatione matrimonii. (Casus: LzQt. 1927, 768; 1934, 588 imped. criminis.)

Istam dispensationem nullibi adnotari per se patet. Si tale impedimentum postea publicum evaderet, nova dispensatio pro foro externo (ad matrimonium convalidandum) petenda esset. (Can. 1047 ad finem.)

Pro foro interno extrasacramentali, quando impedimentum est natura quidem publicum de facto occultum, sed possibilitas divulgandi adest, tunc si casus omnino manet occultus, parochus (sacerdos assistens) eadem formula utitur et Ordinarium certiore reddit se dispensationem concessisse. Relatio haec asservatur in secreto archivio curiae episcopalis. Si impedimentum postea publicum evaserit etiam de facto, promulgatur illa dispensatio concessa, quae deinde etiam pro foro externo valet. (Can. 1047.)

Zajímavý případ, kdy farář zjistiv neplatné manželství na osadě, obrátil se v podobných okolnostech na posv. Poenitentiarium, a ta udělila dispens za účelem tajné konvalidace, a dispens poručila zaznamenati, pro případ, že by neplatnost manž. vešla ve známost, do tajného archivu farního viz v LzQt. 1927, 775. Cf. LzQt. 1924, 738.

Quando de dispensatione sermo est, semper intelligitur impedimentum dispensabile et in iis tantum casibus, in quibus Ecclesia (S. Sedes) dispensare solet.

Parochus curae esse debet, ut matrimonium etiam pro foro civili valide contrahatur; proinde etiam lex civilis ad amussim observanda est, ut effectus civiles obtineantur. De quo ulterius cf. can. 1098.

De facultate dispensandi super pluribus simul impedimentis in eodem casu concurrentibus valent can. 1049 et 1050.

De effectu dispensationis in legitimationem proles agit can. 1051. (Cf. can. 1116.)

Si error irreperit circa gradum consanguinitatis vel affinitatis, petita et concessa dispensatio in 2° valet pro 3°, non autem vice versa (can. 1052). Potest executioni mandari rescriptum concedens dispensationem super affinitate 1° l. o. aeq., quamvis petita fuerit dispensatio super affinitate duplici eiusdem gradus, dummodo nulla sit, iudicio Ordinarii, dubitatio hunc casum in dispensatione respici (can. 47; LzQt. 1932, 154). Non valet pro impedimento consanguinitatis dispensatio ex errore petita pro affinitate vel vice versa. Quo in casu iterum

ad S. Congregationem esset recurrendum, ut impetretur indultum »Perinde valere«, scilicet ac si omnia fuissent recte indicata.

Executio rescripti, quo dispensatio conceditur, committitur Ordinario oratorum, si agitur de impedimentis publicis; confessorio autem, si dispensatur ab impedimentis occultis solummodo pro foro interno sacramentali. — Ordinarius oratorum ille est, qui preces transmittit ad S. Sedem, etiamsi oratores in aliam dioecesim migraverint non amplius reversuri. Hoc in casu tamen monendus est Ordinarius loci, in quo matrim. contrahetur. (Can. 1055.)

De taxa.

Can. 1056. Excepta modica aliqua praestatione ex titulo expensarum cancellariae in dispensationibus pro non pauperibus, locorum Ordinarii eorumve officiales, reprobata quavis contraria consuetudine, nequeunt, occasione concessae dispensationis, emolumentum ullum exigere, nisi haec facultas a S. Sede expresse eis data fuerit; et si exegerint, tenentur ad restitutionem.

A pauperibus nihil exigendum est. Quantum alii praestare possint et velint, statim in libello supplici notandum est et mittendum. (Ord. l. 1916, 32; 1929, 56.)

Quomodo dispensatio petatur?

Dispensationem ecclesiasticam pro foro externo petit pro oratoribus parochus dirigendo libellum supplicem protocollo cum omnibus documentis rite instructum directe ad Ordinariatum (non per viam officii vicariatus); pro foro interno sacramentali dispensationem petit confessorius fictis nominibus.

Causae canonicae saltem 2 adduci debent; si causae honestae sufficientes adsunt, inhonestae omittantur; documenta (listy křestní, oddací, úmrtní, rodokmeny, lékařské vysvědčení při lhůtě vdovské k polit. dispensi, svolení otce, poručníka, soudu — Taufscheine, Trauungscheine, Totenscheine, Stammbaume, ärztliches Zeugnis, Bewilligung des Vaters, Vormundes oder Gerichtes) pro vere pauperibus ex offio (bez kolku) exhiberi possunt; impedimentum nominatur per terminum technicum. Tandem libellus simplex (přesné a podrobné nationale snoubenců a ciferně vyznačit taxu zaslanou: A. c. 1928, 75) cum »protocollo nupturientium« mittitur (adresa) ad Consistorium episcopale.

Iuxta can. 47 rescripta non fiunt irrita ob errorem in nomine personae, cui vel a qua conceduntur, aut loci, in quo

ipsa moratur, aut rei, de qua agitur, dummodo, iudicio Ordinarii, nulla sit de ipsa persona vel re dubitatio. (De Smet, Praxis matrim. 2. ed., p. 58.)

Praeterea valori dispensationis non nocet censura ex can. 36 § 2, nisi agatur de interdictis personaliter vel de excommunicatis aut suspensis post sententiam declaratoriam aut condemnatoriam. (Ibid. p. 48.)

Telegraficky žádat do Říma je výslovně zakázáno. (Cf. AAS. XXIV, 447; XXIX, 642.) Na konsistoř smí se telegraficky žádat jen výjimečně a v nejnútnejším případě. Zásadně to není dovoleno, protože zkomolení jmen, nedostatečné údaje, porušení zpovědního tajemství je tu možné. Očekávanou odpověď je ovšem třeba zaplatiti.

O telefonu jsou předpisy v A. c. čb. 1927, 84: Konsistoř česko-budějovická má číslo telefonu 884. — V olomoucké arcidiecési je povoleno zříditi telefon na farách ve městech, kde jsou okresní úřady, a na farách, které jsou sídlem děkanských úřadů, pokud stačí běžné příjmy kostelního jmění. (A. c. olom. 1932, 10.)

V této arcidiecési jsou též vydány zvláštní formuláře žádostí o manželské dispense: jeden pro dispens od přek. mixtae religionis, druhý pro ostatní překážky. Jich užívati doporučuje Ord. list olom. 1935, 19. Instrukce o žádostech za dispense: A. c. olom. 1936, 8. — Libelli supplices pro obtinenda dispensatione in causa matrimoniali: A. c. olom. 1945, 115.

Petitionem ad magistratum politicum (zemskému nebo okresnímu úřadu podle § 26 zák. č. 320/1919) subscribunt et mittunt oratores ipsi. (§ 84 obč. zák.) Kolek 5 K. — Si minores sint, subscribat simul et tutor. Apponuntur litterae baptismales et alia documenta necessaria in casu et mentio fieri potest dispensationis ecclesiasticae obtentae vel petitae. Avšak jen v naléhavých případech možno za obojí dispens žádati současně; zpravidla má býti o politickou dispens žádáno, až když dána byla církevní.

Podle vládního nařízení ze dne 18./XII. 1929 čís. 186 a 9./XII. 1943 čís. 314 Sb. o přesunech působnosti zemských úřadů na úřady okresní uděluje dispens od překážky pokrevnosti mezi sourozencem a potomky druhého sourozence, mezi bratrancem a sestřenicí, od překážky adopce mezi osvojitelem a pokrevními potomky osvojencovými, jakož i dřívějším manželem potomka, dále mezi pokrevními potomky osvojencovými a dřívějším manželem osvojitelovým, a od překážky

švagrovství vyjímajíc 1° (v pokolení přímém*) nyní úřad okresní. (Srv. § 25 odst. 3 zák. čís. 320/1919. — A. c. čb. 1930, 50, 91.)

Na rozklad v tomto smyslu podaný konsistoři českobudějovickou odpověděl zemský úřad v Praze čís. 7635 odd. 9 ai 1940 ze dne 17. srpna 1940, že »zemský úřad uděluje dispensi švagrovství I. stupně pouze v pokolení přímém. Švagrovství I. stupně v linii pobočné dispensuje I. instance.« Tím byla pochybnost odstraněna. Mimoto vl. nař. č. 314/1943 Sb. výslovně přenáší pravomoc dispensovati od švakrovství 1° v pokolení přímém na úřad okresní. (A. c. čb. 1944 č. 2.) — Týž dispensuje také od předložení křestního (rodného) listu a od osvědčení způsobilosti ke sňatku, od šestinedělního pobytu, ode všech 3 ohlášek, dává dovolení ke sňatku per procuratorem a přijímá prohlášení o dání jména. (A. c. čb. 1943, 7.)

Které překážky jsou dispensabiles a které nikoli, státní zákon neurčuje, nýbrž ponechává rozhodnutí volnému uvážení úřadů. (§ 83 obč. zák.)

Podle zákona č. 247/1935 a vl. nař. č. 248/1935 a č. 269/40 Sb. resp. č. 458/40 Sb. o d á v k á ch z a ú ř e d n í v ý k o n y v e v ě c e h s p r á v n í c h, platí se za úřední výkon podle majetkových poměrů žadatele a významu daného povolení:

za dispens od překážky sňatku nebo od ohlášek 30 K až 3.000 K;

za delegaci ke sňatku u okr. úřadu místně nepřislušného nebo za vykonání sňatku ve zvláštní dobu snoubenci žádanou 50 K až 3.000 K;

za vysvědčení způsobilosti ke sňatku v cizině 25 K;

za úřední intervenci při občanském sňatku 30 až 500 K.

Vládním nařízením č. 124/1928 je zrušen § 23 odst. 2 (přípustnost politické exekuce pro štolové dávky), § 25 (jenž zakazoval žádati štolové poplatky předem) a § 26 (kontravence proti štolovému řádu a tresty za to) zákona č. 50/1874.

V případě, že jde o uzavření sňatku mezi osobami žijícími v konkubinátě, je žádost za udělení dispense politické i přílohy k ní bez kolku, je-li doložena vysvědčením chudoby nebo nema-

*) Některé okresní úřady nechtěly udělovati dispens od švagrovství 1° ani v linii pobočné. Je pravda, že slova »v pokolení přímém« ve vl. nař. 186/1929 nestojí; proto jsem je dal do závorky. Ale překážka švagrovství 2° I. obl. byla státním zákonem zrušena a 1° I. obl. není přece žádná velká překážka! Když může okresní úřad dispensovati pokrevenství 2°:1°, není logické, že by nesměl dispensovati švagrovství 1° I. obliquae! A nemůže li, pak je pravomoc cit. nařízením okres. úřadu daná, pokud jde o švagrovství illusorní a zbytečná, neboť by byla zemskému úřadu vyhrazena dispens od přek. švagrovství vůbec! — Ale to už je jen historická vzpomínka!

jetnosti. (Ministerstvo financí ze dne 29./XII. 1908 čís. 64947; ze dne 16/IV. 1904 čís. 11233 a ze dne 19./I. 1909 čís. 2909-V; Sursum 1930, 109, 284.)

Jsou-li snoubenci příslušni každý k jinému okresnímu úřadu, stačí žádati za dispens od překážky u jednoho příslušného okresního úřadu. (§ 26 zák. č. 320/1919.) — Ale od prohlášek musí každý žádati o dispens u svého okr. úřadu! (Viz str. 34.)

Matriční listy, vystavené k oddávkám chudých osob spolu bydlících pro farní úřad jsou kolku prosty. (Ord. list čb. 1909, 66.)

(Formuláře žádosti: viz Pauly, Právní rádce; Borový, Sloh církevní; Dannerbauer, Praktisches Geschäftsbuch; Bobelka, Formularienbuch für die Pfarrkanzlei, Moser in Graz 1915.)

Antequam dispensatio obtenta fuerit, publicationes fieri nequeunt, si impedimentum est certum et publicum. (Cf. can. 1031.) Concessio enim dispensationis praesumi non potest, quia lex impedimenta statuens est lex irritans et inhabilitans, quae solummodo per rite concessam dispensationem in casu speciali relaxari potest.

Kdyby vyřízení žádosti o dispens od konsistoře nedocházelo proto, že žádost (neodůvodněná!) musela býti zaslána do Říma, bylo by nutno v naléhavém případě znovu se obrátiti na Ordinariát; při tom by patrně vyšly na jevo i důvody, případně bylo by nutno je uvést. Tu by mohl Ordinarius sám dispensovati »pendente libello« ve smyslu can. 1048 a 204, § 2. — A. c. čb. 1929, 56.)

Jako žádost o dispens církv. posíláme skrze konsistoř, tak žádost na zemský úřad nutno poslati skrze úřad okresní.

De causis dispensandi.

Cum dispensatio sit »vulnus legis«, quae crebris dispensationibus efficacia sua privatur, semper ad dispensandum legitima causa requiritur. Dispensatio sine iusta causa semper illicita est, et si ex potestate delegata concedatur, etiam invalida. (Cf. can. 84.)

Der Ausdruck »causa iusta« besagt einen der Bedeutung der betreffenden Sache oder Rechtsnorm entsprechenden, daher angemessenen, billigen, proportionierten Grund für eine Verfügung oder Ausnahme.

»Causa gravis« bedeutet einen schwerwiegenden Grund; noch mehr ist »causa urgens«. Etwas milder als causa iusta klingt »causa rationalis«.

Causae praecipue distinguuntur:

a) Motivae seu finales (rozhodující), ob quas singillatim vel complexive sumptas re vera dispensatio conceditur, sine quibus negaretur aut saltem minori ambitu concederetur.

b) Impulsivae (pomocné), quae petitionem roborant et Superiorem disponunt seu promptiorem reddunt ad gratiam citius vel facilius concedendam, quam etiam sine his causis verosimiliter elargitus esset.

c) Causae inhonestae (infamantes), quae originem habent ex oratorum delicto vel in eorum infamatione consistunt; v. g. legitimatio prolis, quae copulam illicitam supponit, suspecta familiaritas.

d) Causae honestae nec delictum neque infamationem continent.

Causae canonicae vocantur, quae ex stylo curiae romanae tamquam admissae pro dispensationibus matrimonialibus expresse referuntur. Omnes aliae, quae utique etiam admittuntur, sunt non canonicae.

Causae dispensandi canonicae sunt:

1. Angustia loci, i. e. pagi vel civitatis, ubi sponsa (vel uterque sponsus) orta est vel habitat; quo in loco si cognatio feminae ita sit propagata, ut alium paris conditionis (non solum quoad statum et opes, sed etiam aetatem, educationem, religionem etc.) cui nubat, invenire nequeat nisi consanguineum vel affinem, patriam vero deserere ei durum sit. Angustus censetur locus, qui non plures quam 300 focos (domácností — Haushalt) catholicos contineat.

2. Aetas feminae superadulta, scilicet si virgo aetatem 24 annorum superaverit. Causa haec non suffragatur viduae. Quodsi femina 40 annum attigerit, causa haec iam motiva non est.

3. Deficientia aut incompetencia dotis, quam sponsus vel alius ex cognatione supplere vult.

4. Lites super successione bonorum iam exortae aut earum grave et imminens periculum.

5. Paupertas viduae numerosa et impubere prole

oneratae, vel quae simul sit iunior et in periculo incontinentiae versetur.

6. Bonum pacis seu ut gravia iurgia componantur.

7. Familiaritas nimia, suspecta, periculosa; cohabitatio sub eodem tecto, quae facile impediri nequit.

8. Copula (praesertim cognita vel divulganda) et praegnantia, ideoque legitimatio prolis. Quae causa est inter alias gravissima.

9. Infamia mulieris, quae suspicione, etiam falsa, inhonestae familiaritatis cum affini vel consanguineo oneratur.

10. Convalidatio matrimonii, quod bona fide et in forma sollemni initum erat.

11. Periculum matrimonii mixti, vel coram acaetholico (civili) ministro celebrandi cum scandalo fidelium vel gravi damno plurium.

12. Periculum incestuosi concubinatus.

13. Periculum matrimonii civilis.

14. Remotio gravium scandalorum.

15. Cessatio publici concubinatus.

16. Excellentia meritorum, quae oratores ipsi vel antecessores eorum de ecclesia sibi acquisiverant.

Praeterea tanquam causae non canonicae seu auxiliares simul allegari possunt (sed solae non sufficiunt!) multae aliae rationes, v. g. conservatio bonorum familiae; sponsa parentibus orbata; ex natalibus illegitimis orta; deformitate aliove defectu detenta; iam ab alio deflorata; orator viduus quaerens bonam matrem proli; propositum contrahendi palam divulgatum; propositi pertinacia etc.

Causae canonicae in libello supplicis saltem duae adduci debent, ne forte periculum oriatur invaliditatis dispensationis, si unica causa motiva seu finalis falsa esset in dispensatione ab impedimento gradus maioris. (Cf. can. 45; 1054. — A. c. čb. 1945 č. 2.) Si sufficientes adsunt causae honestae, omitti possunt causae inhonestae. Dispensatione obtenta, si agatur de matrimonio contrahendo, publicationes fiunt et copulatio. Antequam dispensatio obtineatur, publicationes sine permissione consistorii fieri nequeunt. (Cf. can. 1031 § 2, 2° et Synodus budvic. IV. p. 114, 4.) In libro matrimoniorum adnotatur dispensatio concessa et documentum reponitur in protocollo et archivio.

Si agatur de matrimonio iam contracto, cuius invaliditas publice nota est, coniuges ac si essent status liberi promulgantur et copulantur et in matricula adnotatur: Matrimonium hoc ob

impedimentum... invalidum obtenta dispensatione ab Ordinario Nro Exh. — de dto — erat convalidatum renovato consensu die... coram (subscripto) parochi N. et testibus N. N.

Si invaliditas non nota sit, a promulgationibus dispensatur et copulatio in ecclesia ianuis clausis vel in cancellaria parochiali fit coram 2 testibus in casu, quo impedimentum coniugibus notum est ipsique ad consensum hoc modo renovandum parati sunt.

Vide Cap. XI. »De convalidatione matrimonii«.

Si pro foro interno sacramentali dispensatum erat, coniugibus dispensatio in confessionali intimatur et ipsi consensum privatim (sine parochi et testibus) renovant; in matricula nihil notatur, documentum comburitur.

Caput V.

DE CONSENSU MATRIMONIALI.

(Can. 1081—1093.)

Can. 1081. § 1. Matrimonium facit partium consensus inter personas iure habiles legitime manifestatus; qui nulla humana potestate suppleri valeat.

Při jiných smlouvách může býti chybějící souhlas nahražen jinak podle ustanovení zákona, na př. při vyvlastnění pozemku.

§ 2. Consensus matrimonialis est actus voluntatis, quo utraque pars tradit et acceptat ius in corpus, perpetuum et exclusivum, in ordine ad actus per se aptos ad proles generationem.

Manželství na zkoušku, které strany teprve po šesti měsících, chtějí-li, ratifikují zápisem do matriky, je zavedeno od r. 1902 ve státě New York (lex Wekes); ale církev svatá manželství na čas, na zkoušku nezná. (Cf. Ius Pontif. 1929, 117; LzQt. 1931, 503.)

Matrimonium cum sit contractus, consensum partium tanquam elementum necessarium exigit. — Habilitas personarum iure naturali et positivo determinantur. — Consensus rite praestitus sufficit, ut matrimonium contrahatur; copula carnalis

(prout Gratianus asserebat — C. XXVII. q. 2) accedere non debet: coniuges enim iure suo uti possunt, sed non tenentur.

Prout omnis contractus bilateralis onerosus (i. e. qui inter partes aequales paria mutua iura et obligationes parit), etiam contractus matrimonialis debet esse verus, non fictus, i. e. externa manifestatio respondere debet voluntati, libera a coactione et deliberatus (součinnost vůle i rozumu — Mitwirken des Willens und des Verstandes); de praesenti, mutuus et simultaneus; absolutus et non conditionatus; externe et legitimo (praescripto) modo manifestatus.

Scheinehe wegen eines guten Zweckes? (LzQt. 1924, 507.)

Vitia consensus.

Cum consensus faciat nuptias, maximi interest, ne vitietur. Vitiant autem consensum ignorantia et error, simulatio (dissensus internus voluntatis), defectus libertatis ex vi et metu.

1. Ignorantia est defectus scientiae seu carentia iudicii. Consensum matrimonialem dare et acceptare nequeunt, qui finem obiectivum matrimonii ignorant.

Can. 1082 § 1. Ut matrimonialis consensus haberi possit, necesse est, ut contrahentes saltem non ignorent matrimonium esse societatem permanentem inter virum et mulierem ad filios procreandos. — § 2. Haec ignorantia post pubertatem non praesumitur. (Casus: AAS. 1921, 54.)

Amentes potřebného poznání nemají; rovněž hluchoněmí a spolu slepí od narození sotva je míti budou. Zdali slabomyslní (Schwachsinnige) potřebné poznání mají, třeba zkoumati v konkrétním případě. — Jen němí, jen hluchí, ano i hluchoněmí, kteří nejsou blbci, potřebné poznání míti mohou. (Cf. p. 63 de impedim. amentiae.)

Adesse posset mera ignorantia in puella, quae de natura actus coniugalis nunquam cogitavit. Curent ergo matres praesertim, ut filiae earum de omnibus iuribus et officiis instructae matrimonium ineant.

2. Error est falsum iudicium. Est error iuris (theoreticus), si circa existentiam vel naturam contractus vel legis versatur, v. g. in eo, qui matrimonium putat dissolubile ob

adulterium; vel qui putat matrimonium esse societatem mere amicabilem; vel sacerdos putat coniuges apostatas coram ministro acatholico copulatos in sinum ecclesiae recipi non posse, quin prius matrimonium eorum convalidetur (cf. ČKD. 1924, 281); vel qui putat matrimonium »sovieticum« in Russia contractum in republica nostra non agnosci.

Est error facti, si versatur circa adiuncta materialia actus; v. g. in eo, qui sponsam pauperem habet pro divite, defloratam pro virgine, aetate provectam pro adolescentula.

Can. 1083 § 1. Error circa personam invalidum reddit matrimonium.

Contractus enim fit inter duas personas determinatas, quae sibi ius omnino personale concedunt. Proinde, si error circa personam versatur, alter cum hac persona noluit re vera contrahere. (Jacob et Lia: Gen. 29, 24. Hoc matrimonium tantummodo post ratihibitionem ex parte Jacob factum est validum.)

Jen omyl v identitě nastávajícího manžela činí manželství neplatné, když fysická osoba manžela není táž jako fysická osoba snoubence.

Can. 1083 § 2. Error circa qualitatem personae, etsi det causam contractui, matrimonium irritat tantum:

1º. si error qualitatis redundet in errorem personae;

2º. si persona libera matrimonium contrahat cum persona quam liberam putat, cum contra sit serva, servitute proprie dicta.

ad 1. Individualita osoby byla určena nějakou vlastností, která jen této osobě přísluší, na př. nejmladší dcera určitých rodičů. Infolge eines Irrtumes in einer substantiellen Eigenschaft, wodurch eine Person ausschließlich und individuell bezeichnet wird, hat sich einer der Kontrahenten in der Person geirrt. Der Irrtum in dieser Eigenschaft ist hinausgelaufen auf eine Verwechslung mit einer anderen physischen Person. Z omylu ve vlastnosti vyplynul, vzešel omyl v osobě. V podstatě je to omyl v osobě, a k tomu je třeba vždycky tři osob! Mohl by se snad přihoditi tam, kde k sňatku dochází prostřednictvím zástupce, který druhého nastávajícího manžela dobře nezná, nebo dojde-li k sňatku jen na základě fotografie, prostřednictvím insertů v novinách, kdy se osoby dříve neviděly a neznají.

Si error versatur circa qualitatem accidentalem, per quam individualitas personae non mutatur, contractus matrimonialis valet propter ratihibitionem (dodatečné schválení nastalého právního stavu — stillschweigende

Genehmigung der neuen Rechtslage), quam ius naturale exigit, ne omnia iura nutent. Rescissioni (Auflösung — zrušení) prout in aliis contractibus, non datur locus. (Cf. can. 104.)

Jestliže nastal omyl jen ve vlastnostech nepodstatných, ustanovuje zákon, že manželství je platné a každý se tomu musí podrobit. (Ovšem zákon civilní připoouští rozluku, ale to je něco jiného než neplatnost.) Neboť omyl ve vlastnostech nepodstatných, jestliže z něho nepochází omyl v osobě (záměna osob), byť by pro kteroukoliv stranu byl sebe důležitější, a třeba tyto okolnosti, vlastnosti nebo skutečnosti, které jeden snoubenec u druhého najíti doufal, je předpokládal nebo dokonce si je vyjednal (a když nebyly splněny, byl tedy druhým oklamán), byly hlavním motivem k manželství, nepůsobí jeho neplatnost. (§ 59 obč. zák.)

Takový omyl může býti na př. stran věna, věku, stavu, jména, zachoalosti, vzdělání, zdraví, panenství nevěsty a podobných vlastností sociálních, fysických nebo duševních. (Viz casus č. 13.)

Error qualitatis redundans in errorem personae difficillime dignoscitur ab errore in qualitate accidentalí, ubi qualitas haec in matrimonio ineundo non fuerat expresse apposita tanquam »conditio sine qua non«, per quam conditionem qualitas accidentalís fit substantialís et censetur redundare in personam. (Apollin. 1928, 224.)

ad 2. Servi servitute proprie dicta ii sunt, qui a domino ita dependent, ut ab illo sicut alia merces alienari possint. Tales non sunt famuli domestici neque coloni (servi glebae adscripti, t. j. ženatí otroci částečnou svobodou obdařeni a jako kolonisté usazení), qui capacitate iuridica (způsobilost k právním jednáním — Handlungsfähigkeit) gaudent.

O poddanství jako překážce manželské v Čechách ve stol. XVII. a XVIII. viz ČKD. 1904, 389. — Teprve roku 1931 zrušeno bylo otroctví v Habeši!

Can. 1084. Simplex error (i. e. error iuris, qui in mente sistens nullum vel saltem inefficacem influxum exercet in actum voluntatis) **circa matrimonii unitatem vel indissolubilitatem aut sacramentalem dignitatem, etsi det causam contractui, non vitiat consensum matrimoniale.**

Ratio est, quia error existit in mente, consensus autem, quo contractus matrimonialis perficitur, procedit a voluntate; et

generalis intentio contrahendi matrimonium sufficit, non obstantibus falsis opinionibus de eius stabilitate. Qui putans unionem matrimonialem esse solubilem, eius tamen indissolubilitatem non excludit, valide contrahit. (Cf. Ius Pontif. 1929, 26.) Casus: ČKD. 1936, 188.

Nebo: Někdo by byl jaktěživ manželství neuzavřel, kdyby byl věděl anebo si ujasnil, že svazek manželský je nerozlučitelný. Přesto to je manželství platné; nesejde na tom, co by byl udělal, rozhoduje to, co skutečně učinil.

Can. 1085. Scientia aut opinio nullitatis matrimonii consensus matrimonialem necessario non excludit.

Das kann z. B. vorkommen, wenn jemand, der an die kirchliche Form nicht gebunden ist, eine Zivilehe eingeht und meint, eine solche Ehe sei ungültig. Wenn solche Leute den Willen haben, zu heiraten, Mann und Frau zu werden, dann ist ihre Ehe gültig, trotzdem sie in der festen Überzeugung leben, sie wären vor Gott nicht Mann und Frau. (Cf. Schäfer, Eherecht, ed. 8, p. 34.)

Domnívají-li se manželé, že jejich manželství je neplatné pro nějakou překážku, která však ve skutečnosti neexistovala, když se brali, jest jejich manželství platné, jestliže svůj manželský souhlas projevíli zákonitým způsobem.

Si quis non habens intentionem contrahendi simulat consensus et ita sive ioco sive serio compartem decipit, nullum est matrimonium. (Cf. AAS. 1927, 64; Le canoniste 1922, 131.) Consensus enim nulla humana potestate suppleri potest. Ast cum nemo praesumatur malus, ideo

can 1086 § 1. Internus animi consensus semper praesumitur conformis verbis vel signis in celebrando matrimonio adhibitis. — § 2. At si alterutra vel utraque pars positivo voluntatis actu excludat matrimonium ipsum, aut omne ius ad coniugalem actum, vel essentialem aliquam matrimonii proprietatem, invalide contrahit.

Würde ausdrücklich oder vertragsmäßig der objektive Zweck der Ehe (bonum proles, fidei et sacramenti) im vornhinein von den Kontrahenten ausgeschlossen, so wäre eine solche Ehe nichtig, weil contra substantiam matrimonii eine conditio beigefügt wurde. Es sind daher eheliche Verbindungen ungültig, bei welchen im vornhinein vertragsmäßig von der generatio proles abgesehen oder die Zustimmung zur ehelichen

Untreue erwirkt oder die Ehe nur auf Zeit geschlossen wird. (Cf. AAS. 1927, 63; 67.)

Talis conditio vel intentio in pactum deducta medium apertissimum erit ad nullitatem matrimonii probandam. Von diesen vertragsmäßigen Feststellungen sind wohl Vorsätze auf Mißbrauch der Ehe und Treubruch zu scheiden. Sie sind sündhaft, irritieren aber nicht die Gültigkeit der Ehe. Sic. v. g. si sponsi ante matrimonii celebrationem paciscuntur de prole per aliquod tempus vitanda vel de eadem nonnisi intra certos limites procuranda, matrimonium valet, quia obligatio ad actum coniugalem eiusque impletio totaliter non excluditur.

Simulatus consensus difficilis est probationis, nam de interno voluntatis actu agitur!

De intentione bono sacramenti adversa eiusdemque probatione in iudicio. Ius Pont. 1929, 306; 1930, 56.

Quaestio de sic dicto »matrimonio s. Joseph« etiam sub iure novo indécisa manet. Disputant scilicet auctores, utrum pactum de matrimonio nunquam consummando seu de virginitate in eo servanda sit contra matrimonii substantiam nec ne. Alii affirmant, alii negant, cum ius ab iuris usu realiter distinguatur; nupturientes non excludunt ius utendi matrimonio, sed tantummodo iuris exercitium.

Ius nostrum civile congruenter cum iure canonico statuit (§§ 57, 58, 59, 95 obč. zák.) propter errorem in persona matrimonium oriri non posse. Etiam quoad errorem in qualitate accidentalit utrumque ius congruit (§ 59 obč. zák.): »všechny ostatní omyly manželů (t. j. kromě omylu v osobě) jakož i jejich zklamaná očekávání předpokládaných nebo i smluvených podmínek nebrání platnosti manželství.«

Pro výklad, že osobou ve smyslu § 57 obč. zák. rozuměti dlužno nejen osobu fysickou, nýbrž i tak zv. »osobu občanskou«, není v zákoně opory. (Cf. Váž. III. č. 1085.)

Ale jinak už ustanovuje § 30 návrhu nového občanského zákona!

Bylo-li smluveno, že manželé nebudou žítí v manželském společenství, je smlouva neplatná. (NS. 4./VI. 1927. Váž. X. čís. 3797.) — Ujednání, kterým se jeden z manželů za úplaty napřed zavazuje, že dá souhlas k žalobě nebo k žádosti druhého manžela o rozluku, je podle § 879 obč. zák. nicotné. (NS 18./X. 1930. Váž. č. 10241.)

Unica exceptio admittitur: nach § 58 a. b. G. kann der Mann auf die Auflösung der Ehe klagen, wenn die Gattin zur Zeit des Eheabschlusses bereits von einem andern schwanger ist, diese Tatsache ihm bei der Eingehung der Ehe nicht be-

kannt war, die eventuelle Witwenfrist eingehalten wurde und er die eheliche Gemeinschaft gleich unterbrochen hat. (Cf. imped. »tempus luctus viduae«, pag. 58.) Ergo lex civilis graviditatem sponsae ab alio sub certis conditionibus agnoscit qua errorem in qualitate substantiali.

Pouze omyl v osobě manžela činí manželství neplatným, nikoli omyl v jeho osobních, rodinných a majetkových poměrech. — Pro vnitřní nepravdivost ohlášky o s t a v u snoubence nelze ohlášku za všech okolností považovati za neplatnou. (NS. 7./VI. 1921, Váž. III., 108.)

Pro osoby, podléhající vojenské trestní pravomoci, platí stále § 61 obč. zák. (pro civilní osoby zrušený), že zločinec, odsouzený k trestu nejtěžšího nebo těžkého žaláře, nemůže ode dne, kdy mu byl rozsudek ohlášen a po dobu trestu vstoupiti v platné manželství.

Na Slovensku jest dosud v platnosti § 55 zák. čl. XXXI/1894, který dává manželů podvedenému právo, aby platnost manželství napadal, jestliže druhý manžel sám v podstatných osobních vlastnostech, které druhého k sňatku vedly, omyl vyvolal, a nebo, byl-li vyvolán třetí osobou, on o tom věděl; a § 54 odst. d) téhož zák. čl., podle kterého, byl-li jeden z manželů ještě před sňatkem odsouzen k smrti nebo alespoň k pětiletému trestu káznice (t. j. těžkého žaláře), může druhý manžel platnosti manželství odporovati, jestliže o tom odsouzení nevěděl.

Notandum adhuc in iure canonico admitti matrimonium contractum sub conditione vel modo, quod ius civile non agnoscit.

3. De consensu vitiatu per vim et metum. (Can. 1087.)

Sub »vi« non intelligitur hic violentia physica, cui quis resistere nequit utpote debilior (vis absoluta), quae solos actus externos afficit eosque invalidos reddit, sed coactio moralis (vis compulsiva), ex qua oritur metus. (Versetzung in solche Angst, daß der Vernunftgebrauch dadurch genommen wird.)

Metus est trepidatio mentis ob aliquod malum instans vel futurum.

Can. 1087 § 1. Invalidum quoque est matrimonium initum ob vim vel metum gravem, ab extrinseco et iniuste incussum, a quo ut quis se liberet, eligere cogatur matrimonium. — § 2. Nullus alius metus, etiamsi det causam contractui, matrimonii nullitatem secumfert.

Consensum itaque vitiat metus a) gravis, b) ab extrinseco, c) iniuste incussum.

a) Metus gravis dicitur, si grave sit periculum (gravis absolute) aut notabilis perturbatio mentis (gravis relative). In concreto casu examinandae et respiciendae erunt circumstantiae singulares, ut aetas, sexus, dispositio animi, possibilitas et probabilitas minas perficiendi etc.

Metus reverentialis, quo filia, praesertim minoris, propter offensam et indignationem parentum agit, per se levis habetur; relative gravis evadit tantummodo, si qualificatur per instantes et diuturnas preces, minas, vexationes, verbera aut indignationem parentum diu duraturam, comminationem privationis bonorum familiae, haereditatis, expulsionis e domo paterna etc. (Cf. Causa Marlborough-Wanderbildt in Ius Pontif. 1927, 31. — Hlídka 1927, 30.)

b) Ab extrinseco incussum: ergo non anxietas ex animo miti, conscientiae remorsibus etc., proveniens, sed minae ab extrinsecus veniant necesse est.

c) Iniuste incussum sive quoad substantiam: talis est, si infertur ex causa iniusta; sive quoad modum: si infertur non servato ordine iuris seu mediis iniustis; v. g. si pater filiae suae stupratori mortem minatur, nisi filiam, quam sub promissione matrimonii defloraverat, ducat aut dotet, metus stupratori incussum erit iniuste tantum quoad modum, cum stuprator obligationem suam adimplere nolit; si autem accusatio de paternitate falsa est, vel filia sine promissione matrimonii deflorata erat, metus iniuste incussum erit etiam quoad substantiam. — Iustus erit omnino, si pater denuntiationem apud iudicem minetur nisi stuprator eam ducat aut dotet.

Nihil interest, utrum haec »vis compulsiva« ab altero sponso vel ab alia persona procedit (v. g. a parentibus, consanguineis). — Die angedrohte Nichtzuweisung von Vorteilen, worauf kein Rechtsanspruch besteht, ist kein »metus iniuste incussum«; z. B. wenn eine Tante erklärt ihren Neffen nur dann zum Erben einzusetzen, wenn er eine bestimmte, standesgemäße Ehe eingehe. Malum enim imminens in hoc casu debet esse privatio boni debiti. (Causus: Apollin. 1930, 369; 372. - LzQt. 1937, 678.)

Quando agitur de metu publico, qui iuridice probari potest et debet, tunc non solum pars, cui consensus vi et metu extortus est, sed etiam pars, quae metum passa non est, accusare potest, ut matrimonium iudicialiter nullum declaretur. (Cf. can.

1971. - S. Rota 11./VI. 1918. - Cf. Apollin. 1928, 15. - LzQt. 1928, 378; 604.)

Lex civilis (§ 55 obč. zák.) cum iure canonico congruit, immo non distinguendo inter metum iustum et iniustum illud praecellit. (Cf. §§ 95, 96, 870, 875 obč. zák.)

De manifestatione consensus.

Can. 1088 § 1. Ad matrimonium valide contrahendum necesse est, ut contrahentes sint praesentes sive per se ipsi sive per procuratorem. — **§ 2.** Sponsi matrimonialem consensum exprimant verbis; nec aequipollentia signa adhibere ipsis licet, si loqui possint.

Consensum per litteras manifestare sub iure novo non licet. Tento způsob projevení souhlasu písemně měl význam kdysi pro ten případ, že mělo býti obnovením souhlasu konvalidováno smíšené manželství, uzavřené jen před pastorem, ale protestantská strana se nechtěla ke katolickému faráři dostavit osobně.

De matrimonio per procuratorem.

(Can. 1089.)

Viz podrobnou instrukci v Ord. l. čb. 1916, č. 12—13; praž. 1916, 72.

§§ 75 a 76 obč. zák. — Minist. nař. 1./VII. 1868, č. 80 ř. z. — § 9 zák. č. 320/1919. — Srv. § 42 návrhu nového obč. zák. — Ant. Kradeohl, Stellvertretung und kanonisches Eherecht, Bonn 1939.

Ad matrimonium per procuratorem (Bevollmächtigter — plnomocník — zmocněnec) valide ineundum requiritur: a) **M a n d a t u m s p e c i a l e** (plná moc — Vollmacht) — pro foro civili kolek 5 K — ad contrahendum cum certa persona, subscriptum a mandante et

vel a parochi (Ordinario) loci, in quo mandatum fit,
vel a sacerdote ab alterutro delegato,
vel a 2 saltem testibus.

Jednoduchá plná moc, podepsaná jen mandantem, byť i sepsaná a legalisovaná notářem, tedy neodpovídá požadavku kanonického práva. (LzQt. 1934, 379.)

Si mandans scibere nesciat, id in ipso mandato adnotetur et alius testis addatur, qui scripturam ipse quoque subsignet; secus mandatum irritum est.

b) **U t m a n d a n s** (zmocnitel — Machtgeber) antequam procurator nomine eius contraxerit, in mandato suo perseveret aut ne in amentiam incidat; quo in casu nullum esset matrimonium licet procurator sive alter contrahentium haec ignoraverit.

c) **P r o c u r a t o r** per se ipse munere suo fungi debet.

Sňatek prostřednictvím churavého zástupce. (ČKD. 1917, 109.) — Zemře-li zmocnitel, zaniká tím plná moc, o níž jedná § 76. obč. zákona. (20./II. 1917; RS 1824.) — K odvolání splnomocnění ke sňatku stačí dopis, jímž snoubenec před sňatkem požádal své rodiče, aby došli na faru a svatbu zarazili. (NS. 7./VI. 1921. — Váž. III. čís. 1083.) — Při sňatku per procuratorem je radno poznamenati i hodinu, v kterou oddavky byly: ČKD 1934, 445; LzQt 1915, 443.

Matrimonio sic contracto parochus absentem coniugem statim de peractis nuptiis certiozem reddat ab eoque exquirat, ut litteris confirmet se consensum matrimonialem interea non revocasse. Quod responsum cum ceteris actis in archivio reponatur.

De matrimonio per interpretem.

Can. 1090. Matrimonium per interpretem (tlumočník - Dolmetsch) quoque contrahi potest.

Sive per procuratorem sive per interpretem consensus praestetur, codex vetat parochum assistere »nisi adsit iusta causa et de authenticitate mandati vel de interpretis fide nullo modo dubitare liceat, habita si tempus suppetat, Ordinarii licentia.« (Can. 1091.)

Ex lege civili (§ 9 čl. zák. č. 320/1919) ad matrimonium per procuratorem contrahendum necessaria est licentia okresního úřadu« (vl. nař. č. 314/1943 Sb.). — Osoba, se kterou má býti manželství uzavřeno, musí býti v plné moci přesně označena. Není-li plná moc takto vypravena, je manželství neplatné. Odvolal-li zmocnitel plnou moc dříve, než manželství bylo uza-

vřeno, je manželství neplatné, ale zmocnitel je povinen nahraditi všechnu škodu, kterou způsobil odvoláním.

Hic modus contrahendi matrimonium per procuratorem non solum tempore belli, sed etiam pace durante magni momenti esse potest, cum v. g. nonnulli Status Americae hodie mulieres non nuptas ab aditu prohibeant, uxoratas autem, quia per matrimonium subiectae fiunt respectivi status, admittant.

De consensu praestito sub conditione.

Experientia teste haud raro evenit, ut post matrimonium contractum discordiae oriantur et matrimonium infelix evadat, eo quod variae qualitates et circumstantiae non adimpletae sint. Cum autem matrimonium qua sacramentum indissolubile sit, canonistae inde a saec. 12 vias quaerebant, quibus numerum matrimoniorum infelicium saltem ex parte limitarent. Itaque doctrinam de contractu conditionato iuris romani civilis etiam contractui matrimoniali applicare coeperunt, ita ut doctrina de consensu matrimoniali conditionato exulta esset. Variae circumstantiae licitae et qualitates, quas una pars apud alteram supponebat vel quaerebat vel de quibus inter partes conventum est, appositae sunt tanquam conditio, sub qua consensus praestitus et cui alligatus est.

Conditio iuridice est circumstantia futura, contingens (nahodilá — willkürlich) et incerta (ast possibilis!) actui adiecta ita, ut ab ea ex voluntate contrahentium vis ipsius consensus pendeat.

Non est confundenda cum termino (Zeitbestimmung — lhůta) aut cum modo (Auftrag — příkaz, kterým se ukládá určitý závazek. §§ 709—712 obč. zák.)

Terminus est eventus futurus et certus, a quo initium vel finis obligationis pendet.

Modus est onus eo sensu contractui accidentale, quod obligationi contractus iam assumptae adiicitur. Obligatio modi non incipit nisi post perfectum actum legitimum, v. g. catholica educatio prolis in matrimonio mixto; sponsa concedit, ut ex eius dote aliqua pars parentibus sponsi reddatur, quam illi in studia eius impenderant, ad sororem sponsi dotandam; sponsa se obligat parentes sponsi ad communem focum assumendi.

Valor matrimonii ab adimplerione vel non adimplerione modi non dependet.

Prout ex definitione conditionis patet, non sunt verae conditiones: c. necessaria, sive physice (v. g. si cras sol orietur) sive iuridice (si mihi supervixeris, constituam te heredem); c. impossibilis sive physice sive moraliter;

c. de praeterito (si pater tuus iam mortuus est, contraho tecum), vel de praesenti (si es filia possessoris praedii N.), quae contrahentibus insciis iam adimpletae sunt aut non.

Can. 1092. Conditio semel apposita et non revocata: 1°. Si sit de futuro necessaria vel impossibilis vel turpis (nemravná, unsittlich, v. g. de modo coeundi), **sed non contra matrimonii substantiam, pro non adiecta habeatur.** (Nedbá se jí, wird nicht geachtet.) Praesumitur enim tales conditiones serio apponi non posse. — Sed praesumptio cedere deberet veritati in casu concreto.

2°. Si sit de futuro contra matrimonii substantiam, illud redit invalidum. V. g. contra bonum fidei esset conditio, qua excluditur ius in corpus alterius vel qua alterutri vel utrique conceditur ius vel imponitur obligatio se prostituendi; contra bonum prolis: si contrahentes paciscuntur de conceptione vel generatione impedienda, de procurando abortu seu breviter de prole vitanda; contra bonum sacramenti: si contrahunt sub conditione solvendi vinculum matrimoniale in casu adulterii, discordiarum, inopiae, donec alium honore vel facultatibus digniorem invenerint etc. (Cf. v. g. casus Marconi-O'Brien in AAS. 1927, 217; Ius Pont. 1927, 51; Surs. 1928, 94; LzQt. 1931, 144; 1936, 807.)

Známý vynálezce Vilém Marconi, katolicky pokřtěný, ale od dětství matkou vychovaný v anglikánské víře, uzavřel roku 1905 v Londýně manželství před anglikánským duchovním se slečnou O'Brien, vyznání anglikánského. Matka sl. O'Brien dala ke sňatku svolení teprve tehdy, když snoubenci ujednali na její návrh podmínku, že se dají rozloučiti, nebude-li jejich manželství šťastné. Roku 1918 se manželé rozešli a Marconi dosáhl ve Rjece podle uherského práva civilní rozluky r. 1924. Nato podal žalobu na neplatnost manželství u diecévního soudu v Londýně (Westminster), který uznal r. 1926 na neplatnost manž. »ex defectu consensus ob conditionem adiectam contra matrimonii substantiam«, scl. contra matrimonii indissolubilitatem; s. rom. Rota rozsudek potvrdila a Marconi se mohl znovu církevně oženiti.

3°. Si sit de futuro licita, valorem matrimonii suspendit; scl. usque ad realisationem conditionis; v. g. si quis contrahat cum parte acatholica sub conditione, ut ipsa postea ad fidem convertatur. Praesumptio eos qui ante verificatam conditionem matrimonio utebantur, conditioni renuntiasse, in novo iure non reperitur.

4°. Si de praeterito vel de praesenti, matrimonium erit validum vel non, prout id quod conditioni subest, existit vel non.

Talis est conditio v. g. si es virgo; si morbo venereo non es affectus; si nullam habes concubinam; si mater tua mortua est; si capax es generandi etc. Quamdiu ignoratur, utrum talis conditio verificetur nec ne, non est licitus usus matrimonii. Et si matrimonium nihilominus consumatur, conditio iam non potest defendi.

Matrimonium sub hac conditione contractum confundi solet cum matrimonio contracto cum errore qualitatis, qui redundat in errorem personae, quando qualitati adicitur conditio sine qua non; per hanc enim conditionem qualitas fit substantialis et censetur redundare in ipsam personam. (Cf. Apoll. 1928, 224. Casus: LzQt. 1936, 803.)

Contraheutes conditioni quancumque renuntiare possunt. Quia conditio natura sua est circumstantia contingens (accidentalis), quae per se in valorem matrimonii nullum habet influxum, debet, ut matrimonium initum sub conditione invalidum sit, explicito voluntatis actu sive ab utroque sive ab alterutro contraheute apponi tanquam »conditio sine qua non«. Si in pactum deducitur, mutuus consensus existentiae alicuius qualitatis ita alligari debet, ut si qualitas deficiat, etiam consensus, qualitati subordinatus deficere debeat. Quod pactum sive scriptotenus sive oretenus coram testibus fieri potest, si partes privatim conditiones apponunt. Sed de conditione adiecta semper in foro externo plene constare debet. (Cf. AAs. 1918, 388; Arregui, Sum. theol. mor.¹⁰ N. 788.)

Attamen matrimonium conditionatum non admittitur nisi ex urgentissima causa et semper licentia Ordinarii requiritur,*) quae autem vix dabitur, quia matrimonium conditionatum gravibus difficultatibus ansam praebere solet. Conditiones, quae in consensus declaratione non exprimuntur, pro non appositis habendae sunt. — Si partes privatim conditiones apponunt, ipsorum est curare, ut easdem in foro externo probare possint. Sola eorum affirmatio se sub conditione contraxisse non sufficit.

Praeterea probe distinguendum est inter conditionem et solam intentionem, v. g. prolis vitandae. Talis mala intentio seu

*) Can. 1092 jí nepředpisuje, proto někteří autoři popírají, že by bylo dovolení toto nutné. Snoubenci obyčejně o podmínce (na př. si es virgo) veřejně nemluví, ta se objeví až při žalobě na neplatnost manželství. (Srv. LzQt. 1939, 483; 1940, 45.) Proto by bylo radno, aby podmínky a výhrady, které snad snoubenci činí, byly před farářem sepsány. (A. f. KR 1939, 104.)

propositum potest quidem matrimonium reddere illicitum, non autem invalidum. Aliud enim est intentio obligationes susceptas non adimplendi et aliud obligationes prorsus non suscipiendi. (Cf. LzQt. 1934, 381.)

Lex civilis nostra dissimulat conditionem appositam; consensus absolute praestandus est. (§ 59 obč. zák. a § 8 čl. zák. č. 320/1919; § 30 zák. čl. XXXI/1894 uherského.) Podle § 43 návrhu nového obč. zák. svolení k manželství doložené výminkou nebo lhůtou je neplatné.

Poznámka: Kautely, které jsou nutny při smíšeném manželství církevním podle can. 1061, nejsou podmínkou, nýbrž jen »modus« a důvodem, aby byla dosažena dispens. Tedy i když strana nekatolická smlouvu nedodržela, manželství zůstává platné. Ovšem obsah těchto kautel podmínkou učiněn býti může tak, aby souhlas manželský byl vyplněním jejich podmíněn. (Cf. casus in AAS. 1922, 516.)

Caput VI.

DE FORMA CELEBRATIONIS MATRIMONII.

(Can. 1094—1103.)

Matrimonium fundamentum est totius societatis. Proinde societatis quam maximi interesse debet, ut de matrimoniis contractis publice constet. Ad hunc finem praescripta est forma sollemnis in consensu praestando servanda. Sub forma hac non intelligitur forma liturgica sacramenti, sed sollemnis formalitas iuridica, ad validitatem necessaria, qua matrimonium fit publicum. Matrimonia, quae olim sine publicationibus et sine forma praescripta (i. e. sine praesentia parochi proprii vel testium) contrahebantur, »clandestina«, i. e. clam contracta vocabantur.

Iure naturae matrimonia etiam omnino clandestina valida sunt. Sed iam primis Ecclesiae saeculis benedictio sacerdotalis fidelibus commendabatur et matrimonia clandestina prohibebantur, non tamen sub sanctione nullitatis. Concilium Lateran. IV. a. 1215 publicationes praecepit. — S. Ignatius († c. 107) scribit ad Polycarpum c. 5.: »Decet ut sponsi et sponsae de sententia episcopi coniugium faciant.« (Viz Sušil, Spisy sv. Otců, Praha 1874, str. 99.) Tertullianus († c. 220) de pudicitia c. 4: »Penes nos occultae quoque coniunctiones, id est non prius apud

ecclesiam professae iuxta moechiam et fornicationem iudicari periclitantur.» (Rouët, Enchiridion patrist., Freiburg 1932, p. 137.) — S. Evaristus Papa († c. 109) constituit ex traditione apostolica, ut matrim. publice celebretur et sacerdotis benedictio adhibeatur. (Brev. rom. 26. Oct.)

Ex his matrimoniis clandestinis multa mala oriebantur: matrimonium enim in foro externo probari non poterat. Quibus mederi volens concilium Tridentinum (sess. XXIV. c. 1. de ref. matr.) per celeberrimum illud caput »Tametsi« (dubitandum non sit...) matrimonia clandestina invalida declaravit, clandestinitatem qua impedimentum statuit atque praecepit matrimonium contrahendum esse coram parochio vel alio sacerdote de ipsius parochi aut Ordinarii licentia et 2 saltem testibus. Interpretatio authentica Concilii definivit hic agi de parochio proprio seu de illo, quem domicilio vel quasidomicilio quisque sortiebatur.

Propter peculiarem promulgandi modum*) vis decreti »Tametsi« localis et personalis erat, et omnia incommoda impedire non potuit. Ideo forma tridentina per decretum Pii X. 1907 »Nemetere« (inirentur matrimonia...) modificata et accuratius determinata est: matrimonium valide contrahi potest solummodo coram Ordinario vel parochio loci (i. e. paroecia e) eorumve delegato et duobus saltem testibus.

In Codice decretum »Nemetere« paucis mutationibus factis reassumptum est.

De iure novo: Ius hodiernum a iure Tridentino in his fere discrepat:

a) Codex I. C. habet valorem universalem in tota Ecclesia — »Tametsi« valuit solummodo in paroeciis, ubi promulgatum erat.

b) Secundum Codicem I. C. singuli parochi competentes sunt unice et exclusive vi officii sui parochialis pro quorumlibet matrimonio in toto suo territorio — secundum »Tametsi« parochus proprius pro suis subditis competens erat ubique locorum.

c) Secundum Codicem I. C. parochus loci libere assistere debet (non coactus) assistentia activa, i. e. debet consensum re-

*) Patres Tridentini enim ad acatholicorum odia aliaque incommoda vitanda singularem prorsus formam pro capitis »Tametsi« promulgatione praescripserant, scilicet ut promulgaretur in unaquaque paroecia et obligari inciperet 30 dies post promulgationem. Hoc in multis paroeciis non est factum, vel dubium circa promulgationem manebat, ideoque etiam multorum matrimoniorum valor dubius erat, ita ut »Tametsi« nomen »crux congregationum«, »gaudium advocatorum« promeruerit.

quirere et excipere — secundum »Tametsi« assistentia mere passiva, etiam involuntaria sufficiebat.

d) Secundum Codicem I. C. delegatio a parochio loci concessa, ut valida sit, omnino determinata esse debet — sub iure tridentino quivis sacerdos etiam indeterminatus delegari poterat.

e) In iure novo facultas contrahendi matrimonium sine assistentia parochi vel eius delegati extenditur et adnotatio matrimonii contracti in libro baptismorum praescribitur.

Can. 1094. Ea tantum matrimonia valida sunt, quae contrahuntur coram parochio, vel loci Ordinario, vel sacerdote ab alterutro delegato et duobus saltem testibus, secundum tamen regulas expressas in can. qui sequuntur, et salvis exceptionibus de quibus in can. 1098 et 1099.

Lex haec est irritans; ergo matrimonia in hac forma non contracta invalida sunt. (Salvis exceptionibus.) Tres igitur saltem testes requiruntur: Ordinarius vel parochus loci, in quo matrimonium celebratur, aut sacerdos alius ab alterutro rite delegatus, tanquam testis qualificatus (autorisabilis) i. e. speciali qualitate ab ipso iure designata praeditus, et 2 saltem testes non qualificati.

Quisnam intelligatur sub nomine »parochus«?

Parochus (can. 216 et 451, § 1) est sacerdos, cui paroecia (territorium determinatum cum peculiari ecclesia et determinato populo) collata est in titulum,*) in qua curam animarum gerat sub Ordinarii loci auctoritate. Ex parte reipublicae ipsi simul concredita est in republica nostra cura matricularum.

Parochis aequiparantur cum omnibus iuribus et obligationibus (can. 451 § 2):

1. quasiparochi; sunt illi, qui quasiparoecias, i. e. partes vicariatus apost. vel praefecturae apost. regunt;

2. vicarii paroeciales (zástupce, Provisor), qui plena potestate parochiali praediti sunt; tales sunt:

a) vicarii actuales personae iuridicae, v. g. religio-

*) Im Sinne der alten Anstellung, wobei die Anweisung auf einen bestimmten Kirchenposten den titulum ordinationis bildete — dauernd; ergo ac si in titulum huius determinatae ecclesiae ordinatus esset.

si, qui regunt paroeciam pleno iure unitam domui religiosae (faráři-řeholníci na řádových farách);

b) *vicarius oeconomus*, i. e. administrator intercalaris, qui paroeciam vacantem administrat (vide can. 472, 473);

c) *vicarius substitutus*, qui vices gerit parochi per longius tempus (ultra hebdomadam: can. 465 § 4) absentis et approbari debet ab Ordinario. Ante approbationem obtentam assistere valide et licite posset solummodo ad normam can. 465 § 5 in casu urgente, quando scl. parochus ex repentina gravi causa ultra hebdomadam discedit, si nomen eius Ordinario notificatum erat, hincque aliter non statueret. (Cf. AA. 1925, 38.) Ad tempus breve (infra hebdomadam) sufficit *sacerdos sup- plens* qui speciali approbatione quidem non indiget, attamen delegari ad universitatem causarum non potest;

d) *vicarius adiutor*, i. e. capellanus, qui olim dicebatur »personalis«, si sit simul administrator in spiritualibus (can. 475);

Circa curatos castrenses seu militum capellanos peculiaria valent praescripta.

Vicarius cooperator (capellanus) ratione officii matrimoniis quidem assistere nequit (AAS. 1942, 50; A. c. ol. 1942, 64; brn. p. 128; kr.-hr. p. 64) sed parochi (impediti) vices gerere tenentur in universo ministerio paroeciali et apud nos expresse ab Ordinario ad universitatem causarum delegatur. (Ode dne nastoupení místa a pokud tam zůstává ustanoven, platně a dovoleně oddává a nepotřebuje zvláštní delegace od faráře; ten ovšem může určit, v kterém případě bude kooperátor oddávati, neboť assistere matrimonio ius est parochi expresse reservatum; can. 462, 4. Není to tak všude; z. B. in der Diözese Brno, Seckau (Graz) ist mit Anstellung eines Kaplans nicht die Befugnis zur Eheassistenz gegeben. Ebenso werden die Kapläne keineswegs regelmäßig von ihren Pfarrern ad universitatem causarum delegiert. Potom ovšem nemohou bez delegace oddávat ani subdelegovat. — Cf. Haring: KR., p. 436.)

Zwei Fälle von Trauungen invito parochi: LzQt. 1935, 146. — Kdo je oprávněn vykonati oddavky? Ord. list litom. 1942, 163.

Ex iure civili: Podle § 75 obč. zák. a §§ 8 a 12 čsl. zák. čís. 320/1919 oddavky se konají před řádným duchovním správcem jednoho ze snoubenců nebo před jeho zástupcem v přítomnosti 2 svědků.

Ex iure civili itaque competens est parochus proprius, ex iure canonico parochus loci, i. e. paroeciae, in cuius territorio matrimonium celebratur. Aliis verbis: **Ex iure canonico** competens est parochus loci, in quo matrimonium contrahitur, **ex iure civili** parochus loci, in quo sponsi habent domicilium vel quasi domicilium.

Farním představeným, jenž podle § 80 obč. zák. je povinen zapsati sňatek do matriky, rozumí se jen kněží náboženské společnosti státem uznané, jimž bylo svěřeno státem výslovně vedení matrik, nebo jsou k tomu samozřejmě povoláni podle organických ustanovení.

Vládní nařízení č. 292/1941 Sb. přímo opravňuje také biskupy i kapit. vikáře římskokatolické církve, aby v hranicích svých diecézí vykonávali církevní oddavky. To platí také pro biskupy, kteří mají sídlo mimo území Československa, pokud jde o části jejich diecése, náležející k Československu. Příslušnost farářů zůstává nedotčena.

Sňatek uzavřený před biskupem zapíše se do knihy oddaných farního úřadu příslušného podle bydliště snoubenců.

De testibus non qualificatis.

Testes non autorisati 2 saltem esse debent. (Jakožto zástupci osady; může jich býti i více.) *Praeter naturalem habilitatem aliae speciales qualitates ad validitatem eorum assistentiae non requiruntur.* Ideo valide assistere nequeunt: *mente debiles, ebrii, impuberes.* Ale mohl by býti svědkem svatebním hluchý, viděl-li a ví, oč jde; i slepý, slyšel-li a zná snoubence po hlase.

Munus testis in matrimonio inter actus legitimos non computatur. (Can. 2256 § 2.) *Ergo etiam testes infideles, haeretici, schismatici valide assistunt, qui in casu, quando scandalum non detur et ex gravi causa v. g. in matrimonio mixto cum licentia Ordinarii tolerari possunt.* (S. Offic. 19. Aug. 1891.) *Attamen assistentia eorum generatim non est licita, et fideles instruendi sunt, ne ad hanc in ritu sacro participationem tales testes invitent; et parochus tales testes servata urbanitate repudiare potest.* (Tedy ptáti se už při protokolu, kdo půjde za svědka! — Cf. ČKD. 1928, 686; LzQt. 1910, 651; Acta Conc. Prag. tit. IV. c. 11.)

Munere testium personae utriusque sexus fungi possunt. Neque iure canonico neque civili mulieres ab hoc munere exclu-

duntur. (Výnos býv. zem. spr. polit. v Brně ze dne 1./VI. 1923, č. 67480-I; A. c. olom. 1928, 87; cf. LzQt. 1906, 687.) Ast licet mulieres capacitatem iuridicam ad hoc munus possideant, tamen promiscue et sine discrimine admittendae non sunt. Denn mit allerhöchst. EntschlieÙung vom 6./XI. 1822, wurde bedeutet, daÙ es allgemeine Sitte sei Männer als Zeugen zu verwenden. Derselben Ansicht ist eine Note des Ministeriums des Inneren vom 3./VI. 1881, Nro 10214 ex 1880, quae viros quoad testimonium reddendum mulieribus praefert et praescribit, ut qua testes assumantur personae plus quam 20 annos natae.

Důvody: Osoby mladší platí podle všeob. soudního řádu za nespolehlivé; důležitosti úkonu více odpovídá, aby za svědky oddavek byli bráni muži; svědectví mužů je spolehlivější a větší váhy před soudem.

Haec consuetudo adhibendi qua testes copulationis viros catholicos et quidem plus quam 20 annos natos apud nos praevalent. — Podle § 41 návrhu nového obč. zák. může býti svědkem osoba, která dovršila 16. rok a je způsobilá sledovati úkon svolení.

De assistentia parochi (Ordinarii) ad valide copulandum.

Can. 1095 § 1. Parochus et loci Ordinarius valide matrimonio assistunt: 1°. A die tantummodo adeptae canonicae possessionis beneficii ad normam can. 334 § 3, 1444 § 1, vel initi officii, nisi per sententiam fuerint excommunicati vel interdicti vel suspensi ab officio aut tales declarati.

2°. Intra fines dumtaxat sui territorii; in quo matrimoniis nedum suorum subditorum, sed etiam non subditorum valide assistunt.

3°. Dummodo neque vi neque metu gravi constricti requirant excipiantque contrahentium consensum.

ad 1°. Competentia parochi officio adnectitur; cum officii possessione incipit, eo amisso essat. Episcopus possessionem dioeceseos capit, cum litteras apostolicas capitulo cathedrali ostendit. (Can. 334 § 3.) — Parochus officio potitur installatione, administrator a die initi officii. Pro dobu, nežli bude instalován, dostává na svou žádost každý nový farář při investituře (přísaze) výslovně od biskupa generální zmocnění k platnému assistování všem sňatkům ve své nové farnosti. Nemůže-li farář hned po investituře nové místo nastoupiti a býti

instalován, podržuje administrátor jurisdikci jako vicarius substitutus až do instalace, a farář investovaný na novou faru, podrží iurisdikci v dosavadní farnosti jako vicarius oeconomus, dokud se z ní neodstěhuje. (Cf. A. c. olom. 1930, 37; král.-hrad. 1930, 57.)

Cessat ius parochi per resignationem, translationem, privationem officii seu: simulac parochus loci esse cessaverat. — Amittitur ius assistendi per poenas, quae iurisdictione privant: per excommunicationem, interdictum personale et per suspensionem, si poena per sententiam fuerit lata vel declarata. Etenim censura ante sententiam latam omnibus iuribus non privat; actus ante sententiam condemnatoriam vel declaratoriam positi validi quidem, attamen illiciti sunt, post sententiam etiam invalidi fiunt.

ad 2°. Quoad validitatem competentia parochi nunc exclusive territorialis est: in tota parochia sua unice parochus (et qui ei aequiparatur) iure proprio valide assistit quorumlibet matrimoniis. Ergo extra parochiam suam ne suorum quidem subditorum matrimonio valide assistere potest, nisi ad hoc rite delegatus sit. — Nihil tamen quoad liceitatem iuribus parochi proprii sponsorum detrahitur. (Can. 1097.)

Valide ergo ex iure ecclesiastico parochus loci (in sua parochia) assistit matrimonio sive incolarum, sive advenarum, sive peregrinorum, sive vagorum. — Má-li místní farář oddávati v kostele, který má svého rektora, na př. v klášterním, seminárním a pod., požádá ovšem o dovození předem. (Can. 484 § 1.)

Trauing in einer Klosterkirche: LzQt. 1925, 113. — Trauing in einer Walfahrtskirche: LzQt. 1933, 342.

ad 3°. Requiritur immunitas a vi et metu. Sub iure tridentino matrimonium praesente parochi invito valide contrahi poterat. Assistentia parochi debet esse activa, i. e. consensum a sponsis requirere et excipere debet per consuetas interrogationes. Ad liceitatem pertinet, ut servetur formula in rituali dioecetano praescripta. (Can. 733 et 1100.)

Assistentia passiva abrogata est. S. Offic. 26./XI. 1919 et iterum 10./III. 1928. — AAS. 1928, 120.)

Hoc modo cavetur libertati et parochi (requirere) et sponsorum (excipere) a vi et metu.

De assistentia sacerdotis delegati.

Can. 1095 § 2. Parochus et loci Ordinarius, qui matrimonio possunt valide assistere, possunt quoque alii sacerdoti licentiam dare ut intra fines sui territorii matrimonio valide assistat.

Voces »delegatio« et »licentia« in Codice promiscue adhibentur (cf. can. 1094, 1295, 1096), quamvis non desint auctores, qui contendunt adhibendam esse tantummodo vocem »licentia«, quia »delegatio« dicenda est dumtaxat concessio iurisdictionis strictae sumptae, assistentia matrimonio e contra non est actus iurisdictionis, sed exercitium muneris testis autorisabilis seu actus notarialis, quem utique tantum ille exercere potest, qui iurisdictione gaudet. Sed ius assistendi matrimonio magnam habet cum iurisdictione similitudinem, tum quia vi officii habetur, tum quia in alium sacerdotem transferri seu delegari potest. Ideo ex responso commis. interpret. cod. omnes regulae iuridicae in can. 199 de potestate delegandi et subdelegandi statutae applicandae sunt potestati assistendi matrimonio, utique servatis limitationibus aut conditionibus praescriptis can. 1095, § 2 et 1096. (AAS. 1928, 61.)

Respectu habito etiam ad ius nostrum civile distinguendum est: delegatio (zmocnění — Ermächtigung) requiritur ad valide assistendum; **licentia** (dovolení — Erlaubnis) necessaria est ad licite assistendum. Et cum matrimonium pro utroque foro, scilicet ecclesiastico et civili tum valide tum licite contrahi debeat, et cum secundum ius civile valide tantummodo parochus proprius vel eius delegatus assistat, ideo et delegatio et licentia erit necessaria, si parochus proprius matrimonio non assistit, quamvis ex iure canonico sufficeret sola licentia, quotiescunque parochus loci assistit, qui non est simul parochus proprius.

Ex iure civili: Podle §§ 12 a 8 zák. č. 320/1919 a § 75 obč. zák. je k oddávkám příslušný úřad, který vyhlásil manželství; k tomu však je příslušný úřad, v jehož obvodu mají snoubenci řádné bydliště. (§ 3 cit. zák.) Přejí-li si snoubenci pouze církevní sňatek, konají se vyhlášky a oddavky u příslušného duchovního správce. (§ 12.) Die feierliche Erklärung der Einwilligung muß vor dem ordentlichen Seelsorger eines der Brautleute... oder dessen Stellvertreter geschehen. (§ 75 a. b. G.)

Před úřadem místně nepříslušným lze přivolení prohlásiti jen ke zmocnění úřadu místně příslušného.

Má-li tedy manželství uzavřeno býti na jiném místě, do kterého žádný ze snoubenců nenáleží, musí farář příslušný dáti delegaci; sňatek sice zapíše do své matriky, ale bez čísla pořadného, a poznamená, že udělil delegaci; když obdržel oznámení vykonaného sňatku (delegovaný kněz má tak učiniti do 8 dnů), doplní zápis. (§§ 81 a 82 obč. zák.)

Ut iuri canonico satisfiat, delegationem concedere potest et debet pro suo territorio omnis et solus parochus loci, in quo contrahendum est matrimonium. Si ergo parochus sponsos suae parociae (proprios subditos) alibi copulare vult, a parocho loci, in quo fit matrimonium, delegari debet, ut matrimonium validum sit pro foro ecclesiastico. (Podle práva civilního nepotřeboval by ničeho; jen ze slušnosti musel by mu oznámiti, že chce v jeho kostele svoje osadníky oddávati.)

Ut etiam iuri civili satisfiat, delegationem concedere potest parochus proprius sponsae. Si parochus loci sponsos alienos copulat, delegari debet a parocho sponsorum proprio (sponsae), ut matrimonium validum sit pro foro civili. (Podle práva církevního potřebuje jenom licenci ad licite assistendum.)

Podle práva civilního může býti delegován »farní úřad«. (§ 8 čsl. zák. č. 320/1919.)

Qualitates validae delegationis ex iure canonico.

Distinguitur delegatio generalis et specialis, prout ad celebranda matrimonia omnia vel saltem indeterminata, aut ad matrimonium determinatum in speciali casu conceditur.

Delegatio generalis concedi potest tantummodo vicariis cooperatoribus (capellanis) pro parochia, cui addicti sunt; secus irrita est. (Can. 1096 § 1.)

Nam functiones parocho strictae reservatas etiam aliis sacerdotibus *habitualiter* delegare practice idem esset, ac plures »parochos« in eadem parocia constituere. (Cf. LzQt. 1933, 343.)

Delegatio specialis concedi debet:

1. **ante copulationem;** per delegationem subsequentem (»ex post«) invalide contractum matrimonium sanari nequit. (cf. can. 1137);

2. **debet dari expresse, sive ore tenus sive scripto tenus.** Expediit, ut scripto tenus concedatur; in casu necessitatis etiam per telegraphum vel telephonium dari potest.

Delegatio tacita generatim non sufficit et interpretativa seu praesumptiva non valet.

Delegatio tacita esset, quando parochus sciens sacerdotem extraneum matrimonio assistere velle, tacet, cum facile contradicere possit. Igitur »qui tacet, consentire videtur«, cum possit, immo debeat dissentire. Sententia communior tenet talem delegationem sufficere. — Si autem in contrarium esset coniectura, v. g. parochus verbis aut nutibus significaret se delegationem concedere nolle, nulla esset delegatio.

Delegatio interpretativa esset, quando parochus in eo animi statu versatur, ut si sacerdos extraneus licentiam assistendi ab eo peteret, eam concederet; ideoque vocatur praesumptiva, quia parochus praesumitur eam concessurus, si peteretur. Haec delegatio interpretativa seu praesumptiva non sufficit; daretur quidem, sed de facto non datur, cum non petatur (cf. casus in LzQt. 1929, 548);

3. sacerdoti determinato; sacerdos (etiam plures) non tantum nomine, sed officio quoque satis determinatur; na př. první kaplan (senior) u sv. Václava na Šmíchově. Tedy může býti delegováno »duchovenstvo duchovní správy« v N. (s právem subdelegace), ale nemůže být podle práva církevního delegován »farní úřad« v N. Ale on vlastně delegace nepotřebuje, nýbrž jen licence. — V praksi dáme delegaci vždy: faráři (administrátorovi) N. N. v N. cum potestate subdelegandi (A. c. čb. 1924, 17);

Utrum ad normam can. 1096 § 1 sacerdos sit determinatus, si parochus Superiori monasterii in casu particulari declaret, se ad matrimonium proxima dominica in ecclesia filiali celebrandum delegare aliquem sacerdotem religiosum, qui a Superiore sequentibus diebus ad missam die dominica ibi celebrandam deputabitur? Resp. Negative. (AAS 1924, 115.) Casus: LzQt. 1938, 103.

4. ad matrimonium determinatum (etiam plura); scilicet nomine contrahentium eorumque officio, tempore et loco caeremoniae. Oportet, ut delegatus quoque nulli censurae per sententiam sit obnoxius.

Si per errorem delegatio obtenta fuerit, invalida erit, si error sit substantialis, i. e. cum error obrepsit circa personam delegati aut nupturientium;

5. debet esse nota delegato et ab eo acceptata saltem implicite. Per mortem delegantis non cessat. (Cf. can. 207.)

Sacerdoti delegato concedi potest facultas subdelegandi. Subdelegare potest, qui habet potestatem ordinariam vel cui potestas subdelegandi expresse concessa est. (Can. 199, §§ 3. a 4.)

Delegationem (cum iure subdelegandi) et licentiam assistendi matrimonio determinato praeter parochum (loci et proprium) dare possunt sacerdoti determinato etiam omnes illi, qui parochus aequiparantur. (Vide pag. 151; cf. A. c. čb. 1925, 38.)

Vicarius cooperator (capellanus), qui ad normam can. 1096 § 1 a parochus vel apud nos ab Ordinario generalem obtinet delegationem, etiam subdelegare potest alium sacerdotem, cui expresse concedere potest facultatem iterum subdelegandi tertium: can. 199 §§ 3 et 5. (AAS. 1928, 61; A. c. čb. 1928, 58; LzQt. 1931, 564.)

Delegační listina musí obsahovati úplné nationale snoubenců, aby z ní delegovaný mohl poříditi zápis matriční. Je-li delegace nutna pro foro civili a dána-li písemně, třeba ji kolkovati 5 K. — Delegující farář je povinen se postarati o to, aby bylo v pořádku vše, čeho třeba k platnému a dovolenému sňatku. Proto také delegující (a ne delegovaný) musí obstarat eventuelně povolení k oddávkám odpoledne, v neděli nebo ve svátek de praecepto, jehož je v diecési olomoucké právem zvykovým třeba. (A. c. olom. 1936, 135.)

Oddává-li farář své příslušníky v cizí farnosti, potřebuje delegace jen pro foro ecclesiastico. — V matrice oddaných napíše kněz, který byl k oddávkám delegován, do rubriky: »oddávající kněz«: per delegationem a podepíše se plným úředním charakterem. (A. c. čb. 1924, 18.)

Sčítací lístek vyplní farář delegovaný, poněvadž u něho je akt zapsán s číslem postupným; právě z toho důvodu je oprávněn vydati oddací list farář delegovaný.

Farář delegovaný, který je povinen sňatek zapsati s číslem postupným, zaznamenává v rubrice »Poznamenání« číslo a datum listiny delegační a oznámí ihned delegujícímu, kdo, kde a kdy oddávky vykonal a za přítomnosti kterých svědků a nebo zašle celý ex offo oddací list. Dokumenty snubní zůstanou u delegujícího. (Výnos minist. vnitra a kultu ze dne 6./IX.1882 č.16258.)

De licita parochi assistentia.

Ad servandum ordinem externum praescribitur, ut matrimonium etiam licite contrahatur; alias enim ordinaria administratio Ecclesiae periclitaretur.

Can. 1097 § 1. Parochus autem vel loci Ordinarius matrimonio licite assistunt: 1. constituto sibi legitime de libero statu contrahentium ad normam iuris.

Ergo adimpleri debent prius ea, quae c. 1019—1034 statuunt. Status liber supponit receptum baptismum et absentiam cuiuslibet impedimenti, publicationes peractas.

2º. Constituto insuper de domicilio vel quasidomicilio vel menstua commoratione aut, si de vago agatur, actuali commoratione alterutrius contrahentis in loco matrimonii.

Ideo licite assistit parochus matrimonio tantummodo subditorum, quorum est parochus proprius.

3º. Habita, si conditiones deficient, de quibus n. 2º, licentia parochi vel Ordinarii domicilii vel quasidomicilii aut menstruae commorationis alterutrius contrahentis, nisi vel de vagis actu itinerantibus res sit, qui nullibi commorationis sedem habent, vel gravis necessitas intercedat quae a licentia petenda excuset.

Ex iure nostro particulari licentiam hanc, quae legitime praesumi et modo generali dari potest, dat parochus sponsae. Ergo v. g. si parochus loci A delegationem ex iure civili necessariam concedit parochi loci B nulla mentione facta licentiae, necessariae ex iure canonico, parochus loci B tamen et valide et licite copulabit; delegatione enim data praesumitur etiam concessa licentia; haec in illa continetur. (Cf. casus in LzQt. 1929, 545.)

De parochi praeferendo:

Can. 1097 § 2. In quolibet casu pro regula habeatur, ut matrimonium coram sponsae parochi celebretur, nisi iusta causa excuset; matrimonia autem catholicorum mixti ritus, nisi aliud particulari iure cautum sit, in ritu viri et coram eiusdem parochi sunt celebranda.

Aliud cavetur v. g. pro Ruthenis in Canada, Galicia.

Si sponsa duos parochos proprios habet, alterum scilicet ratione domicilii, alterum ratione menstruae commorationis aut quasidomicilii — tales sunt omnes minores, qui propriam professionem exercentes extra domum paternam vivunt, v. g. serva-

domestica, scholarum magistra, sartrix, operaria, institutrix etc. — per se uterque parochus pari iure licentiam assistendi concedere potest. Decet tamen, ut potius a parochi domicili licentia petatur.

Iusta causa, quae excusat, quominus matrimonium in parochia sponsae celebretur, erit v. g. desiderium familiae, ratio cognationis, convivium nuptiale in domo sponsi et similia. Ergo si parochus sponsi in sua parochia ex tali iusta causa copulat, non indiget delegatione nec licentia, sed parochus sponsae »litteris dimissorialibus« una cum testimonio de peractis publicationibus testatur, ex sua parte omnibus ex iure requisitis satisfactum esse.

Farář ženichův, který oddavky vykonal, sám zapíše kopulaci s číslem postupným a neoznamuje výkon oddavek faráři nevěsty právě z toho důvodu, že nejde v tomto případě o delegaci. (Když je svatba u faráře nevěsty, také se nic neoznamuje faráři ženichovu! Ale oznámení podle can. 1103 § 2 je třeba učiniti.)

Taxa stolaris utriusque parochi solvi non debet; tantummodo pro »Litteris publicationum« consuetum emolumentum exigi potest. (A. c. čb. 1936, 52.)

V pražské arcidiecési však je nařízeno zapisovati (ovšem bez čísla) takový sňatek také v matrice faráře nevěstina a platiti přiměřený poplatek štolový oběma farářům. (ČKD. 1941, 103.)

Can. 1097 § 3. Parochus qui sine licentia iure requisita matrimonio assistit, emolumenta stolae non facit sua, eaque proprio contrahentium parochi remittat.

Cum per legem matrimonialem č. 320/1919 Sb. zák. a nař. apud nos matrimonium civile solummodo facultativum introductum sit, parochus curare debet, ut matrimonium ecclesiasticum etiam pro foro civili cum valide tum licite contrahatur. Alias enim liberi pro foro civili essent illegitimi et iura familiaria, ius haereditarium et alia, quae in matrimonio fundantur, non acquirerent; praeterea neque parochus ipse, neque sponsi poenas codicis civilis poenalis effugerent.

I církevní sňatek je podle zák. č. 320/1919 aktem státním, jež kněz vykonává v kompetenci státní správou mu svěřené. Nezachování předepsané slavnostní formy má i podle civilního práva za následek neplatnost manželství, která má býti vyšetřena z povinnosti úřední (§ 28 cit. zák. a § 62 obč. zák.) a to i tehdy, když manželství bylo uzavřeno v cizině. (Cf. Váž. VII. čís. 4693.)

Neasistuje-li tedy sňatku kněz příslušný ve smyslu před-

pisů státních, nemůže sňatek před ním uzavřený býti platný v ohledu civilně-právním ani tehdy, jestliže tento duchovní mohl sňatku asistovati s účinky církevními podle názoru církve.

Za »příslušného duchovního správce« ve smyslu § 12 zák. č. 320/1919 nelze pokládati toho, kdo nemá podmínku, jež by ho podle ústavy čl. církve činily způsobilým, aby byl jmenován farářem nebo pomocným duchovním správcem, třebaže je církví ustanoven duchovním správcem.

Ten, kdo nemá těchto podmínek, nemůže býti ani platně delegován příslušným duchovním správcem k přijímání slavnostního přivolení ke sňatku. (NS. 22./II. 1934; Rv II 631/1932 Sv. XVI. č. 13309 Sb. n. s.)

Stává se často, že farář odejde do výslužby, ale z rozmanitých důvodů zůstane v dosavadním působení dále. Administrátorem excurrendo bývá v takovém případě ustanoven sousední duchovní správce, ale jen pro úřední veřejnost. Úmluvou bývá obyčejně sjednáno, že dosavadní farář bude všechny duchovní funkce konat a administrátor dá jen podpis, kde bude třeba. Aby byla zajištěna platnost oddavek takovýmto pensistou vykonaných, je třeba takovou úmluvu sjednati s vědomím konsistoře, aby se pensista stal vicarius substitutus podle can. 465 § 4 a tak dostal platnou delegaci ad universitatem causarum. (Srv. can. 473 § 1; 451 § 2, 2°; 474.) Z ohledu na forum civile může vždy připsati pro jistotu »per delegationem«.

Corollarium : Ex utroque iure, sacerdos, qui non est parochus (vel illi aequiparatus aut vicarius cooperator), nullibi et nullorum matrimonio sine delegatione nec valide nec licite assistere potest. Si in periculo mortis assistit, satisfit tantummodo legi ecclesiasticae.

Quando non copulat parochus (capellanus) proprius in proprio territorio proprios subditos, semper aut ex iure canonico aut ex iure civili aut ex iure utroque necessaria erit delegatio et licentia.

Instrukce o delegaci k oddávkám v cizí farnosti z Ord. I. praž. 1941, 9; ČKD 1941, 101.

Místo oddavek snoubenců řádné je jejich farní chrám Páně. Can. 1109 § 1 a § 75 obč. zák. a § 12 zák. č. 320/1919 Sb. »In quolibet casu pro regula habeatur, ut matrimonium coram sponsae parochi celebretur.« (Can. 1097. — § 2.)

Často se však stává, že snoubenci přejí si býti oddáni v jiném, nikoliv ve svém farním chrámu Páně. V tom případě jest nutno, aby vlastní farář (nevěstin) dal k tomu svolení a vystavil jim písemně pro cizího kněze licenci a delegaci k oddávkám na jiné farnosti. (Can. 1095. § 2. — § 81 obč. zák.)

Delegaci tuto farář může dáti, ale nemusí. Proto zkoumá nejdříve důvody, proč je žádána, a jsou-li tyto důvody závažné, nebude činiti potíží, aby snoubenci nebyli roztrpčeni, avšak nepomine upozorniti jich, že si tím zvyšují svatební výlohy, poněvadž dle církevního i světského zákona musí štolový poplatek hraditi na dvou místech — doma i v cizí farnosti.

Delegace musí býti (Can. 1096. § 1. — § 81 obč. zák.) dána určitě a výslovně označenému knězi pro určitě vyjmenované snoubence a musí pro řádný zápis matriční obsahovati úplně nationale snoubenců, bydliště jejich a výkon ohlášek (zda na více místech?). Nikdy nebudiž opominuto vepsati i oprávnění subdelegovati za sebe i jiné kněze. (Can. 199 §§ 3 a 4.)

Farář delegující se předem dotáže faráře cizí farnosti, zdali může v den a hodinu snoubenci zvolenou oddavku vykonati. Farář nebude se nikdy nabízet ani vnucovati snoubencům, že pojede s nimi, aby je sám v cizí farnosti oddával a svatební řeč konal, čímž by jim jen výlohy zvyšoval. Takováto promluva výjimečně konaná musila býti krátká se zřetelem na lehké často oblečení svatečků a církevně založená, na příklad o svátosti stavu manželského, o povinnostech manželů, o výchově dítek a pod, nikoli buditi jen světské city a dojemné nálady. Vzorem budiž promluva obsažená ve schválené diecéšní církevní agendě. Nikdy nepošle farář snoubenců s delegací v ruce bez předchozího ohlášení přímo k oddávkám, což by vedlo mnohdy k mrzutostem, když na příklad pro výstav nejsvětější Svátosti oltářní, neb pro pohřeb, aneb pro jiné oddávky a podobně oddávky nemožno vykonati.

Také se stává, že snoubenci sami dostaví se k cizímu faráři, žádajíce za oddávky. V tom případě může jim farář toliko říci, zdali v žádaný den a hodinu oddávky v jeho chrámu Páně jest možno vykonati, ale upozorní je, že bude je moci vykonati jen, dá-li vlastní farář svolení (licenci a delegaci) a upozorní je důrazně, že musí doma faráři zapraviti požadovaný štolový poplatek.

Chrámoví zaměstnanci (kostelník, ředitel kůru, zpěváci) nemají právního nároku na odměnu, poněvadž se jedná o štolový poplatek, který náleží v tom případě toliko faráři. Služebníci chrámoví jsou odměněni jedině za skutečný výkon v místě oddavek. Platí-li zásada, že vlastní farář obdrží tak velký poplatek štolový, jaký zaplatili snoubenci za oddávky v cizí farnosti, pak se to týká toliko štolového poplatku a nikoli výloh za zevnější okázalosti (hudbu, zpěv, květinovou dekoraci, slavnostní osvětlení, koberce atd.), neboť za ty farář poplatků nepobírá, nýbrž jednotliví percipienti.

Nicméně delegující farář upozorní snoubence odcházející k oddávkám do cizí farnosti, aby dobrovolným darem pamatovali na kostelníka své farnosti, neboť pracuje často obětavě při nepatrné dotaci při jejich farním chrámu Páně.

Stává se, že přijdou-li cizí snoubenci s dotazem ohledně oddavek a dotazují se po titulu chrámu Páně a po jménu duchovní-

ho, který bude odávati, dá jim farář tištěný formulář delegace, kde je vše uvedeno a označeny všechny rubriky, které se mají vyplniti, aby nebylo ničeho opominuto, čeho je nutno pro zápis matriční. Děje se tak z opatrnosti a pro úsporu práce pro delegujícího faráře, ale není nikterak úmyslu postaviti faráře před hotovou věc, jako by oddavky byly jim s určitostí slíbeny. Proto se výslovně ukládá farářům, aby takové snoubence důtklivě upozornili, kterak se musí vyrovnati se svým farářem a ukládá se duchovenstvu, aby v delegaci přičinili o tom poznámku na příklad: »Stola soluta, ... omnia in ordine ...«

Tak jako je naprosto nepřipustno poslati neohlášené snoubence s hotovou delegací v ruce k oddavkám, tak je rovněž i nepřipustno propustiti je k oddavkám bez předchozího napomenutí o hodném přijetí přípravných sv. Svátostí. (Can. 1033.) Stalo se nezdárka, že do chrámu Páně přišel celý svatební průvod k oddavkám a snoubenci chtěli jíti teprve těsně před oddavkami k sv. zpovědi a k sv. přijímání. Tu chybí potřebná příprava a nutná sebranost myslí k hodnému a důstojnému přijetí těchto přípravných sv. Svátostí.

O výkonu oddavek zašle delegovaný farář do 8 dnů zprávu faráři delegujícímu, ve které musí býti uveden kněz, který oddával, jména, stav a bydliště svědků pro zápis matriční (§ 82 obč. zák.)

Oznámení o vykonaných oddavkách (»Ne temere«) zašle rodným farním úřadům obou snoubenců farář, který oddavky vykonal. Týž vystavuje také snoubencům oddací list, poněvadž u něho stal se zápis oddavek s číslem pořadovým.

De casibus a lege exceptis.

Obligatio praescriptam sollemnem formam servandi cessat »si haberi vel adiri nequeat sine gravi incommodo parochus vel Ordinarius vel sacerdos delegatus, qui matrimonio assistant ad normam can. 1095 et 1096.« (Can. 1098.) Quod evenire potest praecipue 1. quando agitur de matrimonio contrahendo in periculo mortis et 2. ubi sacerdotis competentis absentia praevideatur duratura saltem per mensem.

ad 1. Si impossibile sit vel tempus non suppetat parochum loci adsciscere et periculum mortis adsit, potest et valide et licite assistere quilibet alius sacerdos adhibitis 2 testibus (etiamsi censura innodatis, non tamen vitandis: cf. can. 2261). Si praesto sit iste alius sacerdos (v. g. catecheta, sacerdos pensionatus, regularis) una cum testibus vocari debet, nam: a) si forte impedimentum adsit, dispensare poterit vi can. 1044; b) maiorem contractus rite initi securitatem praestabit; c) matrimonii sanctitatem magis demonstrat.

Sed si haberi vel adiri nequit ob aliquod impedimentum phy-

sicum neque parochus vel eius delegatus neque alius quilibet sacerdos sine gravi incommodo sive parochi vel alterius sacerdotis, sive partium sive nuntiorum, v. g. distantia est magna et parochus debilis; viae valde difficiles; nuntius difficillime acquirendus, tunc validum et licitum erit matrimonium contractum coram solis testibus. (Can. 1098, § 1.)

Nonnulli auctores etiam moralem, i. e. interpretativam absentiam intelligebant, quando scl. sacerdos competens ad assistentiam licet physice praesens, moraliter tamen impeditus est.

Haec impossibilitas matrimonio assistendi saepe ex legislatione civili provenire potest; v. g. novo matrimonio civili obstat impedimentum ligaminis proveniens e matrimonio civili antea contracto et nondum soluto; quod cum in foro ecclesiastico invalidum sit, nihil sub hoc respectu obstat matrimonio canonico; vel nupturientes extranei non possunt obtinere documenta necessaria pro contrahendo matrimonio in alio territorio, aut indigent licentia speciali ad contrahendum, quam tamen non obtinent, v. g. nonnulli magistratum officiales vel duces militum (úředníci, důstojníci — Beamten, Offiziere); vel cum sponsi matrimonium mixtum contrahere desiderant coram ministro catholico, qui autem assistentiam propter cautelas non praestitas denegare debet; vel cum tempore perturbationis seu revolutionis publicae forma ecclesiastica sub poena mortis prohibetur, vel cum a gubernio matrimonium cum personis alienae nationis non permittitur.

Huius quaestionis momentum post Codicem adhuc auctum est in duobus saltem territoriis, scl. in Germania et in Hungaria, ubi matrimonia mixta sub quibusdam conditionibus valida fuerant non obstante denegata assistentia parochi catholici. Post Codicem omnia matrimonia mixta ubique reguntur per can. 1099 § 1 n. 2°, i. e. requiritur assistentia activa ministri catholici competentis. Quoties ergo minister catholicus denegat assistentiam matrimonio mixto propter dispensationem non obtentam, vel propter alias circumstantias ex lege civili obstantes, tunc utique moraliter seu interpretative absens esse dicendus est.

Sed Commis. interpret. can. decidit 10./III. 1928 canonem 1098 referri tantummodo ad physicam parochi vel Ordinarii absentiam. Ideo huiusmodi sponsi valide contrahere coram solis 2 testibus vi can. 1098 nequeunt. (AAS. 1928, 120. — Cf. Ius Pontif. 1928, 175; 1929, 141; LzQt. 1928, 601.)

Přehledná tabulka.

Kdo je oprávněn oddávati podle can. 1094—1097 C. I. C. a podle zákona státního.

			Podle nového církevního zákona		Podle státního zákona		Kde bude akt zapsán do matriky oddaných ?
			Jak ?	Co si tedy musí opatřiti ?	Jak ?	Co si tedy musí opatřiti ?	
I.	Farář (kaplan - administrátor - vic. subst.) oddává ve své farnosti	své farní příslušníky	platně	0	platně	0	v matrice místa oddavek
			dovoleně		dovoleně		
		cizí snoubence	platně	—	neplatně	delegaci od faráře nevěstina	v matrice místa oddavek s číslem řadovým a v matrice příslušného faráře nevěstina bez čísla řadov.
			nedovoleně	dovolení od faráře nevěstina			
II.	Farář (kaplan) oddává v cizí farnosti	své příslušníky farní	neplatně	delegaci od faráře místa oddavek	platně dovoleně <small>(certiorato et annuente loci parochi et rectore ecclesiae)</small>	0	v matrice místa oddavek s číslem řadovým a v matrice domovské bez čísla řadového
		tamní příslušníky	neplatně	delegaci a dovolení od faráře místa oddavek	neplatně	delegaci od faráře místa oddavek	v matrice místa oddavek
		příslušníky jiné fary	neplatně	delegaci od faráře místa oddavek a dovolení od faráře nevěstina	neplatně	delegaci od faráře nevěstina <small>(certiorato et annuente parochi loci et rectore ecclesiae)</small>	v matrice místa oddavek s číslem a v matrice příslušného faráře nevěstina bez čísla řadového

III.	Farář (kaplan) oddává své příslušníky farní	ve své farnosti	platně dovoleně	0	platně dovoleně	0	v matrice místa oddavek
		v cizí farnosti	neplatně	delegaci od faráře místa oddavek	platně dovoleně <small>(certiorato et annuente loci parochi et rectore)</small>	0	v matrice místa oddavek s číslem a v domovské matrice bez čísla řadového
IV.	Farář (kaplan) oddává cizí příslušníky farní	ve své farnosti	platně nedovoleně	dovolení od faráře nevěstina	neplatně	delegaci od faráře nevěstina	v matrice místa oddavek s číslem a v matrice příslušného faráře nevěstina bez čísla řadového
		ve farnosti těchto snoubenců	neplatně	delegaci a dovolení od faráře místa oddavek	neplatně	delegaci od faráře místa oddavek	v matrice místa oddavek
		v jiné farnosti	neplatně	delegaci od faráře místa oddavek a dovolení od faráře nevěstina	neplatně	delegaci od faráře nevěstina <small>(certiorato et annuente parochi loci et rectore ecclesiae)</small>	v matrice místa oddavek s číslem a v matrice příslušného faráře nevěstina bez čísla řadového
V.	Kněz (který není duchovním správcem) oddává ve farnosti	příslušníky této farnosti	neplatně	delegaci od faráře místa oddavek	neplatně	delegaci od faráře místa oddavek	v matrice místa oddavek
		příslušníky cizí farnosti	neplatně	delegaci od faráře místa oddavek a dovolení od faráře nevěstina	neplatně	delegaci od faráře nevěstina <small>(certiorato et annuente parochi loci et rectore ecclesiae)</small>	v matrice místa oddavek s čís. a v matrice přísluš. faráře nevěstina bez čísla řadového

Hac decisione tamen dubium sublatum non erat. Ulterius disputabatur, utrum physica absentia contingere queat non solum ob distantiam, qua parochus vel Ordinarius a nupturientibus separetur, verum etiam ob alia »physica impedimenta«, ex quibus sacerdos, licet materialiter in loco praesens, nequeat sine gravi incommodo active assistere. Plurimi veteres canonistae affirmative respondebant. Quae sententia nova decisione commissionis interpret. can. 25./VII. 1931 confirmata est. Etenim ad quaestionem: »an ad physicam parochi vel Ordinarii absentiam, de qua in interpretatione die 10./III. 1928, referendus sit etiam casus, quo parochus vel Ordinarius licet materialiter praesens in loco, ob grave tamen incommodum celebrationi matrimonii assistere nequeat requirens excipiensque consensum« responsum est: Affirmative. (AAS. 1931, 388.) Tale grave incommodum seu physicum impedimentum in simili casu morali absentiae fere aequiparatur. (Cf. LzQt. 1931, 834; Apollin. 1931, 381; Ius Pont. 1935, 126.)

Quoad nova decisione confirmatum est. Ad quaestionem episcopi Mettensis: An ratione habita responsi dati die 25./VII. 1931 ad can. 1098 referendus sit casus, quo parochus vel Ordinarius matrimonio assistere nequit, quia lege civili prohibetur etiam sub poena matrimonium coram Ecclesia celebrare, nisi praecesserit matrimonium civile et hoc ab auctoritate civili omnino recusatur, v. g. ob defectum instrumentorum, quae lex civilis requirit, Congr. Sacram. 24./IV. 1935 respondit: Affirmative! (A. f. K. R. 1938, 226.)

Snoubenci projeví v takovém případě jasně a zřetelně před dvěma neduchovními svědky manželský souhlas, ale beze všeho ritu a slavnosti. Do matriky se zapíše, že jde o formu nouzovou podle can. 1098. To neodporuje § 67.¹ německého zákona z 3./XI. 1937 (Personenstandges. RGBI. I. S. 1146).

V praxi však není tento způsob všeobecně dovolen, nýbrž ve smyslu prohlášení Congr. Sacram. z 31./I. 1916. (AAS. VIII., 36, Fontes V. n. 2114) je třeba v jednotlivých případech, kdy povinný občanský sňatek podle zákona předcházeti nemůže, na př. proto, že nelze opatřiti státem požadované listiny, naopak ale z morálních důvodů je církevní sňatek nutný, obrátiti se o rozhodnutí do Říma. Bez dovolení Sv. Stolice nelze takto uzavřená manželství považovati za platná. (Th. u. Gl. 1939, 86—89. — Periodica de re can. mor. et lit. 1938, 47; H. Jone, Gesetzbuch des KR II - Paderborn 1940, p. 316.) — Ale co v případě, kdy styk se sv. Stolicí je znemožněn, jako tomu bylo za války?

V Německu přicházeli tu v úvahu hlavně cizozemští dělníci, nebo nebyl dovolován Němcům sňatek s příslušníky některých jiných národů.

Utique curandum est, ut matrimonium in periculo mortis contrahendum etiam pro foro civili validum sit.

Sed ius civile nostrum extraordinariam formam ne in periculo mortis quidem agnoscit. — Bude tedy nutno sňatek touto nouzovou formou u nás za války uzavřený proto, že snoubenci nedostali povolení ke sňatku, konvalidovati pro foro civili.

Si agatur de sponsis, qui matrimonium civile validum iam pridem contraxerant, facile tale matrimonium pro foro ecclesiastico convalidari poterit: etenim quilibet sacerdos assistere, a publicationibus et impedimentis dispensare potest. (Can. 1044.) Si autem agatur de concubinariis stricte dictis vel aliis sponsis in periculo mortis, necesse erit delegationem a parochu loci procurare, si ipse assistere nequit.

Velmi vážní autoři (na př. De Smet, Nro 808, Leitner, Handbuch des K. R. IV. 1924, str. 313, Wernz-Vidal, Ius matrim. p. 514, Vermeersch-Creusen, Epitome iuris can. ed. 1. p. 199) učí, že farář může pravomoc, kterou mu dává can. 1044, všeobecně delegovati v zák. can. 199 § 1 všem kněžím ve farnosti; že tedy mohou všichni kněží ve farnosti generelně býti delegováni k oddávkám v nebezpečí smrti. (Cf. LzQt. 1926, 595.) — Je ovšem otázka, zdali by takováto delegace byla platna pro foro civili. A s ohledem na slova can. 1096 § 1 »exclusis quibuslibet delegationibus generalibus« možno pochybovati o její platnosti také pro foro ecclesiastico.

Sacerdotibus curam animarum gerentibus in nosocomiis delegatio haec generaliter ab Ordinariis concessa est, si matrimonium in nosocomio contrahitur. (Viz Instrukce o zásnubu a manž. z r. 1908 p. 36.)

Dispensationem politicam a publicationibus et ab impedimentis concedit »okresní úřad«. Si periculum sit in mora et »okresní úřad« adiri iam nequit, sufficit, si matrimonium saltem pro foro ecclesiastico valide contrahatur coram parochu loci vel eius delegato. (Cf. Ord. l. 1885, 54; vide p. 33.) Sponsi autem affirmatione iurata contestari debent se nullo detineri impedimento. (Pozor na civilně rozloučené!) Si mors re vera mox non sequatur, consensus renovetur forma praescripta, ut etiam legi civili plene satisfiat.

ad 2. Casus, ubi sacerdotis competentis absentia praevideatur duratura saltem per mensem, in nostris regionibus vix occurret. Notandum, quod in tali casu validum esse posset etiam matrimonium civile duorum catholicorum. Utique non sufficit solum factum absentiae parochi competentis, sed praeterea requiritur moralis certitudo, v. g. ex notoria ipsius parochi declaratione vel ex testibus fide dignis, parochum per proximum mensem haberi vel sine gravi incommodo adiri non posse (daß der Pfarrer voraussichtlich noch einen ganzen Monat weder beizogen noch aufgesucht werden kann.) Specialis tamen probatio iuridica non requiritur. — Cf. AAS. 1925, 583. — Ius Pontif. 1926, 83. LzQt. 1926, 166; 595. ČKD. 1930, 659.

Za takových okolností mohl platně uzavřít manželství válečný zajatec v Rusku; kdyby tvrdil, že je uzavřel před popem pravoslavným a jeho jáhnem nebo v zajateckém táboře před 2 důstojníky jako dožádanými svědky jen proto, že katolického kněze daleko široko nebylo, nebo že bylo s ohromnými obtížemi spojeno k němu dojeti a naděje nebyla, že katolický kněz sám v dohledné době (měsíc) přijede, pak by takovéto manželství na žádost dotyčných manželů mohlo býti uznáno za platné i církevně. Většinou děje se opak: bývalí zajatci domáhají se uznání neplatnosti manželství, uzavřeného v Rusku. Za tím účelem musí potvrdit, že církevní formě vyhověti mohli, ale že jí schválně nevyhověli, nebo se vůbec o to nestarali, zdali katolický duchovní po ruce je či není. — Viz str. 229. — V takovém případě může Ordinarius manželství to prohlásiti za neplatné. (Art. 231. Instr. z 15./VIII. 1936. AAS. 1936, 315 s.)

Ehen russischen Kriegsgefangenen: LzQt. 1931, 496; 1933, 132, 819; 1934, 577; 1937, 680; 1938, 129. M. Hornykewitsch: Die Russenehen und der can. 1098: LzQt. 1937, 32—54. G. Oesterle: De validitate aut nullitate matrimoniorum a captivis ex bello in Russia initorum: Apoll. IX/1936, 446—462. Viz i str. 71, 243 a 249.

De subditis legis.

Can. 1099 § 1. Ad statutam superius formam (sollemnem ubique) servandam tenentur:

1º. Omnes (et soli fideles ritus latini) in Ecclesia catholica baptizati et ad eam ex haeresi aut schismate conversi, licet sive hi sive illi ab eadem postea defecerint, quoties inter se matrimonium ineunt,

2º. fidem, de quibus supra, si cum acatholicis sive baptizatis sive non baptizatis etiam post obtentam dispensationem ab im-

pedimento mixtae religionis vel disparitatis cultus matrimonium contrahant.

3º. Orientales, si cum latinis contrahant hac forma adstrictis.

Quinam formae praescriptae non subiacent?

Can. 1099 § 2. Firmo autem praescripto § 1 n. 1º, acatholici sive baptizati sive non baptizati, (qui ad Ecclesiam catholicam nunquam pertinebant) si inter se contrahant, nullibi tenentur ad catholicam matrimonii formam servandam (iam inde a decr. »Ne temere« 19./IV. 1908); item ab acatholicis nati, etsi in Ecclesia catholica baptizati, qui ab infantili aetate in haeresi vel schismate aut infidelitate vel sine ulla religione adoleverunt, quoties cum parte acatholica contraxerint.

Ergo etiam matrimonium civile talium personarum validum erit. — Absentia impedimenti et verus consensus maritalis utique praesupponuntur. — Qui inde ab infantili aetate in haeresi, schismate aut infidelitate vel sine religione (bez vyznání — konfessionslos) adoleverant sunt ii, quii antequam 7. annum compleverant, iam in haeresi etc. educabantur et in ea permanerunt, v. g. propterea quod parente catholico orbatu erant, vel quia parentes a fide deficientes etiam liberos infantes secum traxerunt.

Poněvadž Codex praví: »Item ab acatholicis nati«, byla právní pochybnost (dubium iuris), zdali ten, kdo je zrozen z manželství smíšeného, tedy jenom ex uno parente acatholico, je za vylíčených okolností vázán katolickou formou či není.

Commis. interpret. can. rozhodla 20./VII. 1929, že není: ab acatholicis nati, de quibus in can. 1099 § 2 dicendi sunt etiam nati ab alterutro parente acatholico, cautionibus quoque praestitis ad normam can. 1061 et 1071. Nihil itaque interest, utrum matrimonium mixtum in casu catholice an acatholice, cum vel sine cautelis contractum fuerit. (AAS. 1929, 573; cf. 1931, 388. — Ius Pont. 1929, 194. — LzQt. 1939, 164, cf. 1929, 780. Casus: LzQt. 1931, 124; 352. — ČKD. 1932, 322.

Tedy takový »katolík« je v tomto případě postaven na roveň nekatolíku; rozhoduje faktum, že je mu prakticky roven, třeba by byl v církvi katolické pokřtěn.

Proto také tací »katolíci« (ab acatholicis nati, etsi in ecclesia catholica baptizati, sed ab infantili aetate acatholice educati) nejsou na katolickou formu vázání ani když uzavírají manželství cum parte acatholica, ani když je uzavírají m e z i s e b o u. Do

této kategorie však nepatří děti katolických rodičů katolicky pokřtěné, třeba že od malička nekatolicky (bez vyznání) vychované. (Cf. LzQt. 1934, 354.)

Sub verbis »ab acatholicis nati« de quibus in can. 1099 § 2 comprehenduntur etiam nati ab apostatis. (Can. 1325 § 2. — AAS. XXXII/1930, 195. — Cf. LzQt. 1930, 617; 1931, 790. — Ius Pont. 1930, 143. — Nekatolíkem rozumí se i apostata též v procesu manželském: S. Off. 27./II. 1937 Nro 294/1936. — ČKD. 1937, 383; LzQt. 1937, 321.)

Z těchto rozhodnutí je patrna snaha působiti k tomu, aby byl co možná omezen počet manželství neplatných propter defectum formae.

Haec interpretatio declarativa est, non extensiva. (Com. interpret. 25./VII. 1931. AAS. 1931, 388.) Sie darf also rückwirkend auf derartige Ehen angewendet werden, weil sie als eine reine Gesetzeserklärung keine Rechtsneuerung bedeutet (can. 17 § 2) und braucht gar nicht promulgiert zu werden. Also die Zivilehe eines solchen »ab acatholicis nati...« mit einem Akatholiken oder mit einem gleichen »ab acatholicis natus...« bleibt gültig, wenn sie auch schon vor dieser Entscheidung vom 25./VII. 1931 eingegangen wurde. (LzQt. 1931, 835.)

Form der Eheschliessung für die »nati ab acatholicis«: LzQt. 1934, 354.

»Orientales« vocantur illi, qui pertinent ad orientalem ritum. Suntque aut catholici aut schismatici. Utrique forma Codice statuta tenentur, si cum latinis contrahant hac forma adstrictis, cum exceptione de qua can. 1097 § 2: sponsi catholici diversi ritus ritu viri et coram eiusdem parrocho contrahere debent, nisi aliud iure particulari caveatur, ut pro Ruthenis in Galicia, Canada et Russia Subcarpatica, qui hac in re iure latino reguntur.

Mulier latina, quae vi can. 98 § 4 declaret se velle transire in matrimonio ineundo ad ritum orientalem viri, adhuc tenetur ad formam celebrationis matrimonii, de qua in can. 1099 § 1 n. 3. (AAS. 1940, 212.)

Matrimonia itaque virorum catholicorum ritus latini cum sponsa orthodoxa in Russia coram sacerdote schismatico contracta pro foro ecclesiastico invalida sunt.

Na základě konstituce Pia X. »Provida« byla od 15./IV. 1906 v Německu a od 16./III. 1909 i v Maďarsku smíšená manželství, uzavřená civilně nebo nekatolicky, uznávána výjimečně za platná i církevně. — Za platnosti Codexu však tento indult přestal.

De caeremoniis nuptialibus.

Ritus matrimonialis constat e copulatione et benedictione nuptiali. (Can. 1100.) Copulatio fit iuxta rituale dioecesanum. Expediit, ut adhibeatur Rituale romanum. (S. Congr. Rit. 6./XI. 1925; AAS. 1926, 53; A. c. čb. 1926, 43.)

Can. 1101 § 1. Parochus curet, ut sponsi benedictionem sollemnem accipiant, quae dari eis potest etiam postquam diu vixerint in matrimonio, sed solum in missa, servata speciali rubrica et excepto tempore feriato.

§ 2. Sollemnem benedictionem ille tantum sacerdos per se ipse vel per alium dare potest, qui valide et licite matrimonio potest assistere. — Est enim functio stricte parochialis. (Can. 462, 4°.)

Annulus etiam in secundis (et sequentibus forsitan) nuptiis idem benedici iterum potest. (S. Congr. Rit. 14./VIII. 1858.) Si amittitur vel frangitur, novus per eandem ritualis formam benedici potest.

Etiam in matrimonio mixto dispensatione obtentata ritus in dioecesi consuetus servandus est, exclusa semper missa pro sponsis et benedictione intra missam.

Immo et missa privata vetatur, si secundum circumstantias tamquam complementum caeremoniarum habeatur. (AAS. 1925, 583.) Proinde missam privatam in tali casu alius sacerdos celebret vel aliquantulum cum ipsa expectetur, vel post missam hora consueta demum fiat copulatio. (Cf. LzQt. 1926, 167; Ius Pont. 1926, 84.)

Consensus autem requiri et excipi debet, i. e. interrogationes a parrocho tanquam a notario per cooperationem administrativam semper faciendae sunt (can. 1102), quia assistentia passiva abolita est. (Cf. can. 1095 § 1, 3°. — Vide p. 48.)

Benedictio sollemnis, quae in missa pro sponsis invenitur, omnibus, quantum fieri potest, impertiatur. Consistit in orationibus dicendis ante »Libera nos...« et ante »Placeat tibi...« Dari solet in missa iuxta rubricas. Applicatio missae pro sponsis, si applicationem expresse non petunt et stipendium non dant, libera est. (De Smet Nro 198.) Attamen S. Congr. Rit. formulare publicavit, iuxta quod ex indulto speciali benedictio nuptialis etiam extra missam, v. g. in nuptiis pomeridianis impertiri potest. (Rituale rom. Appendix, De matrim. I. — Cf. A. f. K. R. 1923, 168; A. c. olom. 1940, 51—52 a čb. 1943 č. 6: publicant tale indultum cum formularibus.)

Adhuc aliae formulae orationum publicatae sunt, quibus uti licet, si benedictio dari nequit. (Rit. rom. l. c. II. — Cf. LzQt. 1924, 747.) Etiam postquam sponsi iam diu in matrimonio vixerant, benedictio ipsis dari potest.

Non datur tempore clauso, — attamen postea suppleri potest — in matrimonio mixto, in matrimonio per procuratorem, in secundis nuptiis viduae, quae benedictionem iam semel acceperat; si tantummodo sponsus est viduus, dari potest. (Utrum liceat benedictionem hanc dare — sine indulto — viduae, quae ex priore matrimonio nullam prolem susceperat?)

Si missa pro sponsis per rubricas prohibetur, benedictio sollemnis conferri potest in missa de die, in qua sumitur commemoratio missae sponsalis. (Cf. p. 178.)

Kdyby byly několikery oddavky najednou a jen jedna mše svatá následovala pro všechny, possunt plura matrimonia in eadem missa benedicti; nihil tamen immutetur in orationibus. Quamvis enim in singulari recitentur, de unaquaque tamen intelligitur. (S. Congr. Inq. 1./IX. 1842. — Müller, Theol. mor., III.-530; A. c. brn. 1936, 66.)

Civilně oddaným nemožno prsteny posvětit. De Herdt, Praxis liturgica ritualis romani, ed. 4, p. 180, praví: in matrimonio mixto annulus non est benedicendus; tedy tím méně »manželům« oddaným civilně.

De tabulis nuptialibus.

Can. 1103 § 1. Celebrato matrimonio, parochus vel qui eius vices gerit, quamprimum describat in libro matrimoniorum nomina coniugum ac testium, locum et diem celebrati matrimonii atque alia secundum modum in libris ritualibus et a proprio Ordinario praescriptum; idque licet alius sacerdos vel a se vel ab Ordinario delegatus matrimonio adstiterit.

§ 2. Praeterea, ad normam can. 470 § 2 parochus in libro quoque baptizatorum adnotet coniugem tali die in sua paroecia matrimonium contraxisse. Quod si coniux alibi baptizatus fuerit, matrimonii parochus notitiam initi contractus ad parochum baptismi sive per se sive per Curiam episcopalem transmittat, ut matrimonium in baptizatorum librum referatur. (Cf. Ord. list čb. 1921, 57.)

§ 3. Quoties matrimonium ad normam can. 1098 contrahitur, sacerdos, si eidem adstiterit, secus testes tenentur in solidum cum contrahentibus curare, ut initum coniugium in praescriptis libris quamprimum adnotetur.

Parocho acatholico testimonium peractae copulationis transmitti non debet neque ab eo recipi. Proto také křesťní list nekatolíka neposkytuje (v případě smíšeného manželství) takové jistoty o jeho svobodném stavu a je třeba větší opatrnosti, aby nedošlo k bigamii. Casus: ČKD. 1936, 409. — Občanský sňatek je radno také do rodných matrik zaznamenávati. Některé okresní úřady oznamují duchovní správě snoubenců jejich civilní sňatek. Bylo proto nařízeno v A. c. čb. 1934, 14; král.-hrad. 1934, 4 — z důvodů praktických, aby také občanský sňatek do rodných a křesťních matrik poznamenán byl. Roku 1944 byl o tom vydán i státní předpis: A. c. ol. 1944, 167; čb. 59; pr. 93. Jako je důležité poznamenati výstup katolíka z církve (přestup) z důvodu, že přestává býti farním příslušníkem, tak i záznam občanského sňatku může prokázati důležitou službu. Na př. lidé dnes vědí, že civilní manželství není před církví žádné manželství. Tak se může státi, že zaprou, třeba i bona fide, že byli civilně oddáni, rozluky dosud nedosáhli a — dojde k bigamii! — Nebo s ohledem na can. 1099 § 2: nejsou-li »ab acatholicis nati, etsi in Ecclesia catholica baptizati, qui ab infantili aetate in haeresi vel schismate aut infidelitate vel sine ulla religione adoleverunt, quoties cum parte acatholica contraxerint« na katolickou formu vázání, tedy je také civilní manželství jejich platné i církevně, a po civilní rozluce nebudou moci uzavřítí nové církevní manželství katolické. Bude-li v matrice rodné a křesťní jejich civilní sňatek poznamenán, nedojde tak snadno k bigamii! (Srv. ČKD. 1934, 187.)

Oznámení do ciziny píše se latinsky a přímo tam, nikoli skrze konsistoř. (A. c. čb. 1928, 25.)

Notificationes omnes, parocho baptismi in Russia faciendae ad normam can. 470 § 2; 577 § 2; 798; 1011 et 1103 § 2 unice ad »Pontif. commissionem pro Russia« Romam mittantur ad evitandam documentorum ecclesiasticorum dispersionem, praesentibus rerum circumstantiis in Russia permanentibus. (AAS. 1928, 260; A. c. olom. 1928, 81.)

Podle § 10 čsl. zák. č. 320/1919 a § 80 obč. zák. jest o uzavření manželství zříditi zápis, jež podepíší mimo manžely oba svědkové a obě úřední osoby (t. j. polit. úředník a zapisovatel). Při manželství církevním stačí samozřejmě jen podpis oddávajícího kněze a obou svědků. — Na zřízení zápisu a na jeho úpravě však není závislá platnost manželství. Také z odstavce 3 § 12 cit. zák. plyne, že manželé mají se vlastnoručně podepsati do matriky, žena už jménem manželů.

vým. — Oběžník zemsk. úřadu v Praze 11./VII.1932 č. 367740-9B-3296/1/1932 nařizuje, aby v matrikách i v oddacích listech bylo vyznačeno rodiště a datum narození obou manželů v rubrice »věk«. (A. c. čb. 1933, 2; praž. 1933, 12; litom. 1932, 174.)

Na oznámení podle can. 1103, respektive podle »Ne temere« dostane někdy farní úřad odpověď, že snoubenec od církve již dříve odpadl a že katolíkem není. Platnost manželství takového nekatolíka s katolíkem před církví v tomto případě záleží na tom, zdali takový nekatolický snoubenec je platně pokřtěn nebo není.

Není-li platně pokřtěn, je manželství to církevně neplatné, ježto mu brání překážka disparitatis cultus. (Can. 1070.) Je-li však platně pokřtěn, je takové manželství platné sice, ale nedovolené, ježto mu vadí buď mixta religio (can. 1061) a nebo stav »bezvyznání«. (Can. 1065. — Ord. list kr.-hrad. 1929, 57.)

Udav při protokolu náboženství falešně, dopustil se snoubenec klamání úřadů. — Farář místa oddavek nebo bydliště at hledí přiměti jej k návratu do církve nebo aspoň k tomu, aby dal záruky o katolické výchově dětí. — Pro foro civili však je nebezpečí, že takové manželství bude neplatné pro nedostatek prohlásek. Viz i str. 18., 24., 54. — Casus: LzQt. 1932, 577.

Ú s c h o v a s n á t k o v ý c h d o k u m e n t ů.

Dokumenty, které dokazují platnost sňatku, musí býti se snubním protokolem uloženy ve farním archivu. (Dvorní dekret ze dne 1./VII. 1813. Sb. zák. p. XLI č. 2.) Podle § 80 obč. zák. jest nutno také ocitovati je v matrice oddaných v rubrice »Poznámání«. (Všechny dispense, otcovský nebo soudní souhlas, delegace etc.)

Matriční listy, kterých bylo užito jako dokumentů snubních, mají býti stranám zase vráceny. (Výnos minist. vnitř. ze dne 23./XI. 1898, č. 30134 a místodrž. v Praze ze dne 23./XII. 1905 č. 297719; v Brně 2./II. 1904 č. 6417. — Podle výnosu minist. vnitř. ze dne 23./IX. 1940 čís. 9354 jen snoubencům (manželům); ale nutno opis křestních (rodných) listů vložit do aktů snubních místo originálu. Příbuzným lze pouze sdělit, kde byly listy vystaveny. Tedy opisy poříditi hned při protokolu. (Věstník Jednot duchov. Brno 1940, 257.) A. c. br. 1940, 207.) Rovněž prohlášení za plnoletého, list domovský a soudní nález o rozluce. (Ord. list čb. 1906, 10; praž. str. 12. — ČKD. 1906, 152.) Ve spisech snubních jest poznamenati, které listiny byly vydány. (A. c. olom. 1938, 125. ČKD. 1938, 353.)

Dokumenty uschová obyčejně farář nevěstin, který také zpravidla oddává. (Can. 1097 § 2.) Ale ex iusta causa může oddávati farář ženichův, jsa stejně příslušný. (Can. 1097 § 1, 2^a. — Cf. § 8 a § 12 zák. č. 320/1919 a § 75 obč. zák.) Bude-li tedy

oddávati farář ženichův, at také zavádí snubní protokol a všechny listiny uschová; to platí zvláště tehdy, budou-li novomanželé bydleti ve farnosti ženichově. Od faráře nevěstina stačí prozhlášením list jako propustný. Případ takový stává se často, když bratr a sestra z jedné osady vcházejí v manželství a jejich nastávající spoluz manželé jsou (každý) z jiné osady, svatbu však by chtěli míti společnou, na př. bratr a sestra z Čes. Budějovic berou si sestru a bratra z Hluboké nad Vltavou, nebo bratr a sestra z Březnice si našli spoluz manželku v Bubovicích (sirotka) a v Tochovicích: společná svatba v Březnici. Při sňatku per delegationem uschová listiny farář delegující. — Nově připsané potvrzení místa a data oddavek na starém křestním (rodném) listu třeba kolkovati 5 K. (A. c. brn. 1926, 47; 1938, 119.)

Capit VII.

DE MATRIMONIO CONSCIENTIAE.

(Can. 1104—1107.)

Matrimonium conscientiae est illud, quod celebratur omissis publicationibus et secreto, coram sacerdote competente et 2 testibus sedulo electis. (Ergo servata forma!) Solus ordinarius ex gravissima et urgentissima causa permittit potest, ut tale matrimonium contrahatur. Inscriptio talis matrimonii fit in libro secreto, quod in archivio curiae secreto asservatur. Casus iste rarissimus est.

Capit VIII.

De TEMPORE ET LOCO CELEBRATIONIS MATRIMONII.

(Can. 1108—1109.)

Tempus, quo sollemnis nuptiarum benedictio vetatur, dicitur tempus feriatum vel clausum.

»Sollemnis benedictio« constat e missa votiva pro sponsis et benedictione nuptiali intra missam post »Pater noster« et ante »Placeat tibi« dicenda.

Can. 1108 § 1. Matrimonium quolibet anni tempore contrahi potest.

§ 2. Sollemnis tantum nuptiarum benedictio vetatur a prima dominica Adventus usque ad diem Nativitatis Domini inclusive, et a feria IV. Cinerum usque ad dominicam Paschatis inclusive.

Tímto ustanovením je zrušen partikulární přísnější zákon české provincie (Acta conc. prov. prag. 1860, 159), podle něhož neměla býti svatba v čas zapověděný vůbec konána.

§ 3. Ordinarii tamen locorum possunt, salvis legibus liturgicis, etiam praedictis temporibus eam permittere ex iusta causa, monitis sponsis, ut a nimia pompa absterneant.

Vide A. c. olom. 1940, 51—52; čb. 1943 č. 6.

»Iusta causa« erit v. g. desiderium sponsorum hanc benedictionem recipiendi; periculum eos amplius non esse reversuros ad eam recipiendam etc.

Dies, in quibus ex legibus liturgicis missa votiva pro sponsis prohibetur, licet Ordinarius sollemnitatem nuptiarum tempore clauso permiserit, sunt sequentes: 1. festa de praecepto, etiam suppressa et non classica; 2. festa ritus classici (dpl. I. et II. cl); 3. dominicae; 4. feriae privilegiatae Cinerum et maioris hebdomadae; 5. vigiliae privilegiatae Nativitatis, Epiphaniae, Pentecostes; 6. dies infra octavas privilegiatas Epiphaniae, Paschatis, Pentecostes et Corporis Christi; 7. in ecclesiis unicam missam habentibus etiam in Litaniis maioribus et minoribus, si fiat processio; 8. die OO. fidelium defunctorum. (Ord. list čb. 1921, č. 14. — Vide et Praenotanda directorii.)

Diebus his tamen commemoratio pro sponsis facienda est etiam in festis duplicibus I. cl. ecclesiae universalis nullo excepto et sub unica conclusione cum prima oratione missae officii diei, excepto die OO. fidelium defunctorum.

Sacra Congregatio Rituum sequens solvit dubium: De missa votiva vel commemoratione pro sponsis (A. c. čb. 1918 č. 24):

Iuxta Canonem 1108 Codicis Iur. Can. Ordinarii locorum benedictionem nuptialem permittere possunt, ex iusta causa, etiam tempore Adventus usque ad Nativitatem Domini inclusive, et a Feria IV Cinerum usque ad Dominicam Paschatis inclusive, salvis legibus liturgicis. Hinc quaeritur:

I. Si Ordinarii ex hac licentia, quae non limitata esse videtur, benedictionem nuptialem permittant in Nativitate Domini et Dominica Resurrectionis, licetne Orationi Missae de respectivo Festo addere commemorationem pro sponsis, quamquam haec Festa, sicuti alia Festa Epiphaniae, Pentecostes, Ssmae Trini-

tatis et Corporis Christi, ullam aliam orationem excludant?
II. Licetne tempore clauso Missam votivam pro sponsis celebrare?

III. In vigiliis, occurrentibus extra tempus clausum, privilegiatis, nempe Pentecostes et Epiphaniae, licetne legere Missam votivam pro sponsis?

Sacra Rituum Congregatio, ita respondendum censuit:

Ad I. *A f f i r m a t i v e*, sub unica conclusione.

Ad II. Si Ordinarius loci ex iusta causa permiserit etiam praedicto tempore clauso sollemnem benedictionem nuptiarum, Missa votiva pro sponsis celebrari poterit; exceptis tamen Dominicis, Festis de praecepto etiam I et II classis, Octavis privilegiatis I et II ordinis, Feriis privilegiatis et vigilia Nativitatis Domini.

Ad III. *N e g a t i v e* in utraque Vigilia. (AAS. 1918, 332.)

De hora celebrationis matrimonii Codex nihil disponit. Per se quocumque diei tempore celebrari potest. Nuptias autem pomeridianas synodus budvic. IV. p. 114, 4 prohibet, quia sponsi fructus missae amittunt; proinde absque Ordinarii consensu ne fiant. Idem praecipitur in A. c. olom. 1934, 13.

In archidioec. pragensi omnes parochi generaliter delegati sunt, ut tempore clauso sollemnitatem nuptiarum permittant. — Cf. ČKD. 1923, 243. — Ad nuptias pomeridianas ibidem nulla specialis permissio exigitur. (Arcib. kons. č. 7260/1933.) Praxis pragensis in Bohoemia nunc observari potest. V diec. olomoucké je třeba povolení. (A. c. ol. 1936, 135.)

Locus celebrationis matrimonii ordinarius est ecclesia parochialis:

Can. 1109 § 1. Matrimonium inter catholicos celebratur in ecclesia parochiali; in alia autem ecclesia vel oratorio sive publico sive semipublico, non nisi de licentia Ordinarii loci vel parochi celebrari poterit.

§ 2. Matrimonium in aedibus privatis celebrari Ordinarii locorum in extraordinario tantum aliquo casu et accedente semper iusta et rationabili causa permittere possunt; sed in ecclesiis vel oratoriis sive Seminariis sive religiosarum, Ordinarii id ne permittant, nisi urgente necessitate, ac opportunis adhibitis cautelis.

§ 3. Matrimonia vero inter partem catholicam et partem a catholicam extra ecclesiam celebrentur; quod si Ordinarius pru-

denter iudicet id servari non posse quin graviora orientur mala, prudenti eius arbitrio committitur hac super re dispensare, firmiter tamen praescripto can. 1102, § 2. (Vide p. 48.)

Matrimonii convalidationem haud raro in cancellaria parochiali peragere oportebit.

Caput IX.

DE MATRIMONII EFFECTIBUS.

(Can. 1110—1117.)

E contractu matrimoniali legitime celebrato iura quaedam et officia coniugibus oriuntur (c. 1110—1113), et proles certis sub condicionibus legitima est vel efficitur. (Can. 1114—1117.)

De iuribus et officiis coniugum.

Can. 1110. Ex valido matrimonio enascitur inter coniuges vinculum natura sua perpetuum et exclusivum; matrimonium praeterea christianum coniugibus non ponentibus obicem gratiam confert.

Can. 1111. Utrique coniugi ab ipso matrimonii initio aequum ius est et officium quod attinet ad actus proprios coniugalis vitae.

»Uxori vir debitum reddat, similiter et uxor viro. (I. Cor. 7, 3.) Itaque nisi specialis conventio inter coniuges intervenerit, neutri iam licet exigere, ut per bimestre spatium, matrimonio non consummato, de ingressu in religionem deliberare possit.

Andreas Gennaro: De periodica continentia matrimoniali. Torino 1938. — Zeitliche Enthaltung in der Ehe: LzQt. 1936, 153. — Enthaltung in der Ehe aus edleren Beweggründen: LzQt. 1935, 376. — Periodische Enthaltung in der Ehe: LzQt. 1931, 277, 280; 1932, 375.

Itemque invalidum esset votum, matrimonio contracto, non reddendi debitum.

Ex adulterio non condonato nec compensato et ex aliis quibusdam gravibus delictis, quae causam dant separationi, amitti potest ius petendi debitum ad arbitrium coniugis innocentis. (Cf. can. 1129 § 1.)

Uxor cum socia mariti fiat, quocum omnem vitae societatem communicat, nisi iure speciali aliud cautum sit, circa canonicos effectus particeps efficitur status mariti. (Can. 1112.) Aliud cautum est v. g. in matrimonio morganatico. — Mariti obtinet domicilium, quod necessario retinet, nisi fuerit ab eo legitime separata (can. 93); eiusdem forum sortitur (can. 1561); ad mariti ritum transire potest (can. 98 § 4); omissa electione sepulchro mariti tumulatur. (Can. 1229 § 2.)

Podle práva občanského jsou obě strany stejně zavázány k manželské povinnosti, věrnosti (k této i rozvedení! — Cf. Váž. IX. č. 6936) a slušnému zacházení. (§ 90 obč. zák.) — Muž je hlava rodiny a povinen manželce poskytovat podle svého jmění slušnou výživu, bez ohledu na to, že sama má jmění. (Cf. Váž. III. čís. 988; XII. čís. 10026.) A to i tehdy, jestliže se manželé za vzájemného souhlasu rozešli. (Cf. Váž. VIII. čís. 5670. — § 91 obč. zák.) (Bez její viny rozvedené nebo zlomyslně opuštěné nebo zapuzené bez ohledu na její majetkové poměry a výdělkové možnosti. (Cf. Váž. VIII. čís. 6614.) — Manželka nevinná na rozluce má nárok, aby jí byla škoda, již utrpěla rozlučkou, nahrazena placením výživného. — Váž. XIV. čís. 12122.

Dr. Frant. Poláček: Alimentační povinnost manželova: »Soudcovské Listy« 1924, 195. — Alimentační zákon č. 4/1931 Sb. na ochranu osob oprávněných požadovati výživu, výchovu nebo zaopatření.

Naopak manžel, ani nuzný, nemá ze zákona proti manželce nárok na výživu (cf. Váž. V. č. 2635, XII. čís. 9532; čís. 9960) a nelze mu proto přisouditi důchod pro usmrcení manželky na př. automobilem. (NS. 13./IX. 1928; Váž. X. čís. 8298.) Rozluka manželství z viny obou stran je skutečnost zrušující nárok manželčin proti manželu na placení výživného. Váž. X. 10036. — Manžel je povinen platiti manželce výživné, opustil-li manželku bezdůvodně nebo zavedl-li příčinu, aby ho opustila; není však povinen poskytovat jí výživné, znemožnila-li svým nepřístojným chováním manželské soužití. Váž. čís. 10143. — Manžel, jenž zrušil manželské společenství svémocně, je povinen poskytovat odděleně žijící manželce výživné v plném rozsahu, byť i manželka měla možnost výdělků. NS 1./X. 1941, Rv II 334/41 Sv. XXIII. č. 18124. — Nebyl-li ujednan opakování, zaniká smluvní nárok manželčin na výživné, ujednaný při dobrovolném rozvodu, smrtí manželovou (a závazek nepřechází na dědice). NS. 14./III. 1941, Rv I. 1241/40 Sv. XXIII. č. 18009. — Manželka obdrží

jméno mužovo a požívá práv jeho stavu. (§ 92 obč. zák.) — Manželu podřízena jest potud, že je povinna dbáti jeho vůle v okruhu domácího řádu; jinak platí však mezi nimi úplná rovnost. (Váž. X. čís. 7803.)

Podle zákona o domovském právu z 3/XII. 1863 čís. 105 ř. z. § 7 nabývá žena provdáním domovského práva v té obci, kde má domovské právo její muž; a dokud trvá manželství, nemůže nabýti domovské příslušnosti jiné; soudně nerozvedená následuje v domovském právu svého muže a zachová si je v té obci, kde je měl muž, když zemřel. — Žena provdaná, jejíž manželství nebylo soudně rozloučeno ani za neplatné prohlášeno, nemůže samostatně nabýti státního občanství, nýbrž sleduje vyjma případ § 1 č. 4 a 5 zák. č. 236/1920 v tomto směru svého manžela. (Spr. S. 3./IX. 1923; Boh. č. 2599.) — Podle zákona domovského je bydliště manžela (otce) směrodatné pro bydliště rodiny, nikoliv opačně. (Boh. č. 3792.) — Manželky soudně rozvedené nebo rozloučené neztrácejí domovské právo a státní příslušnost sňatkem nabytou. (§ 11 domov. zák. č. 105/1863; cf. Boh. č. 5495.) — Změny v státním občanství nebo domov. právu manžela, k nimž došlo po rozvodu manželství, nemají vlivu na státní občanství a domovské právo manželky (NS. 30./III. 1920; Váž. II. č. 472.) — Ztráta státního občanství, vyslovená podle zák. čl. L:1879 pouze proti manželovi, nevztahuje se také na manželku. (SS. 1./XII. 1926; Boh. čís. 6116.) — Manželstvím založené právo a povinnost manželky sdílet domácnost s manželem (§ 92 obč. z.) není překážkou, aby manželka, cizí státní příslušnice, byla vyhoštěna bez současného vyhoštění manžela. (SS. 19./I. 1923; Boh. čís. 1859.) — Bylo-li manželství uznáno za neplatné, vrací se žena v domovský svazek, v němž byla před sňatkem.

Vdaná žena, jejíž manželství nebylo soudně ani rozloučeno ani vyhlášeno za neplatné, nemůže vlastním bydlením založiti bydliště ve smyslu § 1 ústav. zák. č. 152/1926. (NS. č. 8699/1930.)

Jak a pokud získá žena sňatkem stát. občanství v USA, Rakousku, Francii a Jugoslavii viz Právník 1931, 139. — Sovětské občanky neztrácejí sňatkem s čl. příslušníkem sovětskou státní příslušnost. Dokud nejsou z jedné propuštěny, mají obojí. (A. c. čb. 1945, 37.)

Officia parentum erga prolem.

Can. 1113. Parentes gravissima obligatione tenentur prolis educationem tum religiosam et moralem, tum physicam et ci-

vilem pro viribus curandi et etiam temporalis eorum bono providendi.

Curent itaque parentes, ut filii quam primum baptizentur (can. 770); ut catechetica institutione erudiantur (can. 1335); ut aetate rationis adepti ss. Eucharistiam accipiant (can. 854); ut, si optio datur, scholas catholicas adeant. (Can. 1374.)

Občanský zákoník jedná o právech a povinnostech rodičů v §§ 139—159. Rodiče jsou vůbec zavázáni své manželské děti vychovávat, t. j. pečovat o jejich život a zdraví, opatřovat jim stavu přiměřenou slušnou výživu, pokud samy nemohou se vyživovat (§ 141 obč. zák.; cf. Váž. čís. 12598), jejich tělesné a duševní síly vyvíjeti a vyučováním v náboženství a v jiných užitečných vědomostech klásti základ k jejich budoucímu blahobytu. (§ 139 obč. zák.) Jsou povinni dáti dcerám přiměřené věno a synům přiměřenou výpravu. (§§ 1220, 1231 obč. zák.) — V jakém náboženství má býti dítě vychovááno, o tom rozhodují — kromě zák. č. 96/1925 — politické úřady. — Pěstoun sirotka školou povinného není oprávněn bez souhlasu, tím méně proti vůli poručníka (i z povolání) dítěte žádati, aby dítě bylo ve smyslu § 3 odst. 5 zák. čís. 226/1922 zproštěno povinnosti účastniti se vyučování náboženství. Určiti dítěti, které nemá rodičů, náboženské vyznání může podle zák. č. 96/1925 § 1 odst. 2 věta 2. jedině zákonný zástupce, tedy poručník, nikoli pěstoun. Také jen poručník může rozhodovati, má-li takové dítě býti zproštěno vyučování náboženství ve škole. Také § 8 odst. 2 vl. nař. č. 64/1925 ustanovuje, že právo žádati za osvobození podle § 3 odst. 5 zák. č. 226/1922 přísluší u oboustranných sirotek zákonnému zástupci dítěte. (SS. ze dne 5./II. 1927; Boh. čís. 6284.) — Soud může přikázati matce, aby vychovávala dítě v řeči, kterou otec určil ve své závěti. (NS. 4./IV. 1922; Váž. IV. č. 1605.) — Dítě školou povinné přísluší zpravidla k téže národnosti jako manželský otec. (SS. 5./I. 1923; Boh. čís. 1821; cf. 1397.)

Otec, který tělesnou a duchovní výchovu dětí zanedbává, může býti soudem otcovské moci zbaven, vyžaduje-li toho zájem a ochrana dítěte. — Zbaviti manželského otce navždy otcovské moci nad dětmi (§ 177 obč. zák.) lze jen tehdy, zanedbával-li úmyslně zcela jejich výživu a výchovu. — Jestliže se otec nestará po dlouhou dobu o výchovu dětí ani nepřispívá na jejich výživu, lze podle okolností jednotlivého případu zbaviti otce moci otcovské na neurčitou dobu, je-li to v zájmu dětí. (NS. 22./X. 1937 R. I. 1051/37 Sv. XIXb č. 16414.) — O zániku moci otcovské

jedná § 172—187 obč. zák. ve znění novely č. 276/1914 ř. z. Viz Ord. list čb. 1915, 51. (Cf. Váž. č. 6737; 16414.)

Nemanželský otec nemusí býti slyšen o tom, k jakému povolání má býti nemanželské dítě určeno. — Plnění vyživovací povinnosti může podle okolností případu záležeti i v poskytování potřebného nákladu na studia vysokoškolská. (NS. 28./IV. 1933; Váž. č. 12558; cf. čís. 10349.)

Všechny děti nemanželské a všechny děti v cizí péči ať soukromé nebo ústavní, až do 14. roku podléhají podle zák. čís. 256/1921 a vl. nař. č. 29/1930 státnímu dozoru. Dozor náleží okresnímu soudu, který jím pověřuje Okresní péči o mládež. Ta jej vykonává svými důvěrníky a generálními poručníky. —

O poručnictví viz §§ 4—8 vl. nař. č. 228/1944 Sb. — Srv. zákon na ochranu osob oprávněných požadovati výživu, výchovu nebo zaopatření č. 4/1931 Sb. — Ochranná péče o mládež: Surs. 1936, 49 n. — Organisační zákonné péče o dítě: Surs. 1936, 89 n.

De prole legitima et legitimata.

Legimitas est qualitas iuridica eorum, qui ex matrimonio vere aut putative valido concepti aut nati sunt. Stricte sumpta eorum tantum esset, qui ex matrimonio valido (non tantum nati, sed etiam) concepti sunt.

Ex illa iura realia et honorifica oriuntur, v. g.abilitas ad ordines, ad officia et beneficia ecclesiastica, ad praelaturas.

Legitatio est beneficium legis aut supremae potestatis, cum ecclesiasticae tum civilis, quo iura et honores legitimitatis proli illegitimae conferuntur.

Proles legitima est vel praesumitur, vel efficitur.

a) **Can. 1114. Legitimi sunt filii concepti aut nati ex matrimonio valido vel putativo, nisi parentibus ob sollemnem professionem religiosam vel susceptum ordinem sacrum prohibitus tempore conceptionis fuerit usus matrimonii antea contracti.**

Ideo satis est ad legitimos natales, ut proles in matrimonio nascatur, licet extra matrimonium concepta fuerit. Illegitimi vocantur »*spurii*«, si toto tempore a conceptione ad natiuitatem impedimentum dirimens inter parentes exstitit; secus si inter genitores nullum extabat impedimentum, *naturales* dicuntur. Nati ex personis, quas impedimentum ligaminis separabat, sunt »*adulterini*«; nati ex persona in ordine sacro vel voto sollemni obstricta »*sacrilegi*«; nati ex personis con-

sanguineis l. obl. usque ad 3° »*incestuosi*«; ex consanguineis in linea recta »*nefarii*«.

Filii nati perdurante vinculo matrimonii sunt legitimi et maritus pro patre habetur: Pater is est, quem iustae nuptiae demonstrant, nisi evidentibus argumentis contrarium probetur. (Can. 1115 § 1.) — Non creditur viro asserenti se esse patrem adulterum nec uxori alleganti suam turpitudinem et neganti paternitatem mariti, donec contrarium probetur. Hinc filii ex uxore nati praesumuntur patrem habere maritum, donec coram iudice contrarium probetur.

Děti z neplatného manželství považují se za děti manželské, když buď došlo ke konvalidaci manželství nebo když alespoň jeden z rodičů nezaviněně nevěděl o překážce manželství bez rozdílu překážky a náboženství rodičů. (§ 160 o. z.) (NS. 12./IV. 1929; Váž. XI. č. 8870.) — Soudní výrok o neplatnosti manželství nenahrazuje s hlediska předpisů o opravě matrik rozsudek o nemanželském původu dítěte. — Děti zrozené v neplatném manželství nestávají se již prohlášením tohoto manželství za neplatné dětmi nemanželskými. — Viz Boh. č. 5221. Casus: LzQt. 1931, 789; ČKD. 1934, 638.)

b) **Can. 1115 § 2. Legitimi praesumuntur** (platí o nich domněnka manželského původu — für solche streitet die Vermutung der ehelichen Geburt) **filii, qui nati sunt saltem post 6 menses a die celebrati matrimonii vel intra 10 menses a die solutae vitae conjugalis.** (Cf. § 138 obč. zák. a dvor. dekr. ze dne 15./VI. 1835, č. 39 Sb. z. s.)

Ratio horum terminorum extremorum est, quia natiuitas prolis vitalis a conceptione dies 180 usque 300 distare potest. (Proles vitae extra uterum matris capax experientia teste nasci potest iam post 6 menses vel etiam adhuc intra 10 menses a die conceptionis.)

Codex numerando menses (6 resp. 10) discrepat cum a iure vetere tum a praxi iuris civilis (§ 138 obč. zák.) quae numerat dies (180 resp. 300) computando mensem pro 30 diebus (§ 902 obč. zák.)

Pro dítě zrozené před uplynutím 180 dní od dne sňatku platí domněnka nemanželského původu (§ 155 obč. zák.), jestliže manželů před sňatkem nebylo těhotenství manželky známo a on do 3 měsíců po tom, co se dověděl o zrození dítěte, otcovství soudně odporuje. (§ 156 obč. zák.) — Odpor ten náleží do nesporného řízení okresního soudu. Jest věci opatrovníka dítěte při takovém odporu, aby dokázal, že původ byl manželský. (§ 157

obč. zák.) Odporem tím ovšem vždycky věc vyřízena není. Je třeba též důkazu, že manžel odpor podávající dítě nezplodil, že o těhotenství své manželky z jiného muže před sňatkem nevěděl a k tomu je někdy třeba zahájit spor u sborového soudu I. stolice žalobou na oduznání manželského původu dítěte. (Cf. Váž. II. č. 496, III. 864.) Ať se nemanželský původ uplatňuje odporem nebo žalobou, počítá se lhůta (§ 158 obč. zák.) ode dne, kdy se manžel dověděl o narození dítěte bez ohledu, zda se přesvědčil, že dítě není jeho (Cf. Váž. VI. čís. 3555.) — V nálezu ze dne 7./II. 1935 čj. Rv. I-2593/34 rozhodl NS, že odpírati manželskému původu dítěte podle § 158 o. z. lze jen žalobou. (Sb. n. s. Sv. XVII. č. 14146.) — Věděl-li manžel v případě § 156 obč. z. již v době sňatku o těhotenství manželčině, platí domněnka, že dítě, narozené dříve než 180 dní po sňatku, je manželské; ale manžel může žalovati na oduznání manželského původu dítěte, při čemž ho stíhá důkazní břímě, že není přirozeným otcem. Předmětem tohoto důkazu však není nemožnost tělesného styku s matkou dítěte, nýbrž nemožnost zplodění následkem nesoulože v době kritické. Váž. XIII. č. 11040; cf. č. 4391.

Attamen etiam filii nati ante sextum mensem a die initi matrimonii aut intra (post) decimum mensem numerando a die solutae (separatae) vitae coniugalis praesumuntur legitimi (dv. dekr. 15./VI. 1835 č. 39 Sb. z. s.), nisi maritus vel haeredes coram iudicio districtus (okr. soud) protestati fuerint contra legitimitatem. (§ 158 obč. zák.) — (Manžel nejdéle do 3 měsíců po obdržené zprávě o narození dítěte; zemře-li před uplynutím popěrné lhůty, mohou do 3 měsíců po jeho smrti protestovati dědicové. — § 159 obč. zák.) — K započetí tříměsíční lhůty stanovené k popření manželského původu dítěte stačí, že manžel nabyl určité vědomosti o narození dítěte jeho manželky, t. j. takovým způsobem, že o její spolehlivosti není důvodu pochybovati; nevyžaduje se však, aby zpráva o tom pocházela od úřadu, manželky samé nebo od osoby jednající v jejím zastoupení. (27./VI. 1938, Rv I 2836/37, č. 17004 Sb. n. s. civ.) — Prohlášen-li manžel za mrtvého, počítá se tříměsíční lhůta ode dne, kdy pravoplatným se stalo usnesení o prohlášení za mrtvého, nikoli ode dne, jenž dle usnesení je dnem úmrtí nezvěstného. (Váž. III. č. 996.)

Manžel žalobu na oduznání manželského původu dítěte podati může, ale nemusí. Opatrovník dítěte může zahájit spor o otcovství manžela k dítěti. Dokud se tak nestane, platí dítě za trvání svazku manželského narozené jako manželské, byť by se snad za to míti mohlo, že vdaná osoba ho s manželem nezplodila. Udání kmotra, porodní asistentky ani samé matky, že dítě je nemanželské, není u vdaných matek rozhodující. (Cf. § 158 obč. zák. — A. c. čb. 1922, 110; 1923, 71.) Proto děti z matek

vdaných, jejichž manžel je nezvěstný, ale není dokladu o jeho smrti, platí za manželské, dokud manželství nebylo soudně za rozloučené prohlášeno. — Lhůta musí býti počítána ode dne pravoplatnosti rozsudku (usnesení); je lhůtejně, jaký je skutečný stav. Domáhati se oduznání manželského původu je věcí stran.

Tedy na př. »válečná vdova« (jejíž muž byl později prohlášen za mrtvého a manželství za rozloučené) a otec jejího dítěte, které podle platných předpisů muselo býti zapsáno za manželské (ač ve skutečnosti je nemanželské), mohou, když došlo k sňatku mezi nimi, popírati manželský původ tohoto dítěte a žádati mezi nimi, aby byla matrika opravena a dítě uznáno za neokresní soud, aby byla matrika opravena a dítě uznáno za nemanželské, aby mohlo býti zároveň legitimováno na jméno přirozeného otce, druhého manžela válečné vdovy. Okresní soud toto protokolární prohlášení rodičů přijme a zašle okresnímu úřadu, který nařídí opravu zápisu matričního.

Pokud je třeba žaloby za oduznání manželského původu dítěte podle § 158 obč. zák., lze ji podati u sborového soudu I. stolice (§ 50 č. 1 j. n. — Váž. IV. č. 2031) jen na opatrovníka, ustanoveného k obhájení manželského původu dítěte, nikoliv proti dítěti samému. Žalobce musí prokázati, že dítě zploditi nemohl. Lhůtu § 158 obč. zák. jest počítati ode dne, kdy manžel zvěděl o narození dítěte, nikoli ode dne, kdy pojal podezření nebo nabyl přesvědčení, že dítě není jeho. (NS. 26./IX. 1922. — Váž. IV. č. 1869, XI. 8706; srv. č. 319, 8199, 7806, 8743, 9336.) — Tříměsíční lhůtu čítati jest podle kalendáře a ne měsíc za 30 dnů. (Váž. IV. roč. č. 2031.) — Nové nařízení o zjištění manželského nebo nemanželského původu a popírání manželského původu bylo vydáno za války: A. c. ol. 1944, 67; čb. 1944, 29.

Důkaz zkouškou krve je přípustný i při žalobě za oduznání manželského původu podle § 158 obč. zák. Bez souhlasu zúčastněných osob nelze zkoušku krve provést. Význam odeprání souhlasu jest volně uvážiti. Váž. čís. 10371. — Důkaz zkouškou krve o uznání nemanželského otcovství může jakožto důkaz znalecký býti nařízen i z moci úřadu. Váž. čís. 7093; 9974. — Uznání nemanželského otcovství s právními účinky § 163 obč. zák. se může platně státi toliko buď před poručenským soudem, nebo ve sporu o uznání otcovství, nebo před matrikářem způsobem uvedeným v § 164 obč. zák. Mimosoudní doznání otcovství jest podkládati jen za důkaz o souloži v kritické době ve smyslu § 163 obč. zák. — Bylo-li krevní zkouškou dokázáno, že žalovaný má krev jiných vlastností než dítě, které nemá ani vlastnosti krve své matky, jest zamítnouti žalobu o uznání nemanželského otcovství. Otázka, jakou cenu má lékařský znalecký důkaz o zkoušce krve, je otázka odborná, na niž může odpověděti jen znalec a nikoli soud. (20./X. 1937, Rv II. 510/37, č. 16.409 Sb. n. s. civ.)

Ad correcturas in matriculis in quantum possibile vitandas consistorium de quovis casu solutionis (§ 122 obč. zák.) vel separationis coniugum certiorum reddit parochum, qui solutionem

in libro matrimoniorum adnotet. — V rubrice »Poznámka« nebo per extensum s odvoláním se na výnos zem. úřadu. O výkonu vyrozumí domovskou obec rozloučených manželů. (Ord. I. kr.-hr. 1940, 186.) Filii mulieris viduae (vel solutae vel iudicialiter separatae a toro et mensa), qui post 300 dies elapsos a morte (solutione, separatione) nascuntur, et parochus documentum mortis (solutionis, separationis) habet, illegitimi sunt. (Cf. § 155 obč. zák. — Ord. list čb. 1923, 71. — ČKD. 1924, 62; 1940, 136.)

c) Legitimi efficiuntur seu legitimantur:

Can. 1116. Per subsequens parentum matrimonium sive verum sive putativum, sive noviter contractum sive convalidatum, etiam non consummatum, legitima efficitur proles, dummodo parentes habiles exstiterint ad matrimonium inter se contrahendum tempore conceptionis vel praegnationis vel nativitatis.

Agitur de prole nata ante matrimonium parentum. Supponitur autemabilitas parentum ad matrimonium (saltem cum dispensatione) tempore conceptionis, praegnationis vel nativitatis prolis.

Si parentes tunc temporis ad matrimonium habiles non erant, liberi per subsequens matrimonium legitimari via ordinaria, non possunt. (AAS. 1931, 25; LzQt. 1931, 391; ČKD. 1931, 759; Apollin. 1931, 58; Ius Pont. 1931, 105); in tali casu hoc fieri posset tantummodo per rescriptum Summi Pontificis.

Příklad takovéto legitimace je v A. c. olom. 1941, 35.

Uzákoneenie dieťaťa dodatočným manželstvom: ČKD 1935, 75, 580.

Ex iure civili (§ 160—162 obč. zák.) proles adulterina et sacrilega a legitimatione non excluditur. (ČKD. 1928, 612; 1928, 686. — Casus: LzQt. 1932, 143.)

Legitimace podle § 161 obč. zák. nastává ipso iure (mocí práva) v den sňatku a ne teprve zápisem do matriky, kterým je legitimace pouze potvrzena. Opomenutí zápisu nemůže účinek legitimace ani zmařit ani oddáliti. Farní úřad i soud je povinen upozorniti rodiče na nebezpečí spojená s odkladem zápisu legitimace do matriky. (Viz Sb. n. s. Sv. XVII. čís. 14498.)

Matriční zápis legitimace ovšem nemá význam pravotvorný. Zvláštním sporem soudním může býti prohlášena za neplatnou z důvodu prokázané nepravdivosti prohlášení legitimujícího. (Viz Sb. NS. Sv. XVIII. čís. 14951 a Sv. XIX. č. 16191.)

Pro foro ecclesiastico datur etiam legitimatio canonica (can. 1051): qui dispensat super impedimento dirimente ex potestate ordinaria sive per indultum generale dele-

gata, legitimat ipso facto prolem (non adulteram nec sacrilegam). Die bürgerlichen Folgen, welche bei der Legitimation meistens angestrebt werden, sind aber durch die kanonische Legitimation noch nicht erreicht. (LzQt. 1918, 32.)

Quoad effectus canonicos et civiles legitimati aequiparantur legitimis:

Can. 1117. Filii legitimati per subsequens matrimonium ad effectus canonicos quod attinet, in omnibus aequiparantur legitimis, nisi aliud expresse cautum fuerit; v. g. promoveri non possunt (sine dispensatione!) in cardinalem, episcopum, abbatem vel praelatum nullius. (Cf. can. 232; 331; 320.) Possunt vero eligi in superiores maiores religiosorum. (LzQt. 1922, 317.) Etiam in Seminarium maius admittuntur sine dispensatione. (Can. 1363 § 1. — Com. interpr. can. 13./VII. 1930; AAS. 1930, 365.)

Ut legitimatio in libro baptismorum inscribi possit, determinatus modus procedendi in legitimatione peragenda a polit. gubernio praescriptus servari debet.

PŘEDPISY O LEGITIMACI.

(Oběžník zem. úřadu v Praze z 11./X. 1932 čís. 272099-9-B-3352.)

Vide etiam: ČKD. 1924, 363; Kalendář katol. duchovenstva 1925, 94; 1927, 61; Ord. list čb. 1907, 90 et 165; 1909, 79; 1922, 65 et 93; et Manuale theologiae pastoralis. — A. c. čb. 1932, 49.

Podle vlád. nařízení čís. 314/1943 Sb. přeneseny byly ze zemských úřadů na okresní úřady záležitosti osob. stavu: Přijetí prohlášení o dání jména. Dodatečné zápisy, změny a dodatky v matrikách (poznámka o rozluce manželství, prohlášení neplatnosti manželství, o uznání či oduznání manželského původu dítěte, o přijetí dítěte za vlastní, o legitimaci dítěte, o neúčinnosti legitimace, o dání jména a změně jména). (A. c. čb. 1944, čís. 2.)

Zápis legitimace napotomním sňatkem (per subsequens matrimonium § 161 obč. zák.) do rodné matriky dítěte se provádí zpravidla k žádosti stran. Podstatnou součástí je sepsání legitimizačního protokolu s rodiči dítěte a dvěma svědky totožnosti a to buď: 1. u duchovního správce vedoucího matriku, příslušného podle jejich bydliště nebo podle místa narození dítěte, nebo 2. u okresního úřadu, nebo 3. u okresního soudu. Sepisuje-li se legitimizační protokol u soudu a jsou-li rodiče dítěte soudu osobně známi, není třeba, aby byli přítomni svědkové totožnosti (výnos bývalého místodržitelství z 10./VII. 1907, číslo 205.532, Sbirka norm. číslo 99 z roku 1907), v ostatních případech může

úřední osoba, zná-li osobně rodiče dítěte, zastupovati jednoho svědka.

1. Legitimační protokol, který nepodléhá kolku (výnos místodržitelství ze dne 7./VIII. 1907, čís. 186.303, Sb. norm. čís. 99 z roku 1907) musí obsahovati (viz vzorec v Ord. I. čb. 1907, 165):

a) Jméno, příjmení, bydliště, zaměstnání, datum a místo narození, náboženské vyznání, státní a domovskou příslušnost obou rodičů — u matky též v době narození dítěte — dále jméno, příjmení, zaměstnání a bydliště přítomných svědků.

b) Prohlášení otce, kterým uznává otcovství k legitimovanému dítěti, a jeho žádost, aby jeho jméno bylo zapsáno v rodné matrice dítěte, dále prohlášení matčino, že údaje jejího manžela jsou správné a že s jeho prohlášením souhlasí. Toto prohlášení matčino jest sice žádoucí, není však nutné, stačí doklad, ze kterého by to s plnou jistotou bylo možno seznati, že matka dítěte svého nynějšího manžela označila za otce, nebo že tento byl za otce prohlášen soudním rozhodnutím (výnos místodržitelství ze dne 3./II. 1897, č. 15.525, Sb. norm. čís. 18/1897 a čís. 99/1907).

c) Podpisy úředníka, rodičů a svědků. Sepsání protokolu legitimací podléhá dávce za úřední výkon v částce 5 K za arch podle sazby A, pol. 4, vl. nař. z 11./XII. 1931, č. 198 Sb.

d) Předkládá-li se legitimací protokol okres. úřadu, připojí se k němu rodný list dítěte a oddací list rodičů (výnos místodržitelství ze dne 22./XII. 1884, čís. 87.841, Sb. norm. čís. 522 z roku 1884.) Tyto doklady musí býti kolkovány a opatří je strana sama (Sb. norm. č. 99 z r. 1907); jen v případě naprosté nemožnosti mohou býti výjimečně vyžádány ex offio (oběžník bývalé zemské správy politické ze dne 20./IX. 1922, číslo 366.183—1B—7597/1922, Sb. norm. čís. 300 z r. 1922). Žila-li matka před uzavřením sňatku s otcem dítěte v manželství s jiným mužem, nechť k legitimacímu protokolu připojí též doklad, ze kterého by bylo možno zjistiti, zda zápis (narození legitimovaného dítěte, pokud jde o rubriky »otec« a »lože« — zrození) jest správný (oběžník bývalé zemské správy politické ze dne 28./XI. 1922, čís. 429.656—1B—3632-3/1922). Takovým dokladem je úmrtní list prvního manžela, usnesení o jeho prohlášení za mrtva, soudní rozhodnutí o rozluce prvního manželství a předcházel-li rozluce rozvod, též usnesení (rozsudek) o rozvodu, vždy s udáním, kdy rozluka nebo rozvod nabyl právní moci.

e) Prohlášení rodičů, zda a u kterého soudu se vede poručenství nad nezletilým legitimovaným dítětem (Sbírka norm. č. 300 z roku 1922). Vede-li se poručenství, musí býti připojeno potvrzení poručenského soudu, že označení osoby otcovy souhlasí s poručenskými spisy. Nevede-li se poručenství, nutno matku dítěte místopřísežně vyslechnouti, zda je jí známo, že někdo jiný než její nynější manžel jest zploditelem dítěte, nebo že někdo jiný se za otce dítěte přihlásil, po případě za jeho otce byl uznán soudním rozsudkem (výnos zemské správy politické z 20./IX. 1922, čís. 336.183 1B-7597, Sbírka norm. čís. 300 z roku 1922). Toto místopřísežné prohlášení matčino může býti učiněno pouze u okresního úřadu. Dožádání církevních nebo obecních úřadů je nepřipustno.

O každém zápisu legitimace vyplní se sčítací lístek a zašle se měsíčně zvlášt' předepsanou úřední obálkou stát. úřadu statistickému. Sčítací lístek má býti vyhotoven hned v přítomnosti stran (oběžník ministerstva vnitř. ze dne 13./XII. 1942, čís. 82.985/1924-8, oběžník zemské správy polit. ze dne 13./III. 1925, č. 85.907-1-B-313 8/1925).

2. Každá legitimace musí býti podle § 15, I. novely k obč. zák. z 12. října 1914, čís. 276, ř. z. a min. výnosu z 5. ledna 1915, čís. 525 (oběžník místodržitelství z 25./I. 1915, číslo 1-A-122) oznámena okresnímu soudu. Děje se tak nyní měsíčně (oběžník zem. správy politické z 8./V. 1923, čís. 145-931-1B 855-1/1922, oběžník ze dne 16. února 1922, č. 28.484-1B-855/1922, Sb. norm. čís. 217 z r. 1922, a oběžník z 9. února 1924, čís. 52.946-1B 610/1924).

3. Poněvadž podle § 6 zák. z 3./XII. 1863, č. 105 ř. z., nabývá dítě legitimací domovské i stát. příslušnosti otcovy, jest nutno vyzooměti o legitimaci dřívější i legitimací získanou domovskou obec, které poznamenají legitimaci v rejstříku domovských příslušníků. Je-li dítě nebo otec příslušníkem cizího státu, jest nutno se dotázati diplomatickou cestou cizozemských úřadů, zda není se stanoviska cizího práva proti legitimaci námitek. V tomto případě musí býti připojeny doklady o státní (domovské) příslušnosti.

4. Byl-li sepsán legitimací protokol u správce matričního úřadu církevního nebo státního, v jehož rodné knize je zapsáno narození dítěte a nejde-li o pochybný případ, provede matrikář zápis legitimace sám v oboru vlastní působnosti (výnos minist. vnitř. z 12. srpna 1868, číslo 3649, místodržitelství výnos z 23. září 1868, čís. 51.055). V ostatních případech, zejména vzejdou-li o určitých okolnostech pochybnosti, musí se legitimací protokol se všemi potřebnými doklady předložiti okresnímu úřadu, který zařídí zápis legitimace, vyžádav si po případě další doklady nebo prohlášení stran.

Legitimace dítěte narozeného v jiné farnosti. (Cf. A. c. br. 1907, 100; 1941, 123; Kupka p. 52.) Farní úřady jsou sice oprávněny přijímati přiznání nemanžel. otce k otcovství, ale tento protokol třeba odeslati konsistoři, která jej předloží okres. úřadu, který jedině má právo zaříditi zápis do matriky. Tomuto protokolu třeba přiložiti: Žádost nadepsanou okresnímu úřadu (A. c. br. 1941, 191), rodný a křestní list dítěte, jež má býti legitimováno, oddavkový list jeho rodičů, potvrzení poručenského soudu, že zamýšlená legitimace není v rozporu se spisy poručenskými. (A. c. br. 1942, 209.)

5. Okresní úřad nařizuje zápis legitimace do matriky (Vl. nař. čís. 314/1943 Sb.) v této formě:

V odstavci »o t e c«: Podle výnosu okresního úřadu v N. ze dne _____ 194____, čís. _____ přihlásil se dne _____ 194____ u _____ N. N., povolání, bydliště, datum a místo narození, náboženské vyznání, domov. příslušnost a ascendance, za otce tohoto dítěte a žádal výslovně za zápis svého jména do rodné matriky.

V odstavci »poznámka«: Podle oddacího listu _____
 úřadu v _____ ze dne _____ 194____
 uzavřeli rodiče dítěte sňatek dne _____ 194____
 v _____.

Obdobná forma platí také pro okresní matriční úřady.

Z toho je zřejmo, že v odstavci »lože (zrození) nemanželské« nenastane zápisem legitimace žádná změna. Žádá-li však strana již po provedeném zápisu legitimace za vydání nového rodného listu, nevyplní se v něm sloupec »lože«. (Dekret dvor. kanceláře z 18./VII. 1934, č. 17.820, Sb. provinc. zák. č. 83.)

Přihlásil-li se přirozený otec již před sňatkem k zápisu do rodné matriky podle § 164 obč. zák. a dvor. dekr. z 21. října 1813, č. 49, Sb. pol. zák. a v rodné matrice dítěte je skutečně zapsán, zůstává tento zápis beze změny a vyplní se pouze sloupec »poznámka« údajem, kdy a kde uzavřeli rodiče dítěte sňatek (výnos min. vnitra z 12./IX. 1868, čís. 3649.)

Legitimace pozdějším sňatkem; zápis do matriky a vyznačování na rodných listech. (Výnos zemského úřadu v Praze ze dne 25./X. 1940, č. 8831 z r. 1940, odd. 9.)

(A. c čb. 1940, 83; kr.-hr. 1940, 185; praž. 1940, 311; litom. prot. 58; olom. 1940, 201; br. 1940, 150.)

Za účelem odstranění nejednotného postupu při zápisu legitimace dodatečným sňatkem v matrikách a při vyznačování na rodných listech vydalo ministerstvo vnitra oběžníkem ze dne 12. září 1940, číslo 26.556/1940-9 tyto pokyny:

Legitimační poznámka obsahující závěr, že sňatkem rodičů bylo dítě legitimováno, buď ve znění nařízením okresním úřadem zapisována do sloupce pro matriční poznámky, tedy nikoli do sloupce pro zápis otce. Nemanželský původ dítěte nebudiž při tom v matrice opravován. Nařízené znění poznámky musí obsahovati o legitimujícím otci všechna osobní data, která se zapisují u manželských otců.

Pokud jde o výpisy z matriky legitim. dětí, nutno tak, jako ostatně u všech matričních výpisů, rozlišovati výpisy doslovné a jednoduché. Doslovné výpisy musí býti věrným a nezměněným opisem původního zápisu a všech dodatečných poznámek a oprav a není zapotřebí zvláště je upravovati.

Jednoduché výpisy, zvané zpravidla »rodné listy«, uvádějí pouze skutečný stav matrik v době, kdy se výpis pořizuje. Není-li tedy v matrice dodatečných poznámek nebo oprav, jsou i jednoduché výpisy ve skutečnosti věrným opisem matriky. Jinak se však v těchto výpisech dodatečné poznámky a opravy vynechají a původní matriční data, dodatečnými poznámkami a opravami dotčená, nahradí se daty z těchto poznámek a oprav. Podle toho se v rodném listě legitimovaného dítěte vyplní sloupec

»otec« jménem legitimujícího otce a jeho ostatními osobními daty, obsaženými v legitimací poznámce, a ve sloupci »lože (původ)« se slovo »nemanželský« nahradí slovem »legitimovaný«.

6. Není-li zápis narození dítěte v běžném roce, kdy se provádí zápis legitimace, jsou okresní úřady povinny o každém legitimacím zápisu, provedeném u nich v oboru vlastní působnosti neb z nařízení zemského úřadu, předložiti zemskému úřadu v Praze úplný ex offo matriční výtah k založení do sbírky matričních duplikátů (oběžník zemské správy polit. ze dne 16. července 1925, čís. 290.401-1B-5200-6/1925 a oběžník z 25./VI. 1923, čís. 262.933-1B 646-1/1923). Ostatní matriční úřady předkládají ex offo matriční výtahy nadřízenému úřadu, u kterého jsou uschovány matriční duplikáty.

7. Jedná-li se o zápis legitimace po smrti otcově, musí se strany obrátiti na příslušný soud (článek XVI. uvoz. zákona k jurisdikční normě, výnos místodržitelství z 8. dubna 1892, číslo 36.940, Sbírka norm. čís. 252). Rovněž žádost za legitimaci per rescriptum principis, nyní usnesením vlády (§ 64, odst. 2 úst. listiny), podle § 162 obč. zák. se podává u soudu, který učiní další opatření. Byla-li legitimace povolena, nařídí její zápis okresní úřad.

K žádosti o legitimaci milostí vlády ČSR je potřebí podle § 263 nesp. pat. svolení poručenského soudu a schválení krajsk. soudu podle § 109 j. n. jen ohledně nezletilého dítěte.

Při legitimaci milostí vlády osob zletilých má se příslušný okresní soud omeziti na šetření předepsané výnosem minist. spravedlnosti ze dne 12./VII. 1921 č. 186 (tedy okresní soud nerozhodne) a spisy pak předložiti prostřednictvím nadřízeného vrchního soudu vládě čsl. rep. k rozhodnutí. (Cf. Váž. XIV. čís. 12216.)

Účinky legitimace per rescriptum principis na státní občanství (§ 9 zák. č. 236) a právo domovské: Boh. č. 2047.)

Legitimace dítěte potomním sňatkem (§ 161 obč. zák.) předpokládá, aby dítě bylo zrozeno z manželky a zplozeno manželem před jejich sňatkem. Otec, zapsaný vyznačením legitimace potomním sňatkem v matrice jako manželský může se kdykoli domáhati ve sporu proti opatrovníku ustanovenému k hájení manželského původu dítěte, zjištění materiální nesprávnosti matričního zápisu. (NS 10./VI. 1937; Rv II. 84/36, č. 16191 Sb. m. s. civ.; cf. č. 14498, 8202, 6166.)

8. Je-li narození dítěte zapsáno v matrice, vedené v zemi Slovenské a Podkarpatoruské, jest nutno též zjistiti, zda některý z rodičů dítěte nežil v době mezi sedmým a desátým měsícem před narozením dítěte v manželském svazku s třetí osobou (místodrž. výnos z 24./VI. 1916, č. 131.631-1B-834-1 Sb. norm. č. 59/1916.)

Legitimace dítěte „per subsequens matrimonium“ nastává ipso iure uzavřením sňatku matky dítěte s tím, kdo projevil, třeba mimosoudně, že dítě zplodil. Na tom, že nastala legitimace dítěte ve smyslu § 161 obč. zák. nemění nic, že nebyla řádně vyznačena v matrice. Sňatek rodičů dítěte působí podle § 161 obč. zák. konstitutivně a tomu, aby legitimace mimo manželství zrozeného dítěte nenastala, nelze zabrániti ani opačnou dodatečnou

úmluvou rodičů nebo jiných osob, ani tím, že později byl někdo jiný určen ve sporu o uznání nemanželského otcovství za otce dítěte již legitimovaného následujícíím sňatkem, pokud legitimace dítěte v době vydání rozsudku o uznání nemanželského otcovství trvala.

Tímto rozsudkem nebyl zrušen statusový poměr dítěte k jeho rodičům, vyplývající z předpisu § 161 obč. zák. ani dotčena majetková práva dítěte proti jeho manželskému otci, tudíž ani ne smír, jímž se manželský otec (manžel matky dítěte) zavázal platiti dítěti výživné. (NS 14./XI. 1940, Rv II. 379/40 Sv. XXII. č. 17901; cf. Sv. XVII. č. 14498.

9. Jedná-li se o zápis legitimace do **ruských** matrik, neprovádí se úřady správními, nýbrž na nařízení soudů. V takových případech se musí strany se žádostmi o zprostředkování zápisu legitimace i jiných matričních zápisů obrátiti na ministerstvo spravedlnosti (oběžník z 15. února 1924, číslo 34.841-1B-442-6/1924). Obdobně platí o zápisu v matrikách v býv. království polském [Rusk. Polsku] (oběžník z 5./III. 1924 č. 64.270-1B-789-5/1924).

10. Při žádosti o zápis do **cizozemské matriky** musí býti připojeny pravidelně též ověřené překlady dokladů, potřebných pro matriční zápis. Povinností strany jest, aby si překlady sama opatřila. K zápisu legitimace do **italské matriky** musí býti připojen ověřený duplikát oddacího listu a ověřený opis legitimacího protokolu. Tyto doklady zůstanou u italského matričního úřadu. Dále vysvědčení nemajetnosti, jinak se platí dávka za úřední úkon (oběžník min. vnitřní z 8. listopadu 1929 č. 65.608/1929-8).

11. Jde-li o legitimaci napotomním sňatkem **jihoslovanského** státního příslušníka cizím státním příslušníkem, řídí se legitimace předpisy, platnými ve státě otcově.

12. O legitimaci nemanželského dospělého **rumunského** příslušníka rozhodují podle § 22 úmluvy s Rumunskem č. 171/1926 Sb. z. a n. úřady té smluvní strany, jejíž příslušníkem je osoba legitimující. (NS 6./VIII. 1932, R I. 566. Váž. č. 11831.)

Není dovoleno, aby se farní úřady obracely o zápis legitimace přímo na farní úřady cizozemské, ježto o přípustnosti takového zápisu rozhodují dozorcí úřady státní. Nutno tedy takové matriční záležitosti předkládati k vyřízení politickým úřadům. (Min. vnitřní 24. července 1922, č. 32396/8.)

Legitimation. Der wesentliche Bestandteil derselben ist die Aufnahme des Legitimationsprotokolls mit den Kindeseltern in Gegenwart von zwei Identitätszeugen entweder: 1. vor dem Seelsorger, in dessen Matrik der Geburtsakt des zu legitimierenden Kindes eingetragen ist oder vor dem nach ihrem Wohnort in Betracht kommenden Matrikenführer, oder 2. vor der politischen Bezirksbehörde oder 3. vor dem Bezirksgericht.

1. Das Legitimationsprotokoll ist zwar stempelfrei, unterliegt jedoch einer Abgabe für Amtshandlung im Betrag von 5 K für jeden Bogen. Wird das Legitimationsprotokoll der politischen Bezirksbehörde vorgelegt, so sind gestempelte Matrikenscheine von der Partei selbst zu besorgen und dem Legitimationsprotokoll beizuschließen.

Dieses Protokoll ist hernach vor der Legitimationsdurchführung in der Matrik dem kompetenten Vormundschaftsgericht einzusenden zur Äußerung darüber, ob die Legitimationserklärung mit den vormundschaftlichen Akten des Kindes bezüglich der Person des Vaters übereinstimme. Im bejahenden Falle ist hierauf die Legitimation in der Matrik vorzumerken; falls jedoch der vormundschaftliche Akt nicht übereinstimmen sollte oder Vormundschaftsangelegenheiten gerichtlich nicht geführt werden, so ist die Mutter an die politische Bezirksbehörde zu verweisen. Über jede Legitimationsvorschreibung ist ein Legitimationszählblatt (Muster C) auszufüllen und an das statistische Staatsamt in Prag im geschlossenen Dienstkuvert einzusenden.

2. Jede Legitimationsvorschreibung ist unverzüglich an das Vormundschaftsgericht anzuzeigen.

3. Durch die Legitimation erlangt das Kind außer dem Namen auch die Heimatsberechtigung und Staatsbürgerschaft seines Vaters. Ist Kind oder Vater ein fremder Staatsangehöriger, so müssen auf diplomatischem Wege fremdländliche Aemter befragt werden, ob vom Standpunkte des fremdländlichen Rechtes aus keine Erinnerung gegen diese Legitimation bestehe.

4. Wurde das Legitimationsprotokoll bei dem Matrikenführer abgefaßt, in dessen Geburtsbuch die Geburt des Kindes eingetragen ist und wenn es sich um keinen zweifelhaften Fall handelt, so kann die Legitimation füglich von dem Matrikenführer für sich allein abgetan werden. In zweifelhaften Fällen ist das Legitimationsprotokoll samt allen Beilagen der politischen Bezirksbehörde vorzulegen.

5. In der Rubrik »Ehelich, unehelich« tritt durch die Legitimationsvorschreibung keine Änderung ein! Auf einem neuen, erst nach durchgeführter Legitimation ausgestellten Geburtschein, wird »legitimiert« geschrieben.

Ist der natürliche Vater bereits vor der Eheschließung in der Geburtsmatrik eingetragen, so ist dasebst keine weitere Veränderung vorzunehmen, als die erfolgte Trauung (wann und wo) anzumerken.

6. Eine jede vorgenommene Legitimation muß auch ins Duplikat eingetragen werden; ist das Duplikat bereits an das bischöfliche Konsistorium eingeschickt, so ist eine vorgeschriebene Beilage zum Duplikat an das Konsistorium einzusenden.

7. Eine nach dem Tode des Vaters oder eine durch den Beschluß der Regierung bewilligte Legitimation kann nur von der polit. Bezirksbehörde durch das bischöfliche Konsistorium zur Eintragung in die Matrik angeordnet werden.

8. Bezüglich der Eintragung einer Legitimation in die **russischen** Matriken oder in die Matriken im gewesenen Königreich Polen (Russisch-Polen) haben sich die Parteien an das Justizministerium zu wenden.

9. Dem Gesuch um die Eintragung in ausländische Matriken müssen regelmäßig auch beglaubigte Übersetzungen von Belegen beigegeben werden. Die Legitimation von jugoslawischen Staatsangehörigen richtet sich nach den im Staate des Vaters geltenden Vorschriften.

Zápis nemanželského otce do rodné matriky. O zápisu nemanželského otce do rodné matriky jedná oběžník bývalé zemské správy politické z 5./IV. 1928, č. 131.204-1-B2741-2/1928,* ve kterém jsou uvedeny všechny předpisy a zákonná ustanovení, upravující zápis nemanželského otce do rodné matriky. Zdůrazňuji pouze, že nemanželský otec musí přijít osobně k matrikáři a že nelze zapsati nemanželského otce do rodné matriky na pouhé oznámení soudu.

Zur Eintragung des außerehelichen Vaters in die Geburtsmatrik muß der Vater persönlich bei dem Matrikenführer erscheinen und er kann nicht auf Grund bloßer Gerichtsanzeige eingetragen werden.

Otec, který si matku svých nemanželských dětí vezme, za legitimaci žádat může a má, ale nemusí. Úřad jej má na to upozorniti. Dokud legitimace provedena v matrice nebyla, zůstávají děti podle osobního stavu nemanželské, mají příjmení po matce a přísluší do obce matčiny; jestliže mezitím nabyta nová domovská příslušnost sňatkem, získává tuto novou domovskou příslušnost i její nemanželské dítě. (SS. z 25./I. 1933 čj. 1487/33. — Boh. čís. 10303.) — Za platnosti konskripčního patentu z 25./X. 1804 č. 4. sv. 23 Sb. z. pol. následují nemanželské nezletilé děti vždy matku při změně domovské příslušnosti; tedy i tehdy, nastala-li změna následkem sňatku, třeba tím sňatkem nebyla provedena legitimace per subsequens matrimonium. (SS. 25./I. 1933 č. 1487. Boh. č. 10303.) — Domovská příslušnost nabytá per subsequens matrimonium nastává uzavřením sňatku rodičů, nikoli teprve zápisem do matriky narozených. (SS. 19./I. 1935, čís. 5434/33. — Boh. čís. 11685.) — Legitimaci mohou uplatňovati také osoby třetí. — Tuzemský soud není povolán k tomu, aby spolupůsobil při legitimaci cizozemského nezletilce dle § 161 obč. zák. (NS. 5./XII. 1922, Váž. IV. č. 2068.)

Od legitimace je naprosto rozdílný právní akt, kterým manžel může dáti své jméno (t. j. příjmení) nemanželskému dítěti své manželky, jehož přirozeným otcem však není a jež proto legitimovati nemůže.

Udělení a změna jména: viz oběžník zemského úřadu v Praze ze dne 11./X. 1932 č. 272099-9-B-3352; A. c. čb. 1932, 52:

*) Acta cur. čb. 1928, p. 61; olom. 1927, 10; 1927, 127; 1928, 46.

Dání jména. Podle 2. odst. § 165 obč. zák. (§ 8 díl. nov. I. čís. nař. z 12./X. 1914, č. 276 ř. z.) může manžel dáti nemanželskému dítěti své manželky své jméno prohlášením před okresním politickým úřadem se svolením matky a dítěte, nebo je-li toto nezletilé, zákonného zástupce u soudu. K účinnosti těchto prohlášení jest potřeba, aby byla předložena ve veřejné nebo soudně neb notářsky ověřené listině.

Udělení jméno lze pouze jednou. Dání jména zná zákonodárství rakouské i německé. Zákonodárství bývalých Uher neznalo dání jména a z toho důvodu není dání jména známo ani v zemi Slovenské.

Zápis (protokol) o udělení jména možno učiniti pouze: 1. u okresního úřadu (magistrátu), příslušného podle bydliště účastníků; 2. u soudu nebo 3. v listině ověřené soudně nebo notářsky. Zápis se kolkuje 5 K. Zápis podepíše udělitel jména, matka dítěte, dva svědkové totožnosti a dítě. Je-li toto nezletilé, zákonný zástupce. V případě tomto, který jest nejčastější, se zašle zápis příslušnému okresnímu soudu, aby se vyjádřil, zda souhlasí s udělením jména. K zápisu musí býti připojen úplný a kolokovaný rodný list dítěte, oddací list udělitele jména a zjištěna domovská příslušnost dítěte a udělitele jména. Jedná-li se o zápis v cizině, nutno připojiti domovské listy obou. Je-li zápis sepsán u okresního úřadu (magistrátu), vyměřuje se z něho podle sazby A, pol. 4, vl. nař. z 11./XII. 1931, čís. 198 Sb., dávka 5 K. Zápis obsahuje prohlášení manžela, že uděluje nemanželskému dítěti své manželky své jméno podle § 165 obč. zák., výslovné prohlášení matky dítěte a dítěte (zákonného zástupce), že souhlasí s dáním jména. Zápis s příslušnými doklady a vyjádřením soudu se předloží okresnímu úřadu, který schválí udělení jména a nařídí zápis poznámky udělení jména do matriky narození dítěte a vyrozumí domovskou obec a poručenský soud. Udělením jména dítě zůstává nemanželské, nenabývá nijakých soukromoprávních nároků proti uděliteli jména, domovská příslušnost jeho se nemění a poručenství se nad ním vede dále. Udělení jména má pouze ten účel, aby byl zakryt vůči třetím osobám nemanželský původ dítěte.

Udělení jména cizím státním příslušníkem čsl. státnímu příslušníku jest podle čsl. práva přípustné. Udělitel jména musí však prohlásiti, že uděluje jméno podle práva československého, neboť dání jména se řídí právním řádem dítěte. K právní účinnosti dání jména nesvéprávnému čsl. příslušníku jest třeba také souhlasu čsl. poručenského soudu, nebo nevede-li se poručenství u čsl. soudu, souhlasu toho čsl. soudu, který by podle československého práva byl k tomuto udělení příslušný. Bydlí-li matka i dítě v cizině, nutno ke zjištění místně příslušného čsl. soudu vyšetřiti, kde matka dítěte bydlila naposledy na čsl. území, nebo vystěhovala-li se, jsouc nezletilá, kde na čsl. území bydlí nebo bydlili její rodiče nebo její nemanželská matka. Cizí úřad by mohl potřebný souhlas dáti jen tehdy, kdyby naň poručenství bylo přeneseno čsl. poručenským soudem (výnos ministerstva

vnitř ze dne 8./V. 1930, č. 3260/1930-8 a ze dne 6. dubna 1932, č. 47-608-1931-8).

Zápis poznámky o udělení jména do rodné matriky ve státech, kde udělení jména není známo, možno provést pouze se souhlasem tohoto státu. (Oběžník býv. místodrž. 25./I. 1915, č. 5375-1-A-122.)

K zápisu poznámky o udělení jména do rodné matriky v Německu je třeba připojit ověřený překlad protokolu o udělení jména a ověřený překlad výnosu okresního úřadu, kterým bylo schváleno udělení jména (výnos ministerstva vnitř z 11./V. 1926, č. 11.387, č. z. spr. pol. 203-499-1-B-4011-3/1926.)

Propůjčení jména nemanželskému dítěti manželčinu ve smyslu § 165 obč. zák. ve znění novely č. 276/1914 ř. z. nezakládá pro dítě nárok na výživovací příspěvek podle § 2 odst. 3 zák. č. 313/1917 ř. z. (SS. 17./VI. 1920. Boh. čís. 461.)

Namensgebung besteht darin, daß ein außereheliches Kind den Namen des Ehemannes seiner Mutter erhält. In die Geburtsmatrik darf dieselbe erst dann eingetragen werden, wenn sie von der polit. Bezirksbehörde durch das bischöfliche Konsistorium angeordnet wurde. Dieser Rechtsakt jedoch ist keine Legitimation, das Kind bleibt auch weiterhin unehelich, erwirbt keine privatlichen Ansprüche dem Namensgeber gegenüber, sein Heimatsrecht bleibt unverändert und seine Vormundschaft wird weiter geführt. Die Namensgebung hat lediglich den Zweck, die außereheliche Herkunft eines Kindes den dritten Personen gegenüber geheim zu halten.

Změna jména. Podle dekretu dvorské konšeláře z 5./VI. 1926, čís. 16255, Sb. pol. zák. čís. 36 (sv. 8) č. 83 Sb. prov. zák. povolí se změna příjmení jen při přestoupení ke křesťanskému náboženství. Jinak se povolí změna příjmení pouze ze zvlášť důležitých a zřetele hodných důvodů. V tomto případě nezakládá dvorský dekret právní nárok na povolení změny jména, poněvadž úřední povolení má povahu pouhé výsady, závislé na vůli orgánu k jejímu povolení oprávněného (nál. NSS. ze 16./III. 1931, čís. 20622-29; cf. Boh. č. 3840/24 a č. 612/41.) Za změnu jména se považuje i nepatrná změna ve psaní nebo jiný způsob psaní téhož jména. Změna rodného (křesťanského) jména nebo změna jejich pořadí jest též možná (nález NSS. z 18./X. 1899, č. 8258; Budw. č. 13250.)

O žádostech o změnu jména rozhoduje okresní úřad podle volného uvažování. U osob, které mají domovskou příslušnost v některé obci v zemi Slovenské, je příslušné rozhodovati o žádostech za změnu jména ministerstvo vnitř. (Podle ministerického nařízení bývalého uherského ministerstva vnitř č. 54.017 z roku 1881 a č. 52.774 z roku 1906.) Řádně odůvodněná žádost se kolkuje 125 Kčs a musí k ní býti připojen doklad o domovské (státní) příslušnosti, rodný list a podle okolností i jiné doklady (oddací list, rodné listy dětí, usnesení o rozluce a pod.) Kolkování nelze prominouti. Právo chudých se vztahuje pouze na soudní řízení a na vyměření dávky za úřední úkon. (Výnos ministerstva vnitř z 2./XII. 1927, č. 76.328-27-9.)

Za povolení změny jména nutno podle zák. ze dne 31./XII. 1935, čís. 247 Sb., platiti dávku za úřední úkon ve výši 100 K až 10.000 K podle sazby vl. nař. z 31./XII. 1935, čís. 248 Sb. Dávka může býti prominuta, bylo-li uděleno právo chudých. — Podle zák. čís. 165/1945 Sb. nevybírání se do konce r. 1946 dávka za povolení změny jména znějícího neslovansky a žádost se kolkuje pouze 12 Kčs za arch.

Byla-li změna jména povolena, vydá okresní úřad žadateli výměr, nařídí, aby změna jména byla poznamenána v rodné (oddací matrice), vyzoomí domovskou obec, případně i poručenský soud a j. úřady nebo orgány.

Změnu jména možno povolit pouze československým státním příslušníkům. Povolnění změny jména se nemění domovská příslušnost a nenabývá se žádných soukromých práv a nároků. Změna jména nemanželských dětí se povoluje pouze tehdy, není-li možno téhož účinku dosáhnouti jiným způsobem (osvojením nebo udělením jména podle 2. odst. § 165 obč. zákona).

Má-li býti změna jména poznamenána v matrice v Německu, musí strana zaslati ověřenou, německy psanou žádost za poznamenání změny jména v matrice a připojit ověřený překlad výměru, kterým byla změna jména povolena. — Podle těchto předpisů vždy přesně postupujte a spisy předkládejte úplně a řádně instruované, aby nemusily býti vraceny k doplnění a mohly býti co nejdříve meritorně vyřízeny.

Namensänderung wird nur in besonders rück-sichtswürdigen Fällen zugestanden. Als Namensänderung gilt auch jede unbedeutende Umänderung der Schreibweise oder jede andere Schreibweise desselben Namens. Auch die Umänderung des Taufnamens oder Änderung der Reihenfolge von Taufnamen ist gesetzlich zulässig und möglich. Das Recht über diesbezügliche Gesuche Entscheidung zu treffen, steht der Bezirksbehörde zu. Gehörig instruiertes und begründetes Gesuch muß mit einem 50 K Stempel versehen werden: für Amtshandlung der Staatsbehörde ist eine Abgabe von 100 K aufwärts zu entrichten.

Wird die Namensänderung bewilligt, so trifft die polit. Bezirksbehörde selbst notwendige Vorkehrung, daß die Namensänderung in der Geburtsmatrik vergemerkt werde. Die Namensänderung kann nur den čechoslovakischem Staatsbürgern bewilligt werden; den unehelichen Kindern wird dieselbe nur dann zugestanden, wenn dasselbe Resultat auf keine andere Art und Weise (durch Adoption oder Namensgebung) zu erreichen ist.

Manžel dává nemanželskému dítěti své choti po její smrti svoje jméno: ČKD. 1926, 504. — Udělení jména nemanželskému dítěti a jeho legitimize: ČKD. 1930, 279. — Otec hlásí se k dítěti, které má se ženou, jejíž muž je prohlášen za mrtvého a kterou si vezme: ČKD. 1924, 524. — Manželské dítě, třeba manžel není jeho přirozeným otcem, nemůže býti po smrti manžela legitimováno novým manželem matky, dokud nebyl oduznán dříve manželský původ: ČKD. 1926, 437. — Legitimace adoptovaného dítěte: ČKD. 1927. 611.

DE SEPARATIONE CONIUGUM.

(Can. 1118—1132.)

ART I.

De dissolutione vinculi.

(Divortium, rozluka, Ehetrennung.*)

Di Ehe ist von Gott als eine unauflösliche Verbindung eingesetzt worden. (Gen. 2, 24; Mt. 19, 4. sq.; Mc. 10, 7—9.) Entartungen kamen aber nicht bloß im Heidentum vor. Auch nach dem mosaischen Gesetz war den Juden »propter duritiam cordis eorum« unter gewissen Voraussetzungen eine Lösung des Ehebandes durch Übergabe des Scheidebriefes von Seiten des Ehemannes möglich. (Deut. 24, 1—4.)

Klar hat Christus die Unauflöslichkeit der Ehe ausgesprochen bei Mc. 10, 11 und Lc. 16, 18. — Einige Schwierigkeiten, welche Mt. 5, 32 und Mt. 19, 9 bieten, sollen nach klaren Parallelstellen und nicht umgekehrt erklärt werden.

Římské právo rozluku připouštělo (repudium mittere) v jednostranném i v oboustranném srozumění (divortium bona gratia). Na základě kontinuity s právem římským a Mt. 5, 32 a 19, 9 nebylo ani u některých církevních spisovatelů, hlavně řeckých, až do časů sv. Augustina ustáleno mínění, je-li rozluka přípustna nebo ne. Řekové rozluku prakticky připouštějí dosud, i sjednocení. Jelikož i právo germánské, anglické, franské rozluku pro cizoložství dovolovalo, trvalo poměrně dlouho, nežli princip nerozlučitelnosti manželství skutečně v praxi všude zavládl. Církev ho všeobecně hned od počátku prosaditi nemohla, ale vždycky ho hájila a sjednocené Řeky nabádala, aby se praxe své vzdali. Řekové totiž theoreticky manželskou rozluku stanoviti se neodvážili. (Cf. Pacht, De Sacramentis, p. 587; Pohle, Dogmatik III, p. 620.) — Ehescheidung Napoleons I. Vide: LzQt. 1904, 59.)

Divortium in ecclesia orthodoxa serbica: Apoll. 1934, 384n.

In quaestione autem, utrum quodlibet matrimonium indissolubile sit an tantum matrimonium ratum non consummatum, sententia scholae bonnoniensis (Bologna) praevaluit, quam expriment **can. 1118: Matrimonium validum ratum et consummatum nulla humana potestate nullaque causa, praeterquam morte,**

*) V některých zemích, na př. v Německu i jinde, úplné zrušení svazku manželského nazýváno je »Ehescheidung«. A. c. ol. 1943, 147; br. 133.

dissolvi potest; et can. 1119: **Matrimonium non consummatum inter baptizatos vel inter partem baptizatam et partem non baptizatam dissolvitur tum ipso iure per sollemnem professionem religiosam, tum per dispensationem a Sede Apostolica ex iusta causa concessam, utraque parte rogante vel alterutra, etsi altera sit invita.**

Duplex itaque est modus, quo matrimonium ratum non consummatum solvitur:

a) Ipso iure per professionem religiosam sollemnem in ordine religioso. Intelligitur emissio voti sollemnis in ordine stricte tali. Professio votorum simplicium in nulla religione, ne in Societate Jesu quidem, matrimonium contractum dirimit. (Nezaměňovat překážku rozlučujícího voti sollemnis s tímto důvodem rozlučujícím!) Sed ad ingressum coniugis in religionem requiritur licentia S. Sedis, quae singulos casus accurate perpendit et condiciones determinat.

b) Per dispensationem a Sede Apost. ex iusta causa concessam. Consensus alterius partis non est necessarius. Dispensatio conceditur si de catholicis agatur, mediante S. Congregatione de disciplina sacramentorum, in matrimonio mixto competens est S. Congr. Officii resp. Orientalis. (De nullitate matrimonii iudicialiter agit s. Rota.)

Inter causas iustas adducuntur: dubium de impotentia antecedente et perpetua; impotentia superveniens; odium implacabile coniugum; invincibilis aversio absque ulla spe reconciliationis; abnormis conditio corporalis (sexualis) unius coniugum; periculum incontinentiae in oratrice attempta eius iuvenili aetate; delictum infamans ab alterutro admissum; amentia etc.

Si in praxi talis casus contigerit, parochus re ad Ordinarium delata a iudico dioecetano instructiones accipiet, quibus pareat. Regulae speciales servandae sunt.

De solutione matrimonii legitimi seu de privilegio Paulino.

(Can. 1120—1127.)

Privilegium Paulinum (etiam »privilegium fidei« dictum, quia solutio matrimonii in favorem fidei fit et fundatur in verbis s. Pauli I. Cor. 7, 12—15) est ius ab apostolo Paulo ex potestate divinitus concessa promulgatum, vi cuius coniux, qui in infidelitate cum altera parte infideli matrimonium contraxit, immo et consummavit, potest, suscepto baptismo, si pars, quae manet infide'is, nolit et ipsa converti et baptismum suscipere vel saltem cum altera cohabitare

pacifice et sine contumelia Creatoris, sed e contra discedit, novum matrimonium valide et licite cum parte catholica inire. Quo inito prius matrimonium ipso facto dissolvitur.

Casus: LzQt. 1933, 578; 1935, 154.

Ratio, ob quam Ecclesia solutionem matrimonii legitimi per privilegium Paulinum concedit, est, matrimonium legitimum non esse m. sacramentale, quod neque sacramentale fit, si unus convertitur. Si etiam in hoc casu solutio esset impossibilis, fides periculo exponeretur et conversio quandoque fieret valde onerosa. Cum autem fides sit fundamentum vitae ecclesiasticae, in eius favorem permittitur, ut pars, quae infidelis remanet, discedat, neque ulterius mala sua voluntate pacem partis conversae cum Deo disturbet.

Si pars conversa contraheret cum parte infideli, matrimonium esset invalidum propter impedimentum disparitatis cultus; si contraheret cum parte haeretica vel schismatica, matrimonium esset quidem validum, sed illicitum propter impedimentum mixtae religionis. In priore casu S. Pontifex dispensat, in posteriore dispensatio non datur; daretur enim in favorem fidei haereticae.

Si pars fidelis suscepto baptismō novum matrimonium non contrahit, et postea etiam altera pars convertitur, non licet amplius uti privilegio Paulino, quia per conversionem partis infidelis cessavit finis privilegii; immo per se tenentur vitae consuetudinem instaurare.

Avšak jestliže manžel, který dosud trval v nevěře, se dá také pokřtít až tehdy, kdy spoluzároveň dříve obrácený už nově manželství uzavřel, pak toto manželství nerušeně trvá.

Pacifice sine contumelia Creatoris non cohabitatur, qui fidei vel moribus coniugis insidias struit, fidem graviter exprobrat, ob eam iurgia movet, ad apostasiam seducit, comparti inhonestum matrimonii usum imponit, oculos eius idolatriae spectaculo offendit, concubinas dimittere et filios catholice educare non vult.

Can. 1120 § 1. Legitimum inter non baptizatos matrimonium, licet consummatum, solvitur in favorem fidei ex privilegio Paulino.

Privilegium hoc in gratiam tantummodo eorum concessum est, qui a m b o in infidelitate matrimonium contraxerant et quorum altera pars postea per receptum baptismum ad fidem convertitur. Fundamentum privilegii est baptismus.

An baptizatis extra Ecclesiam catholicam usus competat privilegii Paulini. Casus: Apoll. 1933, 87.

In matrimonio contracto a duobus acatholicis dubie baptizatis, in casu dubii insolubilis circa baptismum, non potest permissi alterutri parti ad fidem conversae usus Paulini privilegii vi can. 1127.

In matrimonio contracto inter partem non baptizatam et partem acatholicam dubie baptizatam, in casu dubii insolubilis de baptismo, non possunt Ordinarii alterutri parti ad fidem conversae permittere usum privilegii Paulini vi can. 1127, sed recurrendum est ad S. Officium in singulis casibus. (S. Off. 10./VI. 1937; AAS. 1937, 305. Výklad viz ČKD. 1937, 382.)

§ 2. Hoc privilegium non obtinet (výsady nelze užiti, nemá místa) in matrimonio inter partem baptizatam et partem non baptizatam inito cum dispensatione ab impedimento disparitatis cultus.

Pars infidelis est de sua intentione interpellanda. (Can. 1121.) Interpellatio haec fieri potest privatim, regulariter tamen fit ex auctoritate Ordinarii coniugis conversi, ut in foro externo constet de responso negativo partis infidelis. Utrum talis interpellatio praemitenda sit sub poena invaliditatis subsequentis matrimonii, non conveniunt auctores.

Ab his interpellationibus S. Sedes dispensare potest (can. 1122, 1123), si de discessu aliter certo constet. Dispensatio valida et licita erit, etiamsi concedatur antequam pars conversa definitive sibi novas nuptias proposuerit. — Servatis servandis coniux conversus iure suo statim aut etiam postea uti potest (can. 1124), donec pars altera etiam non baptizatur.

Favores incolarum in terris missionariis extenduntur ad alias quoque regiones. (Can. 1125.)

Can. 1126. Vinculum prioris coniugii, in infidelitate contracti tunc tantum solvitur, cum pars fidelis reapse novas nuptias valide iniverit.

Ergo non per baptismum neque negativum responsum ad interpellationem vel per dispensationem ab interpellationibus. — Si pars conversa coelebs manet, matrimonium non solvitur. — Si pars infidelis consilium mutet et iterum pacificae cohabitationi annuere vellet, ius partis conversae non cessat, cum interpellationes habeant effectum perpetuum. (Cf. Apollin. 1929, 95.)

Can. 1127. In re dubia privilegium fidei gaudet favore iuris, i. e. favendum est libertati partis conversae, ut fides catholica promoveatur. Dubium versari potest v. g. circa validitatem matrimonii in infidelitate contracti, circa validitatem baptismi coniugibus in secta acatholica collati.

Státní zákonodárství do převratu r. 1918 přidržovalo se stanoviska jednotlivých státem uznaných vyznání. Proto byla manželství nekatolíků, židů, orientálců, osob bez vyznání (zákon č. 51/1870) a mohamedánů ritu hanifovského (zákon č. 159/1912) rozlučitelna, katolické nerozlučitelno. Avšak moderní beznáboženské státy, ačkoliv uznávají, že manželství je základem státu, přece rozluky povolují. Vycházejí z extrémně individualistického principu, že také jednotlivec musí být chráněn, hrozí-li mu snad z manželství zkáza duševní nebo tělesná, a že je pro stát bez významu, je-li o několik rozloučených manželství více nebo méně; ba že naopak stát má větší prospěch z toho, když vezme ohled na »bonum privatum« takových manželů, jejichžto spolužití je dále nemožné, umožní jim rozluky a nový sňatek: z jednoho manželství nešťastného mohou prý vzniknouti dvě šťastná. Tuto theorii ovšem na hlavu poráží smutná zkušenost a statistika, která dokazuje, jak hroživě pokračuje rozvrát společnosti a jak veliké škody působí rodině a tím státu i církvi manželská rozluka, která je hrobařem sociální mravnosti.

Za trvání zákona ze dne 22./V. 1919, č. 320 Sb. z. a n. bylo v Československé republice (od r. 1919 do konce roku 1936) provedeno 88205 rozvodů a 97017 rozluk; 442 manželství prohlášeno za neplatná jen do konce roku 1928.

Tento čl. zákon manželský č. 320/1919 ustanovuje, že může být žalováno o rozluky manželství každého, civilního i církevního, katolického i nekatolického, z důvodů v § 13 taxativně (t. j. jen ty smějí být uplatňovány) vypočtených, a to bez ohledu, zdali důvod rozlukový vyskytl se až za platnosti nového zákona nebo už za platnosti zákona dřívějšího. (§ 23.)

Tímto zákonem veškeré zvláštnosti jednotlivých vyznání odpadly a zavedena jednotnost pro všechna vyznání bez rozdílu. (Zákon viz v Ord. listě čb. 1919, 57; olom. 1919, 154.)

Podle tohoto zákona lze na rozluky žalovati:

1. dopustil-li se druhý manžel cizoložství;
2. byl-li pravoplatně odsouzen do žaláře nejméně na 3 leta nebo sice na dobu kratší, ale pro trestní čin, vyšlý z pohnutek (jakých? — to v zákoně nestojí!! — patrně zločinných, nekalých nebo podob.), nebo byl-li čin spáchán za okolností, svědčících o zvrhlé povaze;
3. opustil-li svého manžela zlomyslně a nevrátil-li se na soudní vyzvání do 6 měsíců;
4. ukládal-li manželu druhému o život nebo zdraví;
5. nakládal-li jim vícekrát zle, ubližoval-li mu těžce nebo opětovně ho na cti urážel;
6. vede-li zhýralý život;
7. pro trvalou nebo periodicky probíhající chorobu duševní, která trvá 3 leta; pro těžkou duševní degeneraci vrozenou nebo získanou, čítající v ni těžkou hysterii, pijáctví nebo nadužívání nervových jedů, jež trvá 2 leta; pro padoucí nemoc, trvající alespoň rok nejméně se 6 záchvaty ročně nebo s přidruženou duševní chorobou;

I manžel, zbavený pro duševní chorobu úplně svéprávnosti, je oprávněn žalovati, jsa zastoupen zákonným zástupcem a se svolením opatrovníckého soudu na rozluky svého manželství (NS. 8./XII. 1942; Rv. II. 276/42; Sb. n. s. sv. XXIV. č. 18405.) — Kdyby toho práva neměl, byl by méně chráněn než druhý spoluzáložník zdravý, třeba i nehodný!

8. nastal-li tak hluboký rozvrát manželství, že nelze na manželích spravedlivě požadovati, aby setrvali v manželském společenství. Rozluky nelze vysloviti k žalobě manžela, jenž je rozvrátem převážně vinen;

9. pro nepřekonatelný odpor na žádost obou manželů; na před může povolen být jen rozvod a to i vícekrát.

Mimoto ustanovuje § 17, že po provedeném rozvodu může každý manžel žádati za rozluky manželství na podkladě provedeného už sporu o rozvod. To právo má i manžel rozvodem vinný a rozluka může být povolena i proti vůli strany nevinné, nepřiči-li se dobrým mravům. Casus: ČKD. 1938, 158.

Úmluva, podle které se žena pro případ, že uzavře manželství s mužem, jehož manželství tehdy ještě nebylo rozloučeno, vzdala pense ve prospěch tehdejšího manžela, aby umožnila rozluky, přiči se dobrým mravům. (§ 879 obč. zák. — NS. 30./III. 1933; Váž. č. 12479.) — Slib daný vdané ženě třetí osobou, že se postará o její výživu, dá-li svoje manželství rozloučiti, je v rozporu s dobrými mravy. (NS. 8./IX. 1938; Rv. IV. 116/38 č. 17120 Sb. n. s. c.) — Smlouva, kterou se žena, s níž ženatý muž udržoval cizoložný poměr, zavázala zajistiti mu výměnek anebo vyplatiti mu odškodné, přiči se dobrým mravům, směřovala-li ona smlouva vpravdě k popračování v cizoložném poměru, který se měl po uskutečnění očekávané rozluky dosavadního manželství změnit v manželský svazek se slibující ženou. (3./III. 1938, Rv I 85/37, č. 16.776 Sb. n. s. civ.) — Povolení rozluky manželství rozvedeného z výhradně viny manželovy odporuje dobrým mravům, byla-li by manželka povolením rozluky připravena o zaopatřovací peníze podle zákona o starobním pojištění a vinný manžel musil si býti toho důsledku vědom. (NS. 10./VI. 1936 R I 656/36.) — Bylo-li manželství k žalobě manžela rozvedeno pro hluboký rozvrát manželství, ale k návrhu žalované manželky byl na rozvrátu shledán převážně vinným žalující manžel, nelze k jeho návrhu povolit rozluky podle § 17 rozl. zák. takto rozvedeného manželství. (NS. 19./VI. 1936 R I 649/36.) — Pouhá dohoda manželů o tom, že dají souhlas k rozvodu a rozluce manželské bez viny kteréhokoli z nich pro nepřekonatelný odpor a že se zároveň manžel zaváže vykonatelným notářským spisem platiti až do svého úmrtí manželce určité výživné do jejího provdání, nepřiči se dobrým mravům. (§ 879, 1 obč. zák.), třebaže manželství bylo potom bez jejich viny rozvedeno a rozloučeno. (NS. 9./VI. 1937, Rv I 345/37, č. 16186 Sb. n. s. civ.) Srv. č. 13253, 14885, 11780, 9957, 7633, 4040, 2190. — Nelze povolit přeměnu rozvodu manželství od stolu a lože v jeho rozluky (§ 17 rozl. zákona), bylo-li manželství rozvedeno pro hluboký rozvrát, na němž byl manžel, navrhuující rozluky, převážně vinen. (NS. 6./IX. 1939, R I 542/39, Sv. XXV. n. s. č. 17364.) — Nárok na vdovskou pensí přísluší pouze vdovám, jejichž manželství bylo rozvázáno smrtí manželkou. (SS. č. 9091/1926.) — Bývalá manželka učitele veřejné školy národní v Čechách nemá po rozluce manželství nárok na vdovskou pensí, a to ani podle zákona č. 104/26 ani podle právního stavu platného před tímto zákonem: Boh. XIII. č. 9286, Úmrtím bývalého manžela se rozloučená manželka nestává vdovou. — Vdovou ve smyslu zák. čl. XXXII., 1875 nelze rozuměti bývalou manželkou učitele církevní školy na Slovensku, jejíž manželství bylo rozloučeno ve smyslu § 73, lit. b) zák. čl. XXXI., 1894. Manželce učitele církevní školy na Slovensku, jejíž manželství bylo rozloučeno, nepřislúší nárok na vdovskou pensí ve smyslu § 16, bod 4 zákona čl. XXXII., 1875. (SS. 25./V. 1938, č. 79/35/4. Boh. č. 14270.) — Bývalé manželce voj. gažisty, jejíž manželství bylo soudně rozloučeno, nepřislúší podle zákona č. 41/1887 ř. z. nárok na vdovskou pensí. (SS. č. 19314/1930. Viz

Boh. čís 3273; 5614.) — Zákon o pensijním pojištění soukromých zaměstnanců ve vyšších službách ze dne 21./II. 1929 č. 26 Sb. přiznává v § 27 za jistých okolností vdovský důchod také rozloučeným manželkám. — Rozlukou druhého manželství vdovy po učitelce veř. školy nár. v Čechách neobživá její nárok na výslužné po prvním manželu. Boh VIIIb čís. 5976. — Viz i čís. 3273, 2166, 2446, 2983.

Kromě jiných nedostatků vykazuje zákon velkou mezeru i v tom, že neřeší otázku, má-li po rozluce býti ponecháno rozloučené manželce jméno mužovo nebo ne. Podle staršího rozhodnutí min. vnitra ze dne 3./VI. 1871 č. 6826 a min. spravedlnosti ze dne 13./VIII. 1871 č. 2180 v Österr. Zeitsch. f. Verwaltung 1871 č. 26 a podle § 11 zák. ze dne 3./XII. 1863 č. 105 ř. z. o domovském právu nemá rozloučená (nebo rozvedená — viz Boh. č. 184) manželka ani práva ani povinnosti jméno manželovo odložit. (Podle § 71 návrhu nového obč. zákona také ne. — Srv. str. 211. — Nechce-li po rozluce »manželka« nadále nésti jméno manželovo, povoluje zemský úřad ženě změnu jména sňatkem nabytého na jméno dívčí, jaké měla za svobodna. Kolek na žádost 125 K. (O změně jména viz str. 198.)

Podle § 94 manž. zákona uherského čl. XXXI/1894 žena, která byla uznána vinna rozlukou, nemůže dále užívatí jména rozloučeného manžela. Na Slovensku soudce hned v rozlukovém rozsudku rozhoduje, jaké jméno ponese rozloučená manželka.

Politické úřady správní v zemích historických nejsou oprávněny rozhodovati o nároku rozloučeného manžela na ně vzneseném, aby rozloučené manželce bylo zakázáno užívatí jeho jména. Tato otázka, zda smí či nesmí rozloučená manželka užívatí dále jména manželova, spadá do oboru práva rodinného. (Boh. č. 7596.)

Chtějí-li se rozloučení manželé, kteří in foro civili fakticky i de iure manžely býti přestali, o pět spojití, jest spojení takové pokládati za nové manželství a musí býti šetřeno všech obřadností, kterých je podle zákona potřeba k uzavření manželské smlouvy. (§ 118 obč. zák. a § 22 čsl. zák. č. 320/1919; srv. § 72 návrhu nového obč. zákona.)

Jestliže takoví manželé byli dříve platně oddáni katolicky a nyní trvají jako katolíci na tom, aby je zase oddal duchovní správce, což podle §§ 1 a 12 čsl. zák. č. 320/1919 žádati mohou, jest nutno upozorniti je, že před církví manžely býti nikdy nepřestali; že tedy jde jen o právní jednání podle zákona státního, s tím upozorněním vykonati ohlášky nebo spíše žádati o prominutí jich u okresního úřadu, a oddati je ve farní kanceláři bez ritu církevního. Nové manželství třeba zapsati s číslem postupným a podle tohoto zápisu vydati oddací list, a znovu vyplniti sčítací lístek oddavkový. — U dřívějšího zápisu budiž poznamenáno, že opět v manželství vešli. (Cf. Kupka, Pravidla, str. 89; ČKD 1937, 282.) — V praxi však bylo by třeba dotázati se dříve na mínění Ordináře.

O prohlášení manželství za neplatné před soudem civilním jedná § 94—102 obč. zák. (Srv. §§ 56 až 59 návrhu nového obč. zák.) — Obhájce svazku manželského v řízení o rozluce nebo neplatnost manželství nebudiž ustanoven. (Čl. V. odst. 1 zák. č. 161/1921.)

Komu přísluší odporovati platnosti manželství, o tom viz § 28 rozlukového zákona čís. 320/1919 Sb. — Prohlášení neplatnosti manželství pro překážku soukromoprávní může se domáhati pouze ten, kdo je zkrácen tím, že manželství přes překážku bylo uzavřeno; ale ne ten, komu by z prohlášení neplatnosti kynul hmotný prospěch. (NS. 17./VII. 1924; Váž. VI. č. 4067.)

ART II.

De separatione tori, mensae et habitationis.

(Rozvod — Ehescheidung.)

(Can. 1128—1132. — §§ 103—109 obč. zák.)

Can. 1128. Coniuges servare debent vitae coniugalis communionem, nisi iusta causa eos excuset.

Communio vitae supponit habitualement communionem tori (vel potius thalami), mensae et habitationis; regulariter sine hac communionem debito coniugali et prolis educationi satisfieri nequit. Causa iusta, ob quam hanc communionem interrumpere licet, potest esse vel supernaturalis (I. Cor. 7, 5) vel naturalis, v. g. studium, negotium, negotiatio, si vir aliubi victum quaerere debet.

Není zákonem zakázáno, aby se manželé z důležitých důvodů shodli na tom, že budou nějakou dobu bydlet odděleně. Tato dohoda neodporuje § 44 obč. zákona a není proto nicotná. (NS. 2./V. 1930. Váž. č. 9873.)

Nonnunquam tamen communio vitae variis ex causis coniugibus fit impossibilis. In hoc casu Ecclesia ex causis gravibus separationem a toro et mensa aut temporalem aut perpetuam permittit. (Cf. Trid. sess. XXIX. c. 8.)

Can. 1129 § 1. Propter coniugis adulterium, alter coniux, manente vinculo, ius habet solvendi, etiam in perpetuum, vitae communionem, nisi in crimen consenserit, aut eidem causam dederit, vel illud expresse aut tacite condonaverit, vel ipse quoque idem crimen commiserit.

Uterque coniux ius habet ad separationem perpetuam propter alterius coniugis adulterium, quod deberet esse materiale et formale (cf. p. 82), altero coniuge invito commissum, cui causam pars innocens non praebuit (v. g. necessaria vitae non suppeditando, debitum denegando).

Iure suo autem coniux innocens uti non tenetur. Caritas enim quandoque eum ad condonationem movere potest. Condonatio potest esse tacita vel expressa.

Can. 1129 § 2. Tacita condonatio habetur, si coniux innocens, postquam de crimine adulterii certior factus est, cum altero coniuge sponte, maritali affectu, conversatus fuerit; praesumitur vero, nisi sex intra menses coniugem adulterum expulerit vel dereliquerit, aut legitimam accusationem fecerit.

Coniux innocens sive iudicis sententia vel edicto sive propria auctoritate legitime discedere potest; communionem vitae interruptam quovis tempore iterum renovare licet. (Can. 1130.)
Poněvadž při rozvodu od stolu a lože vinculum matrimoniale se neruší a poněvadž je umožněn rozvod auctoritate propria, neprovádí se u kurie bisk. processem soudním, nýbrž jen administrativně. (Cf. AAS. 1932, 284; ČKD. 1932, 451; LzQt. 1932, 836.)

Separatio auctoritate propria legitime instituitur, si adulterium est certum et publicum; secus ad Ordinarii sententiam vel edictum est recurrendum. — Coniugi legitime discesso absolutio sacramentalis denegari non potest. — Ex adulterio, quod pars innocens post separationem forsitan admiserit, nullum ius reo restituitur. Coniuges, qui propria auctoritate sine causis canonicis se separant, per se indigni sunt absolute. Sed si sint bona fide (t. j. nepochybuji o mravní platnosti důvodů a proto jsou pokojného svědomí) et nulla spes adest reconciliationis, absolvi possunt, modo absit scandalum. Idem valet si auctoritate solummodo iudicis civilis separati sunt et putant hanc civilem sententiam (edictum) sufficere.

Mohou býti trvale rozvedeni přípuštění k noviciátu a do kláštera? LzQt. 1933, 798. — Quomodo agendum cum bigamis moribundis: A. c. čb. 1921, 36; LzQt. 1923, 503. — Seelsorgliche Behandlung der Geschiedenen: LzQt. 1936, 500.

De modo agendi in confessionali cum coniugibus in facie Ecclesiae catholicae copulatis et per iudicem civilem separatis et dissolutis.

Prae oculis praesertim habeatur haec norma quasi generalis: Coniux per iudicem civilem separatus in confessionali absolvi potest, si etiam iuxta legem canonicam licite a comparte separatus vivat. Quando autem vivat separatus licite et quando illicite, e sequentibus desumitur:

1. Coniux innocens, ob adulterium compartis per iudicem civilem a thoro et mensa separatus, in confessionali absolvi potest, quia ob alterius coniugis adulterium, de quo si certo constet, coniux innocens, utique manente vinculo, ius habet solvendi sua sponte et in perpetuum vitae maritalis communionem (Can. 1129, § 1), nec ulla unquam obligatione tenetur coniugem adulterum ad vitae maritalis consortium admittendi (Can. 1130), exceptis tamen casibus:

a) Si ipse in crimen adulterii compartis consenserit; b) si adulterio compartis suo agendi modo (e. g. recusando debitum coniugale) causam dederit; c) si crimen hoc expresse aut tacite condonaverit (quae condonatio tacita: α) habetur, si coniux innocens, de crimine adulterii certior factus, cum coniuge altero sponte maritali affectu conversatus fuerit; β) praesumitur, si coniugem adulterum intra sex menses, postquam de crimine adulterii certior factus est, nec expulerit, nec dereliquerit, nec legitimam accusationem fecerit); d) si crimen adulterii ipse commiserit.

2. Item absolvi potest coniux a thoro et mensa civiliter separatus, si separatio a iudice civili pronuntiata fuerit ob unam saltem e causis, in Canone 1131 adductis (scilicet: si alter coniux sectae acatholicae nomen dederit; si prolem acatholice educaverit; si vitam crimosam et ignominiosam ducat; si grave seu animae seu corporis periculum alteri facessat; si saevitiis vitam communem nimis difficilem reddat) aliisque similibus: attamen non nisi tum si de causa hac certo constet, et si periculum sit in mora, id est, si vitae maritalis continuatio periculum pariat sive coniugi innocenti, sive proli. — Ratio, cur in tali casu coniux innocens civiliter separatus absolvi possit, eadem est ac supra, quia etenim, urgente saltem una e causis enumeratis, ob periculum sibi vel proli e vitae communionem imminens, coniugi innocenti fas est propria auctoritate a comparte disce-

dere, attamen non sicuti ob adulterium in perpetuum, sed nonnisi ad tempus, donec causa separationis et periculum perduret. Causa separationis vero cessante, coniux innocens vitae communionem restaurare tenetur. Ideoque hoc facere nolens, illicito ulterius separatus vivit et proinde absolvi non potest. — Si ob causas, supra sub 2. enumeratas, coniugi separato vel eius proli e vitae communionem nullum imminet periculum (periculum non sit in mora), nequit coniux innocens a comparte discedere sua sponte, sed nonnisi e decreto Ordinarii, dato ad tempus sive certum sive incertum. Si decretum hoc datum fuerit ad tempus (e. g. ad biennium), coniux innocens licite separatus vivit et proinde licite absolvitur decursu huius temporis. Si datum vero fuerit ad tempus incertum, coniux innocens licite separatus vivit ideoque licite etiam absolvitur, donec decretum illud ab Ordinario revocatum et restauratio vitae communis coniugi separato iniuncta fuerit.

3. Coniux per sententiam iudicis civilis a comparte **dissolutus** extra mortis periculum absolvi potest nonnisi tunc, si ipsi patrocinentur causae in canonibus 1129 § et 1131 § 1 enumeratae et sub 1. et 2. expositae, sufficientes ad separationem sive auctoritate Ordinarii faciendam, sive auctoritate propria licite et iuste iam factam. Coniux dissolutus utique coram Deo et Ecclesia vinculo matrimoniali obstrictum se habere et confessario serio promittere debet, se, vivente altero coniuge, alias nuptias coram ministro sive civili sive acatholico nunquam esse attentaturum. Coniux civiliter dissolutus, qui id promittere recusaverit aut qui novas nuptias coram ministro sive civili sive acatholico contrahere iam attentaverit, utique absolvi non potest.

Consensus, praestitus ad solutionem civilem nonnisi effectum mere civilium gratia (e. g. ut pars innocens bona sua contra dissipationem per compartem vel vitam suam contra minas et saevitias tueatur), non est peccaminosus, ideoque coniux in hoc casu solutioni assentiens absolvi potest.

4. Coniux illegitime civiliter dissolutus, in mortis periculo constitutus, absolvi potest, si serio promittat, se, si fors convaluerit, ad communionem vitae maritalis reversurum. Si vero in hoc casu alter coniux ad novas nuptias iam convolaverit, quarum vinculo in foro civili obstringitur, infirmus absolvi potest, si serio promittat, se, si fors convaluerit, ad communionem vitae maritalis esse re-

versurum, quamprimum reditus ad compartem, de praesenti in foro civili vinculo matrimoniali detentam, sive per mortem sive per solutionem civilem possibilis evaserit.

Si coniux infirmus, civiliter solutus ipse novas nuptias coram ministro sive civili sive acatholico attentaverit et coram testibus serio promittere recuset, se, si fors convaluerit, a praesenti comparte esse discessurum et ad legitimum suum coniugem reversurum, tum nec in articulo mortis absolvi potest. Si id vero serio coram testibus promittat idque, si necessarium videatur, iureiurando confirmet, tum absolvi potest. (A. c. ol. 1936, 4; čb. 14; litom. 25; kr.-hr. 69.)

Rozvod civilní ovšem proveden býti musí, jde-li o úpravu majetkových poměrů, vyměření alimentů atd.

Občanský zákoník (§ 103—109; srv. §§ 60 až 66 návrhu nového obč. zák.) připouští rozvod buď po vzájemné dohodě nebo bez ní. Rozvod dobrovolný jest předmětem volné dispozice stran. (Váž. X. č. 8537.) Tři smířovací pokusy podle § 104 obč. zák. konati měl dle § 2 zákona ze dne 31. prosince 1868, čís. 3 ř. z. z roku 1869 farář; nyní podle § 27 čl. zák. č. 320/1919 jsou toliko před soudem. Nedostaví-li se v řízení o žádosti za dobrovolný rozvod manželství jeden z manželů ke smířovacímu pokusu, řízení se zastaví. (NS. 9./V. 1922, Váž. IV. č. 1659; II. č. 665.) Z ohledů pastorálních ovšem farář také se pokusí manželé smířiti a rozvodu zabrániti.

Avšak ve sporech o nedobrovolný rozvod se už tyto pokusy smířovací ani u soudu nekonají. (Čl. V. odst. 2. zák. č. 161/1921 Sb.)

Ve sporech o rozlukou manželství tyto tři předběžné pokusy o smír také nelze konati. (NS. 10./XII. 1928. Váž. VIII. čís. 6565.)

Rozvodem od stolu a lože se manželství nezrušuje, nýbrž trvá dále. Zanikají pouze takové povinnosti, které jsou důsledkem manželského společenství, zejména povinnost manželky následovat manžela do jeho bydliště a podrobovati se jeho opatřením ve společné domácnosti učiněným (§ 92 obč. zák.), povinnost manželských styků tělesných (§ 91 obč. zák.); nezaniká však povinnost vzájemné věrnosti manželské a vzájemného zacházení slušného. (§ 90 obč. zák.) — Rozvedený manžel tělesným stykem s třetí osobou dopouští se cizoložství. (Plenár. rozh. NS. 29./III. 1927 čís. pres. 649/1926. Váž. IX. č. 6936.)

Rozvedený manžel nemá práva žádati, aby bylo rozvedené manželce uloženo neuzívatí jeho jména, sňatkem s ním nabytého a jí jako příjmení příslušejícího. Neboť rozvedená manželka zů-

stává ženou provdanou a chotí svého muže, jehož jméno dále podržuje. (§ 92 obč. zák. Boh. č. 184.)

Rozvedení manželé, kteří chtěli manželské spolužití obnoviti, byli podle § 110 obč. zák. povinni učiniti o tom soudu společné ohlášení. Dokud tak neučinili, trvaly účinky rozvodu. Avšak Nejv. soud v plenárním sedění rozhodl (proti dřívějším rozhodnutím — Váž. č. 5782, 4583) dne 14./XII. 1927, č. 719/1927, že předpisu § 110 obč. zák., který je předpisem pouze pořádkovým, je vyhověno pouhým návratem k společnému žití a tím že je rozvod odčiněn; že tedy není oznámení soudu třeba. — Ovšem toto opětné spojení musí býti obmýšleno jako trvalé. (Váž. IX. č. 7622, XIII. č. 10455. — Cf. I. č. 320.) Také soudu neoznámené opětné spojení manželů má právně týž účinek jako oznámené. (Váž. č. 11383. — K obnově manželského spolužití (§ 15 rozluk. zák.) nevyžaduje se však obnovení pohlavních styků. (N. S. 4./I. 1921; Váž. III. 842.) — K opětnému spojení (§ 110 obč. zák.) manželů rozvedených od stolu a lože není potřeba dalších jejich pohlav. styků, nýbrž stačí každý jejich projev vůle, z něhož lze jasně seznati, že chtějí opětným návratem k trvalému rodinnému soužití, vyhovujícímu účelům manželství (§§ 44, 89 obč. zák.) a předpisům §§ 90—92 obč. zák., trvale obnoviti manželské společenství dřívějším soudním rozvodem rozvrácené, a že takovýto návrat k trvalému, pospolitému rodinnému soužití skuteční (NS. 7./X. 1937, Rv I 1382/37 č. 16372 Sb. n. s. civ. Sv. XIX. Cf. č. 7622, 10455, 11383, 13943.) — Jestliže manželé po pravoplatnosti rozsudku, jímž bylo jejich manželství rozvedeno od stolu a lože, obnovili trvale manželské společenství, pozbyl tím rozsudkem své účinnosti a žádný z manželů se nemůže na jeho podkladě domáhati přeměny rozvodu v rozlukou manželství. (2./III. 1938, R. I. 122/38, č. 16.768 Sb. n. s. civ.)

Aliae causae separationis saltem temporanae sunt:

Can. 1131 § 1. Si alter coniux sectae acatholicae nomen derit; si prolem acatholice educaverit; si vitam criminosam et ignominiosam ducat; si grave seu animae seu corporis periculum alteri facessat; si saevitiis vitam communem nimis difficilem reddat, haec aliaque id genus sunt pro altero coniuge totidem legitimae causae discedendi, auctoritate Ordinarii loci, et etiam propria auctoritate, si de eis certo constet et periculum sit in mora.

»Alia id genus« (výpočet důvodů není taxativní, nýbrž jen demonstrativní) esse possunt v. g. malitiosa desertio, odium implacabile, morbus contagiosus (lues venerea), dissipatio bonorum etc. Causa separationis cessante vitae consuetudo restauranda est. (Can. 1131, § 2. — Cf. § 110 obč. zák.)

Causae separationis coniugum recensendae sunt inter cau-

sas nunquam transeuntes in rem iudicatam de quibus in can. 1903 et 1989. (AAS. 1941, 173.)

Důvodem k rozvodu (§ 109 obč. zák.) může býti i jen jedině zlé nakládání, na př. spoličkování, až praskl bubínek. Váž. XIV. č. 11412. — Opustila-li manželka společnou domácnost proto, že ji manžel podezírá, že dítě, které očekává, pochází od jiného muže, nelze říci, že tak učinila bezdůvodně. (NS. 27./V. 1933, čj. Rv. II-777/31.)

Proles educanda per se parti innocenti est committenda. In praxi tamen quaestionem hanc ordinarie iudicium civile solvet. (Cf. § 142 obč. zák. ve znění podle císařského nařízení ze dne 12. října 1914, č. 276 ř. z. — Ordin. list čb. 1915, 52.) Nedohodnou-li se manželé, tedy rozhoduje soud s hlediska prospěchu a blaha dítěte, u kterého z manželů bude o ně lépe postaráno. (Vide Váž. IV. č. 1683. — Cf. VIII. č. 6199, X. č. 8213; XIII. čís. 10559; XII. č. 9941; 10265.)

I v tom případě, rozejdou-li se manželé bez rozvodu a rozluky, může soud rozhodnouti, komu mají dítky býti ponechány ve výchově a jak upravit výživu. (Váž. IX. č. 6773, 6899; cf. XI. čís. 8989; 12443; 12678.) — Úmluva nerozvedených, nýbrž jen fakticky spolu nežijících manželů o výchově a výživě dětí také podléhá schválení opatrovnického soudu. (NS. 16./III. 1933; R. I-102/33; Váž. XV. 12443; cf. č. 843, 3267, 9572, 11982.)

V tom, že nižší soudy odepřely vydati otci jeho manželské dítě, ač prý po smrti matky dítěte výchova a péče o ně náleží jen jemu jako manželskému otci, nelze spatřovati nezákonnost ve smyslu § 46 zák. čís. 100/1931. Dítě bylo proto ponecháno na výchovu u matčiných rodičů. (Viz Váž. čís. 12707, srv. 11455.) — Je důvodem k odnětí nezletilé (manželské) dcery z výchovy matčiny, která žije se ženatým mužem a snaží se dítě jeho pravému otci odciziti tím, že je nutí, aby jejího druhá nazývalo otcem. Soud může učiniti opatření a dáti dítě do výchovy u děda. Váž. XIV. č. 12248. — Právo nemanželské matky na výchovu dítěte může dojiti právní ochrany jen tenkrát, když se to snáší s blahem dítěte. (NS. 20./IX. 1940; R. I-301/40 Sv. XXII. č. 17821.)

O tom, zdali a jakého donucovacího prostředku je použití, aby dítě rozvedených nebo rozloučených rodičů navštěvovalo toho z rodičů, u něhož nejlépe, rozhoduje opatrovnický soud. (Váž. IX. čís. 6917; V. č. 2238.)

Nálezy cizozemských soudů, jimiž bylo rozhodnuto o rozvodu nebo rozluce nebo neplatnosti manželství státních příslušníků čsl. z důvodu uznaného i zdejšími právními řádem, jsou také u nás uznávány. (Cf. Váž. XIII. č. 5997, cf. IX. č. 6787.) — Jak provést opravu matricy na základě takového rozsudku, viz Ord. list čb. 1921, č. 9.

Oběžník min. vnitra ze dne 22. srpna 1940 čj. 26906/1940-9, podle kterého měly býti rozsudky německých soudů v býv. Protektorátě uznávány (A. c. čb. 1940, 83), tvrdí tedy nesprávně, že v ČSR nebyly v manželských věcech čsl. příslušníků cizí rozsudky a zejména ani rozsudky německých soudů uznávány.

Manželé-cizinci, jestliže aspoň jeden z nich se na území Československé republiky usadil nebo trvale bydlíště zvolil, mohou se domáhati u čsl. soudů, příslušných podle obecných pra-

videl, rozluky nebo rozvodu manželství, pokud tomu nebrání mezinárodní smlouvy. Takové smlouvy uzavřelo s Československou republikou dosud Polsko dne 6./III. 1925, čís. 5/1926 Sb., Rumunsko (čís. 171/1926 Sb.) a Jugoslavie (čís. 146/1924 Sb.). Těmito smlouvami je ustanoveno, že rozhodovati o platnosti manželství, o rozvodu nebo rozluce jsou výlučně příslušny úřady státu, jehož příslušníky jsou manželé při podání žaloby (žádosti). (Viz Váž. čís. 9489; 9680; 10281; 10527; Sv. XVII. č. 14744.)

S jinými státy takových smluv není a proto mohou zdejší soudy rozhodovati v manželských sporech příslušníků jiných států. (Dvor. dekret 23./X. 1801, č. 542 Sb. z. s.) Ve smyslu §§ 4 a 34 obč. zák. rozhoduje soud o takové žalobě (žádosti) podle práva domovského státu dotyčných manželů. (Srv. Váž. III. č. 1234, 1205; IV. č. 1449; XI. č. 9079, 9255.)

Manželské žaloby cizinců, z nichž se jeden trvale usídlil v tuzemsku, jest posuzovati podle zákonů země, kde bylo manželství uzavřeno, aniž by se vyžadovalo, aby manželé byli příslušníky právě této země; stačí byli-li a jsou cizinci. (NS 1./III. 1934 Rv I 2012/32. Váž. XVa čís. 13328.)

Caput XI.

DE MATRIMONII CONVALIDATIONE.

(Can. 1133—1141.)

ART I.

De convalidatione simplici.

(Podrobnou instrukci — odpověď na pastorální otázku — má Ordinár. list královéhradecký 1937, 8.)

Causae, ob quas matrimonium nonnunquam illicite, immo et invalide contrahitur, ad tres reducuntur:

a) **impedimentum non dispensatum**; v. g. propter parochi negligentiam, vel sponsi illud reticent. — Notandum, impedimentis ecclesiasticis etiam acatholicos baptizatos ligari, sive haeticos sive schismaticos excepto impedimento disparitatis cultus post Codicem;

b) **defectus consensus**, v. g. propter vim et metum, errorem vel etiam data opera;

c) **defectus formae**: matrim. civile vel coram ministro acatholico.

Ecclesia conatur, ut matrimonia nulliter contracta in quantum possibile convalidentur. — Souhlasí § 98 obč. zák.

Convalidatio (náprava) matrimonii est actus, quo matrimonium sive bona sive mala fide nulliter contractum per consensus sive publicam sive privatam ex parte unius vel utriusque coniugis renovationem ita restauratur, ut valere incipiat.

Quae convalidatio si ita fit, ut effectus eius fictione iuris*) ad initium nulliter initi matrimonii retrotrahantur, vocatur **sanatio in radice** (náprava počátková či od původu. — Heilung in der Wurzel.)

Haec peragi potest etiam sine cooperatione coniugum (coniugibus insciis) vel ad instantiam et per cooperationem unius tantum. A formali renovatione consensus — dummodo olim praestitus perseveret — et a forma servanda in hoc casu dispensatur.

Facta promulgatione Codicis nulla matrimoniorum convalidatio ipso iure concessa est. (Cf. AAS. 1918, 346; Ord. list čb. 1919, str. 3.; LzQt. 1927, 766.) Proinde matrimonia nulla ob impedimentum per novam legem sublata convalidanda vel in radice sananda sunt.

Důvod je v can. 10: Leges respiciunt futura... (Causus: LzQt. 1925, 130; 1927 763, 775; ČKD. 1928, 228.) Manželé oddaní r. 1915 zamlčeli 4°. pokrevensví. Poněvadž nebylo podezřetí, farář dále nepátral a oddal je. Manželství je neplatné. Protože nebylo lze přiměti manžely, aby obnovili náležitým způsobem souhlas (can. 1135 a 1965) a sanatio in radice býti nemůže, netrvali-li souhlas, tedy musela býti prohlášena nullitas matrimonii.

Kdykoli má býti nějaké manželství konvalidováno, je nutno zjistiti předem, že tomu nebrání dřívější manželství dosud pravoplatně trvajcí. Viz Casus: LzQt. 1934, 584; 1935, 809.

A) De convalidatione matrimonii ob impedimentum dirimens.

Distinguendum est, utrum impedimentum dispensabile sit nec ne. Si indispensabile sit, neque convalidatio simplex neque sanatio in radice obtineri potest.

1. a) **Si impedimentum indispensabile est** (iuris divini vel naturalis, v. g. ligamen, impotentia, consanguinitas lineae rectae etiam dubia vel primus gradus lineae obliquae etiam dubius) et **casus est publicus vel notorius**, qui iuridice probari potest, coniuges putativi separari et nullitas matrimonii declarari debet a iudice ecclesiastico.

Podle can. 1037 je překážka veřejná, může-li býti in foro externo dokázána. Hledíme-li k možnosti důkazu, jest vzítí v úvahu can. 1791, § 1, podle něhož svědectví jednoho svědka nepodává plného důkazu, leč by to byl svědek kvalifikovaný, který vypovídá de rebus ex officio gestis. Sufficiens autem probatio

*) »Fictio iuris« intelligitur dispositio legis adversus obiectivam veritatem in re possibili ex iusta causa. (Wernz-Vidal, p. 800.)

habetur; si testes sint 2 vel 3 et quidem omni exceptione maiores et si sub iuramento coram iudicio deponunt.

b) **Si impedimentum indispensabile sit occultum**, neque timendum est fore, ut totus casus publicus et notorius fiat, et coniuges in bona fide sunt impedimentum prorsus ignorantes, posunt in bona fide relinqui et impedimentum dissimulari, si matrimonium eorum felix est. Etenim ex declarata nullitate maiora mala sequerentur et pro coniugibus et pro liberis; praeterea scandalum vix evitari posset. (Casus: LzQt. 1936, 569—572.)

c) **Si impedimentum certum indispensabile alterutri coniugum notum est**, moneatur, ut parochus rem fideliter exponat; qui re ad Ordinarium delata necessarias ab eo instructiones obtinebit. — Coniuges iam matrimonio uti nequeunt. Declaratio nullitatis omitti vel differri poterit solummodo, si ex cohabitatione periculum incontinentiae non oritur et coniuges uti frater et soror vivere promittunt, et si casus occultus est. — Si agatur in hoc casu de impedimento occulto impotentiae perpetuae et antecedentis, et coniuges in pace et concordia vivunt, coniux, cui ius est declarationem nullitatis petere, moneatur, ne iure suo utatur, sed ut communem et honestam vitam cum altera parte continuet.

2. Si impedimentum est dispensabile debet

a) cessare vel dispensari et b) consensus renovari.

Ordo presbyteratus et coniugicidium publice notum non dispensatur extra urgens periculum mortis. (Cf. Kupka, Pravidla² p. 92.) — Per legis mutationem die 19./V. 1918 cessaverunt impedimentum affinitatis ex copula illicita; consanguinitatis 4° l. o.; publicae honestatis e sponsalibus; cognationis spiritualis inter baptizantem et parentes vel paternos; omnis cognationis spiritualis e confirmatione; affinitatis honestae 3° et 4° l. o.

Ad convalidandum matrimonium nullum ob aliquod ex his impedimentis dispensatione opus non est, sed sufficit sola renovatio consensus ad normam can. 1135, quia impedimentum nunc iam non existit. (De Smet: De sponsal. et matrim. Nro 730; tract. synopt. ed. 2 p. 320. — Vermeersch, Epitome I. C. ed. 2 p. 255. — Cf. LzQt. 1925, 371. — ÖKD. 1928, 231.) Nonnulli tamen asserunt provocantes ad decisionem Com. interpret. Cod. 2./VI. 1918; AAS. 1918, 344. (Ord. list čb. 1919, 3. — Cf. LzQt. 1927, 768) dispensatione opus

esse, quod minus probabile videtur; responsum Commissionis enim praeprimis respicit necessitatem convalidationis matrimoniorum, quae nulla sunt ex capite impedimentorum a Codice sublatorum, ideo principale elementum est renovatio consensus.

Consensum renovare debet vel utraque pars vel saltem pars impedimenti conscia et quidem ita, ut novus actus voluntatis ponatur, quo in matrimonium iterum consentit sciens illud hucusque fuisse invalidum; alias enim renovatio non esset nisi confirmatio prioris consensus vitiati. (Can. 1133 et 1134.)

Modum renovandi consensus indicat can. 1135.

Quatuor casus possibiles sunt:

1. **Si impedimentum sit publicum** (obtenta prius dispensatione super impedimento nunc vigente) **consensus ab utraque parte renovandus est forma iure praescripta (§ 1.)**; i. e. coram parochus et 2 testibus. Ubi enim impedimentum est publicum, nullitas matrimonii est cognita et eius convalidatio publici iuris facienda est. Publicationes autem non iterantur, sed ab omnibus conceditur dispensatio.

Souhlasí § 7 čsl. zák. čís. 320/1919.

Nonnunquam tamen impedimentum natura sua publicum de facto potest esse omnino occultum. In hoc casu ad vitandum scandalum et ad quandam ignominiam partium effugiendam renovatio consensus suadetur coram parochus et 2 testibus secreto assumptis in ecclesia vel cum permissione Ordinarii in domo privata vel cancellaria parochi, ut convalidatio aequae ac impedimentum facto occulta maneat; sufficit enim »publicitas iuridica«.

Na př. teprve po sňatku přišlo se na to, že manželé jsou ve 3°. pokrevně příbuzní. Souhlas obnoviti jsou ochotni. Dostanou dispensa na základě can. 1045 (nebo fakult) od Ordinária, ježto jsou in periculo incontinentiae a obnoví souhlas před 2 svědky ve farní kanceláři. (Viz casus č. 24.)

Convalidatio talis in matricula adnotatur. (Při prvním zápisu.) Si impedimentum publicum in confessionali detegatur, poenitens edocendus est, ut ad parochum suum rem deferat et eo mediante dispensationem petat.

2. **Si impedimentum sit occultum et utrique parti notum** (v. g. adulterium, crimen), **satis est, ut (obtenta dispensatione) consensus ab utraque parte renovetur privatim et secreto. (§ 2.)**

A renovanda forma sollemni dispensatur, quia iam prius servata fuerat, ergo de matrimonio publice constat. Dispensatio petitur a. s. Poenitentiaria mediante Ordinario reticitis nominibus, vel ipse Ordinarius vi can. 1045, § 2. et si tempus non suppetat ipse parochus — sed solummodo in casu occulto — dispensare potest; confessarius tantummodo pro foro interno ab impedimentis natura et de facto occultis, v. g. consanguinitatis illegitimae. Coniuges edocendi sunt, quomodo novus consensus praestandus sit. (Nejlépe se to stane před knězem.) Si convalidatio haec etiam pro foro externo fieri debet, petatur de novo dispensatio et adnotetur in libro matrimoniorum. (Cf. Kupka, Pravidla² p. 95. — Casus: LzQt. 1924, 738; 1927, 763, 775. — ČKD. 1928, 228.)

3. Si impedimentum sit occultum et uni parti ignotum, satis est, ut (dispensatione obtenta — cf. can. 1045) sola pars impedi- menti conscia consensum privatim et secreto renovet, dummodo altera in consensu praestito perseveret. (§ 3.)

A monenda parte inscia in hoc casu dispensatur. (Ius vetus exigebat, ut pars impedi- menti ignara de nullitate matrimonii certior redderetur, quod Codex non exigit; nam consensus validus iam prima vice ab utroque praestitus erat et effectus servatae formae sollemnis iam obtentus est.) Pars impedi- menti conscia secreto et privatim quidem, sed explicite consensum renovare debet. Perseverantia consensus alterius partis in pacifico coniugum consortio et copula cum matritali affectu facta satis probata est.

4. Si impedimentum utrique parti ignotum est: aut est publicum (v. g. propter invalidam delegationem) et tunc pseudoconiuges prudenter monendi erunt, ut consensum renovent sicut in primo casu; aut impedimentum est occultum, et tunc sufficit, ut alterutra pars eiusdem certior fiat et consensum ut in tertio casu renovet.

Sed si alterutra vel utraque pars male disposita est, ita ut renovatio consensus obtineri nequeat, et ex impedimento detecto magnum malum et periculum discordiarum immineret, immo si pseudoconiuges potius solutionem peterent, ad sanationem in radice recurrendum est.

B) De convalidatione matrimonii irriti ex defectu consensus. (Casus: ČKD. 1934, 510.)

Can. 1136 § 1. Matrimonium irritum ob defectum consensus convalidatur, si pars, quae non consenserat, iam consentiat, dummodo consensus ab altera parte praestitus perseveret.

§ 2. Si defectus consensus fuerit mere internus, satis est, ut pars, quae non consenserat, interius consentiat.

§ 3. Si fuerit etiam externus, necesse est consensum etiam exterius manifestare, vel forma iure praescripta, si defectus fuerit publicus, vel alio modo privato et secreto, si fuerit occultus.

Defectus est internus, si consensus fecte vel erronee praestitus erat; externus est, si sub vi vel metu praestitus fuit. — Si nullitas matrimonii ob defectum consensus in foro externo probari potest, necesse est, ut consensus forma iure praescripta renovetur et convalidatio in matricula adnotetur.

C) De convalidatione matrimonii invalidi ob defectum formae.

Matrimonium civile et matrimonium coram ministro aca- tholico initum convalidatur per renovationem consensus in forma nunc praescripta. (Can. 1137.)

Ad quod parochus maximam impendat curam. Conscribat cum sponsis protocollum, quod, si qua dispensatione opus sit, ad consistorium mittat. Si nullitas matrimonii publice nota est, et contrahentes non renuunt publice se sistere coram parochi et testibus, tunc peractis publicationibus, sed consulto prius Ordinario (can. 1063, § 2.) matrimonium publice in ecclesia celebrandum est ad removendum scandalum. Si tamen sufficientes rationes minorem publicitatem suadent, aut una vel utraque pars ad consensum coram parochi et testibus renovandum parata tantummodo ad ecclesiam pergere non vult, peti potest dispensatio a 3 publicationibus et copulatio cum permissione Ordinarii in domo parochiali vel in domo sponsorum peragitur. Ad scandalum removendum testes convalidationem promulgare poterunt. (Zápis do matriky bez čísla postupného.)

In convalidando tamen matrimonio mixto, quod in foro civili iam valet, attento can. 1026 publicationes ecclesiasticae prohibentur; ideo omittuntur nec petenda est dispensatio ab eis in ecclesia faciendis. (A. c. brn. 1929, 162.)

Casus: Convalidatio matrimonii mixti in Hungaria contracti pro foro ecclesiastico in republica čsl.: ČKD. 1933, 193.

Si utraque pars coram parochi et testibus comparere renuit, matrimonium convalidari nequit neque in radice sanari.

Si una tantum pars renuit parochum adire, potest per procuratorem suum consensum exprimere. Quodsi ne hoc quidem

obtineri possit, petenda est sanatio in radice, dummodo consensus perseverare constet.

Jak zapsati konvalidované manželství do matriky: Ord. list čb 1920, 82. — Postup v případě bigamie: Ord. list 1921, 35. — Seelsorgliche Behandlung der in blosser Zivilehe lebenden Katholiken: LzQt. 1931, 112; 340.

Convalidatio matrimonii pro foro civili.

Podle § 98 obč. zák. má se zemské právo, projednávajíc žalobu na prohlášení neplatnosti manželství, o to přičinit opatřením k tomu nutným a dohodou stran, aby překážka byla odstraněna.

Čsl. zákon č. 320/1919 v § 7 ustanovuje: Vyhlásek není třeba, když byla prominuta překážka po uzavření manželství; ale přivolení k manželství jest prohlásiti znovu. Bude-li šetřeno tohoto předpisu, je k manželství hleděti tak, jako by bylo platně uzavřeno hned od původu.

Vyhlášky se promíjejí podle §§ 86 a 87 o. z., je-li věc náležavá nebo jde-li o osoby, o kterých se všeobecně za to mělo, že manželé jsou. Tím zákon chrání dobrou pověst takových manželů, jejichž manželství bylo neplatně uzavřeno, aby na pověsti netrpěli tím, když by z vyhlásek vešlo v širší známost, že do té doby manželé nebyli. — Za prominutí vyhlásek žádá farář sám; jména domnělých manželů může při tom zatajit. Po obdržení dispense od eventuelní překážky a od vyhlásek buďtež oddání tajně před farářem a 2 důvěrnými svědky a poznamenáno do matriky, že se tak stalo. — K žádosti o dispens od překážky manželské, která byla objevena teprve po uzavření manželství, není podle § 98 obč. zák. nutné srozumění obou manželů. (Cf. Právník 1873, str. 276n.) — Sňatky, které byly uzavřeny před duchovním církve čsl. nebo řeckovýchodní, dokud příslušné náboženské obce nebyly schváleny, byly všeobecně sanovány zákonem čís. 219/1925 Sb. z. a n. — Sňatky uzavřené na Slovensku a Podkarpatské Rusi pouze před duchovním správcem v době od 28. října 1918 do 13. července 1919 byly dodatečně sanovány pro foro civili zákonem čís. 98/1937 Sb. (A. c. čb. 1937, 88; olom. 134.)

ART II.

De sanatione in radice.

Radix sananda (scl. ab inefficacitate) intelligitur consensus.

Si timendum est: 1. ne coniuges putativi de imped. dirimente edocti consulto solutionem matrimonii quaerant potius quam convalidationem; vel

2. si matrimonium invalidum convalidari nequit per consensus formalem renovationem coram parochu, eo quod alter coniugum moveri non potest, ut parochum saltem secreto vel per procuratorem adeat (per epistolam hoc iam non licet — can. 1088, § 1); vel

3. si parochus denegatis a coniugibus cautelis active assistere non potest,

in his casibus ad petitionem bene fundatam sive parochi sive alterius partis catholicae et sub certis conditionibus (ordinarie ad consulendum conscientiae, ut pars catholica iterum sacramenta suscipere possit, et si liberi catholice educantur, quamvis fortasse acatholice baptizati et formaliter nondum conversi fuerint), Sedes Apost. sanationem in radice concedit altera vel utraque parte etiam inscia, non autem expresse invita.

Can. 1138 § 1. Matrimonii in radice sanatio est eiusdem convalidatio, secumferens, praeter dispensationem vel cessationem impedimenti dispensationem a lege de renovando consensu, et retrotractionem, per fictionem iuris circa effectus canonicos, ad praeteritum.

§ 2. Convalidatio fit a momento concessionis gratiae; retrotractio vero intelligitur facta ad matrimonii initium, nisi expresse aliud caveatur.

§ 3. Dispensatio a lege de renovando consensu concedi etiam potest vel una tantum vel utraque parte inscia.

Conditio est, ut consensus perseveret.

Can. 1139 § 1. Quodlibet matrimonium initum cum utriusque partis consensu naturaliter sufficiente, sed iuridice inefficaci ob dirimens impedimentum iuris ecclesiastici vel ob defectum legitimae formae, potest in radice sanari, dummodo consensus perseveret.

O sanaci žádá farář skrze Ordinariát. Důvody může uvést na př. lítost strany katolické, která uzavřela manželství civilní nebo před knězem nekatolickým a nyní skutku svého opravdu lituje a touží přijímati sv. svátosti; druhá strana k faráři jíti nechce anebo bez velké škody ani nemůže, na př. aby nepřišla o práci; skutečnost, že děti jsou katolicky vychovávány, takže budou moci, až dospějí, dobrovolně přestoupiti ke katolicismu; platnost manželství pro foro civili. V žádosti je třeba uvést také případné překážky manželské.

Bylo-li manželství neplatné pro nedispensovanou překážku, dostačí obyčejně sanovati je ve zpovědnici, protože nejčastěji překážka zůstává tajna. V tom případě žádá zpovědník tectis

nominiibus přímo k Poenitentiarie (skrže Ordinariát pošle zapečetěný dopis), a nebo, je-li casus urgens, dispensuje sám. (Cf. (can. 1044, 1045.)

Je-li však třeba provést sanaci též pro foro externo, poznamená farář oddavky do matriky (bez čísla pořadového) na základě oddacího listu civilního nebo jiného; a per extensum ocituje reskript sanační; rovněž provede poznamenání sanace v matrice křestní a straně o tom vydá úřední potvrzení.

Oddací list vydá ovšem ten úřad, kde je akt zapsán s číslem postupným. — Podle nařízení ministerstva vnitřní ze dne 14./X. 1882 č. 105531/1881 nelze o sňatcích, zapsaných bez čísla postupného (konvalidované, které byly dříve uzavřeny pro foro civili platně buď u polit. úřadu nebo nekatolicky), vystavovati oddací listy, nýbrž jen osvědčení, ze kterého musí býti zřejmo, že již předtím bylo manželství platně pro foro civili uzavřeno. (A. c. olom. 1923, 29.)

Ut sanatio concedi possit, impedimentum debet esse iuris ecclesiastici: **Can 1139 § 2. Matrimonium vero contractum cum impedimento iuris naturalis vel divini, etiamsi postea impedimentum cessaverit, Ecclesia non sanat in radice, ne a momento quidem cessationis impedimenti.**

Es liegt hierin eine Strafe für solche Eheleute. Wer also z. B. bei Bestand einer gültigen Ehe eine zweite ungültige eingeht, kann die Wirkungen der Ehe für die zweite Verbindung nur durch einen formellen Neuabschluss der Ehe (nach Wegfall des Hindernisses) erreichen. Casus: LzQt. 1935, 809.

Can. 1140 § 1. Si in utraque vel alterutra parte deficiat consensus, matrimonium nequit sanari in radice, sive consensus ab initio defuerit, sive ab initio praestitus, postea fuerit revocatus.

§ 2. Quod si consensus ab initio quidem defuerit, sed postea praestitus fuerit, sanatio concedi potest a momento praestiti consensus.

Can. 1141. Sanatio in radice concedi unice potest ab Apostolica Sede.

Ordinarius solummodo vi facultatum quinquennialium sanare potest matrimonia in determinatis casibus.

Sanatio in radice maius vulnus legis est quam sola dispensatio in convalidatione simplici; proinde antequam sanatio petatur, de convalidatione cogitandum est.

Že i manželství civilní může býti in radice sanováno, vysvětluje z can. 1139 § 1, který praví, že »quodlibet matrimonium... potest in radice sanari«. (Cf. Ius Pontif. 1925, 43.)

Pouhý konkubinát, když ani k civilnímu manželství nedošlo, nelze ovšem »sanovati«.

Biskupové v Německu mají fakultu na pět let do r. 1949 sanovati manželství civilní. (Ord.-Bl. Linz 1944, p. 47.)

Českosl. zákonem ze dne 15./X. 1925 č. 219 Sb. sanovány byly všechny sňatky neplatně uzavřené před duchovními církvě člsl. (na Slovensku a Podkarpatské Rusi před duchovními pravosl.), dokud náboženské obce člsl. (na Podkarpatsku nově utvořené pravoslavné) nebyly ještě státně uznány. To ovšem byl zákrok mimořádný, vyvolaný okolnostmi. Jinak státní zákon sanationem in radice nezná. Jestliže se dodatečně po uzavření sňatku objeví nějaká překážka nebo i jinak odpadne (na př. nezletilec zatím dojde zletilosti), je třeba, aby tací manželé po dodatečném prominutí překážky obnovili souhlas před farářem a 2 důvěrnými svědky; manželství pak je pokládáno za platné »extunc«, t. j. za platně uzavřené od počátku. (§ 88 obč. zák.)

Applicatio sanationis in r. in confessionali fit post absolutionem a peccatis ante orationem »Passio...«. Haec formula adhiberi potest: Insuper ego potestate a Summo Pontifice (Rev. Ordinario) mihi specialiter et expresse demandata matrimonium a te cum putativa tua coniuge in consensu adhuc permanente nulliter contractum in radice eius sano et consolido prolemque susceptam et suscipiendam legitimam declaro in nomine Patris et Filii et Spiritus s. Amen. Passio... Et iniungitur salutaris poenitentia. (Manuale rituum prag. 1916, 21.)

Zví-li farář nebo má-li pochybnost o neplatnosti nějakého manželství na své osadě pro nedispensovanou překážku veřejnou, podrobně případ vylíčí a pošle konsistoři a podle direktiv mu daných se zachová.

Prísnejší praxe při sanaci manželství smíšených: AAS. 1932, 25.

Matrimonia extraneorum in ČSR.

Podle zásad mezinárodního práva manželského, obsažených v Haagské konvenci z roku 1902 a z roku 1905 (ale všechny státy — mezi nimi i Rakousko-Uhersko ani dosud ČSR — jí nepodepsaly!) řídí se způsobilost k manželství (překážky) podle zákonů domovského státu snoubencova (cf. § 4 obč. zák.); forma sňatku (prohlášky a obřadnosti) pak podle zákonů toho státu, ve kterém je sňatek konán.

Zásada »locus regit actum« může býti vztažena také na smlouvu manželskou i podle § 37 obč. zák.

Jestliže tedy byl sňatek uzavřen v cizozemsku ve formě, jež tam v době sňatku platila, byl uzavřen i podle tuzemského práva platně.

Extranei, viri et mulieres, qui apud nos matrimonium contrahere volunt, sequentes litteras parochiae exhibere debent: 1. litteras baptismales (tam, kde jsou matriky civilní, také list rodný — Tauf- und Geburtschein); 2. osvědčení (průkaz) o státní (a domovské) příslušnosti — platný cestovní pas — (Dokumente über Staatsgehörigkeit ev. auch Gemeindezuständigkeit); 3. osvědčení (potvrzení) o právní způsobilosti k uzavření sňatku (Ehefähigkeitszeugnis) podle dvor. dekr. z 22./XII. 1814 č. 1118 Sb. z. s., že totiž proti sňatku dotyčného cizince na zdejším státním území není překážky, že je k sňatku oprávněn. (Výnos ministerstva vnitřní ze dne 20./V. 1920 čís. 30189; A. c. čb. 1920, 65; olom., str. 109. — Podrobné předpisy o tomto osvědčení obsahuje oběžník zemského úřadu ze dne 22./XII. 1934 č. 15100/1934 odd. 9.

Kdyby si cizozemec toho osvědčení opatření nemohl, musel by farář žádati o dispens od tohoto osvědčení, kterou podle vl. n. č. 149/1936 Sb. n. dává v zemi České a Moravsko-slezské úřad okresní, a žádati manifestační přísahu, kterou by přiložil k aktům snubním. — Toto osvědčení vydá, případně obstará cizozemcům jejich vyslanectví (konsulát), pověřené u vlády Republiky Československé. Nevěstám německé národnosti čsl. úřady této dispense nedávají, protože tyto ženy zůstávají i po sňatku příslušnicemi Říše. Dávají ji jen příslušníku ČSR, chce-li se oddati s říšskou příslušnicí v Říši. — Osvědčení způsobilosti pro osoby bez státní příslušnosti: A. c. ol. 1944, 137; čb. 50; pr. 83; kr.-hr. 165. Ale souhlasu ministerstva vnitřní už není třeba. (Výnos min. vnitřní 22./V. 1945 č. A-6448-17/5-45; A. c. čb. 1945 č. 7; praž. str. 60.

Některé státy, na př. Anglie, Spoj. Státy Amer., Rusko, Švýcarsko, Dánsko, Belgie, Švédsko, Norsko, Belgie, Portugalsko, Španělsko, Holandsko, Rumunsko, Řecko, Brazílie osvědčení způsobilosti k sňatku nevydávají. Způsobilost k sňatku příslušníků těchto států třeba u nás posuzovati podle zdejších zákonů. Jsou-li zletilí a svéprávní podle zákonů své země, tedy jim stačí řádně vystavený cestovní pas, nebo jen pouhé potvrzení, že není proti jejich sňatku námitek.

Francie, Itálie potvrzují na osvědčení, že byly tam vykonány i ohlášky nutné k platnosti sňatku.

Rusové (příslušníci SSSR), sovětské občany, nepotřebují osvědčení způsobilosti. Jen vojín musí předložit souhlas svého velitelství. (A. c. čb. 1946, 8.) — Sňatky sovětských občanek s čsl. stát. příslušníky: A. c. čb. 1945, 37; brn. 1945, 152. — Způsobilost sovětských stát. příslušníků ruských je však třeba zkoumati zvlášť pečlivě s hlediska práva církevního. Pozor na impedimentum ligaminis!

Švýcaři nepotřebují výslovného osvědčení způsobilosti, ale musí mít ohlášky i ve Švýcarsku. (Oběžník z. ú. ze dne 22. prosince 1934, č. 15100 — 1934 — odd. 9.)

Příslušníkům státu rakouského vydá toto osvědčení politische Bezirksbehörde des Domizils oder der Heimatgemeinde. Ověření od příslušné zemské vlády rakouské už není třeba. (Cf. A. c. čb. 1924, 46 a 74; olom. 15 a 104; A. c. čb. 1925, 73; olom. 102.) Pro občany »Burgenlandu« a pro optanty, kteří dosud nemají domovského práva v některé rakouské obci, dává je »justiční odbor úřadu rak. spolkov. kancléře«.

Sňatky s německými, maďarskými, rakouskými příslušníky: A. c. olom. 1945, 148; brn. 1945, 151.

Českoslovenští příslušníci, kteří se žení v Rakousku a vůbec v cizině, musí také mít ve smyslu § 4 obč. zák. toto osvědčení (výn. min. vnitřní ze dne 13./XII. 1923 č. 80805-8 1923 a zem. spr. polit. v Praze z 31./XII. 1923 č. 540253. A. c. čb. 1924, 46; olom. 1924, 15 a 104. — Cf. ČKD. 1924, 211), které jim vydá příslušný okresní úřad za poplatek 25 Kčs, t. j. buď ten, v jehož okresu má snoubenec bydliště, a bydlí-li už v cizině, tedy ten, v jehož okresu leží domovská obec snoubence.

Mimoto podle čsl. minist. nařízení ze dne 15./XII. 1926 čís. 225 Sb. musí předložit také osvědčení o státní příslušnosti.

Platnost tohoto osvědčení o způsobilosti k sňatku čsl. příslušníků není časově omezena a trvá, dokud ho nebylo použito. Jestliže zahraniční úřad odpírá přijmouti osvědčení starší 3—6 měsíců a žádá nové, mohou čsl. úřady platnost starého osvědčení prodloužit. (ČKD. 1932, 264.) — Bylo-li osvědčení odepráno, musí okr. úřad vydati výměr s poučením o odvolání.

Občanu státu čsl., hodlajícímu uzavřít sňatek v cizině, přísluší subjektivní nárok, stíhatelný před Nejv. Spr. soudem, na to, aby mu bylo politickými úřady vydáno osvědčení o jeho osobní způsobilosti k sňatku tomu. Takové osvědčení nesmí obsahovat řešení nějaké sporné právní otázky a nesmí se jevit jako ná-

lez státní moci rozhodovací. (SS. 29./XII. 1919 Boh. č. 283. Dotyčný žadatel, evangelík, byl totiž už dvakrát ženat a rozloučen!)

Platnost v cizině uzavřeného manželství zdejšího státního občana (válečného zajatce), který se v době sňatku nehodlal vzdáti tuzemského občanství, jest posouditi podle tuzemských zákonů. Jen co do formy uzavření manželství jsou rozhodující předpisy místa uzavření sňatku. (NS. 25./VI. 1937, Rv II-391/37 č. 16230 Sb. n. s. c. — Srv. č. 5859.)

Ungarische Staatsbürger, welche im Auslande heiraten wollen, müssen auch in Ungarn vom zuständigen Matrikenführer aufgebeten werden und ein Ehefähigkeitszeugnis des Justizministeriums beibringen. Die in Ungarn während der sogenannten Räteherrschaft (bolševická vláda od 21./X. 1918 do 31./VIII. 1919) geschlossenen Ehen sind nach dem ungarischen Rechte gültig, wenn sie in die staatliche Ehematrik eingetragen wurden. — Die während dieser Zeit ausgesprochenen Ehescheidungen sind ungültig, mit Ausnahme jener Fälle, in denen eine der geschiedenen Ehehälften bis zum 28./VIII. 1920 eine neue Ehe geschlossen hat. (Kirchl. Verordgsbl. Gurk 1927, 14.) — V případě nebezpečí smrti lze uzavřít sňatek bez ohlášek a bez osvědčení.

Přílohy k žádosti o osvědčení způsobilosti ke sňatku Maďarskému králi, generál. konsulátu v Praze. 1. Rodný list snoubenců. — 2. Domovský list obou. — 3. Potvrzení o pobytu. (Od kdy jsou k trvalému pobytu přihlášení). — 4. Potvrzení o stavu. (Vdovství doložití úmrtním listem.) — 5. Potvrzení prohlášení o arijském původu. (Ověřiti farním úřadem, obecním nebo notářským.) — 6. Žádost o prohlášky (maďarsky) podepíše ženich, nevěsta a 2 svědci. Příslušné blankety ad 5 a 6 zašle konsulát na požádání. — 7. Lékařské vysvědčení (nejsou-li tuberkul. nebo pohl. nemocni, ověřené okresním úřadem nebo notářem). — 8. Osvědčení neplnoletosti, písemný souhlas otce, ověřený notář. úřadem, nebo farním. (V Maďarsku plnoletost od 24 let.) — 9. Nemajetní připojí vysvědčení nemajetnosti. (Pak jest taxa za osvědčení způsobilosti ke sňatku 30 Kčs, jinak od 170 Kčs.) — Vyřízení asi za 2 měsíce.

Polským příslušníkům osvědčení způsobilosti k sňatku vydati mohou také zdejší polské konsuláty po dorozumění s příslušnými polskými správními úřady. (Z. spr. p. v Brně 6./X. 1928, č. 110950-I. — A. c. olom. 1928, 106.)

Osobám bez určité státní příslušnosti nebyl zemským úřadem sňatek zde povolen. Viz tři případy z ČKD 1936, 190.

Osvědčení (potvrzení) o způsobilosti k sňatku musí cizinci proto předložiti, aby bylo zabráněno neplatnosti jejich manželství pro překážku v jejich vlasti platnou nebo případně bigamii; a také proto, že nevěsta, příslušnice zdejší, má životní zájem na tom, aby věděla, kterého státu se stává sňatkem příslušnicí, ježto svoji státní a domovskou příslušnost ztrácí sňatkem s cizozemcem. V matrice oddaných třeba proto státní i domovskou příslušnost ženichovu zřejmě vytknouti. (Ord. list čb. 1922, 50; 1920, 65.)

Jestliže se snoubenci těmito listinami pro nepřekonatelné překážky vykázati nemohou, dlužno spis, po případě odůvodněnou žádost za dispens předložiti k rozhodnutí okresnímu úřadu a od snoubence takového žádati potom přísahu manifestační. — Církevní dispens od předložení křestního listu dávají některé Ordinariáty, když bylo udělení křtu buď přímo dotazem (can. 779) nebo nepřímou zjištěno. — Kdyby faktum křtu zjištěno býti nemohlo, bylo by třeba takového snoubence sub conditione pokřtiti anebo dáti dispens a disparitate cultus ad cautelam.

Udělovati delegace do ciziny je trestno podle práva civilního; farář mimo republiku není »duchovním státně uznaným« a proto není způsobilý přijmouti delegaci a vykonati oddavky. (Cf. Kúpka, Pravidla, p. 77.)

Delegace udělená farářem cizozemským faráři zdejšímu jest před státem neplatná a manželství proto státně neplatné. Oddavky snoubenců, kteří bydlí v cizině, nemohou býti vykonány v ČSR na základě delegace od cizozemského farního úřadu. Neboť podle § 75 obč. zák. a § 8 čl. zák. čís. 320/1919 přivolení k manželství před úřadem místně nepřislušným může se státi jen ke zmocnění úřadu místně příslušného. Tímto místně příslušným úřadem však není v Německu (a Maďarsku) farář — má-li býti manželství platně uzavřeno i pro foro civili — nýbrž »Standesamt*» (a v Maďarsku matriční úřad). Jestliže tedy farář v Německu a Maďarsku neodává platně pro foro civili, ježto v těchto zemích je obligatorní manželství civilní (cf. § 1317 násl. obč. zák. německého z roku 1900 a § 30 uher. zákona čl. XXXI. z roku 1894 a § 15 nového velkoněmeckého práva manželského z r. 1938), tedy nemůže vůbec delegace, platné před státem, uděliti ani doma ani do ciziny. Nedbání těchto předpisů má za následek neplatnost manželství. (A. c. čb. 1924, 31; 1930, 54.)

Příslušníci němečtí (a maďarští), kteří zde prohlášeni nebyli, ježto zde nebydlí a jen k oddávkám do některé pohraniční farnosti přicházejí, mohli by zde býti oddáni (církevně se státní platností) na základě delegace od příslušného civilního úřadu (»Standesamt« nebo matriční úřad maďarský) z Německa nebo Maďarska. Neboť podle odpovědi zem. úřadu v Praze ze dne 26. dubna 1930 č. 200790/1930, 9-B-44-265/1930 dané konsistoři v Č. Budějovicích »delegace zdejšího matričního úřadu k sňatku cizozemským místně příslušným úřadem není zásadně nepřipustná, bylo-li o delegaci žádáno, souhlasí-li úřad, jenž má býti delegován a bylo-li jinak vyhověno zdejším platným předpisům. Zejména... delegovaný duchovní správce musí býti československým státním příslušníkem, náležitě témuž náboženskému vyznání jako aspoň jeden ze snoubenců a nesmí býti u něho důvodu, který by ho vylučoval ze správy duší.« (Cf. A. c. čb. 1930, 54.)

*) »Standesamt« v Německu je civilní úřad matriční pro jistý okrsek. Často se kryje s farností. Zřízeny byly za kulturního boje roku 1874.

Kdyby měly církevní oddávky cizozemců zde býti vykonány bez delegace udělené cizozemským úřadem, bylo by k státně platným oddávkám třeba: 1. osvědčení způsobilosti k sňatku; 2. prohlášení listu civilního i církevního ze země, kde je obligatorní manželství civilní, na př. z Německa, nebo jen církevního, na př. z té země, kde civilní manželství obligatorní není; 3. dispens od šestinedělního pobytu v místě oddavek.

Má-li však v ČSR býti oddán říšskoněmecký příslušník za okolností zcela normálních (na př. nevěsta z Německa se vdává do Čech), ať si prohlásky civilní i církevní u příslušných úřadů německých obstará sám a výkon jejich prokáže. Neboť kdyby je měl úředně obstarávat zdejší farář, musil by tak učiniti prostřednictvím příslušného čl. konsulárního úřadu v Německu, protože ani podle německých ani podle českoslov. předpisů není dovolen přímý styk zdejších úřadů s německými. (Oběžník zamini 24./II. 1925, 236; nota něm. zahr. úřadu 1./XII. 1932, čís. V-14659. Srv. zem. úř. v Praze dne 8. III. 1934 čís. 3824 odd. 9.) Ord. list praž. 1934, 57; čb. 1934, 38. — ČKD. 1934, 377.

Analogicky k oddávkám zdejších katolických státních příslušníků na př. v Rakousku bylo by zapotřebí:

1. snoubenci musili by míti prohlášení list z domova;
2. přihlásili by se k pobytu v obci rakouské, kde by chtěli býti oddáni. S touto (policejní) přihláškou k pobytu stvrzenou od domácího pána (bytné) vyžádali by si
3. od zemské vlády dispens od šestinedělního pobytu. Přílohy k žádosti: křestní a domovský list; vysvědčení způsobilosti k sňatku; vysvědčení o stavu svobodném (Ledigschein) a o římsko-katolickém náboženství (není-li křestní list nejnovějšího data); přihlášku k pobytu (od konskripčního úřadu).

Dokumenty bylo by třeba po případě přeložit a překlad dát legalisovat u soudu.

Ausländische Geistlichen sind nicht berechtigt in der hiesigen Seelsorge Trauungen zu vollziehen und ihre Zulassung ist verboten unter Androhung der Folgen des § 8 des Gesetzes vom 7. /V. 1874 Nro 50; d. h. die staatliche Kultusverwaltung kann die Entfernung des schuldigen Geistlichen von der Ausübung des kirchlichen Amtes verlangen. (A. c. čb. 1928, 48.)

Tedy není dovoleno brát si na výpomoc k úkonům potestatis iurisdictionis kněze z cizozemska (na př. sousedního faráře z Bavor).

A vš a k n a ž á d o s t (prelátského farního úřadu v Čes. Krumlově) rozhodla zemská správa politická v Praze 22./VI. 1928 čís. 239905/1928, 1-A-2552/1928, že nečiní námitek, aby v daném případě tuzemský funkcionář, pokud má oprávnění uzavírat sňatky, tuto pravomoc přenesl (delegoval) na cizozemce, který má také způsobilost uzavírat sňatky. (A. c. čb. 1929, 76.)

(Srv. výnos mšano z 22./V. 1922 čís. 102683/21 pokud jde o americké kazatele česko-bavorské: Slov. veř. práva I-539.)

Přijdou-li snoubenci-cizinci z Německa, kde už civilně oddáni byli, do čl. pohraniční farnosti, a chtějí zde býti církevně oddáni, pak ovšem je možno církevně je oddati na základě pouhé licence od farního úřadu německého; neboť to bude jenom konvalidace jejich civilního sňatku, kterou může farní úřad beze všeho vykonati; církevní právo je internacionální. (Cf. A. c. čb. 1930, 54.)

Vdává-li se nevěsta z Čech do Bavor a oddávky konají se u faráře ženichova v Bavorsku, nemůže si zdejší farář nevěstin na to stěžovati. Podle ordinariátního nařízení v Pasově ze dne 10./II. 1908 mají se oddávky konati u farního úřadu budoucího sídliště novomanželů. To jest v souhlase i s can. 1020, podle kterého snoubenci mohou jíti na protokol každý ke svému faráři, i s can. 1097 § 2, podle něhož ze spravedlivého důvodu (a ten uvéstí jest právem snoubenců!) mohou oddávky býti i před farářem ženichovým. Přání, aby oddávky byly v místě, do kterého se nevěsta vdává, je jistě důvod dostatečný. Oddávající farář obstará všechny písemnosti. Vdává-li se bavorská nevěsta do Čech, přenechávají bavorsští faráři zase všechno faráři v Čechách.

Sňatky, uzavřené v Rusku (viz též str. 71; 170; 235; 244; 249.)

Podle sdělení čís. 75 ve Věstníku čl. minist. spravedlnosti z roku 1923 str. 84—85 nejsou církevní sňatky, uzavřené v Rusku po 20. prosinci 1917, sovětskou vládou uznávány za platné bez ohledu na státní příslušnost osob manželství uzavírajících. Sovětská vláda uznává za platné pouze ty sňatky, které byly sovětskými způsobem zaregistrovány před sovětskými občanskými úřady. (Cf. Vážný, čís. 4693 a čís. 5859.)

Proto min. spravedlnosti poučením ze dne 4. února 1929 čís. 3994/1929 oznámilo, že manželství, uzavřené před sovětským úřadem v SSSR, vyhovuje ruskému zákonodárství a nutno je tudíž podle §§ 99, 4 a 37 obč. zák. považovati také u nás za platné státně. (Srv. Váž. XIII. čís. 10644.) Zdali může býti uznáno za platné i církevně, je někdy těžko rozhodovati, neboť je třeba vzítí v úvahu tak zvanou »nouzovou formu« podle can. 1098.

O civilním manželství byly vydány v sovětském Rusku dva zákony. Prvním ze dne 18./XII. 1917 zavedeno bylo obligatorní nucené manželství civilní, jež musilo býti uzavřeno před civilním úředníkem, který bral k tomu vždy také sekretáře. Oba bývají podepsáni na oddacích listech. V takovýchto případech bylo tedy manželství uzavřeno vždy v přítomnosti aspoň 2 svědků! — Podle druhého zákona ze dne 19./XI. 1926 může — ale nemusí — býti manželství, o které se muž a žena shodli, a které mohou libovolně zrušiti, také zaregistrováno, t. j. může býti zřízen o něm zápis. (Zapis aktor graždjanskago sostojania = Zags t. j. úřad pro registraci občanských poměrů.)

Snoubenci pouze ohlásí před úředníkem-matrikářem svoje manželství třeba beze svědků, souhlas formálně neproje-

vuji. (Zaregistrováno býti nemůže — ale fakticky uzavřeno býti může — manželství polygamické a mezi sourozenci.) Takoveto »manželství« bude ovšem kanonicky spíše neplatné a bude mimo jiné nutno zkoumati, zdali byl dán pravý souhlas manželský. — Viz strana 170.

Ehen russischer Kriegsgefangenen: LzQt. 1933, 132. — Das russische Eherecht: LzQt. 1932, 376. — Manželství uzavřená v Rusku: ČKD 1934, 573—576. — Quid sentiendum de matrimoniis civilibus contractis in Russia ssovietica et in regesta publica inscriptis: Apoll. 1933, 231. — De iure matrimoniali Republicae Sovieticae Ius Pont. 1933, 254; 1934, 67. Ruské manželství čl. válečného zajatce: ČKD. 1935, 70. — Matrimonium a catholico in captivitate russica coram uno tantum teste contractum: Apollin. 1933, 83.

Caput XII.

DE SECUNDIS NUPTIIS.

Can. 1142. Licet casta viduitas honorabilior sit, secundae tamen et posteriores nuptiae validae et licitae sunt, firmo praescripto can. 1069, § 2. (i. e. de solutione prioris matrimonii constare debet).

V církvi ruské a v některých církvích řeckovýchodních ještě třetí manželství je sice platné, ale nedovolené; čtvrté a další je neplatné. (Cf. ČKD. 1925, 435.) Muži starší 60 let potřebují dispens a po 80. roce věku nesmějí vůbec manželství uzavírat. V srbské církvi muži starší 50 a ženy 40 let potřebují pro nový sňatek povolení biskupa. (Ius Pont. 1934, 267.) — Čtvrtý sňatek s dispensí je možný, pátý je překážkou, od které srbská pravoslavná církev dispens nedává. (Apoll. 1934, 383.)

Can. 1143. Mulier cui semel benedictio sollemnis data sit, nequit in subsequentibus nuptiis eam iterum accipere.

Několik případů z praxe do praxe.

(Ani jeden tento casus není vymyšlen, všechny jsou skutečné!)

1. V naší farnosti chtějí býti oddáni: Četnický strážmistr, římský katolík, z Čáslavě; jeho nevěsta, dříve katolička, nyní československého vyznání, zde narozená, nezletilá, dlí zde delší čas na návštěvě u babičky; rodiče její bydlí ve Slezsku. — Farář se táže:

Jsem kompetentní zavést snubní protokol? Jestli ano, kde budou prohlášky? Snoubenci se zdráhají podepsati konec reversu, že se zřikají práva daného jim zákonem, měniti vyznání dítek.

Odpověď: Protože nevěsta není katolička a ženich ve farnosti vůbec nebydlí, není farář parochus proprius těchto snoubenců a nemá s nimi co dělat. Oddati by je mohl jen na základě delegace od faráře ženichova. Kdyby se nevěsta vrátila do církve, pak by farář byl oprávněn podle can. 1020 a 1097 a podle § 4 čl. zák. č. 320 /1919 protokol zavést a oddávati. Prohlášky by musely býti také v bydlíšti rodičů, kde nevěsta má, jsouc nezletilá, domicilium legale. — Avšak nedají-li kautel předepsaných, dispense ab impedimento mixtae religionis nedostanou. (Can. 1061.)

2. Snoubenci N. N. přišli na protokol koncem října 1925. Ženich byl teprve dvakrát u odvodu. Proto vyzván, aby si vymohl povolení zemské správy politické. Prohlášky vykonány, ale povolení došlo teprve začátkem března 1926. Snoubenci chtěli býti oddáni na sv. Josefa.

Farní úřad se táže: 1. Je třeba prohlášky opakovati? — Jsou nutny také u vojenské duchovní správy?

Odpověď: 1. Podle can. 1030, § 2 a také podle § 6 čl. zák. manž. č. 320/1919 není třeba nových prohlášek, jestliže neuplynulo ještě 6 měsíců (počítáno do dne kopulace) ode dne poslední prohlášky. — 2. Není důvodu, aby prohlášky musely býti také u vojenské duchovní správy, ježto ženich vojenské iurisdikci nepodléhá.

3. Parochus proprius podle domicilu nebo quasidomicilu? Ženich je definitivním listonošem v Pl., ale je tam přihlášen pouze jako podnájemník. Po zemřelých rodičích má domek v M., kam dojíždí každý týden, když má prázdnno. Tak to dělá už přes rok. Kde má bydlíště řádné a kde mimořádné? — Který farář je oprávněn zavést s ním snubní protokol, když nechce nebo nemůže jíti k faráři nevěsty v S? — Který okresní úřad je příslušný dáti ženichovi dispens od dvou prohlášek? Úřad v Pl. nebo v M.?

Odpověď: Poněvadž má ženich domicil i quasidomicil, musí býti prohlášen na obou místech. Zásadně mohl by také na protokol jíti k faráři svého bydlíště jak řádného tak i mimo-

řádného (viz str. 16). Ale jak rozeznati bydliště řádné od mimořádného v tomto případě? Pojem bydliště je definován v § 66 jur. normy z roku 1895 č. 111 ř. z. jako místo, ve kterém se osoba usadila s prokazatelným nebo z okolností na jevo jdoucím úmyslem tam se trvale zdržovati. (Sry. can. 92.)

Od bydliště je často třeba rozlišovati sídlo zaměstnání, závodu, kde někdo pracuje (§ 86 j. n.), a v případě, kdy osoba nemá zaměstnání a bydliště v jedné a téže obci, a střídavě se zdržuje na obou místech, tu dlužno pečlivě vyšetřiti, které z těchto dvou míst je dle zjevného nebo z okolností na jevo jdoucího úmyslu pro trvalé zdržování se určité osoby zvoleným sídlem. (Boh. čís. 5150.) Je tedy třeba dotázati se ženicha, zdali jeho bydlištěm je Pl. či M. Ale protože je definitivním listonosem v Pl., má tam domicilium legale, a proto soudím, že v první řadě je příslušný farář v Pl., aby s ním snubní protokol zavedl. Tedy také politickou dispens od dvou prohlášek musí si vymoci od okresního úřadu v Pl. Podle can. 94 § 1 suum quisque sortitur parochum sive per domicilium sive per quasidomicilium. Theoreticky mohl by si tedy ženich vybrat, ke kterému faráři chce jíti na protokol; v praxi však má, myslím, přednost farář domicilu legálního před jiným (voleným) nebo před quasidomicilem. Státní zákon č. 320/1919 Sb. mluví sice v § 3 o řádném bydlišti, ale jak vysvítá z § 4. rozumí jím nikoli domicil kanonický, nýbrž místo šestinedělního pobytu. Poněvadž tedy je ženich svým povoláním (zaměstnáním) vázán na Pl., je tam také vázán svým bydlištěm více než na M. — Prohlášky ovšem musí míti jak v Pl., tak i v M.

4. Ženich, válečný invalida, přinesl k protokolu křestní list, vystavený pro osobu docela jinou a pod tím jménem byl prohlášen a oddán. Protože soudní lékaři uznali, že není normální následkem těžkého poranění ve válce, byl u soudu osvobozen, jsa žalován pro podvod, ale nařízena podle §§ 86—88 obč. zák. konvalidace jeho manželství, pro nedostatek prohlášek neplatného.

5. Prohlášky snoubence, jenž vystoupil z církve katolické a před prohláškami se do ní vrací.

Ženich, příslušník církve čsl., dříve katolík, chce vejíti v manželství s katoličkou. Oba bydlí stále v téže obci K., ve které má úřední sídlo též katolický farář. Při snubním protokolu na domluvu farářovu a přání nevěstino svolí ženich k tomu, že se vrátí do církve katolické. Ještě ve farní kanceláři podepíše oznámení o výstupu z církve čsl. a pošle je (pro jistotu doporučeně) příslušnému okresnímu úřadu. K sv. zpovědi však nechce jíti hned, nýbrž teprve den před oddavkami, společně s nevěstou.

Jest otázka:

1. Smí býti ženich prohlášen jako katolík?
2. Musí býti prohlášen také u duchovního církve čsl., pod

jehož pravomoc dosud patřil, když od ohlášení přestupu neuplynulo ještě 6 neděl?

Odpověď: Ad 1. Podle § 6, odst. 2 zák. čís. 96/1925 Sb. z. a n., nastávají právní účinky výstupu z církve dnem tohoto oznámení. Tedy ženich, odeslav okresnímu úřadu oznámení o svém výstupu z církve čsl., přestal ihned býti jejím členem. Téhož dne, ba v našem případě v téže chvíli, duchovní správce katolický vzal jeho návrat na vědomí ve smyslu odst. 3 § 6 cit. zák. č. 96/1925. Je tedy ženich od té chvíle katolíkem, ovšem jen matrikovým, neboť je stížen církevním trestem pro odpad od víry ve smyslu can. 2314, je vyobcován z církve; a protože se přidal k sektě nekatolické, jest mimo to ještě potrestán ztrátou cti (infamia), a to ipso facto, t. j. není k tomu třeba círk. soudního procesu a zvláštního rozsudku odsuzujícího.

Má-li však býti katolíkem plnoprávným, musí býti dříve církevního trestu zbaven, čili absolvován od exkomunikace, a formálně býti přijat znovu do církve katolické.

Tato absolve může mu býti dána buď pro foro externo nebo jen pro foro interno, nebo pro foro utroque, a to zase buď in foro externo nebo in foro interno (sacramentali). Posledním způsobem, t. j. in foro interno, a to sacramentali, čili ve zpovědnici, udělujeme odpadlíkům absoluci od exkomunikace iure delegato ab episcopo na základě tříleté fakulty, dané posv. Poenitentiarií biskupům české a moravské provincie r. 1921 a znovu prodloužované, tak, že tato absolve, ve sv. zpovědi udělená, platí pro foro utroque, tum interno tum externo. Pravomoc tato týká se pouze rozhrěšení od exkomunikace propter apostasiam, haeresim et schisma, nikoliv pro delikty jiné. (Viz Ord. listy z r. 1940, čb. str. 23; kr.-hr. str. 59; brn. str. 42 a Ord. l. čb. z r. 1943, str. 17.) Instrukce v Ord. listě pražském 1934, 8 omezuje tuto pravomoc zpovědníka, nařizující, aby rozhrěšení a zřeknutí se haerese v takových případech, jimiž bylo dáno velké pohoršení, stalo se formou právem předeepsanou (forma juridica) a nikoliv jen soukromě (ať už in foro sacramentali, nebo non sacramentali).

Jestliže tedy snoubenec hned k sv. zpovědi jíti nechce, ale skutku svého lituje (oznámení o výstupu z dosavadní církve na okresní úřad již učinil!), může býti od exkomunikace rozhrěšen hned a také hned býti přijat opět do církve mimo zpovědnici. Ba ve smyslu can. 2248, § 2, absolve tato nemůže mu býti odeprána, kdyžžte skutku svého lituje a jej napravití chce («recedit a contumacia»). Za tím účelem učiní ve farní kanceláři (v případě, že dal velké pohoršení, v přítomnosti 2 svědků) vyznání víry a zřekne se haerese, schismatu nebo stavu bez vyznání. Možno k tomu užiti formule, uvedené v Ord. listě praž. 1934, 8:

»Odrhíkám se veškerého bludu (event. bezvěří), do kterého jsem svým odpadem a haeresí upadl. Věřím všechno, co Ježíš Kristus učil a co sv. římsko-katolická církev věřiti poroučí. Upřímně lituji, že jsem pravou víru zapřel a blud vyznával. Slibuji, že v církvi katolické věrně vytrvám. K tomu mi dopomáhej Bůh a jeho sv. evangelium.«

Lze ovšem užítí také formule jiné, neboť podle can. 2250 § 3 in foro non sacramentali absolutio a censura quolibet modo dari potest, sed ad excommunicationis absolutioem regulariter formam adhiberi oportet noviter praescriptam. (Viz A. c. čb. 1942, 93.) Potom mu duchovní správce uloží pokání, úměrné jeho vině a lítosti (na př. 3 růžence; viz can. 2312 a 2313), udělí absoluci a zároveň dispensuje ab infamia iuris, která je s delikty haerese a schismatu spojena. Pro pouhou apostasii, bez přestupu k některému vyznání nekatolickému, není trest infamiae. Může užítí formule podle našeho Manuale rituum provinciae prag., str. 34:

»D. N. J. Chr., te absolvat; et ego auctoritate ipsius et Rmi Episcopi N. mihi commissa absolvo te a vinculo excommunicationis et dispenso ab infamia, in quam propter haeresim et schisma profectum incurristi, recipio te in gremium sanctae matris Ecclesiae et restituo te communioni et unitati fidelium ac sanctis Sacramentis Ecclesiae in nomine † Patris et Filii et Spiritus sancti. Amen.«

Ženich, takto pro foro externo absolvovaný od exkomunikace, může potom býti absolvován od hříchů ve zpovědnici od kteréhokoliv zpovědníka. (Can. 2246 § 3.)

Kdyby ovšem chtěl jítí ke sv. zpovědi hned, mohl by jej farář absolvovati od censury exkomunikace i od hříchů najednou obvyklou ve zpovědi formulí absoluční a tato absoluce by platila pro foro utroque.

Ženich bude tedy prohlášen jako katolík. Ad 2. Od duchovního správce církve čsl., ze které vystoupil, ženich tento prohlášen býti nemusí. Příslušnosti farní a vlastního faráře nabývá každý nejen z toho důvodu, že se hlásí k určitému vyznání, nýbrž také — a to hlavně — proto, že má v určité vymezeném a ohraničeném teritoriu řádné nebo mimořádné bydliště nebo aspoň šestinedělní (podle § 4 zák. č. 320/1919), resp. měsíční pobyt (podle can. 1097, § 1).

Ženich tento však bydlí ve farním obvodu stále už delší čas; obvod farního úřadu katolického a čsl. se ne-li kryje, tedy aspoň do sebe vzájemně zasahuje. Proto přestupem k jinému vyznání v témže obvodu farním je odstraněna potřeba prohlášek u ženichova duchovního čsl., dříve příslušného.

Ženich bude tedy prohlášen jenom od faráře katolického.

6. Snoubenci, bydlící na Slovensku, smíšeného náboženství, přijeli do Čech, do farnosti nevěstiny, přinesli prohlášení list a chtěli býti hned oddáni. — Ale nedonesli ani smlouvu (revers) ani delegaci nutnou pro foro civili. Dispens a mixta religione praestitit cautelis by jim sice mohl dáti Ordinarius zdejší (can. 1043 »omnes in proprio teritorio actu degentes«), ale delegace pro foro civili je nutná ad validitatem matrimonii. (§ 8 čsl. zák. č. 320/1919). Mimoto chybí doklad, že ohlášky byly vykonány také u evangelického duchovního ženichova (§ 12 cit. zák.) resp. okresního úřadu. Museli tedy se sňatkem počkati.

7. N. N., římský katolík, uzavřel v lednu r. 1917 v Rusku manželství s pravoslavnou Ruskou před popem a 2 svědky. Přivezl ji do Čech, má s ní 2 děti, ale nemohl s ní vydržet; dali se civilně rozloučiti, žena se odstěhovala do Ruska a děti mu zde nechala. Muž by nyní rád uzavřel nový sňatek a to katolický.

O d p o v ě ě : Manželství to nutno posuzovati podle »Ne temere čl. XI. (Codex tehdy ještě neplatil), podle něhož a také podle rozh. S. C. C. z 8./VII. 1908 je takové manželství neplatné propter defectum formae. Může tedy Ordinarius vydati reskript, kterým manželství toto za neplatné prohlašuje; neboť v takovémto jasném případě není třeba ani processu soudního, ba ani intervence defensora vinculi. (Vide Ord. list čb. 1919, čís. 14.)

Jenom třeba prokázati, že katolického kněze nevyhledali, ač bylo možno k němu dojeti, ba že před ním manželství uzavřítí nechtěli. Kdyby se byl tento případ stal za platnosti Codexu, platilo by podle can. 1098 totéž. Ovšem dříve, než dojde k církevnímu katolickému sňatku, musí si vymoci civilní rozlukou manželství, uzavřeného v Rusku.

8. Roku 1925 oddáni byli v B. snoubenci, kteří při protokolu zamlčeli (zdali schválně či z nevědomosti, není známo), že nevěsta byla r. 1923 nějaký čas v ústavu choromyslných, a že opatrovnictví nad ní není ještě zrušeno. Do ústavu dala ji matka na radu lékaře. — Z nenadání došlo faráře usnesení okresního soudu, že opatrovnictví je zrušeno, ježto dotyčná je úplně zdráva; farář ať se postará o konvalidaci manželství.

O t á z k a : Zdali a proč bylo manželství neplatno a jak provést konvalidaci?

O d p o v ě ě : Jelikož nevěsta byla jako uzdravená z ústavu propuštěna, nebyla jistě usu rationis habitu destituta tak, že by podle can. 88 § 3 k právnímu jednání byla nezpůsobilá. Při sňatku, který se konal 2 leta po jejím propuštění z ústavu, nikdo nepozoroval, že by zdráva nebyla; ani farář, ani ženich, ani svědci, aniž kdo jiný.

Není tedy pochyby, že ani actualiter, když manželství uzavírala, nebyla usu rationis destituta; že tudíž pravý a platný souhlas manžel. podle can. 1081 a 1082 dáti mohla a dala, a že manželství to je církevně platné. Od sňatku je stále úplně zdráva a ve shodě s manželem živa.

Neplatnost tohoto manželství in foro civili je čistě formální. Když byla z ústavu propuštěna, mělo býti také zrušeno opatrovnictví (na žádost na př. matčinu). Ale protože opatrovnictví v čas oddavek ještě trvalo, nebyla nevěsta podle § 3 cís. nař. čís. 207/1916 ř. z. způsobilá k právnímu jednání; nemohla tedy ani manželskou smlouvu sjednati a to ani ve světlých okamžicích a nebo třeba že už byla skutečně zdráva a netrpěla chorobou, která podle § 48 obč. zák. činí manželství platným. Nezpůsobilost osoby zbavené plně svéprávnosti k právnímu jednání mezi živými trvá, dokud není opatrovnictví zrušeno. (Váž. čís. 4551: 11312; 12450; 10295.) Opatrovnictví muselo tedy býti dříve zrušeno. Když konečně soud tak učinil z moci úřední, poručil

konvalidovati ono manželství a to se stalo podle §§ 84 a 88 obč. zák. takto:

Farář zažádal o polit. dispens od 3 prohlášek, jména snoubenců (manželů) zatajiv; potom ve farní kanceláři před dvěma svědky znovu se optal na souhlas manželský a v matrice per extensum poznamenal: »Manželství toto pro nezpůsobilost nevěsty k právnímu jednání podle § 3 cís. nař. ze dne 28./VI. 1916 čís. 207 ř. z. neplatně uzavřené renovato consensu convalidatum est«. — Usnesení soudní, že zrušeno bylo zbavení svéprávnosti, očitoval v poznámce a uložil k aktům snubním.

Ve smyslu § 7 odst. 3 čsl. zák. č. 320/1919 je toto manželství považováno za platné také pro foro civili od počátku.

9. N., římská katolička, odpadla k protestantismu a oddána byla s protestantem před pastorem v Žatci roku 1906. Potom se zase vrátila roku 1922 do církve, roku 1928 byla rozloučena a nyní chce uzavřít nové manželství katolické. — Může?

Odpověď: Zásada je, že matrimonium regitur iure vigente. Toto manželství tedy nutno posuzovati podle dekr. »Tametsi«. To u nás v Čechách prohlášeno bylo, platnost deklarace »Benediktina« ani konstit. »Provida« na Čechy rozšířena nebyla, proto je toto manželství neplatné propter defectum formae tridentinae. Podle instrukce v Ord. l. 1919, str. 53. (AAS. XI. 479) prohlášeno za neplatné a povolení k novému sňatku dáno.

10. Jan L. oženil se roku 1915 s Anastazií T. Brzo nato nastoupil službu vojenskou, byl zajat a posledně psal r. 1917 z Kyjeva. Krajský soud v P. prohlásil jej za mrtvého a jeho manželství za rozloučené r. 1923. Domnělé vdově dáno církevní povolení k novému sňatku r. 1924 s Eduardem H., s kterým za nepřítomnosti mužovy zplodila 2 děti, narozené r. 1921 a 1922. Farář tyto děti zapsal jako nemanželské a po sňatku Anastazie T. s Eduardem H. provedl legitimaci dětí per subsequens matrimonium na jméno H. — Najednou r. 1925 hlásil se po 8 letech ze Sibíře Jan L., že jede domů.

D o t a z : Co činiti, až se skutečně vrátí?

Odpověď: Prohlášení za mrtvého a na něm se zakládající rozloučení manželství má ráz pouhé domněnky a platnost pouze deklaratorní, ne konstitutivní; proto nenabývá nikdy moci právní. Je-li tedy zjištěno vlastním dopisem Jana L., že je na živu, domněnka musí ustoupiti skutečnosti. Nejkratší postup je tento: Jan L. po svém návratu ať dojde osobně ke krajskému soudu v P., který na základě zák. č. 128—129/1918 ř. z. a čsl. zák. č. 252/1921 Sb. z. a n. prohlášení Jana L. za mrtvého a rozloučení jeho manželství zruší, manželství Anastazie L. s Eduardem H. na zák. §§ 93 a 94 obč. zák. za neplatné prohlásí a manželství Jana a Anastazie L. uvede do původního stavu. Totéž učiní příslušný pozůstalostní soud, je-li toho třeba, pokud jde o ostatní záležitosti majetkové, na př. připsání polovice statku na Eduarda H. a pod. (Zákon č. 20/1918 ř. z. — Ord. l. 1918,

p. 71.) * Manželství první znovu ožije. Církevně bude druhé manželství prohlášeno za neplatné zkráceným řízením podle can. 1990—1992. O dětech, které se Anastazii L. za nepřítomnosti muže Jana L. narodily dříve ještě, než jejich manželství za rozloučené bylo prohlášeno, platí podle § 138 obč. zák. domněnka manželského původu. (Cf. can. 1115 § 2.)

Za manželské L. měly také býti zapsány hned, poněvadž manželství bylo prohlášeno za rozloučené teprve roku 1923, kdežto děti jsou narozeny roku 1921 a 1922.

Jako nemanželské musí zapsáno býti dítě ženy ovdovělé jen tehdy, uplynula-li od úmrtí manžela doba delší 300 dnů (§ 138 obč. zák. a § 202 třetí díle novely z r. 1916), a dítě ženy rozloučené nebo rozvedené, uplynula-li ode dne pravoplatného soudního rozsudku o rozluce nebo o rozvodu doba delší 300 dnů. (§ 128 obč. zák. a dvor. dekrety z 15./VI. 1835, č. 39 Sb. z. s.) Lhůta musí býti počítána ode dne pravoplatnosti rozsudku (usnesení). (Viz A. c. čb. 1922, 110; 1923, 71.) Ovšem že Jan L. může, až se vrátí, svoje otcovství před okresním soudem popírat (§ 158 obč. zák.) a dokáže-li, že otcem není, bude nařízeno zapsati je jako nemanželské. — Legitimace provedená na jméno H. musí býti zrušena a děti znovu zapsány jako manželské na jméno L., až k tomu dojde nařízení. Neplatnost manželství Anastazie L. s Eduardem H. bude také poznamenána do matriky, až dojde k tomu úřední vyzvání.

Jelikož pseudomanželé o tom vědí, že Jan L. se vrací domů, jsou povinni ihned se rozejíti a manželské styky přerušiti, protože by se dopouštěli cizoložství a bigamie; neposlechnou-li, nemohou býti absolvováni.

Avšak Jan L. cestou domů zemřel. Úřední doklad o tom došel. Manželé Anastazie a Eduard H. chystali se už k formální konvalidaci svého manželství (ta je nutná, neboť manželství jejich, neplatně uzavřené za života Jana L., nestalo se smrtí jeho eo ipso validum a proto sanatio in radice býti nemůže podle can. 1139 § 2), když Anastazie při porodu třetího dítěte zemřela. — Tak zůstal případ »nedořešen«. — Třetí dítě bylo podle can. 1114 a § 160 obč. zák. — kde žádný z manželů na neplatnosti vinu neměl — jakožto z putativního manželství zrozené zapsáno jako manželské.

11. Vojtěch T. žil odloučeně od své manželky Marie už 12 let ve společné domácnosti s Martou P., s kterou také má 2 nemanželské děti. Marie T. zemřela a Vojtěch T., jsa těžce nemocen, má býti převezen k operaci. Proto naléhá na to, aby byl urychleně vykonán jeho sňatek s Martou P. — S dispensí círk. i polit. byli snoubenci jednou za třikrát prohlášeni a farář žádá o telegrafické povolení sňatku na úmrtním loži.

Odpověď: Poněvadž snoubenci byli řádně prohlášeni, není třeba zvláštního povolení k oddávkám. Z okolností vylíče-

* Pro podobné případy z druhé světové války platí ovšem i dekret čís. 117/1945 Sb.; viz str. 72.

ných jest však skoro jisto, že je zamýšlenému sňatku na překážku impedimentum criminis podle can. 1075, 1°, t. j. adulterium cum promissione matrimonii. Na základě can 1043 (a fakult) udělil Ordinarius dispens od této překážky a zároveň svolil, aby oddávky vykonány byly v bytě. — Kdyby už nebylo zbyvalo času obrátiti se na Ordinaria, mohl farář nebo kaplan na základě can. 1044 dispensovati sám, a zpravit o tom dodatečně Ordinaria. (Can. 1044 a 1046.)

12. Petrus iuvenis tempore belli militae adscriptus est. Pater eius viduus, filio in bellum profecto, matrimonium contraxit cum Anna, quae uno tantum anno natu maior est quam Petrus. Pater enim prolem ex ea suscepturum esse sperabat, cui, Petro forsitan in bello morte abrepto, praedium suum tradere posset. Ita pater proposuit, Deus autem aliter disposuit: durante bello pater mortuus est quin prolem ex Anna suscepisset, et Petrus feliciter ex bello reversus est. Inter cognatos et notos nunc sponsam quaerebat. Puellae nobiles autem socrum tam iuvenilem pertimescebant, et praeterea fama garrula Petrum et novercam eius Annam de relationibus illicitis suspicabatur. Quae relationes illicitae, cum Petrus per aliquod tempus frustra sponsam quaereret, re vera locum habuerunt.

Filio nato Petrus et Anna parochum adierunt matrimonium contracturi. Parochus autem eos reiecit memoria adhuc tenens quod plures ante annos didicerat, scilicet dispensationem ab impedimento affinitatis in linea recta non concedi.

Petrus et Anna a parochu repulsi dispensationem a politico gubernio terrae obtinuerunt et matrimonium civile contraxerunt.

Dispensatio ecclesiastica ab impedimento affinitatis in linea recta (can. 97; 1077) rarissime et ex causis gravissimis conceditur. Attentis peculiaribus huius casus circumstantiis ad petitionem Romam propositam dispensatio benigne concessa est. — Pro úplnost a zajímavost možno ještě dodatí theoretickou otázku: Což kdyby Anna mezitím, než došla dispens z Říma, byla se ocitla v nebezpečí smrti? Dispens na základě can. 1043 by nebyla možná, neboť důkaz, že manželství otce Petrova s Annou nebylo dokonáno, už nelze podati; naopak platil by can. 1015 § 2.

Také zemský úřad dříve vyhradil si dispensovati tuto překážku. (VI. nař. č. 186/1929. — A. c. čb. 1930, 91.) Ale podle vl. nař. č. 314/1943 může od ní dispensovati nyní také už úřad okresní. (A. c. čb. 1944 č. 2.)

13. Antonín N. seznámil se s Annou S. z přední místní rodiny. Vydával se za nadporučíka v zál. (bylo to r. 1918), tvrdil, že otec je zamožný advokát, matka že pochází ze statku, sám prý studuje práva. I při protokolu setrval na těchto údajích. Tím pohnul nezletilou Annu S., dosáhnuv svolení poručenstva, k sňatku. — Několik dní po sňatku byl vojenskou policií zatčen; za trestního řízení vyšlo na jevo, že je domobranecký svobodník, absolvent několika tříd střední školy, už dříve několikrát trestaný; otec je zedníkem, matka dcerou podruha.

Anna S. napadla platnost manželství, protože prý Antonín N., předstíraje nepravdivé poměry, uvedl ji i poručenstvo v takový omyl, že se jevil býti osobou zcela jinou. — Toto tvrzení neobstojí. Při omylu v osobě, o němž jedná can. 1083, rozumí se osobou individuální fyzická osoba, která je předmětem souhlasu manželského. Error qualitatis redundans in personam nastává pouze tehdy, když omyl v dotyčné vlastnosti způsobí záměnu osob: když fyzická osoba budoucího manžela není tatáž jako fyzická osoba snoubence. Jestliže z omylu circa qualitate personae nevzejde záměna s nějakou osobou třetí, není to error qualitatis redundans in personam a manželství jest platné.

V tomto případě Anna S. svého ženicha osobně znala dosti dlouho. Vzala si opravdu tu fyzickou, individuální osobu Antonína N., které souhlas manž. dání chtěla a dala; svůj souhlas nevázala na žádnou okolnost, nýbrž na fyzickou osobu Antonína N., kterou také dostala. Nijak si nevymínila, že její muž nesmí býti takový, jakým se po svatbě ukázal. Že o jeho dřívějším životě a mravním charakteru nevěděla, je možno, snad i jisto; že se zmýlila, ba že byla hanebně podvedena, je politování hodno; že by si ho nebyla vzala vědouc, co je zač, je lehkou uvěřitelnost; ale proto přece si vzala Antonína N., kterého chtěla a manželství je platné, neboť nenastala žádná záměna osob.

Tak souhlasně učí autoři, na př. Wernz-Vidal, Ius Matrim. p. 560; Noldin, De Sacram. 1923 p. 730; Haring, KR, p. 446; a v stejném smyslu rozhodovala podobné případy i S. R. Rota; v. g. in causa Limburg. (AAS. 1913, 14.)

Také podle § 57 obč. zák. je toto manželství platné. Že jen omyl v identitě nastávajícího manžela činí manželství neplatným, plyne z § 59 obč. zák., podle kterého všechny jiné omyly než ony uvedené v §§ 57 a 58 obč. zákona, jakož i zklamání naděje a mylné předpoklady nejsou platnosti manželství na odpor. Pro výklad, že osobou ve smyslu § 57 obč. zák. rozuměti dlužno nejen osobu fyzickou, nýbrž i tak zv. »s o b o u o b ě a n s k o u«, není v dosavadním občanském zákoně opory.

Že byl ohlášen falešně stav budoucího manžela a tedy ohláška byla nepravdivá, není rozhodné. Podle § 74 obč. zák. stačí ohlásiti jména obou snoubenců, ostatní může chyběti, třeba by tím dosažení účelu ohlášek bylo stíženo. Ohlášky jsou sice podle § 69 obč. zák. (i podle § 1 zák. čís. 320/1919) obřadnosti pro platnost manželství podstatné, ale zákon dovoluje také je prominouti a v § 74 obč. zák. ustanovuje, že vady ve formě nebo počtu ohlášek nečiní je neplatné, uznává je k platnosti manželství ohlášku aspoň jednu s udáním jmen. Tato jména musí arci býti správná a pravá a také ostatními údaji nesmí býti osoba snoubenců zakryta, aby účel ohlášek mohl býti dosažen. V tomto případě byla jména i data narození a bydliště správná. Pro vnitřní nepravdivost ohlášky o stavu snoubence nelze ohlášku za všech okolností považovati za neplatnou. (Viz Váž. III. č. 1085.) Je tedy toto manželství i státně platné.

14. Farář v Z. odejel na 3 dny z osady na pohřeb svému známému. Zjednal si na ty 3 dny výpomoc, katechetu ze sousední osady. Odjížděje v neděli odpoledne, řekl mu: »Nic zvláštního není, ve středu se vrátím.« Ale nevrátil se, ježto si cestou poranil nohu. Ve čtvrtek ráno kostelník hlásil katechetovi: »Přijde svatba!« A přišla! Ale katecheta řekl snoubencům, že je oddati nemůže, nemaje delegaci od faráře a neoddal je, ani když mu nabídli 200 Kč. — Farář se vrátil ve čtvrtek odpoledne. — Katecheta ho ani nevyčkal a odešel druhou stranou, jakmile jej uviděl přicházeti. Farář vytýkal katechetovi, proč způsobil takovou nepříjemnost, že prý mohl a měl snoubence oddati.

Katecheta zastával faráře, který byl nucen na rychlo odcestovati, jako »sacerdos supplens«, o němž mluví can. 465 § 5, a nikoliv jako »vicarius substitutus« podle can. 474. Rozdíl mezi nimi je veliký. Vicarius substitutus locum tenet parochi in omnibus, quae ad curam animarum spectant, et approbari debet ab Ordinario; parochus ultra hebdomadam absens nomen vicarii substituti notificare debet Ordinario. (Can. 465 §§ 4 et 5.) Tento vicarius substitutus, jehož jakožto zástupce vzal Ordinarius aspoň na vědomí, má pravomoc faráře. Ale nemá jí sacerdos supplens, který ani nemůže býti delegován ad universitatem causarum; neboť generalem delegationem ad assistendum mohou dostati jen kaplani-kooperátoři. (Can. 1096, § 1.)

Z toho jde, že katecheta jako pouhý sacerdos supplens, nemaje speciální delegace, oddávati nesměl; byl by však mohl oddávati, kdyby byl farář aspoň oznámil konsistoři, že katecheta jej zastupuje; neboť tak by se byl stal katecheta vicarius substitutus, třeba by konsistoř nebyla odpověděla. Stačilo, že vzala jeho jméno a zastupování na vědomí. (AAS. XIV. 528.)

Katecheta však měl jinou možnost. V tak naléhavém případě mohl si vyžádati delegaci telefonicky nebo telegraficky buď od nepřítomného faráře nebo od Ordinária. (Can. 1095, § 2.) Nebylo třeba působiti svatebčanům tam grave incommodum, ani předstírati, po případě předpokládati, že delegaci má, jak soudil farář.

Kdyby byl katecheta povolil prosbám snoubenců a přece je oddal a nyní vznikl spor o platnost tohoto manželství, jistě by defensor vinculi uplatňoval can. 209 de errore communi. Ale jak by vyzněl rozsudek, je těžko říci předem. Možná, že pro platnost manželství.

15. Farář v L. a zároveň excurrento administrator v T. sezdal dva páry snoubenců, příslušných do farnosti jím excurrento administrované ve svém farním kostele v L. Byl rád, že nemusí za nimi do T. Sňatek zapsal v L. s čís. postupným, v T. bez čísla a podepsal se N. N. »farář«.

Při generální visitaci v T. pozastavil canonicus a latere tyto zápisy. Manželství ta prý jsou neplatná, protože farář v L. neměl delegaci administrátora z T. Farář namítl: »Jak mohu dáti delegaci sám sobě?« Kanovník odpověděl: »V matrikách T. se nemůžete podpisovati jako farář.« Quid ad casum?

Je nesporné, že farář tento byl parochus proprius nejen snoubenců z L., ale jako administrátor i snoubenců z T.

Podle práva círk. oddával ve své farnosti jako parochus loci platně kterékoli snoubence (can. 1094 a 1097). Podle zák. státního může svoje snoubence jako jejich parochus proprius oddávati kdekoli. (§ 75 obč. zák. a §§ 8 a 12 zák. č. 320/1919 Sb.) Dále je jisto, že sám sobě delegaci dávati nemůže (nehledíc k tomu, že jí nepotřeboval!). Předpokládáme ještě, že prohlášky byly v T. řádně vykonány (nebo v L. jestliže tu byly jen jedny farní bohoslužby pro obě osady; viz str. 30).

Aby bylo všechno v pořádku, stačí, když farář z L. připiše do matrik k svému charakteru jako oddávající kněz ještě »a excurrento administrátor v T.«.

16. Farář z T. oddal r. 1920 své osadníky v blízkém poutním kostele farnosti M. Dal sice předtím faráři do M. delegaci nutnou podle práva občanského, ale snoubenci si to rozmyslili a žádali, aby je oddal v M. jejich pan farář z T. Učinil tak. Ale když svatebčané přijeli do M., nebyli domácí duchovní doma; oba byli v přespolních školách. Farář z T. jakožto parochus proprius svých osadníků oddal je a odjel domů do T. Při pastorální konferenci rozhovořil se farář z T. o tomto případě a tu se dověděl, že podle církevního práva (can. 1095 § 2 a can. 1096) jest manželství toto církevně neplatné pro nedostatek delegace.

Ježto manželé o tom nevědí, mají rodinu, ale je nebezpečí, že by chtěli od sebe, kdyby o neplatnosti zvěděli, povolena byla na na žádost farního úřadu v T. sanatio in radice.

17. Dotaz farního úřadu z V. — Mám na zdejší smíšené osadě asi 10 manželství, uzavřených jen před evangelickým duchovním. Co činiti teď, když manželka toho upřímně lituje, ale rodinu přec opustiti nechce a nemůže, manžela však nikterak nelze přiměti k tomu, aby se dal před katolickým farářem oddati. Manželka by ráda přijímala sv. svátosti, muž jí nebrání, v manželství jsou spokojeni.

Odpověď: V dotazu není řeči o dětech. Předpokládejme, že hoši srovnávají se v náboženství s protestantským otcem, dívky s katolickou matkou, jak to obyčejně v takových případech bývá. (Srv. § 1 zák. č. 96/1925.) Důležité by bylo také věděti, zdali děti chodí ještě do školy nebo ne; zdali má na děti větší vliv matka či otec. Vůbec jsou konkrétní okolnosti pro řešení podobných případů velmi důležitý. Zásadně lze říci: Neze-li manžela pohnouti ani k tomu, aby se dal oddati katolicky aspoň ve farní kanceláři třeba per procuratorem (can. 1109 § 3), pak mohou tato manželství ve smyslu can. 1139, § 3 býti in radice sanována na žádost manželek za těchto podmínek: 1. že souhlas manželský trvá; 2. manželka svého skutku lituje, že se dala oddati nekatolicky; 3. že všechny děti i hochy ve skutečnosti katolicky vychovává tak, že až dospějí, budou moci ke katolické církvi přestoupiti; 4. že manželství je platné in foro civili; 5. že

manželé neměli úmluvu, že děti budou křtěny a vychovávány nekatolicky. — Až dojde sanační rescript, prohlásí farář po svátostné absoluci a peccatis et a censuris Ordinario reservatis (can. 1319) sanaci manželství a legitimaci dětí pro foro ecclesiastico.

Aby manželka mohla, bylo-li by třeba, in foro externo prokázati, že v rádném manželství žije, opíše farář do matriky oddaných protestantský oddací list (bez čísla postup.), ocituje pod zápisem per extensum sanační rescript, poznamená sanaci také u křestního zápisu manželčina, resp. oznámí do místa křtu (can. 1103 § 2) a vydá jí o tom úřední osvědčení místo oddacího listu.

Ale vzhledem na dekret S. Off. 13./I. 1932 (AAS. 1932, 25) je nyní praxe přísnější a bez záruky o křtu a katolické výchově dětí (aspoň de facto) nemohla by sanatio in radice býti povolena. Katolická manželka mohla by se v takovém případě nanejvýš obrátiti na S. Poenitentiarium, ut consularum eius conscientiae, aby se jí dostalo absoluce od censur aspoň pro foro interno, poněvadž není »contumax«. V nebezpečí smrti mohla by býti absolvována.

18. Na děkanský úřad v B. přišla sl. M. S. žádajíc, aby byla oddána s A. B. — Nevěsta je katolička, zenich je rozloučený evangelík, který uzavřel r. 1912 v Dortmundu v Německu civilní sňatek s evangeličkou M. G., kterážto manželství bylo krajským soudem v Mor. Ostravě r. 1923 rozloučeno. Děkanský úřad žádá o sdělení, zda v Dortmundu bylo prohlášeno »Tametsi« a zdali žádaný sňatek může býti vykonán.

Odpověď: Sňatek v Dortmundu uzavřený nutno posuzovati podle »Ne temere« a nikoli podle »Tametsi«, neboť matrimonium regitur iure vigente. Podle »Ne temere« XI. 3. acatholici sive baptizati sive non baptizati, si inter se contrahunt, nullibi ligantur ad catholicam matrimonii formam. (Cf. can. 1099 § 2.) Proto je i civilní sňatek protestantů v Dortmundu uzavřený platný také církevně a katolička M. S. nemůže býti s A. B. oddána propter imped. ligaminis, ježto M. G. ještě žije.

19. W. L. dostal se za války do ruského zajetí, odkud po čase napsal své ženě, že už se domů nevrátí. Protože se mu v Rusku líbí (přidal se k bolševikům), že se tam usadí a — znovu ožení!

Opuštěná žena se dlouho nermoutila; vzala k sobě do společné domácnosti jiného muže, s kterým zplodila dvojčata, Annu a Johannu, nar. 1920, které byly na základě vyličených okolností zapsány jako nemanželské.

Avšak W. L. v Rusku spokojen nebyl a vrátil se r. 1926. Protože děti už měly začít choditi do školy, žádal, aby byly přepsány na jeho jméno. Manželé žijí opět rádně a spokojeně.

Farní úřad se táže, co má učiniti.

Odpověď: Poněvadž manželství W. L. nebylo v ten čas, kdy manželka dvojčata porodila, nikterak rozloučeno, nýbrž trvalo, musely děti býti zapsány jako manželské. (A. c. 1922, 110.) Nikoli skutečný stav, nýbrž právní normy jsou směrodatné. Podle § 138 obč. zák. a can. 1115 platí o dětech, které se

narodí za trvání manželství, právní domněnka manželského původu (srv. A. c. čb. 1923, 71), která může býti vyvrácena jen pravoplatným náležením příslušného (okresního) soudu. Bylo na manželů »otci«, aby svoje otcovství popíral nejdéle do 3 měsíců od té doby, kdy se o narození dětí dověděl a domáhal se oduznání manželského jejich původu. (§ 158 obč. zák.) Dokud tak neučinil, platily děti za manželské. Jestliže W. L. nyní svého práva užití nechce a děti za své uznává, je třeba podati na okresní úřad žádost za opravu matriky, aby byl dětem manželský původ přiznán.

20. V. C. a M. B., katolíci, byli církevně oddáni r. 1921, rozvedeni r. 1922 a civilně rozloučeni 1923. Za rok se usmířili a opět spolu žijí. Stačí to, když okresnímu soudu oznámí, že svoje manželské spoluzítí obnovili?

Odpověď: Jelikož tito manželé byli rozloučeni a nikoliv jen rozvedeni, přestalo jejich manželství fakticky i právně existovati. Proto nestačí jen ohlásiti okresnímu soudu obnovu manželského spoluzítí, aby eventuelní děti mohly býti pokládány za manželské. Takové ohlášení podle § 110 obč. zák. stačí pouze při rozvodu. (Po rozh. Nejv. soudu 14./XII. 1927. — Váž. IX. č. 7622. — nejsou už povinni rozvedení manželé toto ohlášení činiti, nýbrž rozvod je odčiněn pouhým skutečným návratem k společnému žití.)

Podle § 118 obč. zák. chtějí-li se manželé rozloučení opět spojití, jest takové spojení pokládati za nové manželství a manželé ti, když nové manželství uzavírají, musí šetřiti všech obřadností k platnosti smluv manželských potřebných.

Podle §§ 1 a 12 čl. zák. č. 320/1919 je každému volno uzavřítí manželství buď církevní nebo civilní. Po rozluce možno nové manželství uzavřítí teprve, když výrok soudní nabyl moci práva. (§ 22 cit. zákona).

Jestliže tedy jmenovaní manželé, kteří před církví nikdy nepřestali býti manžely, trvají na tom, aby oddáni byli znovu před duchovním správcem, nutno je upozorniti, že nejde o svátost, nýbrž o právní jednání, vyžadované zákonem státním a s tím upozorněním také vykonati ohlášky nebo vyžádati od nich dispens, a oddati je mimo místo posvátné, na př. ve farní kanceláři a bez ritu církevního, před dvěma svědky. Zápis do matriky musí býti s číslem postupným a manželství vykázáno v sčítacím lístku; oddací list vydati jest podle tohoto druhého zápisu. Při prvním zápisu, kde je poznamenána rozlučka, třeba podotknouti, že opět vešli v nové manželství (pro obor státní). Viz analogický případ ze Slovenska v ČKD. 1935, 488.

21. R. B., katolík, uzavřel jako válečný zajatec v Rusku před pravoslavným duchovním roku 1919 manželství s pravoslavnou Ruskou. Po návratu do Čech odpadl se ženou a 2 dětmi v Rusku pravoslavně pokřtěnými k církvi československé, ve které také dal pokřtiti třetí dítě v Čechách narozené. Nyní roku 1927 se chce vrátiti do církve katolické se ženou i s dětmi.

Co mám dělati?

Odpověď: 1. Pokud jde o návrat do Církve: Nejdříve ať ohlásí okresnímu úřadu ve smyslu §§ 1, 2 a 6 zák. zák.č. 96/1925, že přestupuje s celou rodinou k církvi katolické. Manželka, pravoslavná Ruska, budiž do církve přijata podle instrukce v Ord. i. čb. 1912, č. 18-19. Aby R. B. mohl býti smířen s církvi katolickou, musí dostati absoluci od církevních trestů, do kterých upadl: a) propter apostasiam — can. 2314; b) protože uzavřel manželství před knězem nekatolickým, děti svoje dal nekatolicky pokřtiti a vychovávat. (Can. 2319.) Na základě pravomoci dané od Ordinária všeobecně, pokud jde o absoluci ab excommunicatione propter apostasiam (viz Ord. list čb. 1921, č. 8; srv. 1925, str. 4) a speciálně tímto udělené k absoluci ab excommunicatione, do které upadl pro delikty, uvedené v can. 2319, můžete R. B. rozhrěšiti a zároveň 2.) konvalidovati manželství, uzavřené v Rusku, které je: a) neplatné církevně propter defectum formae (viz can. 1094 a can. 1099 § 1, 1°) a které Ordinarius tímto také za neplatné prohlašuje. (Srv. Ord. list čb. 1919, str. 53.) — b) Jest však neplatné také in foro civili; neboť r. 1919, kdy R. B. byl před pravoslavným duchovním oddán, bylo v SSSR už obligatorní manželství civilní, a ruská vláda církevní sňatky uzavřené v Rusku po 20. prosinci 1917 neuznává za platné bez ohledu na státní příslušnost osob manželství uzavírajících. (Srv. sdělení č. 75 Věst. minist. spravedlnosti z r. 1923, str. 84.)

Proto není toto manželství státně platné ani u nás, neboť ohledně formy uzavření manželství v cizině jsou rozhodny předpisy místa, kde byl sňatek uzavřen, podle zásady »locus regit actum«. (Srv. Váž. VIII. čís. 5859; VII. 4693.)

Konvalidaci proveďte takto: Podle can. 1137 »manželé« musí obnoviti souhlas legitima forma. Za tím účelem zaveďte s nimi snubní protokol a zažádejte o dispens od 3 prohlášek jak církevní (can. 1028), tak státní. (§§ 86 a 87 obč. zák.) Až dojde dispens, ať složí »manželé« manifestační přísahu a potom je odejte buď v kostele při zavřených dveřích nebo ve farní kanceláři před 2 důvěrnými svědky. (Srv. § 88 obč. zák.)

Poněvadž jde o nové manželství, musí býti zapsáno s číslem postup., vykázáno ve sčítacím lístku a poznamenána legitimaace dětí per subsequens matrimonium.

Křest dětí pokřtěných pravoslavným obřadem jest platný, dítě pokřtěné v církvi československé musí býti znovu sub conditione pokřtěno.

22. Nový církevní sňatek rozloučených katolíků. Přišli na protokol snoubenci: Ženich A. H., řím. katolík, maloměstský kupec, tedy nic zvláštního. Zato nevěsta, také řím. katolička, má minulost pestřejší: rozená L., rozvedená a ovdovělá S.; znovu provdaná, rozvedená a konečně zase rozloučená B. Jako ovdovělá S. byla znovu oddána r. 1920 v Chicagu před duchovním čes. církve presbyteriánské s B. Také toto manželství bylo po návratu manželů z Ameriky nejprve rozvedeno a

potom na podkladě provedeného už sporu o rozvod z vinny obou manželů bylo ve smyslu § 17 zák. č. 320/1919 Sb. z. a n. usnesením krajského soudu rozloučeno r. 1934.

Může rozloučená B. uzavřítí nové katolické manželství? Čeho je k tomu třeba?

Především důležitou poznámku! Mnozí duchovní posílajíce dotaz ke konsistoři, domnívají se, že je zbytečno přikládati všechny dokumenty. V tomto případě poslal duchovní správce pouze usnesení krajského soudu o povolené rozluce. Oddací list z Chicaga, ani úmrtní list prvního manžela, ani křestní listy snoubenců neposlal. Buď jich nemá, a nebo myslí, že jich není třeba. Možná, že sám ty lidi dobře zná; ale musí pamatovati na to, že jich nemůže znáti konsistoř!

A zvláště v takovémto případě je nutno zjistit, že ti, kteří uzavřeli manželství před duchovním nekatolickým nebo civilně, byli už od narození katolíci nebo aspoň konvertité už před tím nekatolickým (civilním) sňatkem. Neboť jako takoví jsou vázáni katolickou formou manželství (can. 1099 § 1), a pouze katolicky uzavřené manželství jejich je před církvi katolickou platné (can. 1094).

Ale jsou-li to nekatolíci od narození nebo konvertovali až po sňatku nekatolickém, pak může ono nekatolicky nebo civilně uzavřené jejich manželství býti platné i před církvi katolickou a nemůže býti prohlášeno za neplatné církevně propter defectum formae, byť i bylo civilně rozloučeno.

Tedy v předpokladu, že vdova S., od narození řím. katolička, dala se oddati s B. před duchovním čes. presbyteriánské církve v Chicagu: Ordinář může toto manželství jednoduše prohlásiti ze neplatné bez jakéhokoliv processu soudního pouhým reskriptem na základě skutečností zjištěných při snubním protokolu, protože neplatnost je evidentní. To platí pro případy, když:

1. dva katolíci uzavřeli manželství jen civilní a potom dosáhnou civilní rozluky, chtějí uzavřítí nové manželství církevní anebo konvalidovati druhé civilní manželství, které zas už uzavřeli;

2. když katolík uzavřel manželství s nekatolíkem před duchovním nekatolickým a dosáhnou civilní rozluky tohoto manželství, chce uzavřítí nové katolické s katolíkem;

3. když apostati od církve katolické, kteří uzavřeli manželství civilní nebo nekatolické, dosáhnou civilní rozluky, chtějí se kajícně do církve vrátiti a nové manželství katolické s katolíkem uzavřítí. Tak bylo odpověděno z Říma už r. 1919. (Viz Ord. list čb. 1919, 53; AAS. XI. 479.)

Poněvadž usnesení krajského soudu nabylo moci práva, (— musí míti dodatek nejen že je vykonatelné, ale že je pravoplatné! —), může A. H. s rozloučenou B. býti katolicky oddán. Jest mu jen přáti, aby byl šťastnější, nežli jeho dva předchůdci v manželství.

23. Jan K., katolicky oddaný r. 1914, pak civ. rozloučený r. 1920 a civilně znovu oddaný r. 1921, odpadl i se svou civilně oddanou manželkou, dříve také katoličkou, Kateřinou, k církvi československé, ve které dal i dítě z tohoto civilního manželství pokřtiti a vychovávat. Chce se nyní s celou rodinou do církve katolické vrátiti, druhé očekávané dítě dáti katolicky pokřtiti.

Prvá manželka katolicky s ním oddaná ještě žije.

Může býti rozhrěšen a do církve přijat? Musí se vrátiti k první ženě?

Odpověď: Jan a Kateřina K. mohou býti po předchozím oznámení svého přestupu na okresní úřad podle §§ 1, 2, a 6 zák. č. 96/1925 do církve katolické přijati. Smír jest vykonati podle instrukce v Ord. listu čb. 1921 č. 8. — Absoluce od censur ex-kommunikace, do kterých upadli podle can. 2314 a 2319, potřebují aspoň pro foro externo.

Ale tato absoluce nemůže jim býti dána ve sv. zpovědi; neboť jsouce jen civilně oddáni, žijí v konkubinátě, jehož se vzdáti nechtějí a snad okamžitě — k vůli dětem — ani nemohou, a proto nehodni jsou absoluce svátostné od hříchů. Zmíněných církevních trestů čili censur však mohou býti zproštěni výrokem mimo zpovědnici (srv. can. 2246 § 3; 2248 § 2; 2250 § 3; 2314 § 2) a do Církve opět býti přijati bez svaté zpovědi.

Tomuto případu u přijetí do Církve není na závalu stav hříšný, ve kterém jsou žijíce v konkubinátě vědomém. Provedte tedy, jeví-li se toho hodni, jejich přijetí do Církve takto: (Předpisovat formu Rit. rom. tit. III. cap. 3 není dnešní době přiměřeno.) Ve farní kanceláři ať před 2 svědky složí vyznání víry podle formuláře v knize »Na stupních oltáře«. Potom jim řekněte, že na základě plné moci od nejd. p. biskupa přijímáte je do Církve hlavně k vůli dětem, aby se jim dostalo katol. výchování; že se stávají opět katolíky, ale jen »matrikovými«. Jejich povinností že je pracovati k tomu, aby se stali katolíky opravdovými, kteří by mohli přijímati sv. svátosti. K tomu že je církevní společenství, kterého opět dosáhli, prvním krokem. Že jsou povinni svoje děti opravdu katolicky vychovávat, a jakmile by možnost nastala, svoje civilní manželství konvalidovati řádným sňatkem církevním.

Jako pokání (poenitentia iuridica) ve smyslu can. 2312 a 2313 ať se pomodlí 3 bolestné růžence, pokud možno při mši svaté. Plnoprávními členy Církve se ovšem nestávají; neboť žijíce v konkubinátě jsou podle can. 2356 infames (bezectní) a tím vyloučeni podle can. 2294 ab actibus legitimis ecclesiasticis, nemohou tedy býti na př. kmotry. (Can. 2256 § 2.)

Dítě pokřtěné v církvi československé musí býti sub conditione znovu pokřtěno.

Na otázku, zdali se musí Jan K. vrátiti ke své první řádné manželce, nelze určitě odpověděti, nejsou-li známy okolnosti, proč se manželé rozešli. Je možné, že jeden z nich má »iustam causam«, pro kterou nemusí nebo nemůže »servare vitae coniugalis communionem« (can. 1128), ba dokonce snad má důvod »legi-

time discedendi auctoritate propria«. (Can. 1130.) Bylo by třeba znáti podrobnosti.

24. Snoubenci z H. zamlčeli při protokolu, že jsou sešvakřeni a byli per delegationem oddáni v T. Teprve při křtu dítěte se ukázalo, že jsou sešvakřeni v 2° l. o. aeq., neboť ženich-vdovec bral si sestřenicu své nebožky ženy. Nynější farář pseudomanželů prosí o dodatečnou dispens od této překážky affinitatis l. o. aeq. 2°, aby mohli žíti v církevně platném manželství.

Odpověď: Dispens lze lehko udělit, protože důvody jsou dostatečné. Ba, jsou-li pseudomanželé in periculo incontinentiae, je tu casus urgens a Ordinář (nebo v nebezpečí smrti i sám farář) může udělit dispens hned. Farář by ovšem musel podati zprávu Ordináři, že dispens udělil v tomto případě, který nestrpěl odkladu (can. 1046), neboť jde o překážku veřejnou. Ale tím není ještě věc skončena. Je mimo to třeba, aby pseudomanželé formálně obnovili manželský souhlas (can. 1133—1134) novým projevem vůle manželské a to »forma iure praescripta« (can. 1135 § 1), neboť manželství je neplatné pro nedispensování překážku affinitatis 2° l. obl. aeq. Protože jde o překážku veřejnou, snadno dokazatelnou (matriční listy), musí býti konvalidace provedena pro foro externo. Aby pseudomanželé neutrpěli na své pověsti, nebude farář konvalidaci prováděti před širší veřejností, nýbrž zažádá o dispens od 3 prohlášek (kdyby byl konvalidaci provedl v nebezpečí smrti hned, mohl by i tuto dispens udělit), pseudomanželům uloží, aby se zatím manžel. obcování zdrželi, a když obdržel dispens, přijme souhlas manželský před dvěma svědky ve farní kanceláři. Onomu faráři, kde byli oddáni, oznámí konvalidaci, aby mohla býti poznamenána do matrik u faráře delegovaného i delegujícího.

25. Manželství katolíků odpadlých k církvi na př. československé a tam oddaných může býti při jejich návratu konvalidováno takto:

Když ohlásili okresnímu úřadu změnu náboženství (zák. čís. 96/1925) a dostali absoluci od censur (can. 2314 a podle některých* i can. 2319, § 1, 1°), sepíše s nimi farář sňubní protokol, aby zjistil, nebrání-li sňatku nějaká církevní překážka. O státní platnost takovýchto manželství netřeba se obyčejně starati, ježto i ta, která byla před státem neplatně uzavřena, byla zákonem č. 219/1925 všeobecně sanována. Potom zažádá o círk. dispens od 3 prohlášek a když snoubenci složili manifestační přísahu, oddá je buď veřejně v kostele nebo jenom před 2 důvěrnými svědky, s dovolením Ordinária třeba i ve farní kanceláři. To záleží na tom, zdali svým nekatolickým sňatkem způsobili velké či malé pohoršení na osadě. — Sňatek třeba ohlásiti, po případě poznamenati podle »Ne temere« (can. 1103) do příslušných matrik místa jejich narození. Matka může býti dodatečně uvedena řá-

*) Viz na př. Linneborn, Grundriss des Ehegesetzes, Paderborn, 1933, strana 211.

dem pro šestinedělky. Sňatek bude zapsán do matriky bez čísla postupného s poznámkou, kde byli oddáni dříve. (Ord. list čb. 1920, 82.) V sčítacím lístku nebude vykazován. Oddací list jim může vydati jen duchovní českoslov., před nímž bylo manželství uzavřeno platně pro obor státní a v jehož matrice je zapsáno s čís. postupným. Na rubu toho oddacího listu může býti poznamenána konvalidace pro foro ecclesiastico. (Latinsky — bez kolku.)

26. Snoubenci ve zdejší diecési ve V. rodilí a tam příslušní bydlili v Německu v L. Před svatbou přesídlili domů do V. a po týdenním pobytu přišli dne 16./X. 1920 na protokol a dne 6./XI. 1920 bylo po 3 prohláškách oddáni. Přinesli s sebou také, když se přistěhovali, zároveň prohláší list od faráře z L. v Německu, který poslal také faráři do V. delegaci a propustný list se slovy: »Genannte Brautleute werden dadurch zur kirchl. Trauung nach dort entlassen; dazu hiemit Vollmacht.« — Bylo-li toto manželství platně uzavřeno?

Odpověď: Jmenovaní snoubenci, když do V. přesídlili, založili tam řádné bydliště (can. 92) a získali příslušnost farní (can. 94) a byli tam řádně prohlášeni. Požadavku can. 1023 § 1 o měsíčním pobytu a požadavku § 72 obč. zák. a § 4 zák. č. 320/1919 o pobytu šestinedělním učiněno bylo zadost tím, že prohlášky byly také v L. — Proto bylo farní duchovenstvo ve V. oprávněno snoubence oddati iure proprio a manželství je uzavřeno platně.

Delegace či lépe řečeno licence od farního úřadu z L. byla pro foro ecclesiastico zbytečná a neplatná, protože parochus loci, in quo contrahitur matrimonium, jí pro foro ecclesiastico nepotřebuje, naopak on sám jen jí dáti může (can. 1095 § 2), a pro foro civilní byla neplatná, protože v Německu je obligatorní manželství civilní a proto platnou delegaci do ciziny mohl by dáti jen říšskoněmecký »Standesamt« (nebo z Maďarska matrikář).

27. Američan, farmář ve Spojených státech amerických, vdovec, zdejší rodák, chce přijeti asi na 10 dní do svého rodiště, oženiti se tam a hned se vrátiti do Ameriky se ženou; neboť jako svobodnou snoubenku ji nechtějí americké úřady do Spojených Států pustit. Jak to zařídit, aby sňatek mohl býti do týdne vykonán?

Odpověď: Nehledíc k tomu, že by toto manželství bylo lze uzavřítí také per procuratorem (can. 1088), je dvojí možnost:

1. Ženich i nevěsta dojdou každý ke svému faráři na protokol a dají se prohlásiti. Ženich přinese prohláší list (a ostatní dokumenty, jako úmrtní list nebožky, vysvědčení o státní příslušnosti) s sebou. Prohláší list od farního úřadu amerického stačí, neboť ve Spojených státech severoamerických jest civilní manželství také jen fakultativní. Vysvědčení o způsobilosti k sňatku zde od něho jako cizince netřeba požadovati, neboť USA takových vysvědčení nevystavují. Způsobilost Američana je po-

suzovati podle zdejších zákonů. Poněvadž přinese ženich svůj prohláší list, nemusí zde míti šestinedělní (měsíční) pobyt.

2. Nebo až přijde ženich, vymůže si dispens od šestinedělního pobytu a od prohlášek v Americe (§ 4 zák. č. 320/1919), pro foro ecclesiastico dispensuje od nich podle can. 1028 § 1. Ordinarius, a s dispensí círk. i politickou od 2 prohlášek zde mohou býti oddáni po složení manifestační přísahy. — Způsob první je pohodlnější.

28. Ruské manželství. Po světové válce vrátil se r. 1921 z ruského zajetí čl. státní příslušník, katolík; přivezl si ženu, pravoslavnou Rusku, a syna jeden a půl roku starého. Má potvrzení federace cizozemských sovětů v Rusku, že na základě registračního listu z 3. února 1921 v Omsku je skutečně ženat a že oddací listy (jaké? nejspíše církevní pravoslavné) byly mu při nové registraci odebrány. Podle druhého potvrzení bydlela tato žena s ním společně od měsíce září 1920. Jiných listin nemají. Žena udává, že se narodila asi r. 1893 a že byla už dříve provdána za ruského příslušníka, a to katolíka, s kterým byla oddána v pravoslavném kostele, když jí bylo asi 20 let. Po svatbě prý se k vůli muži dala přepsati za katoličku. Podle její výpovědi je tento první muž od války nezvěstný; podle výpovědi nynějšího, druhého manžela však se vrátil a manželství bylo rozloučeno. Jako rozloučená byla civilně oddána s čl. zajatcem, s kterým žije spokojeně dosud. Syn, který se jim v Rusku narodil, a kterému je dnes asi 18 let, byl prý v Rusku katolicky pokřtěn. Zápis však o tom žádný není; nemají pro něho ani list rodný ani křestní. Ve škole byl zapsán tak, jak rodiče udali. Tato Ruska je dosti zbožná; ráda chodí do kostela, chtěla by přijímati sv. svátosti a jest ochotna uzavřítí sňatek církevní. Ale muž se zdráhá podrobti se obřadům církevním: když prý už je s ní v manželství 18 let, že mu to takhle stačí.

Farář se ptá: 1. Je možno konvalidovati toto civilní manželství a jak? - 2. Mohu tuto ženu připustiti k sv. zpovědi a přijímání? Stále o dovolení prosí. - 3. Kterak opatřiti pro syna, který půjde brzy k odvodu, list rodný a křestní?

ad 1. Poněvadž o prvním manželství této pravoslavné Rusky s katolíkem není žádných listin a není možno je opatřiti, jest otázka, zdali se Ordinariát (resp. círk. diecéšní soud) spokojí s přísežnou výpovědí ženy, protokolárně sepsanou. Byl-li první manžel skutečně katolík a uzavřela-li s ním asi r. 1913 manželství obřadem pravoslavným, pak to bylo manželství neplatné propter defectum formae, neboť katolík byl tehdy povinen podle čl. III. a XI. dekretu »Ne temere« z roku 1907 uzavřítí manželství katolicky. Výjimky pro Rusko žádné neplatily. Je-li výpověď Rusky pravdivá, není třeba soudního procesu ba ani sumárního (zkráceného) řízení (can. 1990—1992) k tomu, aby toto její první manželství s katolíkem bylo prohlášeno za neplatné; stačí re-skript Ordináře, jemuž třeba záležitost předložiti. (AAS. 1919, 479; Ord. list čb. 1919, 53.) Poněvadž pak bylo toto manželství státně rozloučeno, nebylo by ani u nás překážky se strany státní

pro platnost nynějšího manželství této Rusky. Od 20. prosince 1917 jest v Rusku za platné uznáváno jen manželství civilní, o kterém mají úřední doklad. Jest proto za platné uznáváno též u nás.

Formální konvalidaci pro foro ecclesiastico nemuselo by tedy nic býti na závalu, kdyby k ní muž byl ochoten. Nedá-li si říci, pak zbývá buď a) sanatio in radice podle can. 1139, v které jest obsažena i dispens a mixta religione (can. 1138 § 1), a nebo b) uznání tohoto manželství za platný nouzový sňatek podle can. 1098. Ten ustanovuje, že může býti platné manželství uzavřeno jen před svědky, bez přítomnosti kněze v tom případě, hrozí-li snoubencům nebezpečí smrti a je velmi nesnadno kněze povolati, anebo i mimo nebezpečí smrti v těch krajích, kde je kněží nedostatek, takže mohou svoje věřící navštívit jen občas. Je-li oprávněna domněnka, že kněz do měsíce nepřijde a také snoubenci k němu nemohou, stačí projevit manželský souhlas před svědky, kteří spolu s manžely jsou in solidum (t. j. všichni dohromady i každý zvlášť) zavázáni postarati se o to, aby takto uzavřené manželství bylo zapsáno do matriky (can. 1103 § 3). Za takových okolností mohl tedy uzavřítí platné manželství formou nouzovou válečný zajatec v Rusku, kde nedostatek katolických kněží jest a byl toho času nesporný. Potvrdí-li proto a civilním listem dokáží, že civilní manželství uzavřeli před dvěma úředníky proto, že tam katolického kněze nebylo, že o něm vůbec nevěděli, nebo že k němu dojeti nemohli (což je u válečného zajatce v Rusku lehkou uvěřitelnou), bylo by možno tento sňatek uznati za platný církevně a zapsati jej do matriky. Závada mixtae religionis konversí ženy odpadne, syn je katolicky vychován.

ad 2. Když byla uznána platnost pravoslavného křtu ženina a manželství konvalidováno (resp. in radice sanováno nebo za platné uznáno), je možno provést konversi Rusky. Ale to se nemůže pro foro ecclesiastico státi pouhým oznámením přestupu na okresní úřad ve smyslu § 6 zák. č. 96/1925 Sb. Nejdříve je třeba vyžádati dovolení od Ordináře, aby směla přestoupiti na katolictví obřadu latinského. (AAS. 1929, 94 a 608; A. c. čb. 1929, 74 a 94.) Pak teprve může býti přijetí do Církve provedeno podle instrukce, na př. v Ord. listu čb. 1912, č. 18-19.

ad 3. List rodný nemůže syn těchto manželů dostati jinak, nežli když farní úřad nebo rodiče podají žádost na okresní úřad, aby byl dodatečně proveden zápis do matriky narozených v Rusku. Do zdejší matriky nemůže býti narození tohoto syna zapsáno, ježto se tu nenarodil. (§ 3 zák. č. 51/1871. - SS. 30./VI. 1933, čís. 12354/31, Boh. č. 10666.) To se musí státi cestou diplomatickou. — Kdyby nebyl pokřtěn, byla by věc jednodušší; farář by ho mohl pokřtiti a provést zápis křestní podle údajů rodičů a listin po ruce jsoucích a vydati o tom křestní vysvědčení. Potvrdí-li rodiče přísežně ve smyslu can. 779, že syn jejich skutečně po katolicku pokřtěn byl, mohl by farář také na základě toho křestní vysvědčení vydati. — Konečně by zbýval křest sub con-

ditione; ale opětovati svátosti bez důvodu, třeba jen sub conditione, také není přípustno.

Mnoho záleží v tomto případě na věrohodnosti a spolehlivosti výpovědi té ženy Rusky. Ale touží-li přijímati svátosti, nemá přece špatných úmyslů! Kdyby se rozstonala na smrt, byl by farář teprve v rozpacích, co má dělati. Bylo by jistě lépe uvéstí vše do pořádku co nejdříve. (CKD. 1938, 61.)

29. N. N sacerdos, apostata ab ordine, officio suo relicto in statum laicalem illegitime rediit et munus officialis civilis amplexus est. Etiam matrimonium, ut aiunt, civile contraxit. Prolem susceptam autem in Ecclesia catholica baptizari et educari curavit; a fide enim non defecit. Tribus annis elapsis manifestae alienationis mentalis indicia edere coepit et tandem propter paralysin progressivam in amentium asylo inclusus et sub curatore constitutus est. De urgente mortis periculo bene sibi conscius in lucido intervallo statim confessarium advocat et delicti sui poenitens reconciliationem cum Ecclesia desiderat.

Quaeritur, quomodo cum tali sacerdote poenitente agendum sit?

Nihil dubitandum sacerdotem istum graviter deliquisse et excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae simpliciter reservatam incurrisse. (Can. 2388, § 1.) Dicitur quidem in praefato canone: »clerici... matrimonium etiam civiliter tantum contrahere praesumentes...« id quod delictum cum plena deliberatione et poenae cognitione commissum supponit. (Can. 2229 § 2.) Attamen sacerdos iste, qui etiam iuris utriusque peritus erat, delicti et poenae ignorantia laborasse dici nequit. Praeterea etiam irregularitatem ex delicto (can. 985, 3°) contraxit, a qua, si forte convaluerit et ordinem iterum exercere vellet, dispensari deberet a S. Sede. — Quia nunc resipiscens cum Ecclesia reconciliari cupit et congruam satisfactionem pro scandalo dato serio promittit (can. 2242, § 3), absolutio ipsi denegari nequit. (Can. 2248, § 2, can. 886.) Cum tempus urgeat propter mortis periculum, absolvi potest a quovis confessario etiam speciali facultate experte imposita congrua poenitentia atque iniuncto onere scandalum reparandi, pro futuro concubinitatum prorsus interrumpendi et solutionem matrimonii civilis quaerendi, ut occasio proxima peccandi in remotam convertatur. Illud a confessario iniunctum onus scandalum magnum et notorium reparandi in sequentibus constat: Sacerdos poenitens in civitate, ubi officio sacerdotali fungebatur, litteras mittat a duobus testibus subscriptas, in quibus suam agendi rationem detestatur, atque ut sibi a fidelibus ignoscatur rogat. Solutionem matrimonii civilis ipse nunc prosequi utique nequit, quia sub curatore est et proinde capacitate iuridica privatur. (Cf. can. 88, § 3; can. 89; čís. nař. č. 207 ř. z. ai 1916.) »Uxor« eius autem actionem instituere (podati žalobu) posset ad solutionem huius matrimonii civilis obtinendam, si sacerdos iste tamdiu supervixerit. — Pensione a regimine civili post mortem sacerdotis obtenta mulieris et prolis condicio in tuto ponitur.

30. Do farní kanceláře v N. přišli r. 1918 snoubenci: I. G., povoláním žurnalista, státní příslušník italský, v Itálii narozený, svobodný, katolík, a M. K., svobodná katolička, narozená v Německu, příslušná do Ž. R. v Čechách. Oba bydlili 14 dní u matky nevěstiny v N. a zde také chtějí býti oddáni. Avšak jsou zas už pryč z N., neboť ženich už delší čas koná cestu světem, byl již také v Asii a po svatbě hodlá se svou manželkou odejti do Afriky. Posledně byli 5 neděl v Berlíně. Oba jsou zletilí. Vystupují všude jako manželé. Ženich nemá křestního listu, má jen list rodný.

Mohou býti v N. prohlášeni a odáni? Čeho je třeba k jejich sňatku?

Odpověď: Snoubenci jsou vagi (potulní) podle can. 91 a sice actu itinerantes (can. 1097, § 1 n. 3°), qui nullibi sedem commorationis habent. Jest tedy oprávněn oddati je kterýkoli farář, jehož si vyberou. Ovšem je třeba splniti dříve náležitost, žádanou v can. 1097, § 1, n. 1°, t. j. zjistiti svobodný stav snoubenců a také vyhověti předpisům státním. Za tím účelem farář v N., k němuž snoubenci přišli za svého pobytu v N. na protokol, vyžádá si od nich:

1. nejnovější křestní list z Německa a z Itálie a od nevěsty také list rodný;

2. vysvědčení způsobilosti ke sňatku a domovský list ženichův, protože jeho státní příslušnost musí v matrice výslovně vytknouti (A. c. čb. 1922, 65; 1922, 50);

3. snoubenci opatří si u okresního úřadu dispens od šestinedělního pobytu v N.;

4. ženich musí býti prohlášen také v Itálii, kde se narodil nebo kam je příslušný, poněvadž can. 1023, § 2, žádá pro snoubence, kteří dosáhnuvše dospělosti, zdržovali se jinde déle nežli 6 měsíců, zvláštní důkaz jejich svobodného stavu. Protože roku 1928 bylo v Itálii ještě civilní manželství obligatorní, musely býti prohlášky u civilního matrikáře. Od církevních prohlášek v Itálii mohl zdejší Ordinarius dispensovati. (Can. 1028, § 1);

5. na základě státní dispense od šestinedělního pobytu vykoná farář prohlášky anebo si snoubenci vyžádají také zároveň politickou dispens od 3 prohlášek; dispens církevní od 3 prohlášek vyžádá pro ně farář a zároveň dovolení, aby je směl oddati. (Can. 1032.) Tohoto dovolení je třeba samozřejmě jen k vůli kontrole, ježto Ordinarius (vikář) nemůže věděti více o svobodném stavu snoubenců nežli zjistil farář. Snoubenci musí před oddavkami složiti manifestační přísahu. (§ 87 obč. zák.; A. c. čb. 1921, str. 58.)

31. Nevěsta z D. slouží už několik let v Praze; bude se vdávat a svatbu chce míti doma v D. V den protokolu bydleli: ženich v Praze XIX, nevěsta v Praze XVIII, kde také byl zaveden protokol. Prohlášky byly řádně vykonány v obou farních kostelích. Ale zatím po první prohláše se nevěsta přestěhovala se svými pány do farnosti ženichovy v Praze XIX. Po třetí prohláše pak se odstěhovala domů k rodičům do D., kde pobude

až do svatby. Po oddavkách se vrátí s mužem znovu do Prahy.

O t á z k a : Potřebuje farář v D. k oddavkám delegaci? Jestliže ano, od koho? Od faráře z Prahy XVIII nebo XIX? Či je sám parochus proprius?

Odpověď byla by jednodušší, kdyby byly podrobněji vyličený ještě některé jiné okolnosti, totiž: zdali nevěsta odcházejíc domů do D. dala v Praze XIX výpověď ze služby a odhlásila se i policejně, anebo zdali se vrátí znovu do Prahy XIX či do jiné čtvrti pražské. Protože tyto okolnosti udány nejsou, je třeba případ rozebrati a řešiti všeobecně.

Směrodatné je bydliště snoubenců. Mezi prohláškami získala nevěsta totéž bydliště a tím tutěž příslušnost farní jako ženich, totiž v Praze XIX. Prohlášky byly dokonány jak náleží, v obou místech (can. 1023 § 1; §§ 71 a 72 obč. zák.; § 4 zák. č. 320/1919), v Praze XVIII i XIX. Oddávati i delegaci udělití (can. 1095 § 2) byl by tedy příslušný jen farář v Praze XIX. Ale předpokládejme, že nevěsta dala v Praze XIX výpověď ze služby, odhlásila se policejně z Prahy a odstěhovala se domů do D. Za těch okolností má ovšem bydliště jen u rodičů v D. anebo je tam jen actu itinerans; v obojím případě však je parochus proprius, oprávněný platně a dovoleně oddávati, jen farář v D. Jestliže se nevěsta z Prahy XIX neodhlásila a po svatbě se tam s mužem vrátí, zůstává příslušný k oddavkám a tedy také k delegaci nutně pro foro civili (§ 75 obč. zák. a § 8 zák. č. 320/1919) farář v Praze XIX; bez této delegace oddával by farář v D. platně jen pro foro ecclesiastico. (Can. 1094.) Jestliže se nevěsta z Prahy XIX odhlásila a novomanželé se usídlí po sňatku v zcela jiné čtvrti pražské, je parochus proprius opět jen farář v D., kde má nevěsta nyní jediné bydliště (can. 1097 § 2), nebo aspoň se tam skutečně zdržuje bez úmyslu zůstatí delší čas.

Prohlášky platí 6 měsíců (can. 1030, § 2; § 73 obč. zák.; § 6 zák. č. 320/1919). Snoubenci byli od svých tehdy příslušných farářů řádně prohlášeni; není tedy nových prohlášek resp. dispense v D. třeba, dokud 6 měsíců neuplynulo. Prohlášení listy musí ovšem farář v D. míti (can. 1029). Někteří autoři tvrdí, že by farář v D. měl s opatrností tyto snoubence aspoň jednou prohlásiti. Poukazují na znění § 72 obč. zák. resp. § 4 čl. zák. č. 320/1919, který ustanovuje: »Nebydlí-li některý ze snoubenců ve svém bydlišti ještě 6 neděl, jest buď s vyhláškami sečkatí, až se 6 neděl dovrší, nebo musí manželství býti vyhlášeno také v o b c i, kde onen snoubenec nejposléze bydlel déle šesti neděl.« Při tom zdůrazňují slovo »t a k é«. Avšak toto ustanovení má na mysli vyhlášky, které teprve konány budou, ne ty, které už byly řádně vykonány; o těchto platí can. 1030 § 2 a § 6 cit. zákona. Jinak by snoubenci museli znovu čekat 6 neděl v D. a kdyby snad museli se mezi tím opět přestěhovat, nezbylo by, než snad čekatí zase jinde. Farář v D. může sice aspoň jednu prohlášku vykonati, chce-li a stačí-li čas, ale nemusí; je zbytečno hromaditi prohlášky — nemůže to ani býti v intencích zákona. (Stubenrauch, Kommentar zum a. b. B. I. 1902, str. 142, cit. v LzQt. 1926, 346.) Farář v D. může tedy podle okolností

oddati tyto snoubence iure proprio hned na základě prohlášení listů. (ČKD. 1934, 124.)

32. Obnova manželského soužití manželů rozloučených. Rozlukou byl manželský svazek úplně zrušen a manželství přestalo existovat po právu i ve skutečnosti. Ale někdy se osvědčí přísloví, že »stará láska nerezaví«, a manželé kdysi katolicky oddaní, ale potom civilně rozloučení, chtějí manželské společenství obnovit. Před Církví ovšem nikdy nepřestali být manželé; před státem však jsou rozloučení, tedy svobodní a způsobilí uzavřít manželství nové. (Viz casus č. 20.)

Čsl. právo dává snoubencům možnost, aby uzavřeli manželství buď civilní anebo církevní (§ 1 zák. č. 320/1919). V případě manželů rozloučených je rozhodující ta okolnost, že má být uzavřeno manželství nové; že osoby jsou tytéž, je vedlejší. Proto rozloučení manželé, chtějí-li se opět spojit, musí znovu uzavřít manželství, při kterém musí být šetřeno všech obřadností, kterých je podle zákona třeba k manželské smlouvě (viz § 118 obč. zák. a § 22 čsl. zák. č. 320/1919 a § 72 návrhu nového obč. zákona).

Jak postupovati, jestliže tací rozloučení katolíci, dříve katolicky platně oddaní, trvají na tom, aby je zase oddal katolický duchovní správce? Podle §§ 1 a 12 zák. č. 320/1919 jsou oprávněni to žádati. Domnívám se, že tu není správný postup několký, jak je vylíčeno v ČKD 1936, 193, nýbrž jen jeden. Není důvodu, proč by měl duchovní správce takové manžely-snoubence odkazovati na okresní úřad. Vždyť se mu zde naskytuje příležitost, aby jim promluvil do duše a vyložil, kterak rozlukou hřešili; aby je upozornil, kde mají hledati síly, aby spolu v manželství věrně až do smrti vytrvali; aby je i s Bohem znovu smířil atd. Duchovní správce jich tedy zpravidla neodmítne. Ale musí je upozorniti, že před Církví nikdy nepřestali být manželé; že nové oddávky jsou nezbytné právní jednání jen podle zákona státního; s tím upozorněním také vykonati ohlášky nebo žádati za jejich prominutí u okresního úřadu*) a konečně vykonati oddávky bez ritu církevního ve farní kanceláři. K tomu stačí dáti snoubencům před dvěma svědky přečísti formulí, kterou projevují manželský souhlas, promluvíti k nim několik povzbuzujících slov a prohlásiti je za manžely. Nové manželství musí být zapsáno do matriky s číslem postupným a také je nutno vyplniti nový sčítací lístek oddavkový. U dřívějšího zápisu budiž poznamenáno, že opět v manželství vešli. (Kupka, Hlavní pravidla správy matrik, vyd. 2., str. 89.)

Nedůslednost, kterou by mohl někdo spatřovati v tom, že zapisujeme do matriky církevně oddaných sňatek, který se církevně nekoná, je jen zdánlivá. Matriky vedeme nejen pro Církev, nýbrž i pro stát. A u jiného matrikáře, který sňatku ne-

*) V článku ČKD 1936, 193 je nesprávně uvedeno, že die mého pokynu duchovní správce takové »znovu-manžely« neprohlašují! Srv. Praelectio-nes ex iure matrimoniali, vyd. II. str. 213.

asistoval, zápis přece vykonán býti nemůže! Zdůrazňovati jen církevní charakter matrik je plané theoretisování, když přece jsme nuceni všech nařízení státních úřadů o matrikách dbáti a jimi se řídit. Jistě je stejně nedůsledné, když dítě, narozené z rodičů oddaných jen civilně, musíme do matriky pokřtených zapisovati jako manželské. Situace je už taková, že o matrikách našich nerozhodují jen úřady církevní.

33. Sňatky bývalých příslušníků Podkarpatské Rusi (Karpatské Ukrajiny). Po převratu na podzim r. 1938 zůstalo v Čechách a na Moravě dosti Rusínů (i Rusů, bývalých válečných zajatců), většinou čeled' a zemědělské dělnictvo. Domů se vrátiti buď nemohou nebo nechtějí, a usazují se, žení a vdávají zde. Při tom vzniká mnoho potíží jak pro ně, tak i pro duchovního správce, neboť většinou nemají křestních listů, nanejvýš jen rodné; nevědí, kam přísluší; žádost o dokumenty z jejich domova zůstává bez odpovědi anebo trvá dlouho, než odpověď dostanou.

Většina jich zde chodí na katolické bohoslužby. Často také prohlašují před sňatkem, že by rádi přestoupili k církvi katolické.

Jak postupovati při sňatku těchto lidí? Nejdříve třeba zjistiti, jsou-li pravoslavní schismatické nebo sjednocení »greckokatolíci« t. j. katolíci byzantsko-slovanského ritu. Jsou-li pravoslavní, mohou být po předchozím oznámení na okresní úřad o přestupu (§ 6 zák. čís. 96/1925 Sb.) přijati do církve katolické. Povolení k tomu dává Ordinariát. (Viz Instrukci pap. komise pro Rusko v Acta cur. čb. 1929, 94. Acta jiných Ordinariátů nemám po ruce, ale to si každý ve svých najde.) Když byli poučení ve víře, hlavně o rozdílech mezi naukou katolickou a schismatickou, vykonají vyznání víry a mohou být připuštěni ke svátostem. Křest církve pravoslavné je platný.

Jsou-li to katolíci byzantsko-slovanského ritu (greckokatolíci), dává can. 98 § 4 ženě právo, že u příležitosti sňatku může kdykoliv změnit rítus, tedy před sňatkem i po něm, a přestoupiti k ritu latinskému. Zvláštního jiného povolení k tomu nepotřebuje. Muž však potřebuje povolení, které je vyhrazeno sv. Stolicí (A. c. čb. 1941, 29; praž. 85) a které skrze nunciaturu vyžádá Ordinář. (A. c. čb. 1929, 74.)

Tuto změnu je třeba provést dříve než snoubenci přijdou na protokol, aby při něm už byli oba stejného náboženství resp. ritu, a tak se zjednodušily ohlášky. — Poněvadž u nás má každý rítus organisaci samostatnou, jest i při změně ritu třeba učiniti oznámení na okresní úřad.

Zůstanou-li při svém náboženství pravoslavní, a druhý snoubenec je katolík, je tu překážka mixtae religionis; zůstanou-li při byzantsko-slovanském ritu, musí míti prohlášky též u duchovní správy greckokatolické v Praze I. (Viz str. 21.)

Dispens od předložení křestního a rodného listu dává okresní úřad. Ordinariát jenom zjišťuje existenci resp. platnost křtu. Při trvajícím pochybnosti nařizuje křtiti sub conditione, a nebo dává ad cautelam dispens ab impedimento disparitatis cultus.

Tito bývalí příslušníci Podkarpatské Rusi, kteří se mnohdy v Čechách a na Moravě zdržují už kolik let, nezískali připojením Karpatské Ukrajiny k Maďarsku r. 1938 opět státní příslušnost maďarskou. Zemský úřad v Praze zaslal konsistoři českobudějovické na její dotaz výnosem ze dne 6. února 1943 č. 1325-odd. 1 tuto instrukci:

»Bývalí česko-slovenští státní občané, kteří měli domovské právo na území připojeném v listopadu 1938 k Maďarsku, stali se maďarskými státními občany podle čl. 1 smlouvy č. 43/1939 Sb. I. jen tehdy, když měli v době od 2./XI. 1928 do 1./III. 1939 nepřetržitě bydliště na tomto území, a kteří byli v den účinnosti Trianonské smlouvy, t. j. dne 26. VII. 1921 nesporně maďarskými státními občany a podle této smlouvy se stali býv. čsl. stát. občany. Kdo těmto ustanovením nevyhověl, nestal se podle citov. smlouvy maďarským státním občanem a zůstal býv. čsl. občanem, pokud se týče příslušníkem bývalého t. zv. Protektorátu Čechy a Morava.

Ostatní příslušníci Karpatské Ukrajiny, jež byla v březnu 1939 připojena k Maďarsku, stali se s účinností od 16. března 1939 příslušníky Protektorátu Čechy a Morava podle vládn. nařízení o protektorátní příslušnosti čís. 19/1940 Sb. z. (viz A. c. čb. 1940, 23—24) za předpokladu, že byli dřívějšími čsl. státními občany a splnili některá z ustanovení písm. a-c § 1 cit. vl. nař.»

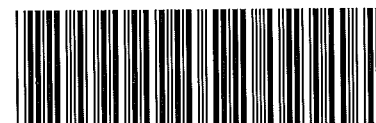
Ať se tedy takoví snoubenci obrátí na zdejší okresní úřad, aby jim ve smyslu těchto předpisů vydal osvědčení o jejich zdejší státní příslušnosti. Pro tuto mohli také optovati podle dekretu č. 61/1945 Sb., vyhovují-li podmínkám v něm uvedeným.

Tím odpadne starost o »Osvědčení způsobilosti ke sňatku« z Maďarska, resp. nyní z Ruska, a snoubenci mohou býti oddáni jako katolíci (přestoupí-li) a příslušníci zdejší.

REV15

ÚK PrF MU Brno

3129S03286